

B r e v e ,
tilligemed en
Praktisk Afhandling
om
Den gode Smag
i Breve,
af
C. F. Gellert.

AARHUS. E.

Oversatte.

Imprimatur,
J. P. ANCHERSEN.

Roskilde, 1762.
Trykt hos Nicolaus Møller.

Oversetterens Fortale.

Nt oversette Breve af et fremmed Sprog, er et Arbeide, der er underkastet saa mange Vanskeligheder, at man med Rette kan fordre af den, der paatager sig det, at han giver os nogen Oplysning om disse Vanskeligheder, for at vise, at han harer kiendt dem, og at han harer troet sig i Stand til at gaae dem i Mode.

Det Sprog, der skrives i et Brev, er det samme, som det der tales i daglig Omgang. Den anstaendige Frihed, den uskyldige Munterhed, det ukonstlede Væsen, som

forsøder Omgangen, det samme bestemmer ogsaa Fortienesterne i et Brev. Gellerts Hovedcharakter er det Naturlige, og i seer dette Slags af det Naturlige, som de Franske kalde Naivete, og som vi ikke fuldkommen udtrykke med vores Smurrighed. Det bestaaer ikke saa meget i vittige Indsald, som i en vis uskyldig og trohertig Maade, hvorpaa vi sige noget, og hvorved vi lige som aabne vor hele Siel for den, der taler med os. Oprigtighed og Uskyldighed udgior Vaesenet af det Naive. Men dette Naive forhoies ved den Tælendes Miner og Gebærder, ja ofte ved den Stemme, hvormed han udsiger det; og det er saa noie forenet med Det Sprog, hvori det frembringes, at man maa have hørt det ofte i det originelle Sprog, for at kunne føle det ret. Ja, jeg tor sige, for ret at udtrykke den Gellertske Naivete, og hans melancholiske Skionheder, maa man kunne forestille sig det hele Gellertske Vaesen, og de smaa Miner, hvormed han ofte siger mere, end andre med timelange Indsald.

Med

Med alt dette tilstaaer jeg gierne, at oversatte Breve langt fra ikke skal kunne gisere den Nytte, som original-danske Breve i en god Smag vilde have giort. Man vil alletider blive noget Fremmed vaer i Udtryket og i Bendningen; og jo mindre de nærmest sig til den herskende Smag i Breve, jo mere vil man tenke paa, at de ere oversatte. Det er heller ikke af Mangel paa Personer, som skrive Breve i en god Smag, at vi ingen Original-Monstere have i Dansken. Nej, jeg har selv havt mange saadanne Breve i Hænder, som maaske fortinede at settes ved Siden af en Sevignes, eller en Gellerts; og jeg havde gierne ønsket at maatte have giort et lidet Anhang af dem ved denne Oversettelse; men det var mig ikke tilladt.

Endnu en Erindring, som jeg troer; Forfatteren selv vilde have giort, dersom han paa nye udgav sine Breve. De Gellertske Breve ere skrevne frit, det er at sige, de have ikke bundet sig til denne omhyggelige Mes-

A 3

thode,

thode, der foreskriver et Brev de samme Love, som en Systematisk Afhandling. Men denne Frihed er blevet ilde forstaet af mange; og har imod Forfatterens Hensigt, gjort meget Skade. Man har ikke nok lagt Mærke til, i hvad Forhold Forfatteren stod med sine Korrespondenter, man har ikke mærket, at de fleste af dem enten vare af hans Stand, eller dog Personer, som holdte sig det for en Lykke at staae i Brevvexling med en Mand af Gellerts Dyd, Vittighed og Indsigts. I det Forhold stode ikke alle tider Gellerts uskionsomme Esterabere, haarr de skrewe. De skrewe til en fornemme Mand, ikke for at giore ham en Dieneste, men for at tiene dem selv, og at indlegge dem hans Undest. De troede at giore det meget vel og at estersligne Gellert, naar de kunde anbringe ret mange Sporsmaal, afbryde Talen ret ofte, og ved alle Leiligheder forsomme dette Ceremonielle i Talen, som Moden engang har indført, naar vi tale med vo're Overmænd. De have derved gjort sig til usle Pedanter,

eller

eller for at blive ret frie, ere blevne uhoslige. Jeg har hørt Forfatteren mere end en Gang fore denne Klage, ja jeg har selv kiend saa-danne, som have opfret, og med Fornuiselse opfret deres beste Patroner, alene for at skrive i en efter deres Tanker Gellerts Smag. Det er sandt; den Evang, som Moden paas- legger os, naar vi skrive til Maend over vor Stand, disse mange Ord, hvorved vi hvæ Dieblik maa erindre Patronen om sin Hos-hed, og om vor Ydmyghed, om sin Evne til at giore os Got, og om vor Erang og Uver-dighed dertil, alt dette, siger jeg, maa nødvendig giore et Brev kiedsommeligt og tvun-gen; Men naar det nu ikke kan være anderledes, naar min Patron nu troer, at jeg gior mig uwærdig til hans Gunst, i Fald jeg skriver friere, bør jeg da giore det? Bor jeg giore mig til en Martyr af Smagen paa et Sted, hvor jeg intet vil udrette, men ikke Kun vise min Hoovmod og Uersarenhed i Verden? » - Jeg gior det vist ikke.

Den praktiske Afhandling om den gode Smag i Breve, er maa skee mere værd end Brevene selv. Den løber ikke at give Regler for Breve; men de Regler, den giver, ere største Delen saa almindelige, at de kunne passe sig til enhver Stil. Det kommer kun an paa, om Oversettelsen deraf har fundet gisres ligesaa brugbar, som Originalen; allerhøjest da Forsetteren ledsager sine Regler med idelige Exempler, som mest ere tagne af tydse Brevbøger. Jeg var derfor ogsaa længe i Tivl, om jeg i Steden for de tydse Exempler skulde betiene mig af danske, og kritisere dem efter Gellerts Maade. Men de saa trykte Breve som jeg fandt for mig i vort Sprog, vare saa usle, at de derved vare satte neden for al Kritik; da derimod de Gellertske Exempler, saa slette de end ere, dog alligevel smigre ved første Dækast, enten med en falsk Vittighed, eller med en Skoleflygtig Skarpsindighed. Jeg udvalgte derfor at beholde de Gellertske Exempler; men for at giøre dem saa danske, som muligt,

strøg jeg de Steder ud, som i en dansk Oversættelse ikke kunde tage imod den Gellertske Kritik, eller jeg søgte en Fejl op i et dansk Brev, der kunde svare til den, som Gellert dadlede. Paa denne Maade troer jeg at have gjort de Gellertske Exempler ligesaa brugbare, som om de havde været danske.

Jeg maa ved denne Lejlighed tale et Ord om en dansk Anvisning til at skrive Breve, som er udgivet 1749. af F****. Den er den eneste, som jeg kender i vort Sprog; men den er ogsaa nok til at vise, hvor meget vi trænge til saadan en praktisk Afhandling, som Gellerts er. Vor Landsmand har mange Regler tilfældels med Gellert; og det kunde ikke seile i saadan en Materie; Men just de Steder, hvor han synes at tænke det samme som Gellert, kan tiene til Beviis paa, at to Tanker kunne i Grunden være lige rigtige, og dog blive meget forskellige, naar de udtrykkes, at Maaden, hvorpaa en Ting siges, ofte udgjor dens hele Fortieneste, og

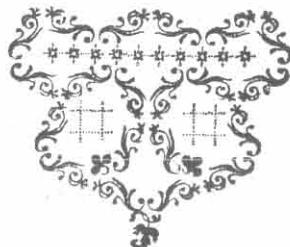
10 Oversetterens Fortale.

at det Grundige og Vittige, det er at sige,
Rigtighed i Tanken og Nyhed i Udtrykket,
maa være forenet, i Fald en Tanke skal fun-
ne giøre sig Ret til vores Opmærksomhed.

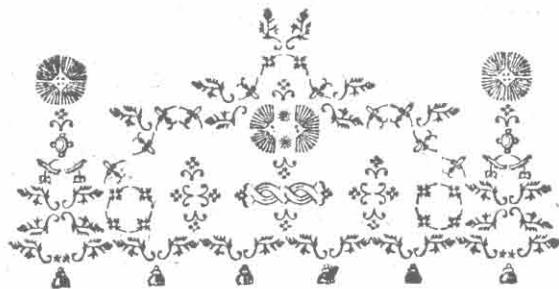
Dersom jeg i det øvrige ved denne
Oversættelse skulde have gjort mine Lands-
mænd nogen Dieneste, saa ere de mig ingen
Erf derfor skyldig, men alene en af mine
Venner, som af Hviagtelse for Gellert, og
af Tillid til sine Landsmænds gode Smag,
har vovet Omkostningerne.

København,
d. 10 Jan. 1762.

M. Jacob Baden.

For-

Forfatterens Fortale.

Din end mine Læsere ikke skulde
være fuldkommen tilfreds med
disse Breve: saa kan alligevel
den Hensigt ikke mishage dem, som
jeg dermed ønsker at opnaae; nemlig,
at opmuntre unge Folk, og i Besynder-
lighed Fruentimperet, til en naturlig
Skrivemaade, og at betage andre,
om det var muligt, den Fordom,
som

som om vores Sprog ikke var boielig og smidig nok til at udtrykke Høfligheds, Skiemts, Velanständigheds tanker, og andre fine Følelser. Jeg holder det for ydwendigt, naar man vil udgive Breve i denne Hensigt, at man vælger saadanne, som man virkelig har skrevet til visse Personer; og det, uden at man har tænkt derpaa, nogenfinde at give dem i Trykken. De blive i første Fald mere lebende, mere bestemte, og just derved brugbarere; i andet Fald mere frie, ustuderede, og just derved behageligere. Nærvarende Breve have den Fortjeneste, at de ere skrevne til virkelige Personer, og uden al Hensigt til Trykken. Maatte de kun ogsaa ligesaa vist have den største, nemlig at de være gode i deres Slag!

Saa

Saa overbevist jeg imidlertid er om, at man ved virkelig skrevne Breve kan naae den Hensigt, som jeg har foresat mig; saa findes der dog adskilige Alarsager, som giere denne Hensigt vanskelig at udføre, og som Erfarenhed haver lært mig til min Foræd. Snart taber Læseren noget, snart den som har skrevet Brevet, snart den Person, til hvilken det er skrevet; snart tabe de alle tre tillige noget, snart endnu mange andre Personer, som blive nævnet deri, naar man vil lade saadanne Breve trykke. Jeg har ofte haft de behageligste og naturligste Breve af andres i Hænder. Jeg ønskede, saa længe Heden varede, at de allerede maatte være trykte; men saa snart jeg sat mig i Læserens Sted, saa saæ jeg, at disse saa simlede Breve snart vare mørke Taler, snart

Efter-

Efterretninger, hvori man ingen Deel tog. Læseren maatte have kiendet Forsatteren, han maatte have kiendet en eller anden Ven, en eller anden Omstændighed, som ofte havde ti andre Omstændigheder i Selskab, der som hant skulde nødvendig have fundet og følet al Det Muntre, det Skalkagtige i Breve. Hvad Nytte har Verden af deslige skulste Skienheder? Maaer det er Breve til en eneste Person? saa er det sandt, man bliver efterhaanden beslindt med dens Omstændigheder; men saadanne Breve have en anden Ubequemmelighed for Læseren, nemlig det Enformige; og endelig komme dog endnu saadanne Hunsomstændigheder for, ved hvilke Noterne, som varé nødig til at forstaae dem fuldkommen, vilde intage mere Rum, end Texten selv.

Dog!

Dog! al dette er endnu lidet. Hvor mange uskyldige Smaating findes ikke i Breve, hvilke man ikke gjerne vil lade Verden vide, og hvilke man ogsaa ofte af Beskedenhed ikke skal lade den vide, isald den kiender os og andre. Man kan ofte, som en Ven, som en Paarørende, som en Elskere, sige meget muntre Ting i sine Breve, giore meget rigtige Illusioner, meget fine Satirer; og just disse Indfald, som under fire eller faa Pien vare skonne og vel anbragte, tabe deres Pris, naar de blive Verden forelagde, og bære dens Navn i Panden, som har sat dem paa Papiret; allerhelst naar han lever endnu. Verden tænker da ikke paa den Ven, paa den Paarørende, paa den Lystige ved en eller anden Lejlighed, hvor Lystheden var en Dyd; den tænker ikke

paa

paa den Mand, der engang vilde frie
ve for at opmuntre sig; der talede
med sin beste Ven, eller med sin Ven-
inde, til Fornsielse; der glemte sig
med Flid, og just derfor talede skont:
men den tanker paa den og den Mand,
som har denne eller den Betiening,
dette eller det alvorlige Embede, som
er saa eller saa gammel; den tanker
der ved paa hans Forretninger, hans
Skrifter, hans Venner, hans Lykke
eller Ulykke. Hans Tanke taber da
ofte, naar Verden kiender Manden,
fordi den erindrer sig Omstændigheder,
som den skulde forglemme. Men den
taber ogsaa ofte paa en anden Side,
naar den ikke kiender ham, fordi der
ere Omstændigheder skulde for den,
uden hvilke Indfaldet, om det ikke bli-
ver ganske uforstaaeligt, dog i det mind-
ste taber Halvdelen af sin Deilighed.

Endelig

Endelig skrive man som en Patron,
som en Klient, som en Raadgiver,
som en Taknemmelig; der blande sig
alletider visse Omstændigheder med
ind, som vi ikke ville have bekendte.
Og hvem er alligevel en mere tilforla-
delig Forraeder, end et Brev? Stry-
ger man saadanne Omstændigheder ud
ved Trykken: saa gaar det gemeenlig
med Breve, som med alle velforbund-
ne Ting, hvilke man undrager en
Deel. De passer slet sammen; og
om det ikke er: saa har de dog en
Skionhed ringere. Slemt nok!

De Personer, til hvilke man Fri-
ver, og de om hvilke man taler i Bre-
vene, foraarsage de selv samme Van-
skeligheder i Henseende til Trykken.
Man tor undertiden ikke giøre en vis
Omstændighed bekendt, eller man
tor nesten ikke tote ved den; og dog

B

alli-

alligevel beroer ofte det hele Brev; eller dets største Fortjeneste paa denne Omstændighed. Altsaa ere saadanne Breve altsaa ikke at bruge, naar man vil udgive nogle. Fremdeles gives der visse Breve, som vel hele Verden torde læse, og som den ogsaa vilde forståe, naar den kun gad læst dem. Men Indholdet er saa ringe, saa uansættig, saa personlig, saa familiemæssig, at man ingen Deel kan tage dertil. Og saa gode saadanne Breve ere i deres Slag; saa er man kanske alle rede kied af dem ved det tredie, og ingen skøtter om saadanne Exemplar, uden de Læsere, som allermindst vide at bruge dem; det er, saadanne, som slet ikke burde skrive.

Endelig ere Breve, som trykte Breve, ofte derfor ikke mere smukke, fordi Læseren ikke veed det besynderlige

Forhold, som er imellem mig og den Person, til hvilken jeg skriver, og alt-saa ikke kan blive vær og føle den største Dyd, som er Belanständigheden i Brevet. Det er i denne Fald ikke alle tider nok, at man, for Exempel, veed, at den anden er min Patron; Man skalde vide det besynderlige Forhold imellem ham og mig, man skalde vide hans og min Charakter, og det i de eller de Omstændigheder og Gyns Punkter, naar man ret fuldt kommer vilde domme, om Brevet var god eller ikke.

Jeg har ved nærværende Breves Udgivelse søgt at skille mig i denne Skriebne saa godt, som muligt. Jeg har udaf mange ikkun udvalgt saa, ikkun saadanne, som efter mine Tanke kunde trykkes uden Fare for at bli- ve misforståede, som kunde læses

uden Besværlighed og Dunkelhed, og
forstaaes og proves uden et Registrer
af visse Hunsomstendigheder.

Dersom nogle ere saa lykkelige at
behage Læseren, saa er han ikke saa
vel mig, som en god Veninde, Tak-
ken Skyldig; ikke, at hun har forsørt
mig til at lade dem trykkes; men fordi
jeg uden hendes Hjælp ikke vilde have
ejet disse Breve største Delen. Hun
havde alletider den lille Fejl, at hu-
gørerne læsede mig, og troede mine
Domme. Hun visede mig i Begyn-
delsen hendes Breve, og jeg lovede,
at lade hende læse mine Igien, saa
mange jeg skrev, og saa ofte som Ti-
den tillod det. Hun har ved denne
Lejlighed este udskrevet dem, naar de
have staet hende an; og de Breve til
hende selv udgiore ogsaa ingen rings
Deel af de nærværende.

Da

Da jeg nesten aldrig i mine Dage
har conciperet noget Brev, heller al-
drig været saa hovmodig at holde mi-
ne Breve værde at udskrive; saa syn-
tes jeg det var nødig at anføre denne
historiske Omstendighed. Og da jeg
tillige har forsikret Læseren, at dette
ikke er opdigtede Breve, heller ikke
saadanne, som ere skrevne for at træk-
kes; saa har jeg endogsaa holdet for
min Skyldighed, at fortælle denne
Anekdot, og heller at gisre mig mis-
tækt for en lidet Forfængelighed,
naar endelig et af to skalde være, end
for en Usandhed.

De som holde Navnet og Titu-
laturen for det mærkværdigste ved et
Brev, ville være ilde tilfreds med,
at jeg de fleste Gange har udeladt beg-
ge Dele. Jeg tilsluer ogsaa gjerne,
at vores Mysglerighed savner noget

ved visse Breve, naar den ikke finder de Personers Navne, til hvilke de ere brevne, og deres Opholdssted. Men skulde jeg ikke have fortoret en eller anden, derom jeg havde vildet sætte hans hele Navn? Skulde det ikke have ladet, som om jeg vilde fortælle den hele Verden mit Bekendskab med ham? Og hvad Titulaturerne angaaer; hvem veed ikke dem? Og i hvilken Brevbog finder man dem ikke? Jeg har desuden haft den Tilladelse, eller den Ret at bruge undertiden ikkun korte, undertiden slet ingen andre, end fortroelige Titler. Det sidste skal man ikke kunne slutte af Brevets Sprøg selv. En god Ven, som jeg visste disse Breve, spurgte mig, om man ikke vilde udlegge den fortroelige Sprøgilde, som nu og da forekom deri. Jeg svarede ham, at Verden i vore

Tider

Tider var alt for fin, og alt for billig, end at man behovede først at erindre den om, fra hvad for en Synspunkt den burde domme om en Sprøg, eller tilgive den. Lad være, dette Svar ikke skulde være tilstrækkeligt overalt; saa sikker det sig dog fuldkommen til den Verbodighed og Tilslid, som enhver Skribent er Verden skyldig.

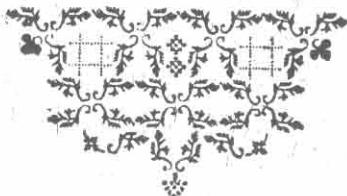
Mine Tanker om Breve har jeg blot opsat unge Folk til Tjeneste. Det er sandt, at endogsaa de beste Regler om Skrivemaaden ere endnu stedse et utilstrækkeligt Landkort; men der lader sig dog bedre reise med et ufuldkommeligt Kort, end med slet intet; og hvad er at giøre, naar intet tilstrækkeligt kan haves? Jeg haaber heller slet ikke, at mine Lesere stedse ville være af min Mening. Nei! Det

24 Forsatterens Fortale.

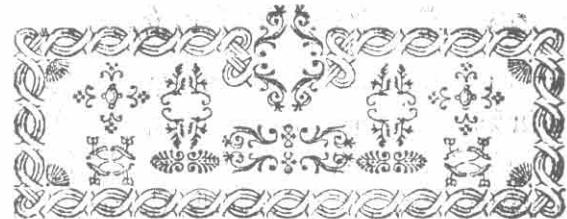
gaaer med vore Domme, siger Pope,
som med vore Komme-Uhre. Intet
gaaer fuldkommen, som det andet, og
dog troer enhver sit eget:

*'Tis with our Judgments as our Watches, none
Go just alike, yet each believes his own.*

Jeg veed ikke meer at sige, end at
jeg kan ikke allerede hav sagt for meget.
Leipzig, April 1751.

Prat

Praktisk Afhandling om Den gode Smag i Breve.

Man behøver ikke stor Umage, naar
man vil forklare det Smukke og
Slette i et Brev, og endnu mindre, naar
man vil lære at kende det. Man tor blot
raadsøre sig med et Brevs Natur og Hensigts-

sigt, og tage nogle Grundsetninger af Vel-talenhedens til Hjælp: saa skal man let kunne udkaste sig de fornødne Regler, som Bres-vene udfordre. Forelegger man sig endelig gode Exempler, undersøger, hvorfor de ere smukke, og umager sig for ret at føle deres Smukhed: saa skal man ikke alene giøre sine Regler fuldstændigere, men ogsaa sin Smag i at skrive sikrere. Kiender man engang det Smukke ved en Ting; saa er det meget let, at blive Fællesne vær. Nores Følelse siger os dem, og en hastig Dom af Forstanden, som grunder sig paa den almindelige Regel om det Skinnende og Sande, menger sig i vor Følelse, uden at vi alle-tider vide det. Vi ville betiene os af denne Methode, og hielpe unge Folk at opsege Øy-derne og Feilene ved Skrivemaaden i Breve, udaf Brevenes Natur og Hensigt, og udaf nogle Vel-talenhedens Regler. Man forlade os dersor, om vi undertiden anføre ved Leis-ighed et Sted af Cicero, Quintilian, eller af en nyere Skribent.

Det

Det første, som falder os i Tanker ved et Brev, er dette, at et Brev er i Steden for en mundtlig Samtale. Dette Begreb er maaske det sikreste. Et Brev er ingen ordentlig Samtale; altsaa tillades ikke al det i et Brev, som er tilladt i Omgang. Men det er dog i Steden for en mundtlig Tale, og dersor maa det mere nærmte sig til den Maade at tænke og at tale paa, som hersker i Samtaler, end til en omhyggelig og pyntet Skrivemaade (*). Et Brev er en frie og utvungen Efterligning af en god mundtlig Samtale. Maar jeg, for Exem-pel, skriver til en stor Herre, og beder ham om noget; saa kan og tor jeg vel ikke skrive aldeles saa, som om jeg stod for ham. Men man satte engang denne Bon af i en prægtig, eller kanzelliemessig Skrivemaade; strax vil tusende Folk sige, at Brevet ikke er nat-turligt, og snart være færdige med det Svar;

at

(*) Qualis sermo meus esset, si una federemus;
aut ambularemus, laboratus & facilis: tales
esse epistolas meas volo, que nihil habeant
acerbitum, nec fictum. Seneca ad Lucil. Ep. 75.

at man i daglig Omgang ikke pleier at tale sagledes. Begyndelsen af saadant et Brev maa være denne:

Vlaadige Herre,
Efterat jeg har bragt i Erfaring, at Deres Heibaarenhed traenger til en Sekretair, og jeg har gjort mig til Deslige Betiening i mange forlsbne Aar duelig i Skoler og paa Akademier &c.

Et Fruentimmer af en sund Smag, men som set ikke er beklaadt med Konstens Regler, vil slettelig føle Det Unaturlige i Dette Brev. Man taler ikke saa; det vil være hendes Kritike. Og hvad er mere sandt? Naar forbinder man to Sætninger, som begge ere lette at forstaae, ved et Efterat og Saa? Stilen bliver stiv og strid. Naar siger man i daglig Tale: Efterat jeg i Dag har været fire Gange forgives hos Dem, saa vil jeg tage mig den Frihed . . . Den Talemaade, at bringe i Erfaring, stikker sig set ikke til Sagen. Den bringer os paa de Tanker, at der har hørt meget

misommelige Eftersegninger til. Skulde man ikke efter saadan en Indgang formode de vigtigste Opdagelser? Og det er intet visere, end at Herren behoer en Sekretair. Hvem siger til en stor Herre: De traenge til en Sekretair? Det Ord, traenge til, opvækker en modbydelig Idee, fordi det forekaster den store Herre saadan en Persons Umiskelighed, som Forfatteren af Brevet troer sig at være, og synes forud at underrette ham om hans Digtighed. Deslige Betiening; Dette Bieord hører man ikke i daglig Tale. I mange forlsbne Aar duelig &c. Forløben er overflodigt. Man kan altsaa allerede deraf temmelig bestemme Skrivemaaden i Breve, naar man erindrer sig, hvorledes man taler i daglig Omgang. Man kan deraf vide, hvorledes man skal tale, naar man vil skrive fortroelig, naar man vil spøge, naar man vil skrive alvorlig, naar man vil skrive ærbedig og medlidende.

Men hvem seer ikke, at vi i at skrive Breve, vilde falde i mange Fejl, dersom vi

uden Forstiel vilde esterligne Sproget i den daglige Omgang? Dores Stil vilde tit blis det uforstaaelig og smudsig, eller tvungen, plar vildkostig og gemeen, dersom vi uden Høfdenkning vilde tale saaledes i vores Breve om Borgerlige og Hrussstige, solide Ringe, eller Fornemme i daglig Omgang, pliss at tale derom. Her vigen talesaa Bres ser af fra den mundelige Samtale. Hvad som ester sin Natur, i vor Maade at tankes og udtrykke os paa, er urigtigt, forgieves, uudbydeligt, det vilker dersvilkke holdet for, ved et Breve, syd det øste haves i daglig Tale. Folk som have Levendade og Vigtighed, holde sig allerede fra saadanne Ting i Omgang, og endnu mere er man forbundet at lagttage Det, naar man skriver. Det usagtet staer det fast, at en Skribent laaue sine Ord af det som tales i Selskaber. Men der forandre sig visse Omstændigheder ved Breve. Man har mere Tid, naar man skriver, end naar man taler. Man kan alt-saa, uden Fare for at blive unaturlig, være noget

noget mere omhyggelig i at vælge sine Ord og Tanker, i at vende og forbinde dem. Hvad som er frebet, bliver noiere bemærket, end hvad man blot hører; man mås dersor desto mere tage sig i Agt, at man ikke opvækker nogen Kiedsommelighed med sine Breve. Dette kan ikke bedre seee, end naar man skyer det Gemene, det Daglige, som snarest falder kiedsommeligt i Talen, og daan man holder sig lige vidt fra det Gamle og Ubrugelige, og fra det Nyemodiske i Sproget (*). Man betiener sig, naar man skriver, af de Ord, som ere brugelige overalt (**). Men ved den Maade, man bruger dem paa, ved det Sted og den Forbindelse, som man giver dem, befrier man Uddykket fra

(*) Ergo, ut novorum optima (verba) erunt maxime vetera, ita veterum maxime nova. Quint. I, 6.

(**) Non sunt alia sermonis, alia contentionis verba; neque ex alio genere ad usum quotidianiū, alio ad scenam por. pamph. sumuntur: sed ea nos cum jacentia sustulimus e meo die, sicut, mollissimam ceram ad nostrum arbitrium formatus & singimus. Cicet, de Orat. L. III. pag. 500. edit. Elzev.

fra det Gemene, og giver det en vis Hjærlighed, som lader saa naturlig, at enhver troer, han vilde have talt om Tingene paa samme Maade, fordi han hører sine egne Ord. Altsaa taler man ikke uden Indskrenkning faaledes i Breve, som andre tale i Omgang. Man efterligner snarere deres Sprog paa en fornuftig Maade. Jeg vil oplyse dette med et lidet Exempel. Der gives i den daglige Tale Formuler at enke til Lykke paa, eller at bevidne sin Medsorrig med; disse ere meget brugelige, og man maa legge dem Folk i Munden, som man indører talende i et Skrifst, i Fald man vil iagttaage det Naturlige. Men i Steden for at saadanne Formuler skulde lade naturlige i Breve: saa blive de langt mere kiedsommelige, naar man Ord for Ord indrykker dem, og ikke søger at give dem en ny^e Skikkelse ved, at forandre Udrykket. Jeg finder f. E. i et Brev dette Sted: „Imidlertid haaber jeg, De ere forsikrede, at jeg tager den største Deel i Deres Lykke, og ønsker af Hiertet, at De

tillige

etligemed Deres Frue Gemal maa nyde al optenkelig Fornsielse og Velgaaende indtil De sildigste Aar., Dette Onske er en Formular, som man har hørt tusende Gange; men lader den derfor naturlig i et Brev, fordi den er sædvanlig i Talen? Nei, Den er for et Brev alt for gemeen. Naar jeg skriver, saa lader jeg ikkun som om jeg talede, og jeg maa ikke drive det Naturlige saa vidt, at det bliver væmmeligt. Man sige derimod: „De kan være forsikret, at Deres Lykke fornsier mig af Hiertet, og at jeg ønsker Dem og Deres Frue Gemal den stærke og bestandigste Fornsielighed i deres Regtskab. . . .“ Paa denne Maade mistet Onske sit Gemene. Det er ikke mere affaret i de ordentlige Ord, som høres daglig dags; men Ordene ere dog for sig, ja endog saa i deres Forbindelse, brugelige. De synes at være kommet paa et mere fremmet Sted, end tilforn; men de ere dog endnu alle tider overensstemmende med Sprogets Brug, hvilken man i Ordenes Sammen-

folelse aldrig intaa forglemmer, ja den helle Periode er dermed bleven kortere og mere bæligh end den første. Altsaa maa Ordene og Talemaaderne i et Brev ikke være usæd vanlige i daglig Tale; omindssaint ikke de sædbanligste; DE maa være brugelige, men tilige gode og rigtige, og ikke alene hver for sig; men ogsaa i Sammenhæng, brugelige. Den som vil skrive Breve smukt, maa ikke saavel skrive som enhver tale, men som en Person vilde tale uden Ebant i Omgangz der fuldkommen havde. Beltalenheden i sin Magt, der talede smukt, uden at hans Udtale gib saa vidt frø andres, at denne Forstiel strax blev Dret markelig.

For endnu nsiere at bestemme Brevenes Stil, og at undgaae de Fejl, som, af uaforsiktig, at efterligne den daglige Tale, kunne indsnige sig i Brevet, maa man fremdeles give Agt paa Brevenes Indhold. Hvem veed ikke, nast Stilen bestemmes af Sagerne, og at Den ikkun for saa vidt er smukt, som Den stikker sig til de Ting, hvilke

den foredrager? De fleste Breve ere Fortegnelser paa et og andet som forefalder dagligdags. Vi berette en anden noget, vi bede ham om noget, vi takke ham for noget, hvilket allerede fører sin Eydelighed med sig, saasnart det foredrages i brugelige og forståelige Ord.

Maar vi tale om en ringe og gemeen Sag, i et pointet eller prægtigt Sprog: saa har Udtynket ingen Forhold, det bliver unaturligt eller latterligt. Hvad som gelder om Ordene, gelder ogsaa om Tankerne. Disse fødes af Tingene. En bekende eller sædvanlig Ting, som blot vil fortelles, og ikke midt føres, kan umuelig opfylde mig med store, eller med mange sindrige Tanker. Jeg vil dermed ikke sige, at man maa tænke spørig i sine Breve, at man maa forbyde alle sine og smukke Tanker at komme ind. Nej man skal ikkun vogte sig for, at man ikke henter dem for langt borte, og ikke med Bold maa der dem ind i sin Materie. Endelig er det ikke nok, at Indsaldene ikke ere sagte; man

maa ogsaa anbringe dem med Beskedenhed og Sparsommelighed. Et Brev skal just ikke ligne et fattigt Kammer, hvor alle Begrene ere tomme; men det maa dog heller ikke være nogen pralende Stadse-Stue, hvor man opstetter en Mengde Kostbarheder, som maa ikke høre til ti andre Steder, og som trette Opmerksomheden, i den Sted, de skulde møtte den med Magelighed. Sogte Tanker, spidsfindige Indfaid, hvilke man kan se det paa, hvad Umage de have kostet Horsfatteren, eller hvad Glæde han har følet efter Deres Fodsel, mishage ligesaa meget, som ukonstede og dog fine Tanker behage i Breve. Der ere visse Ansigter, som slet ikke ere fortryllende, som ikke strax love nogen stor Skionhed, og som dog ved en god Mine indtage os sagte, nog rore os længe. Saaledes ere der og visse Tanker, som just ikke opvække nogen stor Forundring, naay man seer dem; men som dog behage ved en vis uskyldig, eller sklemst, ved en trohjertig, ved en blye, ved en münter og skiodes-

les Mine. Med disse kan man vel udsmykke sit Brev. De adspredt ikke Opmerksamheden, og træte den heller ikke; de holde den ikkun vedlige. De ere lige langt borte fra de meget stærke, og de meget tomme Tanker. De tilbyde sig selv, eller lade sig dog, ligesom de smaa Markfioler, villig finde under Bladene. Vi maa deraf ikke slutte, at disse alletider ere de beste Tanker, som allersofort faaer os ind ved en Ting. Undertiden kostet just det Lette, det Naturlige i en Tanke, som ikke strax vil give sig under dens Bearbeidelse, undertiden kostet det den største Umage, og til sidst behager det dog Lexeren, just fordi det synes ikke at have kostet nogen. Man har skiuet al Arbeide, al Konst. Man har passet Tanken saaledes ind i det Foregaaende eller Efterfolgende, at man troer, den hører nødvendig derhen.

Jeg maa ved denne Leitighed erindre, at der gives en Skrivemaade, som ikke behager, fordi den, om jeg saa tor sige, er alt for naturlig. Den har, ligesom Ban-

det, slet ingen Smag. Jeg mener den Skrivemaade, som vel bestaaer af meget lette, men tillige meget comme Ord og Tænker. Saa lidet man behager i et Brev, naar man lader sig merke med, at man vil være sindrig; ligesaa lidet behager man ogsaa uden Geist. Læseren fornøier sig ikke blot derfor ved mig, fordi jeg er let og snart at forstaae, jeg maa nu sige ham noget saa gemeent, som jeg vil; Men, fordi jeg siger ham noget Got for en rings Pris, paa en let Maade. Han troer, siden Stilen givt ham ingen Umage, i det den behager ham, at den heller ikke har gjort mig nogen, og dette indgiver ham en vis Hsiagtelse for mig, at jeg er saa lykkelig, at tale saa net om en Ding uden Umage. Dette har uden Tvivl sin Grund i vores Lust til Magelighed. Og ved denne Lejlighed blander sig vor Egenfærsighed hemmelig med i Spillet, og indbilder os, siden alting er saa let og naturligt, at vi selv vilde have tenkt og talt paa samme Maade, eller at vi i det mindste kunde giore

det ligesaa got som Forfatteren, saasaa vi ikke vilde.

Jeg vil sege at oplyse det som jeg har sagt om den unaturlige og ale for naturlige Skrivemaade i Breve, ved nogle Exempler, og tillige vise den sande naturlige i et Exempel. Saadanne Exempler ledsgaget med Anmerkninger lære mere, end alle Negler. Et Exempel paa den unaturlige Skrivemaade ville vi tage af Neukirchs galante Breve, hvilke man til Ulykke alle tider har anpriset unge Folk, som Monstere paa gode Breve. Det er en Taksigelses Skrivelse til Herr von Rauter. Neukirch taler med en fornemme Hofmand, med sin store Patron og Besigørere. Han skulde altsaa tale det overlagte og alvorlige Sprog, som Tæknemmelighed og Erbodighed udkrave. En Klient, som taler med sin Patron, kan vel beromme hans Maade; men han maa giøre det med Beskedenhed, og ikke drive sin Noes over alle Grindser. Han skal give ham sin Tæknemmeligheds Tolelse paa en levende Maade

tilkiende; men han skal ikke drive den til des Pusserlige og Latterlige. Brevet heder sagt ledes:

Høivelbaerne Herrærc.

Dersom jeg vilde være sagt odsel med Ord, som Deres Excellence er med Belgierninger, saa skulde jeg allerede intet have tilovers, hvormed jeg kunde taks for Deres Maade i Dag. Men De blive ikke fattigere derved, thi De have alle Diebliske nye Evne til at giøre mig Got; da jeg derimod ofte tanker hele otte Dage efter, førend jeg blot kan finde en Tales maade, som stikker sig til at beskrive Deres høie Hierta. Jeg har vel forestaget mig mange Gange at udsose mine Tanker paa engang, og at indbesatte alt det, som jeg har annammet af Deres Excellence, i en eneste Lovtale: Men esteraat jeg har læst den hele Plinius, og gien nemrodet alle ældere og nyere Poeters Smigre-Vers, saa har jeg allersørst seet, at Deres Excellence endnu ikke havet haft Deres Lige, og at Deres nye og ugemene Hierte-lav ogsaa udfordrer nye og ugemene Formularer.

Mu vilde jeg vel ogsaa giøre mig Umage for dem: Men jeg frygter, at jo mere jeg siger, jo mere vil Verden holde det for Logn; siden den dog umulig kan troe, at Deres Excellencies har bevist al dette imod et eneste, og endda et freimmet Menneske. Jeg gior altsaa meget fornuftigere, at jeg tier. Deres Excellency kender mit Hierta, og finder alle Bogstaver deri, som behoves til en Tale. De kan giøre Dem Deres Lovtale selv, og være tilfreds med, at jeg med den underdanigste Respekt admirerer, hvad jeg dog ikke anderledes kan giengielde, end at jeg kalder mig.

Deres Excellences

underdanigste Liener.

Vi ville gaae dette Brev stykkevis igennem, og kritisere det saavel i Henseende til Udtrykket, som til Tankerne og den hele Indretning. „Dersom jeg vilde være sagt odsel med Ord, som Deres Excellence er med Belgierninger, saa skulde jeg allerede intet have tilovers, hvormed jeg kunde taks for Deres Maade i Dag.“ Om end

venne Tanke ikke hørte til de Spidsfindighed, som i Begyndelsen smigre for sig ved en Vittigheds Mine, men som siden, naar de undersøges, opvække Latter (*); saa maaatte den dog forkastes for den Maade, den er sagt paa. Hvilken Forsigtighed, at sige til en stor Herre, at han er ødsel med sine Belgierninger! Er det det betænksomme Sprog, som en Klent bør fore? Og om nu ogsaa Neukirch var ligesaa ødsel med Ord, som hans Patron, ester hans Mening, er med Belgierninger, skulde han dersor ikke kunne takke mere i Dag? Kan man da ikke bruge de samme Ord igien, som man har brugt en gang? Kan man ikke takke mere, naar man har takket tyve Gange? Ingen Tanke er naturlig, som i Grunden er falske. Neukirch begaaer endnu en Fejl. I det han setter Ødselhed i Ord mod Ødselhed i Belgierninger: saa siger han ikke alene Herr von Rauter en Grovhed, men han roser sig tillige selv,

(*) *Minimis etiam inventiculis gaudent, que excusse risunt habent, inventa facie ingenii blandiuntur.* Quinctil. VIII, 5.

at han paa sin Side veed bedre at holde Huus. Han bliver ved: „Men De blive derved ikke fattigere; thi De have alle Dies, bliske nye Evne til at giøre mig Got; da jeg derimod ofte tænker hele otte Dage efter, forend jeg blot kan finde en Talemand, som stikker sig til at beskrive Deres høje Hierte.“ Man seer ikke, hvorledes det Men forbinder her. Den hele Periode skal være en Forklaring paa det foregaaende, og tillige en Retfærdiggjørelse. „De blive derved ikke fattigere.“ Det derved er uthedsigt. Man maa ikke snakke noget for store Herrer om at blive fattig. Dersom Herr von Rauter har alle Diebliske nye Evne til at giøre Neukirch Got, hvilket dog er en forskellig Hyperbole: saa forringer Neukirch just derved sin Patrons Gavmildhed. Det er jo just ikke noget stort, naar jeg intet andet gior, end jeg stiller mig af med en Evne til at giøre Got, som alle Diebliske strømmer til mig. Men Sagen var, Neukirch brugte Diebliskeste, for at sette dem imod

Dagene; da jeg derimod ofte tænker otte Dage, førend jeg blot kan finde en Talemaade, som o. s. v. Enhver spørge sig selv, om han, uden at blive rød, kunde sige dette til sin Velhndere. En Dag til en Talemaade, det var allerede for meget; men otte Dage, det kan man slet ikke holde ud. Herr von Rauter skulde for denne Bekiens døses Skyld have unddraget Neufkirch sin Maade. En Klient, som maa tænke otte Dage, førend han kan finde en Talemaade, til at beskrive mit høje Hierte, den giver jeg intet mere. Jeg maatte frygte for, at jeg havde det paa min Samvittighed, om han spildte Tiden længere for min Skyld. Dog! Forsatteren vil dermed sige, at det er meget vanskeligt, at rose Herr von Rauter paa en værdig Maade. Det kan være; men da har han sagt det meget unaturlig. Han gisr sig til en jammerlig Pedant, for at gløre sin Patron's Gavmildhed ubeskrives lig. At bringe otte Dage til med et Vers til ens Verommelse; det er ingen Skam.

Men

Men at lade sig rose af en Mand, som ber hover otte Dages Tid til et eneste Udtryk, det er virkelig en. „Jeg har vel foretaget mig mange Gange, at udøse mine Tanker paa engang.“ Det er meget uforståmet talst med Herr von Rauter. Udeste Tanker er ingen stor Gave. Den Verommelse, som folger umiddelbar derpaa, maa stode en besteden Mand i en hoi Grad. Alt sige en lige i Dinene, at hans Lige endnu ikke har været i Verden, og det i Henseende til et got Hierte; Det er noget forstrekkeligt. En Klient forraader en utroelig Hovmod ved saadan en myndig Dom. Det er, som om han rosesde sig af at fiende alle andres Fortjenester saa noie, at han kunde afgjøre, hvem der var den største. Jeg sætter, han havde Ret i sine Tanker; saa maa han dog sige det med Beskedenhed. Ellers sætter han forud, at hans Patron gjerne vil roses; og det er dog just ikke nogen Artighed. Desuden kan Patronen ikke være meget stolt af saadan en Roer, om den

end

end var oprigtig. Thi hvem er det som roser ham? Et Menneske, der er indtaget af hans Belgierninger, der just dervor allerede er parthist, som vil tilkiske sig nye Undest, og som endelig af Beskedenhed ikke burde tiltrage sig Det til at bestemme sin Patrons Fortjenester med saa megen Bulder. „Men efterat jeg har læst den hele Plinius, og giennebrodet alle gamle og nyere Poetters Smigrevers, saa har jeg allersorst seet, at Deres Excellence endnu ikke har haft Deres Lige, og at Deres nye og ugemene Hiertelav ogsaa udfordrer nye og ugemene Formularer.“ Det hele Sted er underligt. Hvad heder Den hele Plinius? Formodenlig Hans Lovtale over Trajan. Altfaa er Trajan intet imod Herr von Raumer? Han har giennebrodet alle Smigrevers. Giennebrode er et stident Ord. Og hvorfor Smigrevers? Har han da ogsaa vildet smigre for sin Patron? Deres Lige er alt for fortrolig sagt. Hvenv siger for Alvor, den Mand har et ganske nyt Hiertelav?

Og

Og hvorfor udfordrer hans nye og ugemene Hiertelav blot nye og ugemene Formularer? Sader det ikke, som om Forfatteren holdt Formularer og Talemaader for nødvendigere til en Lovtale, end tanker. For at oppebevise sig om det Unaturlige i dette Sprog: sag giore man en Compliment udaf dette Sted. Dersom jeg traadde ind i Kammeret til en stor Herre, og begyndte: Maadige Herre! De har beviset mig en nye og ugemene Belgierung, som ogsaa udfordrer nye og ugemene Formularer o. s. v.; vilde han ikke troe, at jeg havde bestikenet mig for hans Belgierung? „Nu vilde jeg vel ogsaa giøre mig Umage for dem: Men jeg frygter, at jo mere jeg siger, jo mere vil Verden holde det for Logn; siden den dog umuelig kan træpe, at Deres Excellence har beviset al dette imod et eneste, og endda et fremmet Menneske &c.“ Her er først Sammenhængen imellem denne og den forrige Periode umuelig. Han har talet om hans Patrons nye og ugemene Hiertelav. Nu siger han,

Ber-

Verden vilde holde hans Noes for Logn.
Hvorfore? Fordi den ikke skulde kunne troe,
at han havde beviset alle disse Belgierninget
imod en eneste Person. Man venter naturligvis
noget ganske andet. Han taler her
om sin Tæknemmelighed, og umiddelbar føl-
gen var Tale om Rauters Fortienester. Be-
staaer da den hele Fortienestet, hvorfor Herr
von Rauter er bedre end alle andre Dods-
lige, blot deri, at han har beviset Neukrich
mange Belgierninger? Han tilstaaer, at
han endelig vel vilde giøre sig Uimage for
Formularer. Hvorfor Formularer? Med det
Dit Logn maa man seane store Herrer.
Han bliver ved: „Jeg giør altsaa meget
„fornuftigere, at jeg tier.“ Er dette
ikke den smukkeste Tanke i Brevet, saa er
det dog den sandeste. „Deres Excellencies
„kiender mit Hierte, og finder alle Bogsta-
„ver deri, som behoves til en Tale. De
„kan giøre Dem Deres Lovtale selv, og
„være tilfreds med, at jeg med den under-
„danigste Respekt admirerer, hvad jeg dog

„ikke

„ikke anderledes kan giengielde, end at jeg
„kalder mig Deres Excellences underdanig-
„ste Tiener.“ Efterat Forfatteren i det
hele Brev har complimentteret som en Pedant
med sin Patron, saa bliver han nu til sidst
paa engang fortroelig med ham. Herr von
Rauter kiender hans Hierte, og finder alle
Bogstaver deri, som behoves til en Tale.
Det er næsten umueligt at læse dette Sted,
uden ved Hiertet at tænke paa en Kasse med
Bogstaver, og forestille sig Herr von Rau-
ter som en Setter, der gior sig sin egen Lov-
tale. Forst har han ikkun talet om Ord,
Talemaader og Formularer, nu driver han sin
Beskedenhed endnu høiere, og siger, at de
blotte Bogstaver til en Tale ligge ferdig i
hans Hierte. Er dette ingen falsk Tanke,
saal maa heller ingen være mulig. Hvad
er Bogstaver i Hiertet? Hvorledes kan man
se dem? Skal Tanken have en Forstand,
saal maa den hede saa meget: De klende mit
Hierte, og viide, at jeg har alle de Følelser,
som udfordres til en oprigtig Taksigelse, men

D

ikke

ikke overhovedet til en Tale. Paa denne Maade gaaer Tanken kun paa Taktigelsen, og ikke paa Lovtalen, og han vil dog alludere til begge Dele. De kan giøre Dem Deres Lovtale selv; en grov Flatterie! Og være tilfreds, at jeg med den underdanigste Respekt admixerer, hvad jeg dog ikke anderledes kan giengielde, end at jeg falder mitz ic. Slutningen er ligesaas spidsfindig, som Begyndelsen. Giengieler han dermed Belgierninger, at han falder sig Herr von Rauters Tiener? Bare de giengielde, om Neukirch havde roset dem i et Vers? Det hele Brev er unaturlig. - Tankerne ere matte, barnagtige og falske. Sammenhængen, eller Maaden, hvorpaa han kommer fra det ene til det andet, er tvungen. Udtrykket er nedrigt, smudsigt og utsydeligt. De fleste af de Neukirch'sse ganske Breve kan tiene til Monstere paa, hvorledes et Brev ikke maa være bestaffet, naar det skal være naturligt.

Det

Det første Begreb, som vi pleie at forbinde med det Naturlige, fornemmelig i Breve, er det Lette; dette kommer af en Rigtighed og Klarhed i Tankerne, og af en Tydelighed i Udtrykket (*). Men jeg har allerede

D 2

erins

(*) Man skriver, for at blive forstaet, og ikke alene, for at blive forstaet, men at Leseren tillige kan forstaet os med Bisched, hastig, og fuldkommen. Man maa altsaa vakte sig for al det, som kan skade Tydeligheden i Stilen; for usforstaetlige eller forgiemte Ord, eller saadanne Ord, som vel ere brugelige, men som vi forbinde andre Begreber med, end de, de have i daglig Tale, eller som i andre Maader ere tveydige; for urettige Construktioner, langhalede og vanstalte Perioder, eller Sænninger, som al for ofte og til Utide afbrydes. Cicero lærer os dette i den tredie Bog de Orat.: Neque vero in illo - - diutius commoremur, ut disputeremus, quibus rebus assequi possimus, ut ea, quæ dicamus, intelligentur: Latine scilicet dicendo, verbis usitatis, ac proprie demonstrantibus ea, quæ significari ac declarari volemus, sine ambiguo verbo aut sermone, non nimis longa continuations verborum - - non disceptis sententiis, non præposterioris temporibus, non confusis personis, non perturbato ordine. Endelig kan Ordene og Construktionerne være gode og rigtige, og man kan dog endnu blive dunkel og hemmelighedsfuld i sit Fordrag, naar man bruger for mange eller

soy

erindret, at dette ikke er nok. Dersom blot det Forstaelige og Tydelige, for saavidt det settes imod det Dunkle og Opsvolmede, gørde en Stil smuk; saa var intet lettere, end at skrive gode Breve. Hvem skulde ikke kunne tale tydelig og forstaelig om sædvanlige Ting? Men fordi en ingen Heil begåaer i sit Sprog, dersor skriver han endnu ikke smukt.

for saa Ord; naar man fortier bisse Omstændigheder, som høre til Sagten, eller berører alle Smaating; naar man intet lader være det første, intet det andet, eller taler snart om et, snart om et andet. For at undgaae disse Heil i at skrive, udfordres en vis Øvelse. Man finder tit Folk, som mundtlig foredrage en Sag ganske tydelig, og som blive uhydelige, saa snart de skrive derom. Da de talede, vare de ubekymrede, og overladte til sig selv; dersor lykkes det dem. Naar de skrive, give de Agt paa sig, og fordi de ville skrive bedre, end de tale, og af en Mangel paa Øvelse ere uvisse i at vælge Udtrykket: saa falde de hen til det Vidtløstige, og blive uhydelige, fordi de ville omstreive altting, og sige det saa pent. Est etiam in quibusdam turba inanum verborum, qui, dum communiter loquendi formam reformulant, ducti specie nitoris, circumveniunt omnia copiosa loquacitate, qua dicere volunt. Quintil. VIII, 2.

smukt. Og ingen roses, fordi han havet talet sagledes, at de Mærverende have fundet forstaet hans Mening; men man foragter den, som ikke kan giøre det: *Nemo extulit eum verbis, qui ita dixisset, ut, qui adessent, intelligerent, quid diceret, sed contempsit eum, qui minus id facere potuisse.* Cicer. de Orat. L. 3.

Hovedbegrebet om det Naturlige er, at Forestillingerne maa stikke sig noie til Sagen, og Ordene noie til Forestillingerne. Endelig maa man ikke soge det Naturlige blot i Ordene, og i de enkelte Tanke af et Brev, men i det Hele, i Tankernes Sammenhaeng indbyrdes. Naar den ene Tanke synes at flyde udaf den anden; naar ingen Tanke mangler, som behoves til den rigtige Forstand; naar ingen staer der, som tiner til intet, som enten ikke meddeler den anden noget Lys, eller ikun fordunkler den, eller som, om den end hænger sammen med den foregaaende, dog alligevel let kunde tankes til af enhver, og dersor pleier at udelades i

den Folge af Tanker; naar dette er: saa her der Sammenhaengen i Stilen og i Brevene naturlig. Man lader sig altsaa ikke noede med, at det Naturlige er let; men man udfordrer stedse et Val i de Tanker, som skikke sig best hid, som udtrykke Eingen ikke alene paa den tydeligste, men ogsaa paa den fineste, fortæste og munterste Maade. Dette, dette er den store Fortieneste hos den naturlige Skrivemaade! Ikke al det som er let, behager dersor, fordi det er let og forstaaeligt; ellers maatte den matte Stil allermest behage. Meget mere gives der tusende smukke og ædle Tanker, ved hvilke Læseren føler, at han ikke vilde have haft dem, ja som endog koste ham nogen Umage at forstaae; ikke desmindre behage de ham. Han beundrer deres Rigtighed, og seer, at de have været den anden i sin Maade at tænke paa, naturlige, omendstiont de ikke ere ham selv saa. Maar jeg siger: jeg er gammel, dersor kan jeg ikke længere skrive smukt; saa er intet lettere, intet mere forstaaeligt. Men behager

Dette

dette Vette derfor? Siger jeg derimod med Corneille (*):

*Pour bien écrire encor j'ai trop long-tems écrit,
Et les rides du front passent jusqu'à l'esprit.*

„For at skrive smukt endnu, har jeg skrevet for længe, og min Håndes Hynker strække sig indtil min Geist;“ naar jeg siger dette, saa synes Tanken ikke mere saa naturlig, som den første; og den er dog den selv samme, og rører mig endnu mere, end den første. Om nu endstiont et Brev ikke kan tage imod mange skarpsindige og store Tanker: saa taaler det dog de munstre. Dette Munstre bestaaer ofte i Maaden at forestille Tanken paa; deri, at man giver den en Myheds ved at lade den see fra en vis Side. Man tage den almindelige Tanke: Fruentimmerne bruge lang Tid, forend de kunne komme i Stand med noget. Den er naturlig, men dersor er den ikke munter. Begrebene ere al for almindelige. Man bestemme derimod

D 4 Eiden,

(*) Oeuvres diverses de Pierre Corneille, à Amsterdam 1750. p. 84.

Eiden, man betegne Maaden, Alarsagerne
saa bliver Tanken mere sandselig, og dersot
mere munter. Man sige f. E. efter Terentii
Maade:

Dum moliuntur, dum comuntur, annus est.
Imens de lave sig til, imens de stådse sig,
gaaer et Aar bort. Her faaer vores Ind-
bildning noget at giøre. Den seer de Smuk-
kes Hænder ligesom i Arbeide; den stiller sig
Fruentimmerets Stads for. Det forvorne
Udtryk, der gaaer et Aar bort, fører os
formedelst sin Dristighed, og behager, fordi
det giver os mere at tænke, end det Ubestem-
mte i en lang Tid. Men den Korthed,
hvorbi Tanken er indsluttet, hielper ogsaa me-
get til dens Muntherhed. Man udvide den,
strap taber den sin Verd. Man sige: For-
end Fruentimmerne kan blive færdig med des-
res Haar, forend enhver Ting har passeret
Mynstringen, og Puderet er smukt stroet
paa, forend Mattsiet er sat paa, og Baans-
dene bundet: saa kan lettelig et heelt Aar
gaae bort. Det heder ikke at giøre Tanken
mere

mere munter, det heder, at soøkke den.
Jeg kunde selv tænke al dette, og let tænke
det ved moliuntur og comuntur; Derfor
tænkte jeg i faa Ord meget, og derfor stod
Tanken mig an. Maar altsaa en Stiil be-
staaer af mange Tanker, som blot ere for-
staelige; saa kan den blive mat: naar den
bestaaer af ukæslelse Tanker, og saadanne,
som vi set kunne sætte til af os selv; saa bli-
ver den kiedsommelig og vidtløftig. Det
samme kan skee, naar jeg ikke giver de muntre
Tanker deres rette Grændser, naar jeg giør
deres Omkreds for stor, lader see alt hvad
som kan regnes til dem; eller naar jeg ikke
vælger de beste, de rigtigste, de bekvemmeste
Ord; det er at sige, saadanne, som kunne
opvække Begrebene om Tingens hastigst og
stærkest. Dette er ikke den gode naturslige,
men den al for naturslige Skrivemaade, den
platte. Det er sandt, den er tydelig; men
men falder i Sovn over dens Eydelighed.
At tale rigtig og tydelig, er en ringe Forties-
neste, og det er mere at være frie for Fejl,

end at besidde en stor Dyd. Og ligesom Legemet, naar det skal forrette sin Dieneste, ikke alene maa være sundt, men ogsaa muntret og sterket; saa maa ligeledes Stilen, selv Brev-Stilen, ikke alene ikke være syg, men desuden have en naturlig Kraft og Styrke. Jeg vil forklare dette ved et lidet Exempel, hvori en Ven forekaster den anden, at han ikke har skrevet ham til i lang Tid:

Høstærede Ven,

Da De i saa lang Tid ikke har skrevet mig til, og jeg snart ikke veed mere, hvad jeg skal tenke, saa har jeg troet, jeg maatte spørge Dem om Aarsagen til Deres lange Taushed, om jeg maaskee derved kunde bevege Dem til at betage mig min Trivl, og at skrive mig til. Jeg maatte snart sige, at jeg var vred paa Dem. Men maaskee De har siden den Tid ikke været i Leipzig, eller er bleven forhindret ved mange Arbeider fra at skrive; thi det vil jeg ikke haabe, at Sygdom skulde have hindret Dem fra at forsikre mig om Deres Erindring. Jeg befinder mig, Gud skee Lov! vel

paa

paa mit Gods, hvor jeg undertiden studerer, og undertiden forniser mig paa adskillige Maasder. Jeg venter Svar fra Dem med det als 1erforste, og er ic.

Er dette Brev ikke tydeligt? Ordene ere forstaaelige, og brugelige, og grammatiske rigitte. Tankerne ere lette og grundsædte i Sagen. Sammenhængen er ikke troungen. Det har altsaa ingen Feil i Hensænde til Tydeligheden; men at være frie for aabenbare Feil giver endnu ingen Skionheder. Det er saa tydeligt at det bliver mat og fiedsommeligt. Dets Tydelighed kommer deraf at det er tomt. Det forstaer sig, en Uri med tre eller fire smaa Blæde kan lettere oversees med Diet, end en Green, hvor Kvistene hænge fulde af Blomster og Frugter. Det hele Brev kunde være mere muntret og dog ligesaa tydeligt som det er, man havde kun tordet give det et friere Bæsen. Vil man see hvor meget det hielper et Brev, paa hvad Maade en Ting siges, og hvori denne Maade bestaaer; saa holde man et af

Plinii

Plinii Breve af selv samme Indhold imod det første. Han skriver saaledes til sin Ven Paulinus (*):

Jeg er vred, uden ret at vide om jeg bør være det; men nok er det, jeg er vred. De viide at Kierlighed undertiden er ubillig, ofte overdrevet, og allertider emfindelig ved Smaas ring. Dog! min Aarsag er stor nok; kun veed jeg ikke om den er billig. Imidlertid las der jeg som om den ikke var mindre billig end stor, og jeg er meget vred paa Dem, at De i saa lang Tid ikke have skrevet mig til. Der er en Maade hvorved De kunne giore mig god igien, nemlig naar De i det mindste nu her efter skrive mig tit og flittig til. Dette alene

vil

(*) See des andet Brev i den anden Bog. Jeg har saavel i dette som i det staar folgende Brev af Cicero, udtrykket det latinske Du ved vores De. En heel Overfattelse gik dette vel ikke an; men ved et enkelt Brev, hvilket jeg af begge anfaerer som et Exempel, synes mig det De nødvendig, for at giore Ligheden imellem de gamle og vores Breve kiendelig, og for desio hastigere at overbevise læseren om at Reglene for et got Brev alle Tider have været de samme.

vil jeg lade gielde for en sand Undskyldning, de øvrige antager jeg ikke. Jeg var ikke i Rom, jeg havde meget at bestille, det vil jeg slet ikke høre paa; og jeg var syg, det forbryde Gud! Jeg, min liere Paulin, lever paa Landet, og forsoner mig undertiden med at studere, undertiden ogsaa med at gaae ledig. Begge Dele har jeg min Frihed fra offentlige Forretninger at takke. Lev vel.

Dette Brev er uden Modsigelse bedre end det første, og man kan let se hvorfor. Det er mere muntret og mere fyldigt. Det har flere Tanker; og de Tanker som begge Breve have fælles med hinanden, ere bedre dannede i dette, dorför er det sincere. „De kan ikke giore mig god igien paa anden Maade, end at De nu herefter skrive mig tit og meget til. Dette vil jeg ansee som den beste Undskyldning; alle andre forkaster jeg. „ Af disse Indfald veed det første Brev intet. Begge tale om at være vred. Den første siger: Jeg magte snart være vred paa Dem, efterat han har forud

skikket

stillet en ordrig Indgang, og gjort en stor Forberedelse til en meget sedvanlig Tanke, hvilken han endda oven i Kiosket svækker ved et snart. Den anden vender det om. Han begynder med det at han er vred, uden at sige Attsagen. Dette er ikke alene mere naturligt, men Tanken opvækker tillige mere Opmærksomhed. Det første Brev gør en Indvending imod Breden, det andet ogsaa. Han siger lige frem: „Men maaſkee De har // siden den Eid ikke været i Leipzig, eller er // bleven forhindret ved mange Arbeider fra // at ſkrive, thi Det vil jeg ikke haabe, at // Sygdom ſkulde have hindret Dem fra at // forſikre mig om Deres Erindring. „ Denne betragter Indvendningen paa en anden Side. Af Høflichkeit gør han endda et Sporsmaal deraf, om han har Ret til at være vred, fordi den anden ikke har ſfrebet ham til saa længe. Han er for besteden til, at han blot ſkulde grunde sin Ret paa den Pligt som den anden har at ſkrive ham til som sin Ven. Han lader sin lille Brede ikke

ikke blot komme deraf at hans Ven har tiet saa længe stille. Han gør den først retmesig ved at betragte Kierligheds Natur. Denne ſeet altsaa mere ved Sagen end hin, og giver derved ſin Foreſtilling mere Evidens. Vel kunde man spørge, om man overhovedet burde tale saa forsiktig med sine Venner, og om dette ikke allerede var for konſlet. Mig ſynes, Plinius, hvis Breve man ellers let ſeer det paa, at de have kostet ham Umasse og Eftertanke, er her ikke gaaet for vide. Kun den Sentenz: Scis, quam sit amor iniquus interdum, impotens laepe, impugnatos semper, ſynes mig at være for pyntet. Det interdum, laepe, semper, er uden Evidens sagt. Imidlertid ſtøder dette Sted ikke saa meget i Latinen, hvor det er fortære udtrykt end det kan ſkee i vor Sprog, og derfor har det der ikke ſaadan en Cerer-Tone. Dersom man tager det mitterste Led bort, ſaa bliver Stedet ikke ſaa ſtadseligt. De Undſkyldningerne den anden giver, at han har været af Byen, at han har været syg, veed Plinius

nhus at foredragte med langt større Munternhed. Han lader sin Ven selv tale: Non sum auditurus, non eram Romæ, vel occupator eram. Slutningen i hans Brev er uslige stærkere end i det andet. Vi vil endnu giøre et Forsøg. Jeg vil sige en Ven, at hans Fraværelse falder mig meget tung, og at jeg glæder mig over den Bekjendskab, som han er kommen i med en vis kærd Mand.

De melsdede mig myelig, at det ikke vilde staae Dem ret an i Holland hos Generalen. Dette var mig ikke kert. Desto kierere er det mig da jeg nu erfarer, at det staaer Dem bedre an der, og at De nu ere mere tilfreds end i Begyndelsen med den Recommendation, som jeg stikkede Dem over til Generalen. Alligevel kan jeg ikke negte, at jeg undertiden ønsker, at det ikke maatte behage Dem saa vel der, paa det jeg kunde have den Hornsielse desto snarere at see Dem igien, og at overtale mig om, at De ikke kunde leve fornsiet uden mig. Dog jeg vil gjerne taale at længes efter Dem,

naar

naar De kun giøre den Lykke i Holland, som jeg haaber. Over den fortrolige Bekjendskab, De have gjort med den kærd. Herr N**, gleder jeg mig af Hiertet. Gør Dem al Umage for at blive ret elsket af Ham, og lev saa vel.

Dette Brev synes at være temmelig naturligt. Vil man imidlertid vide om Det ikke endnu kunde have været mere naturligt, om det ikke kunde have været mere muntert, og skrevet i et mere fortroligt Sprog, saa høre man, hvorledes Cicero taler i selv samme Fald. Han skriver til den unge Trebatius, hvilken han meget elskede, og tit havde recomenderet til Cæsar, hvør han ogsaa den Tid opholdt sig. Trebatius længes i Begyndelsen meget efter at komme tilbage til Rom igien. Jeg vil soge at oversette Brevet saaledes, at vores Sprogs Genie intet skal slide derved (*):

Altet et Beviis paa, hvor ueens Folk ere med sig selv, naar de elskel! I Begyndelsen var jeg miss-

(*) See det femtende Brev i den syvende Bog.

misfornoiet med, at det ikke stod Dem an hos Cesar, nu kænker det mig, at De synes vel om det der. Jeg funde ikke saale, at De ikke viiste større Fornoelse over min Recom mendation til Cesar, og nu gier det mig ont, at noget er Dem til Behag uden mig. Dog! min Længsel efter Dem maa heller foruroelige mig, end at De ikke skulde naae det som jeg harber. Over Deres Vensteb med den elsf værdige og lærde Marius har jeg en ubeskrive lig Glæde. Lgv det for alle Ting saa, at De fuldkommen kan vinde hans Kierlighed. De kan intet smukkere bringe tilbage fra denne Provincts, end hans Vensteb. Troe mig det! og lev vel!

I den Maade dette Brev er sagt paa, er langt mere Natur end i det første, og langt mere Beltalenhed. Tankernes Enfol dighed og Rigtighed lærer os, at Cicero har ladet sit Hierte tale uden Konst, og at han ikke har tankt paa andet, end at bevidne Terebatius sin Kierlighed. Den ene Tanke rekker den anden frivillig Haanden. Ordene ere

ere ligesaa ensfoldige som Tankerne ere, og ligesaa enige, fordi Udtrykket er rigtigt og hverken videre eller engere, end Forestillingen udfordrer det. Man gjore at Tankerne ikke mere berøre hinanden saa noie, og sætte Mellemtanker ind, man betage Setningerne deres Korthed, og sage at gjore dem mere udforslige ved flere Ideer eller flere Ord; endelig betage man Brevet den Udtryk det har i Latinen, og give det en anden, strax vil dets Skisionhed forsvinde. Rollin har ypperlig bestemmet de Ciceroiske Breves Fortieneste (*).

Man kan betragte et Brev som et heilt Stykke, og da bestaaer dets Fortieneste, som jeg allerede har erindret, i Delenes Sammenheng og Huldstændighed. Naar jeg skriver et Brev, saa har jeg allerede Ind holdet, og jeg er ikke saa meget bekymret for hvad jeg vil sige en anden, som hvorledes jeg vil sige ham det, i hvad for en Orden,

og hvorledes jeg skal udfylde og forbinde de Sætninger, af hvilke min Menig bestaaer; hvorledes jeg skal begynde, hvorledes jeg skal blive ved og ende. Vi tale altsaa nu om Formen af et Brev. I hvad for en Orden skal det affastes? Hører der en vis afmaalet Inddeelning til et Brev? Gives der en vis Konst, eller adskillige Methoder, efter hvilke alle Materier i Breve kan foredrages og forbindes med hinanden? Man behøver ikke at tænke paa hvad et Brev er, saa kan man let besvare sig selv disse Spørsmaal. Man behøver ikke at tænke paa den Orden, som man lagttager, naar man i Omgang taler om saadanne Ting, som man vil foredrage i et Brev. Man betiener sig ikke i daglig Tale af nogen vidtsfig Indgang. Man sætter gemeenlig det foran, som er det første i Sagen. Man forestiller det ene efter det andet ligesom det tilbyder sig, og man holder op naar man troer at have sagt det nødvendigste. Dette er ogsaa Planen til et Brev. Man betiene sig altsaa ikke af nogen konstig

Dr.

Orden (*), ikke af nogen mosisommelig Indretning, men man overlade det til sine Tæller, hvorledes de frivillig ville følge hinanden, og sætte dem i den Orden, som de opstaae i os: saa bliver Bygningen, Indretningen, eller Formen af et Brev naturlig. Denne Regel bliver alletider den beste, man maas indvende derimod hvad man vil. Man kunde sige, at man kan følge den og dog alligevel skrive et meget unaturligt og uordenlig Brev, nemlig naar mit Tænkemaade er uriktig, overflodig og ubehagelig. Det er sandt; men vi sette en sund Formuft forud. Denne kan man aldrig hælpe nogen

E 3 till

(*) Illam unam esse artem epistolarum in eloquendo censebant (veteres), nullam adhiberi artem: modo stulti sensus aut inepti, & nimis perturbatus abesset ordo. *Jo. Ludov. Vives*, de confer. epistol. p. m. 54. Nec in ordine quidem admودum labore: qui optimus in epistola neglectus aut nullus, ut in colloquiis incuriosum quiddam & incompositum amainus. Omnino decora est incuria: & recte monuit Cicero: epistolas debere interdum hallucinari. Itaque ille ipse haesitat, revocat, turbat, miscit: nec quicquam magis curasse, videtur, quam ne quid curae praeferret. *Lipsius Institut. Epistol. C. VI.*

til ved en Regel. Mange ere af Naturen saa forvildede, at de tænke uordentlig ved den allerringeste Ting. Saadanne kan Reglen ikke helspe noget. Den som ingen god Opdragelse har haft, den som endnu ikke har øvet sin Forstand og sat den i Orden ved Omgang med brave og fornuftige Folk, eller ved gode Bøgers Læsning, eller som allerede har forderbet den ved en slet Smag, han kan, det er sandt, iagttagte denne Regel, og dog endnu alletider skrive usle Breve. Imidlertid er det den eneste hvilken man skal folge. Alle de konstige Methoder efter hvilke vores Brevbøger gemeenlig ville lære os, hvorledes man skal sætte et Brev i Orden og tringe sine tanker ind i visse Rum, hvor de de fleste Eider ikke stikke sig, ere ikke at anprise nogen (*). Ja man kan snarlig sige det samme om

(*) Superstitione faciunt, qui libertatem illam epistolarem certis partibus alligant, atque ejusmodi servituti includunt, cujusmodi ne orationes quidem tenere Fabio placet. In simplificibus argumentis eum sequimur ordinem; quem consilium nobis dictaverit, non praecognitione culae. Erasmus de rat. consc. epist. p. iii. 98.

om dem, som Cicero har sagt om en vis Ansviisning til Detaljenhed. Cleant, siger han, har skrevet en Talekonst; men saaledes, at man ikke behøver at læse andet end ham, for at blive stum (*). Opfinderne af disse Konster have uregtelig meent det godt; men deres gode Mening, at giøre det let for unge Mennesker at skrive Breve, har maaßese gjort mere Skade, end om de havde haft den værste Hensigt. De ville lære os at skrive gode Breve forend vi kunne tænke. Derfor lære de os at affatte Sætningerne i et Brev efter en Formular, snart i Skikkelse af Syllogismer, snart i en ordentlig, snart i en omvendt Ordre, snart saaledes at vi maa indspende vor Mening i et Antecedens, i en Connexion og et Conseqvens. De vil, siger jeg, paas denne Maade i Tidse lære os at skrive gode Breve, og de forvolde at vi vor Levetid lære at skrive dem slette, naar vi engang vænne os til disse Formularer. De

(*) Scriptit artem rhetoricanam Cleanthes, sed sic, ut si quis obmutescere concupierit, nihil aliud legere debeat. de finib. l. 4. c. 7.

vil helspe os til at skrive ordentlig, og betage os just ved dette Middel den Munterhed, den Frihed, som gør en Tale behagelig. De give os visse Formularer at begynde og at ende med; visse Forbindelsesord, som i Omgang, ikke ere brugelige, disse skal ligesom passe på, at vores tanker ikke løbe ud af deres Lænker. Brugen af disse Methoder er unegtelig den fornemste Aarsag til den slette Smag i Breve, som lang Tid har heftet hos os (*). Brevene have nødvendig maats-

ter til at være smukke og velskrevne. Man har et stort Antal af latinske Anvisninger, til at skrive Breve, som tildeles ere stregne af store Lærde, og dog ikun synes at bevise, at det er en forgivernes Misie at bringe denne Egg, i Form af en Konst. Nogle have nemlig troet, at skrevet hinanden; andre givt Commentarier over de andres Anvisninger; de fleste have, ikun bekymret sig om det latinske Sprog. Ludvigs a Vives Anledning sydes i Sammenhing med de ovrigt at fortjene Navn af aureus Hellas med Rette. Erasmus og Lipsius have selv ikke holdet meget af deres egne Anvisninger. Imidlertid finder man dog stedse Spor af store Mænd deri. Philip Horstes og Valentin Erythrei Anledninger tresser man, tillige det som Grækerne have lært om at skrive Breve, nemlig i den

første

tet blive stive og tvungne, fordi denne Skoleologt har gølet den naturlige Tankemaade. De har maatte blive eenformige og lede, fordi man har foredraget alting paa en og den samme Magde. Hertil kommer det, at man har vildet indbilde os, at Cancellies

er et godt sproget. Forst i sin sproget forstede de fag-Anvisninger, som Demetrius Phalerius i sin Elocution gør over Brevenes Natur og Skrivemaade, og i den anden begge de Bøger nægti råv epistolærw rūpaw, de epistolatum formis & typis, og nægti τεπιστατης χαρακήνος, de charactere epistolico, som nogle tilskrive Libanius, og hvoraaf den sidste er en misforståelig Inddeeling af Breve. Det lille Brev som Gregorius af Nazianz skriver til Nicobulus, og handler om et Brevs Forthed, Edelighed og Artighed, er maafee mere værd end mange ryt Anvisning. Det er det 109de iblant hans Breve. Caselius har skrevet en Commentarius derover. Den Franske Anvisning, som staar foran Richellets Samling af udvalgte Breve, fortiner akademier, og endnu mere den som findes i Traité Général du Style &c. a Amsterdam 1750. Iblant de Thysse Anvisninger har Herr Magister Brockhausens Grundsæze staffet sig mest Bisold. Men hvo som paa Latin vil læse ret en lille og meget smuk Anledning til Breve; han kasté op i Herr Professor Ernestis Rhetorik det Capitel om Breve, pag. 798.

sproget var det beste, og følgelig det Sprog som burde bruges i Breve; hvilket er det samme som om man sagde, det Sprog som mindst høres i daglig Tale, og er næsten uforstaaeligt, maa tales i Breve. Vi vil tage for os et Exempel paa saadan en konstig Indretning af et Brev, udaf Junkers Brevbog, for at lære at kende hvor meget Dispositionerne ere værd. Han fortæller os hvorledes man skal indrette et Brev i Form af en ordentlig Chrise. Man sætte, siger han, først Hovedsetningen, derpaa Beviset, derpaa giore man en lidt Udvidelse, og saa ende man. Beenraddet af saadan et Brev, seer ud, som han har sat det op pag. 74. saaledes:

Setningen: Jeg har med Bedovelse fors
nummet, at Deres Kiereste er død.

Beviset: Thi hun var elsket og æret af en
hver og altsaa ogsaa af mig, for
hendes Dydres Skyld.

Amplificatio per Distributionem:

- a) For hendes Guds frygt;
- b) Huuslighed,
- c) Bernetugt,
- d) Kierlighed mod hendes Mand;
- e) Vensighed imod enhver.

Beslutning: Dersor er det ingen Under, om han saavel som jeg, tillige med andre Venner, ere ret hertelig bekymrede derover.

Endelig sætter man en Trost til efter nerværende Exempel, og slutter Brevet med en Formular, hvad for en man først kan hitte.

Dette klinger i Udarbejdningen saaledes:

Velædle, Høitcerede

Sr. Sekretair,

Aldrig har jeg været saa bestyrket, som da jeg brakkede Dit Brev; hvorfaf jeg fil den usormodentlige Esterretning om Din elskelige Kosunes Død. Sporene af de Zaarer, som Du under

under Skrivningen havde ladet rinde, lokkede ligeledes Taarerne af mine Dine, og jeg kunne destomindre bare mig for at grude, jo større det Tab er, som ikke alene Du, men ogsaa alle de som ingen Hjælper ere af Dyden, have lidt derved. Hendes Gudsfrhgt, Huuslighed, exemplariske Bornetugt, usminkede Kierslighed imod hendes Mand, og hendes ugemene Beskedenhed og Venlighed i Omgang imod enhver, fortiene, at alle de som vide at sætte Priis paa en Egtesfelle af saadan en Beskaffenhed, som Din har været, beklage med Dig det Tab, som Du frem for andre lider. Jeg veed selv ikke at give Dig nogen Trost, men jeg beber Gud, at han vil stienke Dig Trosts stens Aland i Dit Hierte, at Du med christelig Taalmodighed maa erkende hans Veies Viissdom. Jeg for min Part ønsker, at jeg fremdeles stedse maa vase Dig ved noget andet, end ved Condolenz-Breve, at jeg er ic:

Man betrakte blot Aetiologien eller Aarsagens Udvidelse, og see om den er naturlig;

// Hen-

Hendes (Den afdsode Rones) Gudsfrhgt, Huuslighed, exemplariske Bornetugt, usminkede Kierslighed imod hendes Mand, og hendes ugemene Beskedenhed og Venlighed i Omgang imod enhver, fortiene, at alle de som vide at sætte Priis paa en Egtesfelle af saadan en Beskaffenhed, som Din har været, beklage med Dig det Tab, som Du frem for andre lider. Det heder, synes mig, ikke at udvide en Tanke, men at betynde den med oversledige Begreb, og at trække den ud ved at sætte Ord ind imellem. Man seer paa alle Sider det Studerede, det Moisommelige; og just dette Moisommelige og Sogte strider imod Den Traurigheds Affekt, som jeg vil give den anden tilkiende. For at udfinde disse Aarsager, behover jeg Stadighed og Eftertanke. Naar jeg altsaa opstiller disse Grunde ligesom i en Slagtordning efter hinanden; saa viser jeg at jeg ikke maa have været meget bestyrter. Ingen Orden vilde ved denne Leilighed have været den beste Orden. Hvem pleier sag

grad-

gradviis at declamere for sin Ven, naar han mundtlig vil sige haim, at han beklager hans Kones Dod? Gaaer en Ven alle Predicamenter igienem for at rose en andens Kone, naar han taler med ham om hendes Dod? Havde Forfatteren virkelig været rørt; saa havde snart en, snart en anden, af disse Omstændigheder fuldet ham ind; men ikke paa engang og i een Periode; saa pleie vi ikke at tale i Affekt. Men Hiertets Sprog vilde ikke lade sig tvinge i nogen Chrie. Havde han derimod ikke tænkt paa Chrien, men paa sin stakkels Ven, og skrevet hvad han følede; saa vilde Brevet blevet levende og utvungen. For Resten, set at Brevet var got, hvad har Chrien gjort dertil? Snart intet. Begge de Sætninger: Deres vakte Kone er død: Jeg er bedrøvet derover, tilbyder Sagen selv, og Chrien siger intet videre, end at jeg kan sætte denne foran, og den anden bag efter, eller tvertimod. Dette har man ogsaa vist tilforn. Udvidelsen har hiulpen Forfatteren til en eneste kummerlig Periode.

riode. Det øvrige i Brevet er altsamhien vilkaarlig sat til, og det unge Menneske maade enten opfinde det selv i lige Ellselde, eller trolig udskrive dette Model. Skulde man vel altsaa ansøre unge Mennesker ester saaledanne Methoder, om de end ikke vare umættelige? Det beste Middel til at igiendrive disse Methoder ere gode Breve, saavel af de Gamles, som af de Nyeres. Man tage dem, og sige os, i hvilken Form de ere skrevne. Man skal iblant Hundrede ikke finde et, som uden Bold lader sig tvinge i en Chrie eller i en Syllogismusstil. Disse gode Exempler gielde mere end alle Regler. Og af disse Exempler see vi intet videre, end at der ikke gives nogen fastsat Orden, som man allerede har i Forraad, forend man skriver et Brev; men at Indretningen hver Gang kommer af Indholdet; at den ikke tor være tvungen; at den beroer paa den naturlige Tænkemaade som enhver har. Unge Folk vil have tusende Gange mere Fordel af at man giver dem gode Breve at læse, og gaaer.

gaar dem igienem med dem paa en præstise Maade, end af alle Regler. De vil snart see af gode Exempler, hvorledes man skal indrette et Brev, hvorledes man skal udfylde det med Tanke, som stikke sig til Sagen. Man giore dem opmærksomme paa de Steder som ere naturlige, og som tit alene ere smukke for deres Enspoldigheds Skyld, opmærksomme paa Brevets hele Tour. Man lade dem tit udtrække i faa Sætninger et tort og fort Indhold udaf velskrevne Breve, og vise dem hvorledes Forfatteren har givet Indholdet Liv og Strækning; paa hvad Maade han er kommet fra en Tanke til den anden; hvorledes han vilde have færdervet det altsammen, dersom han havde udviklet en eller anden Tanke mere. Man giore selv tit et Hovedindhold af saadan et got Brev, og legge det unge Mennesker for Nine. Man spørge dem hvorledes de vilde tale derom. Man hielpe dem ved Spørsmaaile til at udfinde Mellemtankeerne. Man lade dem opsette Brevet, og da vise man

dem

dem Originalen selv (*). Dette vil ikke alene styrke Ænkekraften hos unge Mennesker, men ogsaa uformert staffe dem en god Smag i Breve. Jeg vil forsøge Sagen i et let Exempel, og dertil udvælge følgende forte Brev til en god Ven:

Beste

(*) Med at see deres Breve igienem følge man Erasmi Forskrift: Neque sat habeat doctorem, manifesta sermonis vitia castigare, verum si quod verbum parum elegans, si minus ornatum, si sordidum, si durius translatum . . . si quid absurdius compositum, si quid aspernum, si quid hiulcum, id notatum emendabit mutabitque. Tum si quid alio loco dictum, quod alio magis quadrabit: si quid additum, quod non cohaereat: si quid praeteritum, quod inseri oportebat: si quod argumentum futile, vanum, translatum, aut alioqui viciosum: si quod decus parum feliciter affectatum: si locus sit frigidior: si langvidius dictum, quod acerius oportebat: sicubi a decoro fuerit recessum: si tractationis color parum prudenter sit delectus: si verbosius tractatum, quod oportebat brevius: aut si brevius perstrictum, quod fusius erat tractandum. Nec simul tamen omnia reprehenderet praeceptor, sed alias alig. De conscrib. epistol. p. m. 49.

F

Beste Ven,

Kior dog uden for Porten med mig i Dag. Det er saa smukt Veir. Undersg ikke hvor megen Fornsielse De kan have paa denne Reise, tænk heller derpaa, at jeg uden Deres Selskab ikke kan have nogen. Dersom De sagde mig dette, saa kom jeg vist. Vognen er allerede bestilt. Vil De komme? Jo.

Maar jeg altsaa vilde øve et ungts Menske efter dette Exempel; saa vilde jeg sige ham, han skalde skrive til en god Ven, og bede ham, at han vilde skøre uden for Porten med ham i Dag. Lad nu, vilde jeg blive ved, som om De virkelig havde Lyst at skøre ud; hvad vilde De ved denne Lejlighed sige Deres Ven mundtlig? „At jeg havde Lyst at skøre ud, at det var smukt Veir i Dag; at han vilde bevise mig en stor Ties-neste, om han vilde skøre med mig.“ Men er det ikke for meget at forlange, at han alene for Deres Fornsielse skal skøre med Dem? „Nei, han kan jo have den samme Fornsielse i mit Selskab, som jeg

har

„har i hans.“ Vil De vel sige ham det? Tole De ikke at det er for stolt sagt? Bliv ved det, at han for at fornse Dem skal skøre med; men vend Tanken saaledes, at den bliver fordeelagtig for Deres Ven. Lad ham see hvor meget De elste ham. „Teg vil altsaa sige ham, at jeg overhovedet ikke kan nyde nogen Fornsielse uden hans Selskab.“ Det overhovedet, tænker jeg De vilde ladeude. Tanken er alt for almindelig, og klinger alt for smigrende. Gior den mere sand. Skräck den alene ind paa den nærværende lille Reise. Tag det gode Veir til Hjelp, og siig mig nu, hvorledes De vil skrive.

„Teg vil skrive:

„Hav dog den Godhed for mig, og skør uden for Porten med mig i Dag. Det er saa deiligt en Dag, og jeg siger Dem, at jeg uden Deres Selskab ikke kan have nogen Fornsielse paa denne Reise. Falder Dem intet mere ind, hvorved De kunde bevæge ham? Han skal giore Dem en

F 2

Ties

Eieneste. „Jeg vil sige ham, at jeg vil gisre ham den samme eller en anden Eieneste igien.“ „Jeg vil altsaa blive ved: De kan være forsikret paa, at jeg vil besvise Dem den samme Eieneste ved andre Leiligheder.“ Dette Sted er mig for mat. Det De kan være forsikret, er ikke det forstroelige Sprog iblant Venner. Kast det bort. Den Bevegelses-Grund, at De vil bevise ham den samme Eieneste igien, er alt for proportionerslig. Siig ham mere. Tal hellere i det daglige Sprog: „Jeg vil giøre Dem alting til Eieneste igien, dersom De vil giøre mig denne Fornsielse.“ Vil De endnu sige noget? Maar De bede om noget i daglig Tale, hvad giør De tilsidst? „Jeg beder endnu engang...“ Hvorledes vil De altsaa ende? „Giør det dog, og kom, jeg beder Dem, jeg beder Dem ret indstændig.“

Nu vilde jeg holde hans Brev imod det første. Jeg vilde vise ham, at hans Formular: Hav dog den Godhed for mig, ikke

ikke var nogen besynderlig Prydelse i et Bres til en Ven. Jeg vilde vise ham at det Sted: „Undersøg ikke hvor megen Fornsielse De kan have paa denne Reise; tænk heller derpaa, at jeg uden Deres Selffab ikke kan have nogen,“ er langt bedre end hans: „Jeg siger Dem, at jeg uden Deres Selffab ikke kan have nogen Fornsielse paa denne Reise.“ Det første er mere naturligt. Det erindrer ham om hans egen Fornsielse, og indeholder det som foregaaer i os, naar vi skal foresætte os en lidet Reise. Det betager den anden paa en høflig Maade hans Indbendninger, ved den lille Røes som derpaa følger. Røesen selv bliver mere beskedent og nødvendig ved den Tour, som man har givet den hele Tanke. Paa denne Maade kan man sige unge Mennesker, hvorledes De ved Touren kan giøre en bekjendt Tanke paa visse Maader nye; hvorledes de maa omgaaes med et Indfald, og ofte ikkun vise det fra den halve Side, dersom det skal behage. Endelig vilde jeg sige ham, hvorför

Slutningen i det første Brev havde noget Fortrin for Slutningen i hans. Bidste jeg et evnugent Brev af selv samme Indhold; saa vilde jeg lade ham læse det, og nsde ham til at sige mig sin Mening. Der staer et i Junkers Brevbog, som har det samme Indhold:

Min Herre,
Mager ærede Ven!

De er for lang Tid siden overbevist om, at jeg ikke kan nyde nogen Fornielse, dersom De ikke saa at sige først giøre mig den behagelig ved Deres ærede Selskab. Da det nu i Dag er et overmaade smukt Veir, hvilket lokker mig til at reise uden for Porten; saa udbeder jeg mig den Ere af Deres Selskab. Jeg venter Dem om en Time paa mit Kammer, og De skal da allerede finde Voghen for Doren.

Han skulde opsgøge mig det Evnugne i Forbindelsen og i Perioderne, det Matte, det Fremmede i Ordene og Talemaaderne, og sige mig hvori det bestod. Dette Arbeide styrker Indsigten, og formerer den gode

Smag,

Smag, det er at sige, den hurtige og fine Felesse, der i en Hast opdager, ved en Tanke og et Udtryk, det som er smukt eller ikke smukt. For Resten vil de mange gode Exemplar indtrykke i hans Forstand en almindelig Forestilling om det, som gør det Hele i et Brev smukt. Der er tit ingen anden Årsag, hvorfor vi have en slet Smag i at tænke og skrive, end fordi vi ingen Lejlighed have hast at lære og fiende den gode Smag i smukke Exemplar, eller fordi vi først have været os til slette Monstre.

Man glemme altsaa, naar man vil skrive naturlige Breve, de sædvanlige Konster, som foreskrives i Brevbøger. I den Sted bekymre man sig om gode Breve, man læse dem med Altsomhed, mere end en Gang, og giøre sig bekjendt med deres Øyder. Behager os et frem for andre; saa trække man, som jeg allerede har sagt, Hovedindholdet ud i Tankerne, og see hvorledes Forfatteren har vidst at indklede det. Man give Agt paa de Tanker, hvorved Forfatteren har udhyldet

det, og bragt det til sin behørige Storrelse. Man legge fremdeles Merke til de Omstændigheder, hvorved han er kommen til et eller andet Indfald, og hvorledes de have tilbudt sig i Sagen. Man see hvorledes han har forstaet at betiene sig af lette og bekiendte tanker paa en nye Maade. Vi have desverre endnu faa gode trykte Breve i Tydsken, og mit Raad vil ikkeun helspe dem, som kunne læse gode Breve i fremmede Sprog (*), eller ville behelspe sig med Oversætteser.

Bil

(*) I blant den store Mængde Franske Breve ere de, som vi have af Babet, af Marquisinden af Sevigne, af hendes Fetter, Græven Bussy-Rabutin, af Græven af Estrades, af Cribillon den Yngre, af Racine den Eldre, af Rousseau, og af Voltaire i hans Verfer, unegteligt de best. Man finder Babets Breve i *Lettres de Respect, d'Obligation & d'Amour de Mr. Boursault*, à Paris 1667. Denne muntere og vittige Pine gior Boursault meget til Skamme med hendes Breve. De ere neppe tredive i Tallet. Boursault figer i Fortalen, at han havde laant de andre bort, og ikke faaet dem igjen. Hvorfor har man dog ikke hellere lagt hans egne af ham? Hvad Verdi de Breve have, som Frue Sevigne har skrevet til hendes Datter, Grævinden af Grignan,

Vil man øve sig selv i at skrive Breve; faa gior man meget vel, at man i Begyndelsen oversetter gode Breve. Men dette Ar-

F 5 beide

er bekjendt. Man har oplagt dem paa nye i Haag 1726. i 6 Bind. Det er sandt, hvem som ikke kender det da værende Franske Hof, skal ikke kunne forstaae mange Ting fuldkommen, eller ikke finde Smag nok i meget. De begynde fra der Aar 1670. Bussys Breve vilde maaskee være endnu smukkere end de ere, dersom Generalen, Statsmanden, Akademisten, mindre talede i dem; med et Ord, dersom Græven ikke var ligefaa stolt, som nedstagen. Grævens af Estrades Breve, som ere udkomne i Bryssel 1709. i 5 Bind, under Titul, Lettres, Memoires, & Negotiations, og som han har skrevet som Fransk Gesandte i Holland, ere for dem; som ville skrive i offentlige Anligggender. Som Esterretninger have de den Fortjeneste, at de ere korte og dog tydelige, og viise den Konst at raadslaae med en Hylste; uden at blive fortroelig, og at omgaes varlig med ubehagelige Esterretninger, uden at forandre dem. Der er tillige de Breve indrykt, som Kongen, hans Herre, og Lonne have skrevet til ham. Cribillons Breve (*Lettres de Madame de M** au Comte de R***) fortjene ikke at roses i Henseende til Moralen. Et gift Kvæntimmer skriver til hendes Elskere. Det er sandt, hun bliver meget urolig ved hendes Død; hun gior sig de største Bebreidser; og maaskee dette skal være Kærdommen. Men hun elsker dog endnu hendes Grævemidt

beide er meget farligt, naar man foretager det uden Opsigt, og ikke har Kundskab nok i begge Sprog. Man kan fordele den

smuk-

i Døden. Skal velte ogsaa være en Kærdom? I det øvrige ere de en Original-Historie om det menneskelige Hierte i den Tilstand, da det elsker. De ere frevne naturlig, saasart man forudsætter et Gruentimmer af Forstand og af Marquisindens Sindelag. Lige saa rigtig affildre Ninons Breve (Lettres de Ninon de l'Enclos au Marquis de Seyigné, à la Haye 1750.) det menneskelige Hierte, og de vilde endnu rigtigere affildre det, dersom de ikke mange Gangen forvandlede Sandheder, som passe sig kun paa nogle saa, til almindelige Sandheder. De aabenbare i en Skrivemaade, som er munter og tit fuld af Ondskab, de mest skulde Hemmeligheder i Elskov, saa skarpsindig, at man ikke kunde angrebet den platoniske Kierlig-heds høje Enthusiaserie med stærkere Vaaben. Hvor lidet vilde man have at indvende imod dem, dersom de ikke undertiden heldede lit for meget til den anden Side, dersom de ikke nægtede Kierlighed et Sted iblandt Dyder, og vilde giore den reent til en sandselig Golelse! Mangen Sandhed vilde maastee Kæseren heller høre af en Mandspersons Mund, end af et ugjæst Gruentimmers. Dog! Forfatteren, eller Forfatterksen, kunde ikke have vælget en bedre Person til deres Breve. Naar et Gruentimmer skulde skrive dem: saa kunde en Enclos skrive dem snarest. Mig synes, at de bør foretrækkes Crebillons Breve. Men hvem ved,

smukkeste Original ved en halvtro Oversættelse. Det heder ikke at oversette tro, naar man alene udtrykker sin Autors Menning:

Teg

ved, om de ikke have ham selv til Forfater. Racines Breve finder man i Memoires de Jean Racine, hvilke hans Son for nogle Aar sen udgav. De ere ikke alene at skattere som Breve, men ogsaa som Esterretninger, der olyse denne opperlige Skribents Liv og Charakter. Han maa tale som en Digter med sin Ospreaux, eller som en om Fader med sin Son saa er han allerede Racine. Ja han er de alleledre i de Breve, som han har frevset sine første Aar, og hans endnu umodne Witighed forraader dog allerede den store Geist, der i Fremtiden vilde ytre sig. Fontenelles Breve fortiner, synes mig, storst. Delen er Plads iblandt de gode sindrige Breve. Man frekaster dem den Fejl, at Lænkerne tit ere sogt; men naar ved ikke en Fontenelle at tildiske sine Fejl med Elionheder? Man har afdisse og Crebillons Breve en tydlig Oversættelse; den første er af Hr. Prof. von Steinwehi, og den anden af Hr. Straube. I Rueyn Lamberts sindrige Verker (Oeuvres de Mal. la Marquise de Lambert à Lausanne 1741.) staar ogsaa nogle smukke Breve, af hvilke dog de fleste suarere kan kalbes smaa Betragtninger af Moralen og Kritiken, end Breve egenlig Forstand. Hvem som kender St. Wards fine Smag, vil ogsaa ikke giore sin idet Haab om hans galante og philosophiske Breve; som udgiore det andet Bind af hans Verke, om-
eadslint

Jeg maa tillige noie beholde den Maade
hvorpaa han tænker, og udtrykker sine Tan-
ker; og hvor dette ikke gaaer an i mit Sprog,
maa

endstienst. Forsatseren selv dommer om dem, at
de maaske deels ere for dybsindige, deets, som
et Ungdoms Arbeide, for vittige. Richelet
har i to Bind udgivet en Samling af Breve,
som ere udtagne her og der af Franske Skri-
bentere, og bragt dem under visse Klasser.
Jeg twivler paa, han har truffet det beste Val.
Man finder for den første Deel en lang For-
tegnelse paa Franske Brevforsatere; og den
om endnu vil see et længere, kan læse Hr.
Trenhold i hans Conspectu Bibliothecæ uni-
uersitatis. Epistolarum 38-58 Side. Hanov.
746. Man har i Italiensk næsten ligesaa
sr en Mengde Breve, som paa Fransk, gode
o' slette. Annibal Caro, Guidicicioni, Bon-
fadio, Bembo, Bentivoglio, Loredano
di Lupis ere bekendte. Annibal Caros
Breve (Lettere famigliari. Venet. 1574.
11 Vol.) og Bonfadios indtage den første
Pldg iblant de gode, ligesom Loredanos og
Lwises den første iblant de slette. Caro for-
stiemr ikke alene at børsmes for det Naturlige
og Itvungne i Tankerne og i Udtrykket; men
ogsaa den Fortjeneste, man maa tilstaae ham i
Hiseende til Sprogets Reehed og Smukhed,
gizi hans Skrivemaade aghbar. Og man
mai forundre sig over, hvorledes et Folk, som
har haft en Caro i Breve, har fundet hold
Loredanos lunkne Metaphorer og gothiske Pry-
dese værde at legge noget Merke til.

maa jeg vide at sætte ligegjeldende Skion-
heder i Steden. Dertil hører megen Smag,
og megen Styrke i Sprogene. Imidlertid
har den forsigtige Oversetten en dobbelt For-
deel. Man bliver bedre bekjendt med et Ori-
ginals Skionheder, og man beriger sit Uds-
tryk, fordi man er nsdt til, i Tankerne at
opsoe Ord og Talemaader i sit Sprog for
at naae det fremmede Udsryk, uden at svække
det, og dog tillige uden at tale fremmed (*).

Maar man selv endelig vil skrive Breve,
saal glemme man Exemplerne, for ikke at
efterabe dem, som Erælle; og folge sit eget
Naturel. Enhver har en vis Maade at
tænke og at udtrykke sig paa, som gør ham
for-

(*) Cicero siger, at han i sine yngre Aar har
naaet denne dobbelte Fordeel ved at oversette
Græske Talr: Postea mihi placuit eoqve sum
usus adolescens, ut summorum oratorum græ-
cas orationes explicarem, qvibus lectis hoc al-
seqyebat, ut, cum ea, qvæ legerem Græce,
Latine redderem, non solum optimis verbis
uterer, & ramen usitatis, sed etiam exprime-
rem qvædam verba imitando, qvæ nova
nostris essent, dummodo essent idonea. L. I.
de Oratore p. 305.

forstellig fra andre. Denne skal han vel danne efter gode Exempler, men aldrig undertrykke den, ellers vil han juſt derved blive tyungen og unaturlig. Dersom vi alle tenkte paa een Maade; saa vilde al Opmerksomhed og Fornsielſe falde bort; Vi vilde falde i Sovn over hinanden. Derimod den mangfoldig forſtellige Maade i at fremſette en Ding beforderer vores Fornsielſe, og den som ikke følger sin egen Tænkemaade, han betager sig det ſikkerſte Middel til at behage en anden og at ſige noget Nyt. Den som ſlet ingen Fortrolighed har til ſig ſelv, men tilbeder i alle Stykker ſit Original; den som i at efterligne ikke vil giøre andet, end kun folge ſit Monſter kummerlig (*), den kommer ikke alene til ikke at ligne det, men vil ogsaa

(*) Eum nemo potest æquare, cuius vestigiis ſibi utique infitendum putat. Necesse est enim ſemper fit posterior, qui ſequitur. Adde, quod plerumque facilius eft plus facere quam idem. Qvintil. L. X. c. 2. Turpe etiam illud eft, contentum eſſe id conſeqvi qvod imiteris. Nam rursus qvid erat futurum, ſi nemo plus effecitſet eo, quem ſequebatur? Ibid.

ogsaa ſtedſe blive ſtaaendes neben for det. Desforuden er det de fleſte Eider lettere at giøre mere, end at giøre det ſelv ſamme: og ligesaa uanſtendig at ſkrive blot paa andres Bekoſtning, ſom at leve paa andres Bekoſtning. Og hvad ſkulde man have erhøldet ved at efterligne andre, dersom ingen havde gaaet videre end Originaler ſom han fulgte?

Man glemme ikke naar man ſkriver, at Forraaden af Tanker og Ord til et got Brev mestendeels ligger i Merværelſen, og at mange derfor alene ſkrive ſlette Breve, fordi de ſøge begge Dele langt borte, og ikke vil beſtiene ſig af det, ſom Sagen og Personernes Beſtaſſenhed af ſig ſelv tilbyder dem. De holde det for Gemeent, ſom er nær ved. De ſøge, og derved komme de udaf Grenderne af det Naturlige (*). Konſten ſkal egentlig ikke

(*) Plerumque optima rebus cohaerent & cernuntur ſuo lumine. At nos quaerimus illa, tanquam lateant ſemper, ſequi ſubducant. Ita nunquam putamus circa id eſſe, de quo dicendum eft; fed ex aliis locis petimus & inventis vim afferimus: Qvintil. Lib. 8. proem. Man

ikke gisre andet i Breve, end vogte for, at de sædvanlige Forestillinger ikke foraarsage nogen Kiedsommelighed.

De Leiligheder ved hvilke vi skrive, føde de fleste Tanker til Brevene af sig. Man være altsaa opmærksom paa de finaa Omstændigheder som Leiligheden tilbyder, for at berige sig med Tanker. Den som af Naturen er uempfindtlig, ham rører intet uden det grove ved en Ting, og saadan en vil allerede tale om forekomende Ting paa en gemeen og almindelig Maade. Maar man derimod seer meget i en Sag, saa faaer man mange

og

Man kan gisre det til en Regl ved Brevskrivning, hvad den samme ypperlige Anførere i Weltalenheden siger i det folgende Sted af den zode Bog: Si non resupini, spectantesque tecum, & cogitationem muixmure agitantes exspectaverimus, qvid obveniat, sed quid res poscat, qvid personam deceat, qvod sit tempus --, intuiti, humano qvodom modo ad scribendum accesserimus: sic nobis & initia, & qvæ seqyuntur, natura ipsa praestabit. Certa sunt enim pleraque, & nisi conniveamus, in oculos incurront; ideoqve nec indocti, nec rustici diu qvaerunt unde incipient. Non ergo puteimus semper optimum esse qvod latet. Lib. Xmo. c. 3.

og folgelig ogsaa nye Forestillinger. Paas denne Maade opstaer det Hylde og Muntre i Skribemaaden. Den som iblant mange Forestillinger, ved Hjælp af en sm og lykkelig Følelse kan vælge de letteste, fineste og nødvendigste, og iagttagte en vis Belanstdighed i deres Forbindelse, den vil vist skrive gode Breve. Af denne Grund kan man sige, hvoraf det kommer at Fruentimmerne skrive tit mere naturlige Breve end Mandsspersonerne (*). Fruentimmernes Følelser

er

(*) Jeg vil til Fruentimmerets Ere anfore et meget smukt Sted af la Bruyere: Elles (les Lettres de Balzac & de Voiture) sont vuides de sentiments qui n'ont régné que depuis leur tems, & qui doivent aux femmes leur naissance. Le sexe va plus loin que le nôtre, dans ce genre d'écrire: elles trouvent sous leur plume des tours & des expressions, qui souvent en nous ne font l'effet que d'un long travail & d'une pénible recherche, elles sont heureuses dans le choix des termes qu'elles placent si juste, que tout connus qu'ils sont, ils ont le charme de la nouveauté & semblent être faits seulement, pour l'usage; où elles les mettent. Il n'appartient qu'à elles de faire lire dans un seul mot tout un sentiment, & de rendre déli-

ere mere omme, og levende end vores. De blive sorte af tusende smaa Omstændigheder, som hos os ingen Indtryk giøre. De blive ikke alene sorte, men ogsaa lettere sorte end vi. En Forestilling giør i en Hast Plads til en anden hos dem, dersor holde de sig siel- den saa længe op ved en god Tanke; vi sole den stærkere, og dersor omgaaes vi tit alt for længe med den. Deres Tanker selv ere, ligesom deres Indtryk, lette; de ere et skarpt, men ikke dybt Stempel. Fruentimmerne bekymre sig mindre om Orden i et Brev, og da Konstens Negler ikke har givet deres Forstand en usædvanlig Direction; saa bliver deres Brev destomere frie og utvungen. De vide ved en vis god Følelse let at bemærke og at finde det Artige, det Belanstændige,

i Stad-

éatement une pensée qui est delicate. Elles ont un enchainement de discours inimitable, qui se suit naturellement, & qui n'est lié que par le sens. Si les femmes étoient toujours correctes, j'oserois dire, que les lettres de quelques-unes d'entre elles seroient peut-être ce que nous avons dans notre langue de mieux écrit. Tom. I. p. 152.

i Stadsen, i at passe Skatteringerne sammen, i at sætte Boeskabet; og denne gode Følelse af Harmonie understøtter dem ogsaa i at tænke og at skrive Breve. Den som got veed at vælge Farver, og at sammenpasse Dese, som ikke nødvendig høre sammen saaledes, at en giver den anden Lys, den skal ogsaa kunne vælge sine tanker got i et Brev og sætte dem i den rette Orden. Vi tale ikke om Fruentimmer, som ere opvorne iblant Folk af en fordærvet Smag; som endnu ikke ved en fornuftig Omgang, eller ved en god Bog have forbedret deres Forstand og deres Sprog, Nei. Men vi mene heller ikke sprænglærde Fruentimmer, ikke sådanne, for hvilke Juvenal (*) advarer Mændene:

*Non habeat matrona, tibi quo jambæ recumbit,
Dicendi genus, aut curuum sermone notato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes;
Sed quædam ex libris, Et non intelligat.*

Man kan være uvivdende endog i Ortho- graphien, endog i Distinctions-Lægnene i en

G a

Læ,

(*) Juven. Sat. 6.

Tale, og dog alligevel skrive meget smukke Breve. Og det er ingen ringe Ære for Fruentimmeret, at Madame Sevignes Breve, (hvortil jeg endnu regner de som Babet har skrevet til Boursault) ere af de største Konstdommere holdet for de naturligste i deres Slag. Sevignes Herte flyder stedse over af de meest levende Norelser af Vensteb og Kierlighed for hendes Datter. Man falder i Forundring over den usædvanlige Omhed; man frygter at hun skal drive den forvidt, at hun skal glemme en Moders Charakter; og just denne store Omhed, som i en anden Moders Sprog vilde klinge underlig og modbydelig, bliver i Sevignes Mund smuk og naturlig. Man antager hendes Norelser, uden at vide det. Man synes got om sig selv ved det man føler, og man vilde være misfornøjet, om hun havde talt anderes ledes, om hun havde udtrykt sig mindre fri, mere forsiktig, og vogtet sig for en vis elseværdig Esterladdenhed. Hun er uden for hendes Affects Lime, i de Øieblif, naar

hun

Hun fortæller noget, eller spørger, ligesaa munter i hendes Forestillinger, ligesaa frugtbær paa Billeder, ligesaa naiv i smaa Ting.

Omfendskient alle Breve skal være naturlige; saa maa dog de være det meest, i hvilke en vis Affect hersker. Maar man alt-saa vil give en anden sin Sorrig, sin Medlidenhed, sin Glæde, sin Kierlighed i en høj Grad tilkiende, eller opvække disse Norelser i ham selv; saa lade man sit Herte mere tale end sin Forstand, og sin Vittrighed set intet. Man vide af ingen Konst, af ingen Orden i sit Brev. Beviset til denne Regel ligger i Affecterne selv. Den som er ret rørt, ret bedrovet, ret glad, ret kælen, ham tillader ikke hans Norelse at tænke paa det Sindrige, eller paa en methodistisk Orden. Han har med intet at bestille, uden med sin Gienstand. Af denne er han fuld, og hans Tanker ere hastige og afnødte Udtryk af hans Følelsel. Talen vil være ligesom Følelsen, stærk og afbrudt. Ligesom vor Herte, naar Blodet er i en heftig Bevægelse, slaaer hastigere og stær-

Eere, og ikke holder den forrige Orden mere; saa afbryder ogsaa Affectionen den saedvanslige Maade at tænke og tale paa. Der er altsaa intet mere unaturligt i saaddanne Breve end det, som rober Eftertanke, Konst og Image. Der udfordres en vis Stilhed og Roslighed i Stelen, naar vi vil forbinde vore Forestillinger got, naar vi skal falde paa Sammensigninger, Modsetninger, og andre vittige Indfald. Men Affectionen lader os hverken Sid eller Roe til dette Arbeide; og det Sindsvige, det voere saa smukt som det vil, er i saaddanne Breve alletider en Fejl. Man maa af den samme Alarsag ikke bekymre sig om at pynte paa sine Ord. Vor Hukommelse skal nok indgive os dem som passer sig paa Affectionerne, og deraf ere de kraftigste. Et forvovent Udryk, som ellers ikke er brugeligt, kan blive smukt i en Affekt, fordi dens Hæftighed undskylder det. En Igienstagelse af det forrige, med de samme Ord eller i andre Ord, kan i saadan et Brev blive en Skionhed, fordi vi ofte troe, at vi endnu ikke

ikke have sagt en Ting, eller at vi ikke have sagt den tit nok, naar den stedse soever os for Dine. Et Spørsmaal, som ved en anden Leilighed er overslaadt, kan i saaddanne Breve være naturligt. Kort, den som virkelig foler den Bedrøvlelse, den Glede, den Kierlighed, den Medlidenhed, som han vil give tilkiende eller opvække, ham vil det ikke være tungt at tale derom, undtagen Sprosgets Fattigdom, eller en ond Vanje skulde hindre ham. Hvem som vil see et Exempel paa et ret overdrevne Sorgebrev, han lese Neukirchs Brev til Frue von Bojanowsky, angaaende hendes Gemals Dod.

Men, vil man sige, naar man nu ikke selv er rovt, hvorledes skal man da skrive? hvor mange Sorgebreve, hvor mange Gratulationer maa vi ikke opsette med kolt Blod? Vort Hierte noder os ikke dertil, men Modden, Belstanden, det blotte Navn vi bære af en Ven, af en Client. Man stiller sig an, som om man var noget, hvilket man ikke er. Vel! den som er egennyttig nok til

at forstille sig, eller tvungen dertil; han besholder dog alletider den Pligt i sine Breve at iagttagte den Charakter som han vil forestille. Han skal dog kunne erindre sig, hvorledes han selv eller andre, ved slige Leiligheder pleie at tale naar de ere i Affekt. Dette Sprog maa han esterligne, dersom man ikke skal opdage hans Kolde og forstillede Hierte; men han maa ikke drive det forvidt. Han maa vogte sig for at konstle for meget og at giøre for meget deraf, paa det hans Affekt ikke skal blive studeret eller comisst. Han maa erindre sig følgende Fortælling:

Engang en ung Person, der, naar han
Breve skrev,

Det konstig alting overdrov,
Og Smaating helst med stolte Ord belagde,
Lod see en Mand af Smag en Sørgeskriveresse;
I hvilken han en Ven beklagde,
Som ved en tilig Død sin Kone mistede;
Og med stor Skoleklygt og mange Ord ham sagde,
At intet var saa vist, som at han ham beklagde.

Det

Det Brev (saa taler Kienderen ham til),
Mig synes, er for tungt, og Kerdom rebe vil.
Stig mig, hvad har De vildet sige?
„At Mandens Uhæld gaaer mig nær;
„At den han mistede, med Rette var ham fier,
„Og skulde fra hans Haand, saa bad jeg Him-
len, aldrig vige;
„At jeg af Medhynk fuld, og fuld af Kierlighed
„Ei nogen Trost at give veed.
„Det saa omrent, det har jeg vildet sige.
Min Herre, Kienderen sig attor hore lod,
Hvorfor er De Dem dog med Deres Konst imod?
O! vilde De kun blot, hvad De mig sagde,
skrive,
Saa skulde Deres Brev just ret naturligt blive.

Overhovedet kan man ikke vente mindre af nogen Breve, end af dem som Ceremonielet og Moden har indført, og bundet til visse bedrovede eller gladeslige Tilfælde, eller til visse Dage, til Navne-Fødsels- og Maars-Dage. De ere de vanskeligste, og af en billig Straf gemeenlig de slettere.

G 5

Det

Det er Fostre, hvilke man gemeenslig kan se det paa, hvad Herkomst de ere af, hvilke man kan see det paa, at det er Forstillelse, Hyklerie, Egennytte, Slaverie, som har bragt dem til Verden. Det er udvidede, matte, overdrevne Complimenter. Mates-
rien forandrer sig ikke i disse Breve. At glæde sig, at ønske til Lykke, at bevidne sin Medsorrig, det bliver alletider Hovedsagen, og Leiligheden er kun Alarsag dertil. Hvem kan sige noget anständigt om saa ufrugtbart Indhold? Og naar det nu gaaer engang an, hvem kan giøre det ti, tolv Gange med Forandring? Hvem kan ved smaa og daglige Ellsfelde, hvorover tit den Person selv ikke er bedrovet, til hvilken man skriver; hvem kan der alletider bedrove sig paa en naturlig Maade? Hvem kan alletider paa en nye Maade, i et heelt Brev, ønske til Lykke uden at blive twungen? En blot Compliment lader sig naturligvis ikke udtrække, naar man ikke vil giøre den Vold. Dog alligevel bliver af sen Compliment, saaledes som vi

mundt-

mundtlig giøre den, endnu ikke noget Brev efter Moden. At tage sin Tilsugt til Eids- sommelige Begyndelses- og Ende-Formulaer, er pedantist. At indklæde sin Compliment i det Sindrige og Vittige, er lige det samme, som om jeg ikke vilde op læse en mundtlig Compliment, men synge den af efter Moden for mine Patroner. Naar alt-saa ikke det besynderlige Forhold, som er imellem mig og Patronen, skaffer noget af sig selv til at begynde med, eller til at udfylde saadanne Complimenter med; fort, naar ikke Personernes, og visse tilfældige Omstændigheders Beskaffenhed gør os vekslende ved saadanne Leiligheder, og hælper os til en god Indklædning; saa blive saadanne Breve alletider tomme og unaturlige. Mig synes, store Herrer skulde være lykkelige, dersom det kom af Mode iblant Deres Clienter at gratulere og condolere. Hvor tit maa ikke en fornemme Mand, paa en Nyaars-Dag eller paa sin Hudsels-Fest, nedtrykt under et Læs af sine Tilbederes skriftlige Complimen- ter,

ter, Flage udaf Plautus: Vix ex gratulando miser jam eminebam. Og om end saa
danne Breve ikke ere høflige Evangsmidler,
ved hvilke man vil haade sin Patron til noget;
om de end skrives for at bevidne vores Er-
bodighed; saa ere de dog saa uvisse Tegn,
og Tegn som Moden har gjort saa mistænkte,
at vi tit maa blive angst og bange, naar vi
betiene os af dem. Man læse for Exempel
Følgende Nytaarsbrev:

Min Skuldighed udfordrer at aflagge mit
underdanigste Lykonskning hos Deres Excellence
ved det nye Aars Indtrædelse. Men forgi-
ves siger jeg Ord til at udtrykke alt det, som
man maa ønske Dem, naar man vil tilfredss-
stille sit eget Hiertes Forlangende. Er For-
nielighed, Liv og Høihed en vis Belonning
for Fortienester; saa skal Deres Excellence med
dette Aar begynde en lang Rad af fornsiede
og lyksalige Dage. Jeg skal aldrig afaade at
anraabe Forsyhet om disse Onskers Opfyldestelse,
og forblive med underdanigst Erbodighed. xc.

Man

Man føler Evangen i dette Brev, om-
endskjont det dog ester sin Blis er taaleligt.
Det er ikke ønsket lige frem; Forfatteren har
taget en lidt Omvei, og derved har Ønsket
naaet Længden af et Brev; men maaske
man mærker dette Konstigreb alt for meget.
Ønsket er ikke affattet i de sædvanlige For-
mularer, og paa denne Maade har det vel
mister det Hverdags; men det er just derved
bleven oratorisk. Imidlertid troer jeg dog,
at man gør bedre, naar man endelig skal
skrive saadanne Breve, at man forlanger
dem ved en Omvei, end at man spender Øns-
ket paa Pinebænk, og lader see alle dets
Dede uden Skif og Skabning; at man,
siger jeg, gør bedre, naar man indklaeder
det i sine Ord, end naar man betiener sig
af Cancelliesproget, hvortil Herr Lünig har
vildet indbyde os.

Føruden det fattige Indhold i Compli-
mentbreve, gør ogsaa den Respekt man maa
iagttaage, saadanne Breve tunge og stridte.
Man skal ikke tale frit med store Herrer;

og hvad er da mueligere, end at man taser angst og bange? Man skal tale ydmig og erbedig; og hvor let kan dette Sprog blive krybende og slavisk? Man skal tale med stor Forsigtighed, og af stor Forsigtighed bliver man tit pen og trængen. Ceremonielets Regler indskrænke den naturlige Tænkemaade saa meget, at man tit maa undertrykke denne, i Hald man vil iagttagte hint. Vore lange og store Eresord giøre Udtrykket og Sproget i saadanne Breve megen Vold. Vi have gjort Abstracta, og forvandlet den naadige Herre til Maade, den Velbaarne til Velbaarenhed, og s. v. Man skal efter Brevbogernes Ordre igentage disse Titulaturer paa sine visse Steder. Dette maas nødvendig foraarsage Bømmelse og Banghed i Udtrykket. Og om end dette, og andet ikke stodte an imod Grammatikken, saa stoder det dog an imod Dret. Vil man ikke hvert Dieblik igentage det Hoibaarne; saa maa man giøre lange Perioder, og trænge Sætninger, som naturligvis vilde siges uden

For-

Forbindelse, i en Periode sammen. Vore Anførere drive os endnu videre. Vi skal af Verbodighed for andr: stode Ordene ud af deres naturlige Plads, og for Exempel ikke sige: Esterat jeg har været saa lykkelig at fuldføre Deres Excellences Befalninger; men: Esterat Deres Excellences Befalninger at udføre jeg har været saa lykkelig. Disse og endnu mange andre Smaating; som man skal iagttagte, giøre det næsten umueligt at affatte saadan et Complimentbrev naturlig. De forstyrre den freie Tænkemaade, saaledes som de langhatede Titulaturer i Kirkebonnerne uden Twil forstyrre Aln dagten, naar vi i det vi for Ex. bede for Det hoie Herskab tillige høre den naadige Herres hele Titul opramse, der ofte er saa lang at man to til tre Gange maa trække Beiret over den:

Suppliquer og Taksigesses-Breve til store Herrer ere langt lettere at giøre end de tomme Complimenter. Man har et virkeligt Indhold, hvortil der alletider tilbyde sig selv.

AD-

adskillige Omstændigheder, adskillige Tanker, som man kan tage af sin Patrons Edelmodighed, af hans Omsorg for at giøre os og andre lykkelige, af de Welgierninger selv som han allerede har beviist os. Den Lyst vi have til at giøre andre bevaagne for os, og Taknemmelighed, ere veltalende Følelser, og man har, naar man scriber, mere at frygte for, at de skal bringe os til overdrevne Tanker, end at de slet ingen skulde indgive os. Om nu endskient saadanne Breve til store Herrer taale mere Prydelse end andre, og omendskint man ikke skal tale sovnagtig med en fornemme Mand; saa maa man dog heller ikke overlade sig til den Balzaciske eller Voitüriske Smag, og hverken være vittig uden Ophør, heller ikke, hvilket er den største Fejl hos disse Mænd, altid slæg paa en Streng med sin Vittighed. Muntre Hoves der ere snarest underkastet denne Uheld. Det har ikke manglet begge disse Mænd paa Vittighed. Nei, de have snarere for megen. De prale dermed. De ville stedse bringe

den an, det koste hvad det vil. Alt hvad de træde paa skal blive til Roser. De øde deres Hyperboler i Lovtaler, deres Antitheser i det Skarpsindige. De blive altsaa til utide og twungen sindrige i deres Breve. Endelig ere de stedse paa en og den samme Maade vittige, og alt, endogsaa det Beste træffer, naar det immer bliver det samme. Voiture er uden Tvivl dog at foretrække for Balzac, i det mindste ere nogle af hans lyttige Breve (*) beha-

(*) Hr. Voltaire sætter deres Aantal ned til fire eller fem, og mener at de øvrige ikke ere meget højere at agte, end Boursaults og Le Pays's Breve. (See hans Temple du Gout). Vi vil ikke tage os af Voiture; men at Hr. Voltaire ikke vil lade Bussy med sine Breve ind i Lemplen, synes at være en lidens Tyrannie. Keilene i hans Breve ere Hiertets Feil og ikke Forstandens. Hans egenkierlige Sprog falder besværligt, hans idelige Tamren over fin Ulykke er en Feil; men derfor hører hans Skrivemåade ikke op at være naturlig, let og fin. Pitavall besværer sig over denne Voltaires Dom: Il lui a fait une si grande injustice, qu'on la lui feroit, si on ne l'y plagoit même; je ne crois pas que nous avons rien dans le style Epinalaire, qui surpassé le style fin & aillé du Comte de Bussy. S. Causes celebres Tom. VI. p. 317.

behagelige at læse. Boileau har efterabet begges Skrivesmaade i to Breve til Hertugen af Vivonne (*), og hans Efterabelse er den beste Satire som man kunde giøre derover. En Prove paa de Balzaciske Skionsheder maa det følgende Brev til Marquisinden af Montausier være. Han ønsker hende til Lykke med hendes overstandne Barselseng.

Madame,

Omendskont min Svagelighed befrier mig fra det borgelige Livs Pligter; saa vil jeg dog i Dag ikke betiene mig af mit Privilegium. Der gives Lejligheder hvor alle Privilegier maa ophøre, og De har ladet os høre saa god en Esterretning fra Dem, at jeg derover har forglemt, at jeg var syg. Den har haft den Kraft at opvolke mig af min Dorfshed, af hvilken Rygtet om Frankeriges Seiervindinger, og de offentlige Tidenders Triumphsange ikke

(*) S. den 4de Deel af hans Verker p. 93. edit.
Amst.

ikke være i Stand til at opmuntre mig. Den har givet mig Glæde, saa lidet jeg ogsaa var i Stand til at tage imod Glæde. Da den nu har skaffet mig denne sode Sindsbevægelse igien, som jeg troede at have tabt ganske; saa holder jeg det for min Skyldighed at talke Dem Madame for min egen Fornsielse, som jeg finder i Deres. Deres Huses Festidage ere ingen Privatsæste, og bild Dem ikke ind, at De kun for Dem selv ere lykkelige. Det Madame, det er et Lys, hvormed De have udsmykket Verden; det er en Lykke som De have bragt vores Sekulum tilveie. Og siden jeg nylig har opkastet mig til Poet igien, saa kan det ikke forekomme Dem underligt, om der farer et Ord fra mig, som klinger prophetisk. Jeg kan ikke tale nedrig, eller have et ringe Haab om det, som skriver sig fra to Personer, for hvilke jeg har saa høi en Erbodighed. Man kan i den Fald umuelig giøre forvorne Ønsker, naar De skal opfylde dem. Og siden den ypperlige Opdragelse ikke mindre skal komme fra Dem selv, end den ypperlige

Gødsel, saa troer jeg ogsaa ikke at være mindre sand i mine Spaadomme, end jeg nu er i den Forsikring at jeg er, saa længe jeg lever ic.

Dette Brev løber over af Skionheder, som ere tagne af Udvidelse og Modsetning. Enhver Periode har noget af begge disse Stykker. Strax i den anden kommer en overslædig Sentents frem. Den tredie er en græsselig Hyperbol. I den følgende sætter han imod hinanden at give Glæde, og at tage imod Glæde. Strax derpaa falder det ham ind at have mistet den sode Sindsbevægelse, for at faae givet sig den igien. Han bliver ved: „Jeg har holdet det for min Skyldighed at takke Dem for min egen Forståelse, hvilken jeg finder i Deres.“ Utter en sindrig Sentents! Den følgende Periode taler af den samme Tone. Derpaa veksler han af med en Hyperbole om det Lys, hvormed Marquisinden har udsmykket Verden. Saa spørger han med de Ord Poet og prophetise. Han undfylder sig umiddelbar derpaa for

det

det Prophetiske i en Antithese. Han kan ikke tænke nedrig om et Barn, som kommer fra Forældre, for hvilke han har en høi Verbedighed. Og hvor konstlet er ikke Slutningen! Balzac ligner næsten i sine Breve et Menneske, som gaaer til en efter Taktten for at giøre en en Compliment; som snart gør en Pas til Siden; snart en Pas frem ad, derpaa skær en Capriole, og naar han har nærmest sig til os, til syvende sidst batterer med den ene Fod.

Vi vil endnu sige noget lidet om de Breve, hvis Indhold bestaaer af blotte Fortællinger. De synes at være de letteste, og maaßke ere de tillige de brugeligste og nødvendigste. Når man ikke vil sige andet, end at i Dag dette, i Morgen noget andet har tildraget sig; saa er det sandt, der er intet lettere. Men dette heder ikke kun at sige en Ting, og ikke at fortælle den. Vi vil ikke blot vide, hvad der er gaaet for sig, men ogsaa ofte, hvorledes det er gaaet til. Vi vil vide en Sag i de Omstændigheder,

ved hvilke den er blevet til en Eildragelse; Men vi vil ogsaa vide den hastig, og intet høre som ikke kommer Sagen ved. Paa Denne Grund beroe Hoveddyderne i en Fortalning, Eydelighed og Korthed. At forene begge disse Regler, det er Konsten i at fortælle. Man maa kunde provere de Omstændigheder, som høre til Sagen. Man maa ikke forstyrre den Orden, i hvilke de ere fulgte paa hinanden. Man maa snart udelade de ubetydelige, snart trække flere sammen i en, det heder, man maa udskrive sin Hukommelse, sine Dine og Dren med Forstand, og ikke bruge flere Ord, end der behoves. Denne Maade at fortælle paa, er allerede en stor Fortieneste for Breve. Men man kan ved at være fortet let blive dunket, og ikke alene skade Eydeligheden, men ogsaa derved betage Fortalningen en stor Prydelse, jeg mener det Muntre. Saaledes at fortælle, at man ikke alene forstaaer Sagen, men at man troer selv at se den, og at være et Bidne derpaa, det heder, at fortælle must

tert og levende. Dette seer ved de smaa Materier, som man, naar man fortæller, udkaster paa Omstændigheder eller Personer, fornemmelig naar man undertiden lader Personerne selv tale, og derved gisar os bekjendt med deres Carakter. Man taler ofte selv, naar man fortæller, til den anden, og spørger ham, saaledes som vi pleie at giøre ved en Sag, som vi fortælle mundtlig, eller som vi virkelig see at gaae for sig. Man sovarer sig selv; man indstroer smaa Betragtninger, som vor Vittighed eller Læsning forstaffer os. Alt dette paa det rette Sted, med Anstændighed, ikke for tit, fort, saaledes gjort, at det altsammen, saa meget det end kan undværes, dog alligevel synes at have været umisteligt til Historiens Behagelighed, dette er Dyden ved en Fortalning. Endogsaa naar den er prosaist, bliver den dog alletider paa en vis Maade en Art af Poesie. Som der overhovedet gives visse Skienheder i Poesien, der ikke kan forklares ved Regler, der ligesaa meget ere Lykke som Uimage; som der

i den saavel som i Musiqven gives navnlose Undigheder, der ikke lade sig lære ved nogen Methoder, og hvilke, som Pope (*) taler, en Mesterhaand alene kan naae; saa gaaer det ogsaa med mange Skionsheder i den præsiske Fortælning. Livius er en Mester i denne Maade at fortælle paa. Man tor kun lese hans Strid imellem Horatierne og Euriatiere med Hr. Rollins Anmærkninger, naar man vil overbevise sig derom. De Personer hvilke man fortæller til, kan, estersom de ere hoie, eller vore Fevnlige, forbyde meget i en Fortælning, og tillade meget. Sagerne selv, estersom de ere vigtige eller uvigtige, vidtloftige eller forte, traurige, eller lystige, forlange alletider at fortelles paa en anden Maade. * Man maa overlade dette til enhvers Skionsomhed.

Lige-

(*) Some beauties - - no Precepts can declare,
For there's a happiness as well as care,
Musik resembles Poetry; in each
Are nameless graces, which no methods teach,
And which a Master-hand alone can reach.

Essay on Criticism. v. 142.

Eigesom vi ikke alletider tale med hinanden af Nødvendighed, men ogsaa til Fornøjelse; saa gives der ogsaa Breve som skrives til Fornøjelse. I disse Breve have vi Villadelse til at være vittige, og tusende Ting, som vilde være unaturlige i alvorlige Breve, kan her være naturlige. Det er noget ganske andet at være vittig for Alvor, og for Spøg. Jeg vil i en Spøg ikke saavel overtale, som give en anden noget at bestille paa en behagelig Maade. Han seer min Hensigt, og giver ligesom sin Biefald dertil paa de Vilkaar, at jeg skal udføre den lykkelig. Spørsmaalet er altsaa ikke ved saadanne Breve, om man dagligdags pleier at tale om de Ting, som deri forekomme, saa sindrig, og det bestandig saa sindrig. Nei, Spørsmaalet er, naar man har saadanne Breve for sig, om Sagen taaler Indfaldene, om de ere Umagten værd, om de som vittige Indfald betrægtede ere gode og rigtige, om de ere utvungne. Maar det er, saa maa Brevet fra Begyndelse til Ende være sindrigt, det bliver dog

alletider efter sin Maade naturligt. Man betragter det ikke saa meget som et Brev; man anseer det for en vittig Udarbeidning i Form af et Brev, og efter denne Udsigt dommer man derom. Man undersøger ikke saa meget, om denne Maade at tale paa er os eller mange naturlig, men meget mere, om den er fulden Forsatteren set. Prosa er, overhovedet betragtet, alletider mere naturlig, end Poesie. Men naar vi læse et got Vers, hvori altting er sagt uden Evang, og dog langt finere, end man pleier at tale deraf om Prosaist; saa er det os nok, at denne Maade at tænke paa lader Forsatteren naturlig, og vi takke ham for at han har talet saaledes og ikke anderledes med os. Vi spørge ikke, om det ingen Umage har kostet ham, om han ingen Konst har anvendt deraf. Vi ere tilfreds, naar vi kun ikke see denne Umage, denne Konst. Det behager os hos ham, at han er saa lykkelig, alletider at finde det Beste og Fineste ved en Sag, end at have plint sig meget deraf. Vi

holde

holde ikke hans Vittighed for nogen Praeserie, naar vi see at han ikke saa meget har været bemyret for sin Noes, som for Sagen selv og for vor Fornsielse. Just det samme finder ogsaa Sted ved de sindrige Breve, for saavidt denne sindrige Tænkemaade ikke er mange; men kun saa egen og naturlig. Man laster de Fontenelliske, og andre deslige Breve, ikke deraf, fordi vi ordentligvis i vore Breve ikke pleie at tale sindrigt; men deraf, fordi det Sindrige i dem ikke selden er trængt og matz; i det mindste skulde man kun laste dem af denne Grund. Om end endelig saadanne Breve ikke naturlig gode, saa er det dog ingen Under, at en heel Samling af skarpsindige Skrivelser snart giore Læseren træt og kiedsommelig. Jo længere vor Geist bliver rort af et behageligt Indtryk, desto hastigere bliver os Fornsielsen som vi derved føle akkel. Og omendflont Vinen er langt geistrigere end Vandet, og omendflont vi elsker den mere end dette; saa blive vi dog langt snarere kied deraf. Den finds

vige

riga Skrivemaade angriber vor Geist em-
findtslig. Den giver os alletider noget at
giøre, i det den lader os opdage det Uven-
tede, det Nye, men just derved trætter den i
Længden. Men ligesom saadanne Breve
skrives Stykkevis og Lid efter anden; saa
burde man ogsaa domme om dem efter den
Virkning, som de giøre hver for sig, og ikke
af det de foraarsage, naar man læser dem i
Træk efter hinanden. Men endogsaa naar
man tager dem Stykkevis, kan de til sidst
udtrætte, si Fald de ere lange og altid sind-
rige af en Tone; saaledes som overhovedet
en aspasset, udsmykket og levende Stiil, uden
Afvexling, uden Forandring, om den end
er udmalet med gode og lyse Farver, dog
alligevel, hverken i Poesie eller Prosa lang
Lid kan forsonie (*). Man skulde altsaa

giøre

(*) *Vel ex poetis, vel ex oratoribus possumus
judicare, concinnam, distinctam, ornatam,
festivam, sine intermissione, sine reprehensione,
sine varietate, quamvis claris sit coloribus
picta vel poesis, vel oratio, non posse in de-
lectatione esse diuturna.* Cic. de Orat. L. 3.
P. 477.

giøre de sindrige Breve forte; og hvor dette
ikke gaaer an, dog alligevel ikke være sind-
rige Skrit for Skrit. Et andet er, at blive
sig ulig i sin Stiil, og at falde fra det Fine
i det Grove; et andet, ikke at spønde Stilen
alletider lige hosit. Ingen maa vove sig til
denne slags Skrivemaade, naar Naturen
ikke har dannet ham dertil. Og ingen som
har Mangel paa Munterhed og en stilende
Bid, skal ved alle Regler, ved al Umage,
bringe det i den sindrige og lystige Skrive-
maade alene saa vidt, at han kan blive taale-
lig. Alle Regler skal ikke hielpe ham til an-
det, end at han paa deres Regning begaaer
Feil. Naar man ikke behager den Forust-
tige med sin Spog, saa kan man sikkert vide,
at man ingen Gave har dertil, om man og-
saa havde nok saa megen Lyst. Hvo som
har en naturlig Gave til denne Skrivemaade,
hos ham skal den ikke alene opvækkes,
men ogsaa tillige blive gjort frugtbar, ved
det, at han læser muntre Breve. Han skal
ikke have nødig, at man viser ham hen til

de

de Kilder, hvoraf man øser, naar man vil spøge og være galant; naar man for Ex. vil laste sine Overmænd for Spøg, sige dem imod for Spøg, ikke adlyde dem for Spøg; naqr man vil giøre saadanne Folk Bebreidelser, som man af Ærbodighed ingen skal giøre; tale om Elskov med dem, som man vilde stode, i Fald man giorde det paa en alvorlig Maade. Man skal finde i Abbeden Chaus lieus Poesier adskillige smukke Breve af dette Slags, som han har skrevet til Hertuginden af Bouillon.

Der gives en munter Maade at tale paa, som i Besynderlighed sikker sig for Venstebog og Kierlighed. Den kommer mere af Hierts Indersste, end af en Overfledighed paa Vid og Geist. Den er ikke saa meget sindrig, som naif. Man siger sin Hierts Mening med en vis Skliedeslos hed, med en Alabenhiertighed, som synes at glemme Belstanden, og som dog behager, fordi den quiller ud af et gladigt og altid fornøjet Hierte. Saaledes taler den muntre

Babet

Babet med hendes Elsfer; Hun elgger ham for Alvor, og taler dog sielden alvorlig om Elskov. Alting er Spøg, og dog Spøg som kommer af Kielenhed. Hendes Carakter er Glæde og Hornsielse, ligesom Chaus lieus, og hendes Kierlighed retter sig efter denne Carakter. Hun siger sin Elsfere midt i sin Spøg de kielneste Ting. Hun tager sig smaa Friheder til, som vilde lade ilde for Mandspersoner, men hende Elæde de vel. Hendes Breve ere for de smaa Skionheders Skyld, som ofte bestaae i enkelte Ord, ikke gode at oversette. Man maa ogsaa læse flere end et, naar man vil smage hendes Skrivesmaade.

Af saadanne opvakte Breve treffer man adskillige gode i Alciphrons og Alis stenets grædse Breve; thi alle kan man vel ikke sige fri for en vis sophistisk Wit tighed. Hvem som ikke kan læse disse tit for fri Galanterier i Grædsten, har maa lade sig noie med en fransk Oversættelse

settelse (*), som just ikke er saa ganske noisagtig. Alle Alciphrons Breve ere ikke oversatte, men man har i kum velget de Galante. Der staer et Par Oversettelser i de Bremiske Beytræge, som man kan læse med Forsnielse.

Mange af Le Pays lyttige Breve i Franken, og de fleste af dem som man hav af Neukirch i denne Art, falde alt for meget i det Narrevurne, i det Grove, eller og Matte, end at man kunde anprise dem for nogen. Man læse det følgende Brev af Neukirch, naar man vil skaffe sig en Bemelte for den uforstammede Maade at spege paa.

Til

(*) Lettres d'Aristenete aux quelles on a ajouté les Lettres choisies d'Alciphron, traduites du Grec. à Londres 1739. Aristenets Breve ere snarere Malerier og Beskrivelser, end Breve i den sædvanlige Forstand. Hvem som vil see de fleste grædske Breve af 35 eller 36 adskillige Forfattere, deels Philosopher, deels Falere og Lærere. i Talekonsisen, samlede, han finder dem i en Samling i tv Bind in 4to, som M. dus Manutius allerforst udgav 1499.

Til Calliste.

Min Jomfrue,

Jeg har allerede nu paa den anden Dag intet spist, og jeg grammer mig saa hæftialst, at jeg ikke mere seer mig selv liig. Min Jomfrue vil maaskee tenke, at jeg gør det derfor, fordi hun nu i to Dage har været vred paa mig. Det er vel noget; men den største Skyld har min Philax, som døde i Gaar Morges tilig, og tog saa uskyelig en Ende, at Sielen allerede var far for Døren, da min Dreng først lod mig vide, at han droges med Døden. Jeg kan ikke sige, hvor jeg væeler mig derover, allerhelst da alle mine Folk give mig Skyld for, at jeg er Marsag til hans Død. Den stakkels Skieln havde seet vor Naboes lille Amarelle, og besogte hende nogle Dage efter hinanden saa tit, at jeg til sidst frygtede, det maatte udtryde til en virkelig Kierlighed. Da jeg nu af mit eget Exempel vidste, at intet er skadeligere end denne Ild, naar man ikke i Tide dæmper den; saa vilde jeg betage ham

Leisigheden dertil, og indsluttede ham nogle Dage paa mit Kammer. I midlertid gav jeg ham got at æde, jeg smigrede mere for ham end ellers, og giordé mig al Umage for at opsumstre ham; men al dette uagtet blev han bedrovet, og rørte sig ikke af Stedet, naar jeg ikke jagede ham op med Magt; indtil endelig den sorgelige Tilselde fulgte paa, og han af Hiertesorg og Kummer græmmede sig til døde. Jeg veed at min Jomfrue har holdet en Klat af ham, og dersor kan jeg let indbilde mig, hvorledes Hun vil stabe sig til ved denne Tidende. Hvad? vil Hun sige: havde han da ikke kundet være et flogere? Den stakkels Hund har jo viist ham det nok, at han ikke længere kunde leve uden sin Læve: Hvorfor har han ikke ladet ham los igien? jeg tilstaaer det, min Jomfrue, jeg har taget Feil, og dersom jeg havde vidst at jeg tog Feil, saa skulde det vel ikke let være Feet. Men min Jomfrue veed at Hun quæler mig, Hun har selv antændet min Kierlighed, og Hun kan let slutte, at et Menneske er mere emfindelig end

en Hund, og at det kan hændes Hende hver Time med mig, hvad der er hænder mig med min Philar. Dog alligevel hører Hun ikke op at indfængle mig, og menier Hun haver gjort det meget vel, naar Hun kun affspiser mig med Snak, da Hun dog imidlertid sender mig til Graven ved Hendes utealige Love. Al Calliste! Hun hersker alt for strengt over mig. Jo mere jeg gjør mig Umage for at giøre hvad Hun befaler, jo mere befaler Hun mig at giøre, hvad jeg ikke kan. Og altsaa er det mig umueligt at vise Hende, at jeg i Sandhed er, hvad jeg dog er af Hjortet,

Min Jomfrue,

Deres

ydmygste Liener ic.

Maa Calliste ikke have haft en Glæde over denne skalkagtige Sammenligning, hvorved hun erindres om, at hendes Kierestes Kierlighed til hende er ligesaa stærk, ja nok saa stærk som hans Hunds Kierlighed var til Naboen Amarelle. Havde Forsats

keren vel fundet vælge et ufordeelagtigere og skidnere Billede for sin Smukke? Der har allerede for Neukirch fundet sig en Autor i blant de Lydße, som har vildet lære sine Landsmænd at spøge og tale galant i Breve. Jeg mener Forfatteren af det Nye oprettede Kierligheds-Rammer Franzischy. Alt alt- saa Ungdommen maa opmuntres til at giore sig denne lystige og nyttige Bog bekjendt, og danne deres Smag derefter i muntre og galante Breve; saa vil jeg sette et Exempel hid deraf.

CCL. Brev

Til Clymene.

Hvad et Kys er?

Det underer mig heiligst, smukkeste Clymene, at Hun forlanger at vide af mig skriftlig, hvad et Kys egentlig er, da jeg dog mener denne Videnskab kunde gives Hende langt besquemmere mundlig. Thi dersom Hun gab mig ikun et eneste af et ret bevaagent Hierte;

saa

saa vilde uden Twivl den Felelse; Hun derved vilde have, give Hende tilstrækkelig Underretning om, hvad det er at kysse, og hvad for sandseligkonne Forandringer deraf opstaae. Siden Hun dersor er den beste Læremesterinde til at oploose saadan et Sporsingal; saa gav jeg hellere give Svaret end skrive det, dersom det skulde gaae efter mit Ønske og min Lust. Men jeg vil ydmyge min Mening under Hendes Willie, og fortelig efterkomme Hendes naadige Besaling, saa got det er mig mueligt, i en Sag, som bedre lader sig forklare ved Gierningen, end med Ord og Bogstaver.

Dog maa min Smukkeste vide, at jeg ikke kan giore dette saa hen, uden at betinge mig nogen Lon, men i det mindste haaber jeg mig et Par Kys til Betaling for min Tiente ste, for at prove om min Ven har skrevet vel eller ilde.

Et Kys er ligesom Kierligheds og Tro-skabs Seidl: Et Pant paa den tilkommende Forening: Et forliefet Hiertes stumme, dog allerthydeligste Sprog: En Foræring, som man

hiver og mister: Et Astryk af en inderlig Hem-givenhed, paa en Korallinpresse: Et Par Flintestene, som slaae imod hinanden: Kier-ligheds Karmesinrøde Plaster: Et godt Læbe-bid: Et lisfligt Mundtryk: En Spise, som man tager til sig med røde Skeer: Et Sul-lerbrød som ikke inderter: En Frugt som man planter og plukker paa engang. Ewende Hier-ters allerhastigste Sporsmaal og Giensvar: Den fjerde Grad i Elskov.

Befinder sig denne Beskrivelse og disse Egenskaber af et Kys ikke rigtig: vel an Smul-leste, saa lad os foretage den ene efter den anden og examinere dem paa vore Læber, og igiendriv mig med Erfaringen, om jeg maas-ke ikke har troftet det rette.

v. v.

Et Kys er et Astryk af en inderlig Af-sektion paa en Korallinpresse. Læberne ere Korallinpresserne, thi de see røde ud, og lade sig af Affektionen, ligesom af en Tryk-ker trække sammen, og deraf kommer et Af-tryk,

tryk, det er Kysset. Et Kys er et Par Flin-testene, som slaae imod hinandet. Hører man ikke ved denne Beskrivelse hvor Kysse-ne lydelig stralde? Og siden Kysse-ne formere Hier-ters Blod, saa maa de vel være Flintestene: Kierligheds Karmesinrøde Plaster, og den Spise som man tager til sig med røde Skeer, forstaaes uden Forklaring. Men at et Kys skal være den fjerde Grad udi Kier-lighed, maatte ikke behage mangen en, for di han ikke ved, hvad de tre første Grader ere, og fordi Tortur-Graderne maaske kun-der falde ham ind derved, hvortil ogsaa det foregaaende, to Hier-ters allerhastigste Spors-maal og Soar, synes at giøre noget.

Maa man ikke troe, naar man læser saadanne Skrifter, at de Fremmede fordum ikke have gjort os Uret, naar de have gjort den Thodske Urtighed til et Ordssprogs? I hvilket Sprog har man, selv i de Tider da den læreste Smag herskede, seet saa mange overordentlig usle, og saa saa suukke Bev-ker, som maaske i vores? Og naar vil vi

funne udslætte den Skam, som vore slett Skrifter have giort os, ved saa mange gode Skrifters Upperslighed? Jeg har set ikke anført disse Exempler for at dripe Spot med dem; thi dertil hører meget lidet; men for at afstrukke Ungdommen, og for at vise den sienshulig, i hvilken vittig Uffindighed man kan forfalde, og hvor meget man kan vigttere sit Hædreneland, naar man uden Smag, uden Regler, og uden at kende de Gamle, setter Penne til Papiret. Bitterhed er set ikke min Fejl, men jeg skulde have leet af mig selv, idersom jeg havde vildet alvorlig critiske saadanne Exempler.

I blant de Tydse Breve til vore Tider, have die Freundschaftlichen Briefe, i Henseende til den fortroelige Lustighed; og i deres Slags die Sendschreiben an gute Freunde, som ere udkomne i Danzig som et Ugeblad; vundet Den mest Biefald. Virkelig, man maa undre sig over, hvorfor det endnu mangler os i vort Sprog saa meget paa gode Breve og Romaner, da man allerede i de

svrig

svrig Dele af Deltalenhed og Poesie har været temmelig lykkelig. Skulde da gode Talere og Poeter ikke ogsaa kunne skrive gode Breve? Seer vi ikke dette paa Cicero, Plinius, og blant de nyere paa Chaulieu, paa Racine, paa Rousseau, paa Voltaire, paa Pope (*) og mange andre? Ere vi allerede for store til at nedlade os til Breve, eller ere vi for magelige dertil? Er vores Sprog for stift og ubærligt, eller skrive vi flere Breve i fremmede Sprog end i vort eget? Eller ere vi ikkun sikke til den Slags Deltalenhed, som udfordrer Møie og Konst? Maaske nogle af disse Uarsager giore, at vi endnu ikke have flere Breve i den gode Smag. Maaske ogsaa mange brave Folk af Befædenhed

*) I hans galante Breve ville maaske ikke alle finde det, som de vente af saa stort et Navn. Hvor lykkelig har en af hans Landsmænd vidst at trefse et Brevs Carakter! Jeg taler om Forfatteren af Clarissa. Saalostige Carakterer hans Personer have, saa lader han dog en hver, fra Clarissa af indtil Arabella, skrige saaledes, som disse Personer vilde have skrevet, om de virkelig havde været til; og dette Virighedens Mestersykle fortiner iblandt Brevene ligesaa viktig en Plads, som iblandt Romanerne.

Ikke glemme deres Breve. Maaskee er det ogsaa farligt at udgive virkelige Breve, fordi man ofte maa robe for Verden sine Hemmeligheder, og opdage den sin Carakter ved sine Breve. Men uagtet alle disse Alarsager, habe dog andre Nationer deres gode Breve i deres egen Sprog, og jeg veed ikke, hvad de fremmede, naer de lære vor Sprog, skulle tanke om os; da vi ingen have; eller hvad de skulle tanke om et Lands Smag, som er indeagen for uidentlige Breve. Tigeson man slutter til et Folks gode eller Nettet Smag fra de offentlige Lysthedder, saa de Skuespil, som det finder Behag i; saa slutter man maaskee endnu sikrere fra den Skribemaaede, som det elsker i sine Breve paa en eller anden Eid, til dets tvungne eller iltvungne, til dets gode eller lastbaerdige Saer, og til dets pedantiske eller fornuftige Omgang. For at sette den gode Smag paa Fode i et Land, og i saer den gode Smag i Breve, behoeres ikke at der opstaer et stort Anlaa af gode Hoveder paa engang. Men nogle saer, som ere fodte

til en let og munter Skribemaaede, vil i en fort Eid, uden alle Regler, blot ved deres Klogstab snare udrette alting. De drags Læserne til sig ved deres naturlige, enfoldige, og til uesterlignelige Skionheder; De forstaafe sig i en fort Eid de fleste Stemmer. Man læser dem, fordi de behage os. Man læser dem ligesaa begierlig for den Hoiagtes Skyld, som de have forstaaft sig hos andre, som for sin egen Fornsielles Skyld. De som ikke strax sole det Gode og Fine deri, skamme sig dog alligevel ved at sige de Fornuftige og Fleste imod, og træde med en halv Evang over paa den gode Smags Partie. Ellidst efteraber man disse Exempler, og vil frive ligesaa smukt, om man endskient ikke skriver med lige Lykke. Saaledes blive ved faa gode Exempler, som i deres Slag ere ypperlige, de rigtige Hølelser om det som er Naturligt og Giint, opvoekket og vedligeholdet hos andre, og den gode Smag gaaer fra Ven til Ven, fra Fader til Son, fra den fornuftige Moder til Datteren, og bliver den herskende Smag.

At blive en Taler og Digter, det staer ikke i vor Magt; men at foredrage sine Tanke i en sommelig og fornuftig Stil, om Ting, som enten ikke udfordre nogen Verdom, eller ere os bekendte, denne Færdighed kan alle unge Folk ved en vis Øvelse forstaafe sig. Dog alligevel legge de sig heller uden Nutte paa de to første Konster, end at de skulde bekymre sig om den, i hvilken de kunde være lykkeligere. Gaa af dem som studere, ere nødte til at holde offentlige Taler; men inget kan undvære den Vestalenhed som bruges i Breve og i den daglige Omgang. Og mig synes, dersom unger Folk vilde betænke at Breve, endogsaa imod vor Billie, forraade vor Forstand og tit vor hele Carakter; at de ere Midler til at staafe andre en god eller set Tanke om vor Daelighed; at de ere Beviis paa, om det seer dunkelt eller lyst, ordentlig eller uordentlig, sundt eller sygt ud i vor Hiersne, om vi vide at leve eller ikke; at de altsaa meget ofte ere Midler til at forstaafe os Hosagtelse og Kierlighed; at befordre eller forhindre

hindre vor Lykke; saa skulde de giøre sig mere Umage for Stilen i deres Breve, og da denne uden Sprogets Kundskab ikke kan være rigtig, tillige mere Umage for deres Modersmaal. Cicero, saa stor han var, var dog ikke for stor til at nedlade sig med sin Critik til en Fejl, som hans Ero i et Brev havde begaaet imod Sproget (*). Hvor omhyggelig sletter ikke Racine den ældre sin Sen tilrette i sine Breve, naar han har brugt et Ord uriktig! Det er en Fornsielse, naar man seer, at saa store Genier har endog i Breve vaaget over deres Sprogs Rigtighed. At skrive godt og rigtig, naar man engang har vant sig dertil, kostet ikke mere Umage, end at skrive set. At skrive slette Breve, naar man har studeret, det gior Studeringer ikke megen Ære. Og om man end ikke skriver i anden Hensigt, end for at blive forstaet; saa

(*) -- sed heus tu, qui næror esse meorum scriptorum soles, unde illud tam cœnugov, valerudini fideliter inserviendo? unde in istum locum fideliter venit? cui verbo domiciliuni est proprium in officio -- Epist. 17. Lib. XVI.

saa er det dog vist, at ingen Stiil lettere forstaes, end den gode. Man skulde altsaa for sin egen Nyttens Skyld Skrive got, end ogsaa til den nedrigste Person. Jeg vil ved al dette ikke forstyrre nogen, som engang er i Besiddelse af en slet Stiil, i sin Rettighed. Nei, man kan skrive slet, og dog alletider være en vacker og brugbar Mand. Jeg vil ikke kun bede de unge Mennesker, som ere artige nok til at høre paa en Bon af mig, at de i Tide vennen sig til en naturlig og regelmessig Stiil i Breve; at de i Begyndelsen lade deres Arbeider kritisere af gode Venner og Kiendere. Disse Kritiker vil oplyse dem, og lære dem at finde det Naturlige og Vel-anstaendige bedre, end tykke Bind fulde af torre og ubestemte Regler.

B r e v e .

Første Brev.

Til

Mr. Rittmester von B**.

Det er sandt, mine Breve til Dem indeholde næsten altid et og det samme; altid Forsikringer om, at jeg elsker Dem af Hiertet, at jeg agter Dem høit; altid Tak sigelser og gode Ønsker. Men hvad kan jeg dertil? elskede jeg Dem mindre, og være De ikke saa redelig sindet imod mig, saa vilde jeg ikke bestandig kunne tale om Dem, og om min Hengivenhed. Saalange som De altsaa ikke forandre Deres Hiertelay imod mig, (og hvorledes skulle De kunne det?) saa staae

R

De

De ogsaa bestandig i Fare for at læse Breve fra mig, af et og samme Indhold. Men hvad skader det? Kan dog forelskede Personer i deres Breve tale om intet andet, end om Kierlighed; uden at blive kied deraf; saa maa ogsaa gode Venner kunne tale om Venskab, uden at trættes berved. Lad kun andre opfylde deres Bladet med daglige Nyheder, vi vil begynde og ende dem med vores Hierters Føleller. Det er for mig en Sag af den største Vigtighed, at være Deres Ven, og jeg holder saa megen Fornsielse ved at sige Dem det, at jeg ganske vist vil sige Dem det endnu mange hundrede Gange. Lev vel og elsk mig.

Andet Brev.

Madame,

Gled Dem! jeg er forstærklig blevet strafset for min Egensindighed. Det var den Gang kart med en Vognmands-Vogn, men aldrig i mine Dage tere! De har umuelig fundet

onske

onske mig saa meget Ont, fordi jeg ikke vilde lade mig bevæge til at blive een Dag længere hos Dem, og oppebie Posten, som der er modt mig paa min Hjemreise. Med sex Mile har jeg maattet tilbringe to Dage paa Vognen, og en Nat i Kroen. Vil De vel troe det? Den venstre Arm bær jeg i en Zele, og det vilde være en Lykke, om jeg ogsaa kunde bære Hovedet i en; saa forstodt er det. Jeg har nu i otte Dage ikke kundet tenke et fornuftigt Ord, og hvem veed om jeg nogensinde lærer det igjen. Men Besværlighederne med Vognen ere dog endnu altid det mindste, naar jeg tenker paa mit Rejsefælleskab. Siiil Dem en gang for, hvorledes jeg sidder indpakket i en sværbelæsset Vogn imellem tre Personer, under en blaa Kappe, hvorunder man havde maattet quæles. Jeg vil giøre Dem disse Personer, paas samme Maade bekjendt, som jeg har lært at kende dem. En gammelagtig Mand med et magert Ansigt, hvilket fuldkommen udgjorde en Trekant, med et Par smaa fulvsorte Pine, med en Næse som hængte langt neden

før Knebelsbaret; fort, en Mand i en guul Peruque, i en gron Kiortel, i en Skind-Best, med et fort Gehæng om Livet, ikke at glemme de blaa Stromper, var min Naboe. Jeg saae ham i Begyndelsen an for en Land-Doctor, og holdt Munden fast til, at han ikke allerbest som vi korte skulde saae Lyst at probere sin Konst paa mig. Imedens jeg sidder og vil opsoge de øvrige Ansigter; støder han mig temmelig venlig i Siden, og præsenterer mig sin Beensnustobaks-Daose. Med Prømission, begyndte han, hvor vil De hen? Jeg svarede ham fort: til Leipzig; og gjorde ham en suur Mine; fordi jeg ikke wilde tale med ham. Men jo surere jeg saae ud, desto mere holdt han af mig. Jeg tænkte ellers, blev han ved, De vilde seet paa Exekutionen i Zeiz Overmorgen. En arm Synderinde skal halshugges, og en af vore Folk skal giøre sit Prove-Stykke. Jeg gab nok seet, hvor det vil lobe af. Han har frever mig til, at Des linquenten har en meget fort Hals. Gi nu! Skulde han ikke torde vove sig dertil; saa er jeg

der

der jo. Og om saa Halsen sad nede i Skulderne, saa maa den dog ned for mig ved et Hug: Her følede jeg virkelig efter mit Hoved. Jeg skælvede, jeg saae Blokken blev bragt, jeg saae Sværdet stikke ud under en blaa Kapspe, jeg saae al Ting. En af de to øvrige Reise-Kammerader, hvilken, som jeg siden fik at vide, var en Linnevaevær, haviste vores værdige Mand den meeste Hsiagtelse, og erskundigede sig noie hos ham om alle de Persoener, som i dette Sekulo vare afdivede i det Sachske. Og det stod vores Skarpræster just an. Han fortalte med en bodelst Veltaslenhed alle Exekutioner, hvilke han havde været ved, som Hoved-Person eller som Collega, saa længe han havde været i Embedet, det var at sige, i fem og syrtive samfælde Aar, og ønskte intet meer end at han kunde celebrere sin tilstundende Jubel-Fest ret høitidelig, nemlig med Sværdet i Haanden. En kold Gysen løb mig over Kroppen efter den anden; men jeg kunde ikke komme til at besvime; thi han voksede mig altid op igien ved en nye Bodels-

Historie, som endnu var frækkeligere end den første. Imedens disse venlige Samtalet var rede, hvortil endnu hans Curer kom, som han havde forrettet paa Mennesker og Øvæg, vare vi khort to Mile, og altsaa vare vi allerede i R**. Her stod vores Skarprettet af, og beslagede meget, at han ikke kunde have den Forsonelse at reise længere med os, saasom han maatte opholde sig her en Dags Tid for sine Patienters Skyld, (der var just Øvegsyge i Byen). Nu var det først jeg fuld Lov til at drage min Lande frit, efterat jeg i tre Timer havde sat saa stille som en Due, naar den bliver Glinten vaer. Jeg talte Himmelten, og var endnu ikke færdig med at ønske Skarpretteren allehaande Ønt, da et ungt Menneske, som jeg hidindtil ikke havde mørtet synderlig, kom frem fra Bagdelen af Vognen, og satte sig paa Skarpretterens Plads, som var magesligere. Jeg saa ham an for en ung Student fra J**, og han lod mig ikke længe i min Uvisshed. Han havde hørt, at jeg vilde til Leipzig, og havde formodentlig, for min fortædelige

Mines

Mines Skyld, holdet mig for en hørere der i Skolen. Jeg kan juist ikke sige, han var uhoselig, men lerd var han. Han havde været et halv Åar paa Akademiet og besøgte nu sin Herr Papa første Gang; Og formodentlig vilde han giøre Forsøg paa mig med den Wiisdom, som han havde i sinde at udøse hjemme. Linnetvæveren slog sig Ild til Tobak. Dette erindrede min unge Lærde om Electriciteten. Han bragte den hele Sag i et System, og docerte saa lært, at Linnetvæveren af Forhavfelse lod Piben falde af Mundten. Uden Twivl holdt han min Rysten med Hovedet, som Vognens Stoden foraarsagede mig, for en Modsigelse. Dette gjorde ham endnu mere hidsig, og hans Nine blev ganske electrisk. Han faldt paa den tilstrækkelige Grund, og demonstrerte for mig, saa Haarene reiste sig paa mit Hoved. Jeg vilde juist stige ned af Vognen, da Linnetvæveren sagde til ham: Jeg gad nok hert Der præke, I har et skionne Mundtær. Ja, sagde han, jeg kommer ogsaa til at prædike hos min Fader. Er De et

R 4

Theos

Theolog? begyndte jeg med Skialven; jeg
tænkte De lagde sig efter Philosophien. Men,
raabte han, jeg bruger kun Philosophien til
at romme tilside med i Theologien. Hvem
som ikke kan demonstrere, kan heller ikke forsi-
klare nogen Bibel, og endnu mindre prædike.
Mosheim og Jerusalem, det er Vævere; min
Tilhører maa overbevises :: Her havde jeg
snart onsket mig Skarpretteten tilbage igien;
thi saa længe denne var tilstede, talte vor Des-
monstrant ikke et Ord. Endelig spurgte jeg
ham af Ondskab, om han ogsaa var en Poet.
Han forsikrede mig, at han allerede i Skolen
havde bragt det vidt i Poesien, men nu kom
en Poet ham for, som en Liniedandser. Han
skiedte paa Hr. von Hagedorn, og om mine
Vers sagde han, at der var ingen judicium i
dem. Røes nok! tænkte jeg. Til min Lykke
kunde han ikke taale længer at kose. Han
stod af, og Linnewæveren gik af Taknemmeligz:
hed med vores Konstdommer et langt Stykke
Wei til Guds. Paasaa lykkelig en Dag skul-
de folge en endnu lykkeligere Nat. Voress

Vogn-

Vognmand tog ind og bedede i en Landsbye.
Verten i Kroen var reist til Bryllup, og hav-
de overladt Herredommets til sin Son, en Lom-
mel paa fælten Alar. De kan let tænke, at
her intet var at spise; men det kerte jeg mig
ikke efter. Sulten forgik mig, saasnart jeg
traaede ind i Stuen. Jeg onskte mig intet,
uden et got Glas Band. Man bragte mig et
Glas, og i Glasset tillige alle de Arter af In-
sekter, som kunde findes der i Egnen. Jeg
spurgte om jeg ikke kunde faae en Stue eller
et Kammer med en Seng, og lovede at betale
det dobbelt. Men forgives! Den unge
Spottegsg svarede mig, at de brugte selv des-
res Kammere, og havde Frugt liggendes i de
fleste. Jeg klagede min Nod for Vognman-
den; denne bragte det saavidt, at der blev
giort noget Straa tilrette henimod Klokkeni Ni.
Sag var jeg og kunde ikke længere holde mig
uppe. Nejpe havde jeg fastet mig paa
Straaet, og bedet Kusken at ligge sig hos mig,
paasaa det jeg kunde være sikker for den Verden,
forend man rømmede Bordene udaf Stuen.

R 5

Herr

Herover blev alle smaa Høns, Gæs, Svin, og alt hvad som hidindtil havde sovet under Dønen; levende, og besøgte mig, det ene efter det andet, paa mit Leie. Strax derpaa kom fire til fem Piger med Kurve, og kastede Humle ud i Stuen. Hvad skal det være? begyndte min Kusse, som allerede laae hos mig - vi vil plukke Humle, raabte Vertens Son; jeg har budet ungt Folk fra Byen dertil, for at faae det hastig fra Haanden. Al Madam, hvor var mig til Mode ved denne Anstalt! Indtil Klokkken Tolv maatte jeg høre paa en heel Stue fuld forlibte Karles og Pingers Stoien og Wittighed. Min Kusse, som jeg omarmede af Angest, og lovede al Ting, og indsatte til min Arving, saa syn var jeg, begyndte at skiede, og det temmelig estertrykkelig. Han talte med Vertens Son om Sovzen. Men hvad hialp det? En Skisge kom og kildrede ham paa Straaet, og bragte det ved sine Karesser dertil, at han stod op og fædede selv med. Nu var jeg uden Trost. Humlen var plukket, Stuen blev seiet, og nu tog

den unge Vert sin Geie fra Væggen, og spilte sit Liv-Sykle. Avelskarlen tog Kielderpigen ved Haanden og aabnede Baller. Jeg havde maattet quæles, dersom jeg var bleven liggedes længer. Jeg bad Vertens Daatter, en Pige, som var for stolt til at dansede med, meget ydmng, at hun vilde indromme mig et Kammer. Kort, jeg sik hende til, at hun forte mig i sit eget, og gav mig ogsaa et Matlys. Jeg kastede mig paa Sengen; ganske drukken af Humle-Lugt, og Stov, og Musik. Forend jeg var saa lykkelig at lukke et Øje til, løb et Par Muus følt hen over mig. Da jeg naturligvis skælver for disse Dyt, sprang jeg op af min Seng, satte en Stoel paa Borsdet, og mig oven paa Stolen, og saaledes blev jeg siddendes, indtil jeg hørte, at Kussen forede sine Heste. Jeg vilde ikke blive førdig, dersom jeg skulle fortælle Dem al Ting paa engang. Forlad mig, at jeg allerede har fortalt Dem saa meget. Hvem taler ikke gierne om sine overstandne Ulukker? Jeg kysser Dere's Haand for al der Vensteb, som De have

have vist imod mig hele otte Dage i Deres Huns, og jeg gør et Lovste, at jeg heller vil blive et fierding Nar paa et Sted, end jeg vil reise med en Vognmandsvogn. Jeg er og s.v.

Tredie Brev.

Eil.

Hr. von P***.

Hvorledes leve De? Hvorledes lever Deres elskelige Frue Gemal? dog! kan jeg ikke selv svare mig paa dette Sporsmaa?

I else, og en lykke sinage,
Eil hvilken man ei finder Mage,
Undtagen den i gyldne Dage,
Som os i Gablen overblev;
Eil hvilken man ei finder Mage,
Undtagen den i gamle Dage,
Da Naso Elskovs Lære skrev;
Eil hvilken man ei finder Mage,
Undtagen den i nyere Dage,
Som Fontenelle os beskrev.

Kan

Kan De vel andet end leve forniet ved Siden af saa elskværdig en Gemal? Jeg seer hende i dette Dieblik at træde ind til Dem i Kammeret.

Ledsaget af Uskyldighed, hun triner frem,
Og Lyst og Længsel af hvert Dækast udstraaler,
Og Kierlighed i hver en Mine taler,
Hun seer sig om, hun seer . . . til hvem?
Eil Dig. Og Diet taler. O lad mig driste mig
At skildre med min Pen, hvad hendes Die talte!
"O P . . mit Hierre eue er for Dig,
Jeg valgte Dig, mit Val kah aldrig angre mit,
Det heller aldrig angrer Dig, at Du mig valdtes;
Rei, hver en Dag et Vidne være skal,
At vi den sande Glæde nyde,
Fra den Eid vore Hierter fryde
Sig ved saa lykkeligt et Val.
Hvert Dækast et Vidne være skal,
At meer og meer vi Elskovs Sodhed finde,
At meer og meer vi kierlig os forbinde,
Og angre hvert et Dieblik,
Da vi ei Øfringer til Elskovs Ulter bære,
Ja hvert et Ord maa Vidne være,
At ingen Time os forgik,
At vi af Elskov jo nye Lyst og Glæde sik,
At ingen Kummer os kan rølle,
Og ingen Uheld os forstørrelte,

Og

„Og at hver Lives Dag skal Elskov hellig være.
 „Ja hvert et Kys maa Bidne bære,
 „At vi kan ingen Lykke savne,
 „Saa længe vi os see, og kyss og omfavne.

Jeg tenker endnu med en Slags Henrykelse paa de fornisielige Diebliske, som jeg tilbragte i Deres Selskab, og ved Siden af Deres ypperlige Gemal. Jeg seer endnu hver en lille Mine, som De giore hinanden, og hvormed De sige hinanden tusende artige Ting. Jeg hører endnu alle de oprigtige Berommelser, med hvilke De beskreve mig Deres Gemal. Jeg seer endnu den Rosme, og de nedslagne Mine, som nodte Dem til disse Vergymmelser. Jeg hører Hende endnu bede, at De ikke maatte rose Hende, og et hvert Ord overbeviser mig endnu om, at Hun fortinerer det. Hvorfor kan jeg dog ikke ofte være hos Dem, og af Deres Exempel lære at kende, hvad Styrke Kierlighed, Endrægtighed og Klogskab have. Ved dem fortiene De Deres Fornoielse i det De befordre den, og derved vilde De giore mig som en Tilskuer, hele Dage
rolig

rolig og lykkelig. Ja kiereste P***, stod det til mig, jeg kom endnu i Dag til Dem, og i lang Tid ikke fra Dem. Dog det maa ikke være saa got for mig. Jeg maa lade mig noie med det Haab, at see Dem først igien ved Mares Ende. Men skal jeg dainden denne Tid, i det mindste ikke see et Brev fra Dem? ikke et? Det var alt for haardt! Vend dog alene nogle Diebliske dertil an, af de som De ikke kan skienke Deres Gemal. Skriv mig ikun til, at De Begge, endnu leve efter mit Døske; at De ligesaa got bestride Misundelsen, som Lykken, at De er min Ven: saa vil jeg skrive Dem ti Breve deraf, uden at fors lange noget Svar. Lev vel!

Fierde Brev.

Eil

Den samme.

Høi Velbaarne Herre,

Deres Frue Syster har meldet mig Deres elskværdige Gemals Død, og er med saadan en Omhed bekymret for Deres Roslighed, at Hun har besalet mig, at opfætte et Trostedi til Dem. Give Gud, at dette var det Mindel, som kunde giore Dem rolig! Men det er det i Sandhed ikke, og jeg er al for meget overbevist om Deres Tabs Storhed, end at jeg oprigtig skulle kunne troste Dem, og De er al for bedrovet til, at De skulle høre paa min Trost.

Hvad Trost kan vel Din Kummer hindre?
Min Jammersang Din Klage ei skal hindre,
Et fælles Suk er beste Trost for Dig.
Du græder af beengstet Herte,
Ja græd! Hun værdig er Din Smerte,
Dit store Tab og rører mig.

Hjem

4. Brev.

161

Hjem vil for Dig bekymret Omhue bære!

Hjem nu med Dig vil Dyden øre!

Med Dig i Medgang fryde sig!

Med Dig i Nod sig under Naget hvile?

Dig hvor Du gaaer i Mode ile?

Ven, Lyst, og Altting være Dig?

Nei jeg vil ikke hindre Deres Zaarer; De ere Kierlighed, den ommeiste Kierlighed, de ers de sikkerste Beviis paa Deres salige Gemals Værd, og De skulle være Hende uværdig, dersom De mindre kunde beklage Hende. Yndværdige Ven! hvor hastig maatte De ophøre at være den lykkeligste Mand! I det første Aar af Deres Egeskab miste De en Gemal, som endnu ikke har fuldbragt sit nittende Aar, som elsker Dem uudsigelig, som eiede det ædelste Hierte; Et Hierte skabt til Dydens Ere, og til Verdens Lyksalighed! De miste Hende, efterat Hun har skienket Dem en Son. Midt hele Hierte vegret sig ved at forestille sig en Person, hvilken jeg havde lovet og ønsket det længste Liv, hvis Sundhed jeg endnu for faa Uger siden havde set i sin fulde Blomstren; som var prydet med alle de Yndigheder, som

L

Slien

Skionhed og Tækkelighed kan give, hos hvilken et hvert Ord henrykkede mig, og gjorde mig til en stille Tilbeder af Hendes Geist; Ja, bedrøvede Ven, mit hele Hjerte vegrer sig ved nu at forestille sig denne Person i Liiglisten. Deres Gemals Afkæed, som Deres Frue Syster har skrevet mig til, har kostet mig tusende Taarer: „Alsaa maa jeg forlade Dem? „O Gud, hvorfor har jeg maattet kiente Dem, hvorfor har jeg maattet elste Dem? „De, De giore mig min Død tung, ellers intet i Verden . . . Kan jeg da ikke eie Dem endnu et Aar? Dog Herre, skee ikke min Billie, men din! . . . Gaae fra mig. „Jeg elsker Dem, jeg doer. „Jeg har med Glid antegnet Dem den Saliges Ord. Der er den største Bedrovelse deri for Dem, men ogsaa megen Trost. „Gaae fra mig. Jeg elsker Dem . . . jeg doer. „Gred ~~A~~skiereste Ven, jeg grader med Dem. Bring Des res Elskede de oprigtigste Klageosre. Ikkunde, som hoerken vide at sette Priis paa Venskab eller Kierlighed, ansee en retmessig Ver-

modighed for Blodhed, og skamme sig ved de Taarer, som finde Naturen til Ere. Besklag Dem; Men hør tillige paa min Ven, og overgiv Dem ikke med en al for stor Omhed til Deres Bedrovelse. Det er unuelig, at imodstaae de første Bevægelsær. Der hører en vis Tid dertil, førend vores Østrelsers Heftighed sætter sig: Men jeg veed, at De ville føre komme denne Tid ved Hornustens og Religions Forestillinger.

Chi, hvem hør Livet til, min Ven?

Han gav os det, han tog det hen,
Lad Dig kun modig af ham føre!

Selv naar ved HErrens Haand vi Korsets Byrde bær,

Er han endnu den Gud, som vores Art har fier,

Og altting vil til vores Beste giore.

Dette er den eneste Trost, som andre kunne give os, og som vi kunne give os selv. Jeg ynsker Dem af mit inderste Hjerte, og lever og s. v.

Femte Brev.

Eil

Hr. von E***.

At jeg svarer Dem saa sildig, kommer deels af Hevngierrighed, deels af Forretninger. Hevngierrighed? vil De sige; Er ikke min Lange Taushed noeksom undskyldet ved en Mængde fortrædelige og sorgelige Tilsfælde? Nei, min kære Herr von E***. De maatte dog klage Deres Mod for nogen; hvorfor har De ikke udvalgt mig dertil? Hvorfor har De ikke giort mig den traurige Fornsielse, at lade mig føle med Dem, i det jeg skulde have trostet Dem? Jeg takker Dem slet ikke for denne venlige Beskedenhed eller Omhed. Jeg vil ligesaavel vide Deres Kummer, som Deres Fornsielse, og i begge Tilsfælde føle, at jeg elsker Dem. Nu er Deres sorgelige Periode forbi. Hvad skal jeg nu sige Dem? At

det

det er mig hertelig liert at høre det? Det siger alle Folk Dem, og saadanne som slet ikke ere Deres Venner. Men havde De skrevet mig til, da De endnu var i fuld Bevægelse; saa havde jeg ogsaa kundet svare Dem i fuld Bevægelse. Himmelens unde Dem ret mange lykkelige Dage! Jeg beder derom og haaber Det vist. Den Maade, paa hvilken De taale Modgang, er en sikker Fortieneste til Lykke. Meld mig dog snart hvorledes De leve. Jeg elsker Dem mere end jeg kan sige, og er og s. v.

Sjette Brev.

Naadige Frøken,

Hvor fordeelagtig har De domt om min Charakter i et Brev til Deres Veninde, og hvor lykkelig var jeg, dersom jeg fortinede denne Ere! Men Nei, jeg siger Dem det oprigtig, jeg fortiner den ikke; og dog alligevel ansæt jeg, at denne Oprigtighed maatte bryuge Dem til ikke at tage Deres Dom tilbage igjen; saa

vel synes jeg om mig selv, naar De rose mig. Dette er en Forsøengelighed, over hvilken jeg hos andre vilde spotte, og mig selv tilgiver jeg den gierne, fordi De have forlebet mig dertil, og fordi jeg veed, at hundrede andre Frøkeneres Høes vilde været mig meget ligeegyldig. Jeg talker Dem altsaa naadige Frøken for Deres gode Mening om mig, jeg talker Dem med en vis edel Vorelse, hvilken man alene kan have, naar man bliver roset af Dem. De har i dette samme Brev til Deres Veninde ønsket at være riig, for at kunne udsætte en Pension aarlig til mig; og jeg forsikrer Dem, at dette Ønske mere har fortvist mig, end maaske en Pension fra en stor Herre vilde have gjort. Jeg troer Dem, min Frøken, ikke alene den Edelmodighed til, at giore andre lykkelige uden deres Begiering, men end ogsaa denne, idem at lade dem vilde hvem de have deres Lykke at talke. Dette kan ikkun de edelste Hierter. Men, naadige Frøken, borsom det stod til mig, saa vilde jeg ønske mig mere end en Pension, naar De engang sit

en Gemal. Jeg erindrer mig, at La Fontaine holdt sig op i Huset hos den sindrige Marquisinde de la Sabliere, og havde i hende en edelmodig Beskytter og Veninde. Vilde De ikke være de la Sabliere imod mig, borsom jeg var La Fontaine? Ganske vist. Hvorfor passer dog Sammenligningen ikke saabel paa mig, som paa Dem? Hvorfor er jeg dog ikke saabel en La Fontaine, som :-? Dog! De vilde blive vred, borsom jeg fortalte den Tale; og ligesaa lidet tor jeg sige Dem, hvor meget Leipzig har mistet i Deres elskværdige Venindes, og i mine Nine, siden den Tid De ikke er mere her; hvorledes De næsten er den eneste Indhold af vores Samtaler, og hvor Veltalende vi blive, naar vi tale om Dem, og kunne ønske Dem al den Lykke som Deres Egenstaber fortviste; alt dette tor jeg vel ikke selv sige Dem. Jeg slutter dersor, og lever med den største Hsiagtelse og si v.

Syvende Brev.

Den samme.

Naadige Frøken,

Den Frihed jeg har taget mig at skrive Dem til, ville snart blive Dem til Vyrde, eller i det mindste til et Slags Arbeide, dersom De vilde bevare et hvert af mine Breve med saas dan Omhyggelighed, og saa smukt, som det første. Jeg beder Dem derfor ikke at svare mig sielden, eller kun i et Par Linjer, og at slutte af denne Begiering, at jeg heller vil undvære den største Forneiselse, end giøre Dem den ringeste Besværing. Denne Beskedenhed er en nødvendig Dyd, naga man har saa megen Hsiagtelse for en Person, som jeg har for Dem, naadige Frøken. Men hvorfor har De sat Deres Veninde saa haardt tilrette, fordi hun meldede Dem noget om den Bisald, med

hvil-

hvilken jeg talede om Deres Skrivemaade? Hun elsker Dem alt for høit, end at endog saa den ringeste Røs, som man tillægger Dem, skulle være hende ligegyldig; og hun forstaaer sig al for vel paa det Tungemaal, som Overbevisning fører, end at hun ikke af mine Ord, og selv af den Tone i hvilken jeg har udtalt dem, skulle have sluttet; at min Røs var ingen Skromt. Overhovedet kiende De alt for lidet de Fortrin, som De besidde frem for mange Personer af Deres Kion; og just denne Fortieneste maa destomere forstasse Dem Verdens Hsiagtelse, og node andre til at lade Dem vederfare den Ret, som De negte Sig selv. Den som tænker saa munter og riktig, som De, min Frøken, den skriver alle-sidder smukt, og desto smukkere, jo mindre han tænker paa at skrive smukt. Man roser den naturlige Frihed i Madame Sevignes Breve, uagter de smaa Fejl i Uttrykket; og selv hens des Skadeslosched lader ikke af at være else-værdig. Det er ganste vist, naadige Frøken, at Deres Kion overgaaer os i at skrive Breve,

og

og De vil inden fort Tid blive et nyt Bevitt
derpaa. Forlad min Oprigtighed, at jeg saa
pedantisk affiger Dommen. Man kan allei-
sider være i Stand til at domme rigtig, om
man endskont ikke selv skriver got. Beet
mig fremdeles med Deres naadige Grindring,
og troe at jeg veed at Pionne derpaa. Jeg
har den Øre saa langt jeg lever at være og s. v.
~~Det er en stor del af det næste brev, men jeg har ikke fået det i min hænd.~~

Ottende Brev.

Madam,

De er den beste Kone i Verden; og jeg er
Deres beste Ven; dermed bliver jeg. I Sand-
hed, De fortjene, (Lad ikke Deres Mand
læse disse Linjer!) De fortjene endnu en bedre
og fornemmere Mand, end Deres C** er.
Dog alligevel tor det ikke holde Dem fra at
elske ham fremdeles; Alle Folk kan unuelig
have saa mange Fortjenester, som De og :::::
tor jeg sige det? som De og ::::: Men hvor-
ledes leve De da i Q***? Er mit Vers paa

Deres

Deres Bryllup endnu stedse en Fabel? Hører
Deres Mand ::::: Gib vel Agt! Jeg vil es-
terligne Homer, og saa sielden en Tildragelse
fortjener det jo vel! ::::: Hører Deres Mand
endnu ikke det sæde Navn Papa? Ja lille
Veninde, havde De allerede i det gamle Aar
fikket mig et Fadderbres, saa var min Guds-
son (thi en Son maatte De skienke Verden)
bleven rigtig ved mig. Jeg sit ved denne Tid
en Foræring af halvtredesindstive Dukater for
en lille Utmage. Jeg vidste i en Hast ikke,
hvortil jeg skulde anvende Pengene. Snart
vilde jeg kobre mig et Huus, suart en Lysthave,
suart et Riddergods, tilsidst endog en lille Ros-
ne; og havde De iden Tid strax digtet et Fad-
derbres til mig: saa havde jeg bundet alle disse
Dukater ind, og fikket dem til min Gudsøn.
Det var lutter rare Stykker, med dobbelte
Hierter, med Cometier, med hornede Siegs-
freder, og deslige ::::: Jeg skal giemme dem;
vil De sige? Nei, min gode Charlotte, nu er
det for sildig. Jeg kom just ihu Dagen for
Nyt-Aar, at jeg havde nogle smaa Ting at
betale

betale for Boger, og dertil har jeg anvendt Pengene. Wie altsaa heller indtil der forefalder saadan en Leisighed igien; thi for nærværende Tid kunde jeg snart ikke tine min Gudson med andet, end med min Bon og med min Belsignelse, at jeg skal tale med den skinhellige Bone. — Jeg har hørt at Deres Mand skal have god Ungerst Biim, som hans Stand tilkommer, liggendes i sin Kielder. Siig ham dog, at han kunde giare sig meget afholden hos mig med noget deraf, og at han derved tillige kunde betale, hvad han er mig skyldig for Præsidium som min gamle Respondent. Jeg tænker overalt at komme snart til Dem; thi jeg gab saa gierne seet og kysset Dem engang. Det er sandt, der er 16 Mile, det er tillige set Wei, det er kolt; men alt dette skal ikke holde mig tilbage. Det menneskelige Liv er fort, jeg vil reise, og tale med Dem endnu engang, og sige Dem hele Uger, hvor meget Got jeg under Dem, og hør særdeles jeg stedse har været, og endnu er eg s. v.

Niende

Niende Brev.

Madam,

Landet maa dog ikke kunne hielpe for al Ting. Jeg er paa en fiorcen Dags Tid ret en Heau-tontimorumenos. Kier Dem kun ikke efter, at jeg bruger et Ord som De ikke forstaae, og som jeg maaske ikke selv ret kan forklare Dem. Lyden deraf skiller sig alt for got til min Charakter. Læs kun det Ord endnu engang. Det har saa noget seendragtigt og fortrædeligt hos sig, at jeg ikke for mange Penge vilde bytte det om med et andet. Ganske vist maa det betyde et missforniet og knærre vorrent Menneske, mit Hierte siger mig det; og skulle det ogsaa betyde noget andet: saa vil jeg dog nu, at det skal betyde en Missforniet. Den er jeg, Madam! En fuldkommen Heau-tontimorumenos er jeg paa en fiorcen Dags Tid. Men hvorför? Fordi jeg er det; videre veed jeg ikke at sige Dem. Jeg er alt for fortrædelig

erædelig til at jeg skulde tenke efter hvoraaf min Fortrædelighed kom; og hvorledes kunde jeg ogsaa være roelig fortrædelig, dersom jeg længe vilde tenke efter? Jeg har den skinneste Egn for mig, og jeg tar mig vel i Agt for, at den ikke rører mig. Jeg seer paa den, og tenker ikke paa hvad jeg seer, men kun derpaa, at jeg er ilde tilfreds. Jeg har gode Bøger liggedes omkring mig. Jeg gad læst den, jeg gad læst den anden, jeg gad læst dem alle. Jeg betænker mig paa, hvad for een jeg vil læse, og efter lang Betenkning tager jeg en anden, end den jeg havde valgt. Jeg læser, og føler intet, og laster den bort igen. Ganske vist maa mine Bøger være for tydelige for mig. Tankerne skulde være dunkle, Sproget skulde være tungt og truengent; saa skulde jeg have Lust at læse. Siig mig dog Madame, er jeg maaskee syg? Ja gid jeg var det! Thi skulde jeg ikke være syg: saa maatte jeg næsten være affindig, og det gad jeg dog ikke være, saa meget jeg end hader mig selv. I de første Uger kunde jeg ikke see mig mørt paa de mange

og foranderlige Scener, som denne Egn fremstiller. Jeg sloi fra Stuen for at løbe vild i den frie Mark, igennem Bierg og Dal, gien nem Enge og Busser; og naar jeg var træt af at see Naturens Malerier; saa hvilede jeg ud i Herremandens hyppelige Billed-Gallerie. Nu derimod kommer jeg ikke længere, end fra Præste-Boeligen ind paa Kirkegaarden. Jeg besær Liigstenene, Trækorsene, og hviler ikke, indtil jeg faaer opkрадset et Navn, som var hølv udslættet. Naar jeg i en Gravskrift fins der de Ord, „han døde gammel og mørt af Dage,:“ saa bevæger mit hele Hjerte sig. Da føler jeg ret egentlig, at jeg er kied af Livet; men maaskee i ingen bedre Forstand kied deraf; end jeg engang var det i mit syvende eller ottende År. Jeg veed ikke hvad det var for et barnagtigt Ønske, som den Gang slog mig Feil. Nok er det, jeg lastede mig under et Træ i Haven, og bad Døden ret indstansdig, at den vilde hente mig til Himmelten; saa forhadt var Verden mig. Kort, Madame, dersom Præsten lader Kirkegaarden slæae i

Laas for mig; saa veed jeg for Angest ikke mere, hvad jeg skal begynde paa. Men hvorfore komme De ikke tilbage igien til Staden, siden De ere saa misfornøjet paa Landet? Det veed jeg heller ikke Madsdam. Jeg troer jeg venter paa, at De skulde bede mig. Og dersom De nu bede mig: saa ville De i mine tanker ikke have bedet mig indstændig, ikke hertelig nok, og da skulde jeg etter ikke ville reise tilbage igien, for at hævne mig. I dette Hieblik kommer min Vert, og lader meget høflig bede om Saxon og Pennekniven. Mørke De ikke denne List?
 Men hvem har da sagt, at jeg er tungsfindig? Nei, misfornøjet er jeg kun, ikke vel til Mode, det er det altsammen; og derfor lader man hente Pennekniven fra mig? sfig mig det paa Deres Samvittighed, min Veninde, kan De slutte noget andet af mit hele Brev, end at jeg er knarrevuren, at jeg ikke selv veed hvad jeg vil, og naar det gaaer hoi, at jeg er hypochondrisk. Got, saa er jeg det jo for mig selv, hvad kommer det da min.

Vert

Vært ved? Man lader jo enhver have Ret til at være lystig, og mig vil man skille ved den traurige Frihed, at være nedslagen? det er artig! De er tusende Gange billigere, Madsdam, De forbyde mig det ikke. De lade mig klage over min Misfornøielighed. Dette ansæer jeg som den største Belgierning, og kysser Dem Haanden deraf, og er deraf, saa længe jeg lever Deres ic.

Tiende Brev.

Høitærede Herr,

Jeg talker Dem ydmugst, at De have vildet giøre mig bekjendt med den unge Herr L**. Han fortiner al mit Venstskab og Kierlighed, og hans personlige Egenskaber vilde allerede paalegge mig den Pligt, at tiene ham efter min Evne, om han end var den ringeste Mandes Son og havde søgt mit Bekjendskab uden Deres Recomimendation. Desto mere vil jeg giøre det, da det Venstskab jeg har for Dem,

M

og

og min Hsiagtesse for hans Herr Fader forbinde mig dertil. Lad være, han ikke har nogen anden Fordeel af min Omgang, end at jeg kan vogte ham for de Feil, som jeg selv i Stu deringer enten har begaaet, eller vel endnu begaaer: saa skal han dog kunne være tilfreds med min Oprigtighed. Ercd kan han alletider blive ved andre Folkes Hjelp, og ved sin egen Flid. Jeg fornsier mig over, at han saa ung allerede har læst saa meget; endnu fornsier det mig langt mere, at han har Genie. Af begge Dele kan man haabe al Ting. Lev vel, og skil mig snart saa vakkert et ungt Menneske igien.

Ellevte

Ellevte Brev.

til

Hr. von H***g.

De maa være hvor De være vil, De ere ingensteds sikker for mine Breve. Jeg har foretaget mig saa stadtig, at erindre Dem Tid efter anden om mig, og om den Hsiagtesse, som jeg er Dem skyldig frem for andre, at jeg kommer til at skrive Dem Brev paa Brev. De have engang givet mig Tilladelse dertil; og det som er det stemmeste, jeg finder tit saa stor en Vellyst i at skrive Breve, at jeg ikke kan opphøre, førend Arket er skrevet fuldt. Men første Gang vil jeg ikke giøre Dem saa meget bange. Jeg har med Flid ikun taget et halv Ark, at jeg ikke skal falde i min sæd vanlige Feil. Det er tids nok, at straffe Dem med lange Breve, naar De ikke svare mig paa de korte. Og gid jeg kun ikke torde befrygte,

at jeg paa denne Maade skulde komme til at skrive mig maet endnu mange Gange! I Sandhed, min kære Hr. von H***, det er min største Længsel at have en Esterretning, iklun en lidet Esterretning om Deres Omstændigheder. Jeg ønsker Dem den største Fornisielighed, og dersor gad jeg gierne høre, at De levede fornuft, og det af ingen hellere end af Dem selv. Saaig mig dette, og tillige at De endnu er min Ven og Beskynder: saa vil jeg, imod mit Natur, love Dem, længere end en Maaned ikke at oversalde Dem med et Brev igien. Det vil vel falde mig tungt, men dog vil jeg holde mit Ord. Jeg er u.

Solvte

Solvte Brev.

Til

Hr. Sefretair R***.

Jeg er Dem et Svar skyldig; men om jeg end ikke var Dem noget skyldig: saa vilde jeg dog skrive Dem til og sige Dem, hvor meget jeg er Deres Ven og hvor meget jeg ønsker, at det maa gaae Dem vel paa alle Stader i Verden. Jeg kan ikke negte, jeg ønsker nok, at De maatte være hos mig; og dersom Deres Lykke kunde bestaae med dette Ønske, saa vilde jeg giøre det endnu tiere. Imidlertid er jeg glad, at der er Fred, eller at Folk i det mindste tale om Fred, siden jeg saaledes kan haabe at see Dem med det første igien i Sachsen. De maa endelig skrive tit til mig; ellers vil jeg see meget suurt ud, naar De komme tilbage. Jeg har læst Deres sidste Brev for Madame S***, og hun var vred over, at det

var saa kort. Hvad synes Dem om denne Berommelse? Jeg har endnu i hendes Navn en Compliment at giore til Dem. Hvorledes lever Hr. Major G***? Hils ham tusende Gange fra mig og forsikre ham paa det forbindligste om mit Venstebab, og lever saa begge vel, serdeles vel!

Trettende Brev.

Til

Tre Søstre.

Jeg tager mig en Frihed som er meget nye. Hvem har vel nogensinde skrevet til tre Fruentimmer paa eengang, uden at kende dem, uden at have seet dem, og uden at vide deres Navne? Kedes ikke ved at høre mig, mine tre ubekendte Smukke, (om ellers dette Brev skulde komme i Deres Hænder). Jeg vil fortelle Dem hvorledes det har sig. I Dag kommer Hr. L*** til mig, og viser mig nogle

Breve

Breve fra Dem, hvori De have været saa artige at lade mig hilse, og at bære mine Skrifter med Deres Bisald. Jeg maatte enten ikke besidde nogen Nysgierighed, eller set ikke være i Stand til at sele et Fruentimmers Berommelse, dersom jeg ikke skulde have erkendiget mig om Deres Navn. Jeg gjorde det; men min Ven var saa ond og saa egenhæftig, at han ikke svarede mig derpaa. „Om De veed Navnene eller ikke, begyndte han trodsig; nok er det, det er tre artige og forsustige Fruentimmer, tre elskværdige Søstre, som elste Smagen og Deres forsørskede Skrifster. Det er alt hvad jeg kan sige Dem. „De boer i G***. Seor De, her staer det; men mere faaer De ikke at vide, om De saa af Nysgierighed skulde faae alle Sygdomme paa engang.“ Denne uhostlige Compliment fortærrede mig saa meget desto mere, som mit Hjerte endnu var ganske hovmodig af den Berommelse som De havde givet mig. Dog alligevel skulde jeg min Fortrydelse med en vis smilende Mine, som jeg for nogle Aar

M 4

havde

havde seet hos en sledse Hofmand, og spurgte ham ganske ydmyg: Om han da ikke vilde skaffe mig et lidet Brev til disse tre artige Søstere, men det maatte være forseglet. Jo, sagde han, siden De have Caffee endnu, saa vil jeg ryge en Pipe Tobak hos Dem; men saa snart Viben er ude, saa maa Brevet være færdig, ellers skaffer jeg det paa min Ere ikke bort. Al! det slemme Menneske! Nu banker han Knastren ud. Ja nu staaer han op. Jeg vilde saa gierue tale noget med Dem endnu. Jeg har jo endnu ikke takket for den Ere af Deres Bisald; Men Nei, han gaaer. Jeg vilde saa gierne bede om Deres Venstfab. Jeg maa glemme alting, om jeg ellers vil, at Brevet skal komme bort. Forlad mig det, og und mig den Ere, at sige Dem i største Hast, at jeg med en særdeles Hsiagtelse er ic.

Fjortende

Fjortende Brev.

til

Hr. Sekretair R*.**

Seer De vel? En ret tydse Autor maa ikke lade nogen Paaskes eller Michels-Messe gaae forbi, uden at give noget ud, om det ogsaa kun var et Verk paa to Ark. Nei, nei, jeg lader ikke min Rettighed gaae fra mig; jeg skriver saa længe jeg har sunde Hænder. Det er alt for smukt, naar man kan see sig i Messes Catalogo, derpaa i Aviserne og Journalerne, og endelig i alle Folkes Hænder. Jeg kommer sielden til nogen, at jeg jo bliver besvaret for min Flid, og finder i det mindste et af mine Skrifter i Binduet, eller paa MatborDET, meget net indbunden. Jeg kan ikke sige Dem, hvad jeg da soler; men det veed jeg, at jeg paa den Tid ikke er at styre. Jeg iles hjem, og tager Pennen i Haanden, og skriver alt

hvad jeg skrive kan, og forestiller mig allerede et nyt Sted, hvor jeg skal finde mig igjen, om det ogsaa skulde være hos en Kulvsvier. For nogen Tid siden kommer jeg til min Bogbinder. I det jeg taler med ham, træder en Kulvsvier, som er kiendt hos ham, ind, og trækker frem af sin Madpose, hvori der var en god Forraad af Smør og Brød, mine Fabler og Fortællinger i raae Materie. Der, begyndte han i sit Sprog: Bind mig den Bog smukt fast og net ind. Christopher, sagde min Bogbinder, men! hvor har I faaet den Bog? Han svarede ham ganske trodsig, at han havde klist sig den her; at Skolemesteren og Fogden i hans Bye, hvor han havde seet Bogen først, havde næsten leet sig til døde derover, saa meget loierlig Toi stod deri; han sagde at han havde en lille Son, som allerede kunde læse smukt, den skulde læse noget for ham deri om Aftenen, naar han kom fra Arbeide, og rogede sin Pibe Tobak i Rolighed; saa troede han neppe han vilde gaae paa Kroen. Det var en ganske ung Moss, blev han ved,

som

som har ladet den gaae i Trykken; jeg vilde knappet ham noget af, men han sagde det blev ikke anderledes end tre Mark, de har jeg ogsaa givet ham. Han havde mange flere Bøger; det maa ret falde nemt for ham at skrive Bøger. I Mar, sagde min Bogbinder, den Mand hvor I har klist Bogen, har ikke skrevet noget, han handler kun dermed. Nei seer man, begyndte Bonden, jeg tenkte det var Monsoren selv, jeg havde, min Troe, ellers ikke givet ham saa meget. Nu havde jeg kun det gaae; Men min Ergierrighed tilled mig det ikke. Jeg haabede at min Bogbinder skulde rsbe mig, og han gjorde det til min Lykke; thi ellers havde jeg selv givet mig tilkiende for Bonden. De skulde kun have seet, med hvilken Forundring Bonden betragede mig, hvor venlig han klappede mig paa Skuldrerne, og raadede mig at skrive mere saadan loierlig Toi! Jeg var den hele Dag usædvanlig munter. Jeg forestillede mig alle mine Læsere fra den Største indtil Kulvsieren, og besluttede i det Dieblif at giore den anden

Deel

Deel faerdig af Grevinden, hvilken jeg skiller Dem med dette Brev. Vogt Dem vel for at skille den tilbage igien, jeg bliver tungfndig derover. Svarer De mig ikke snart, saa skriver jeg Dem ikke tiere saadan merkværdige smaa Historier til. Jeg er ic.

Femtende Brev.

Til

M a d a m e S*.**

Seer De hvor jeg holder mit Ord? Neppe ere De borte, saa skriver jeg allerede til Dem, og jeg tænker, jeg kommer til at skrive saa længe, indtil jeg faaer skrevet Dem tilbage igien. I Sandhed der ere ogsaa paa en Tid af to Gange fire og tyve Timer kommen næsten ligesaa mange Marsager, som alle synes at udfordre Deres Nærværelse. Jeg vil ikke melle Dem de vigtigste. Deres Kiereste har i Gaar Eftermiddags faaet en hidsig Feber.

Han

Han har udtrykkelig forbudet mig, at jeg ikke maatte skrive Dem noget til derom. Jeg har ogsaa lovet ham det; Men i en Sag, som angaaer Dem saa nær, anseer jeg det for en roesværdig Fejl, ikke at holde mit Ord. Nu befinder han sig vel ganske taalelig, og adskillige Folk ville endogsaa have set ham ude i Dag; Men jeg maa vide det best, at det endnu kan blive meget farligt med ham. Deres lille Son har af en Hendelse stødt PorcelainborDET om, og i Gaar Estermiddag jeg sige Dem det? O! hvor beklager jeg Dem! I Gaar Estermiddags, tænk engang hvilken Ulykke! er Deres hele Solvskaab blevet udtommet, uden at man endnu til denne Time veed af hvem. Jeg vilde ikke blive færdig, dersom jeg skulde opregne Dem alle de ulykkelige Hendelser, som have tildraget sig siden Deres Gravarelse. Dog! en Marsag endnu, som i Besynderlighed gior at jeg ønsker Deres hastige Tilbagelost, kan jeg ikke fortie. Det er en Bokation, som jeg med Posten i Dag har faaet til B Jeg behøver Deres

Naaad

Raad mere end nogen Tid, jo mere uvis jeg bliver hvert Dieblik. Al Madame, hvorfore ere De dog reist bort? Hvad skal jeg da giøre? Det gaaer umuelig an, at jeg kan forlade Leipzig, uden at takke Dem for de tusende Arigheder, som De have viist imod mig i saa mange Aar. Og dog alligevel . . . Jeg skulde tenke, De kom endnu denne Uge tilbage. Deres kiere Mama kan i fire og tive Timier tale meget med Dem. Kom dog, jeg beder Dem . . . Om alt det er sandt, hvad jeg har fortalt Dem? Ja hvad andet Madam? thi sagde jeg Nei, saa vilde De ikke komme saa snart tilbage. I dette Dieblik lar Deres Kiereste kälde mig til sig. Hvad mon der nu være paa førde igien? Lader det ikke som om al Ulykke i Deres Huus ikkun hayde ventet paa Deres Graværelse. Lev vel Madame. Jeg isler til Deres Mand og er med den fuldkomneste Hoiagtelse &c.

Sextende

Sextende Brev.

Til

Den samme.

Madame,

Jeg har forrige Nat haft en traurig Drøm. De sad og skrev, og om det endsfisnt lød til, at der næsten var sexten Mile imellem os: saa funde jeg dog ved Hielp af Drømmen see saa meget, at De skrev til en god Ven. Hvem var gladere end jeg? Jeg saae alle Dieblikke ester, om De snart var færdig med Brevet; thi jeg tænkte ganske vist, at De skrev til mig, ja jeg var allerede nogle Gange i Færd med at tage Brevet fra Dem. I det samme kom Deres lille Son, og stodte saa u forsigtig paa Bordet, at Blekhornet faldt om. Jeg vilde i en Hast gribe enten efter Brevet eller efter Blekhornet, og derover vaagnede jeg op, og quælede mig med alle Slags Udtydninger til

om

om Morgen'en. Jeg har fortællt Drømmen for min gamle Fæster. Hun sagde mig, at Blek betydede Kiv og Strid med Graværende. Al Madame! kun ikke med Dem! Det forbydde Gud! Nei, jeg vil ikke give Dem nogen Leilighed dertil, jeg vil gjerne lade være at spørge, hvorfors De ikke svare mig? Tillad mig ikun, at jeg fremdeles hver Postdag skrive til Dem, og sige Dem, hvor stor Hoi-agtelse jeg har for Dem, og hvor meget Leipzig mister, saa længe De ere i Dresden.

Syttende Brev.

Hjerte Madam,

Gior Dem kun ingen Bekymring. Jeg tænker ikke at jeg kommer til **V*****. Jeg har noget ganske andet i Sinde, og det vil ikun komme an paa Dem, om mit Indsald skal sættes i Værk. Jeg vil reise til Dem hen til **G****. Til **G****? Hvorfors det da? For at hælpe til at befordre den gode Smag, som

hærsker

hærsker i den Bye blant Fruentimmeret. Skulde man da ikke kunde læse Collegier ligesaa god for de unge Dømfruer, som for de unge Herrer? Hvorfors ikke? Got lille Madam, saa sog De mig et halv Dosin smukke og vittige Piger ud, hvilke jeg kan give nogen Undersætning i Poesie, i Brev-Skrivning, i Philosophie, eller i Sprogene. Jeg vil være saa lidet en Pedant, og saa lidet et ungts Menneske, som mine Tilhøreres Beskaffenhed udfordrer det. Jeg vil paa offentlig Bekostning anlægge et Fruentimmer-Bibliothek, at det ikke skal mangle os paa gode Bøger at læse. Jeg saae det gjerne, at mine smaa Piger ikke vare under semten, og ikke over tredive Aar. Skulde nogle af mine Tilhørere saae i Sinde at giste sig: saa vilde jeg, til Egtestandens Beste, læse for dem, et halv Aar for Brylluppet, et Collegium over Kierlighed, over Klogskab i Kierlighed, over Midlerne at erholde den, at forsøde den, og saa videre. Hvad mener De? Skulde jeg ikke ved dette Indsald kunne giøre mig fortient af Deres Kion, og langt

N

mere

mere fortient af Verden, end naar jeg siger nogle unge Studentere noget, som de i Morsgen ikke vide mere af? Med Honorario vilde jeg giøre det ganske taalesligt. Jeg vilde læse for Mren; og naar den Vittigste af mine smaa Veninder undertiden gjorde mig en Cassesse; saa vilde jeg holde mig for rigelig belseinet. Men Madame, i Deres Huus maatte jeg boe; thi Deres Selskab og Familie er den fornemste Alrsag hvorför jeg vil leve i G***. Jeg venter paa Deres Svar med storste Utaalsmodighed.

Attende Brev.

Velærværdige Ven,

Jeg kan ikke nok sige Dem, hvad jeg har for en Længsel efter Deres nærmere Omgang, og hvor ofte jeg savner Dem midt iblant mine andre Venner! Dog alligevel troer jeg ikke, at vi nogensinde skal have den Fornsielse at see og nyde hverandre personlig, forend i en anden

Brev

Verden. Da skulle vore Omfavnelser først begynne, naar en vis Stemme i vort Hjerte skal sige os at vi ere de som søger hinanden. Gud! hvad for en Vellyst er det dog at føle Veneskab! Og hvor saa ere de som vide at skatte og at bruge denne Himmelens Gave! Erindringen af Deres Bevaagenhed skal hælpe at lette mig mangen tung Time; og maatte Erindringen af mit Veneskab giøre Dem den samme Tjeneste! I det mindste haaber jeg det. Hvad vilde Verden, som ikke kan tage imod saadanne Norelser, tænke om os, dersom den hørde os tale saa? Wilde man ikke holde os for Svermere i Veneskab? Dog hvad bekymre vi os om de Svage, som ikke kende deres egen Menneskehed? Jeg vilde kranke mig, dersom jeg mindre var nødt til at elské Dem, og at føle Deres Veneskabs Verd. Nu vil jeg glemme mit Hiertes Unliggenbe paa nogle Døblik, og tale om Deres oversendte Arbeisder. Jeg har læst dem mere end engang, og gletider fundet meget smukke Sinker dert; men ganske har de aldrig staet mig an. Lad

N 2

mig

mig tale ret oprigtig, min beste Ven. Jeg mærker, uagtet Deres giorte Forbedringer, en vis Evang i Deres Fortællinger, som kommer snart af det sorte og sig selv alletider lige Stavelsemaal, snart af Rimenes Tyrannie; en Evang, hvilken De med al Deres Uimage ikke skal kunne befrie Dem fra, og som for Kiendere stedse vil blive anstødelig. Jeg har ladet mine Venner, hvilke alle for lange siden ere Deres Venner, læse dem; og disse ere allesammen af min Mening, og ønske langt helleste at see andre Vers fra Dem end Fortællinger, og riimfri Vers heller end rimede. De har bedet mig at munstre Dem snarere op til Prosa, hvori De ere usige sterkere og nytere end i Poesien. Kort, jeg maatte mindre elske Dem, dersom jeg med Kolfsindighed kunde give mit Samtykke til Deres Poesiers Beskiedtgjorelse. Men forlanger Deres Lykke dette Offer, saa vilde jeg dog ønske, at De ikke satte Deres Navn paa Arbeidet. Jeg siger Dem dette med et tungt Herte; men jeg vil heller engang være stregt imod min Natur,

end

end al for høflig imod Deres Fordeel. De maa ikke være urolig! De have Fortienester nok af den gode Smag. De kan ved andre Skrifter tilfredsstille Deres Kierlighed til Religionen og til de smukke Videnskaber, om ellers Deres Embeds Forretninger tillade Dem det. Nok, at Deres Herte hører iblant Poesternes Hicter, og De skulde have naact mange af dem, som De beundre, dersom de havde levet i deres Omstændigheder. Hvorledes lever Deres Kiereste, og Deres lille kære Jacob? hvorfor have De ikke budet mig til Gad der? Jeg troer jeg var kommen personlig; men dog! halvtrediesindstive Mile det er en lang Wei. Formæld min Compliment til Deres Kiereste og alle Deres Venner, og skriv mig endelig snart til igien.

Nittende Brev.

Eil

Den samme.

Om De ogsaa havde tiet et halv Jar endnu; saa skulde jeg dog ikke et Dieblif have fuldet paa de Tanker, at De vare mindre min Ven end tilforn. Nei, jeg elsker Dem saa meger, at jeg aldeles ikke kan falde i denne Fristelse; og saa grum endogsaa den Dom var, som jeg i mit sidste Brev faelde over Deres Vers, saa har jeg dog ikke besrygtet den ringeste stemme Virkning for mig. Jeg saae vel at min Dom vilde giore Dem ont; thi jeg sluttede fra mit Hierte til Deres; Men jeg saae tillige, at mine Hensigters Oprigtighed snart vilde hele denne lidten Smerte. Jeg forlod mig paa den Beskedenhed, med hvilken jeg opdagede Dem en bitter Mening, og endnu langt mere paa Deres egen Styrke. Det er sandt,

sandt, det er en roesvaerdig Lyst, at vilde være en Autor. Men neppe er man det, saa er man uroligere end nogen Tid; og saa gierne jeg for Verdens Skyld seer de gode Skribentes res Aantal formeret; saa meget beklager jeg ofte en Autors Skiebne, der med tusendbefold Uimage kieber sig Verdens uvise Bisald til, hvilken dog til Slutningen er vanskeligere at beholde, end at faae. Ja liere Ven, jeg glæs der mig, det er sandt, jeg glæder mig overmaade, naar jeg læser saa fine Berommelser som Deres ere. Jeg behager mig selv; men hvor lange? en enest grundet Bebreidelse nedriver al min Glæde. Den Lust man har til at vove et nyt Forsøg efter det andet, og de frække Tanker: Skal det ogsaa lykkes dig? Kommer du ikke til at arbeide forgieves? Kommer du ikke til at arbeide til dine forrige Versers Undergang? Af hvad er dette for hemmelige Pinere for Poeter! Vil De endelig smage en Autors Forsonelse; nu vel! Følg ikun mit Raad og udvalg Dem Prosa. I denne lover jeg Dem megen Lykke, og mig som Deres Ven

megen Ære ved Dem. Maaskee den Lykke eller Ulykke er giemt til Dères lille Jacob, at giøre sig stor ved Poesieh. Hvor skal jeg glæde mig, om jeg kan vise ham det Sted paa Parnassus, hvilket jeg selv gierne havde stiget op til, og som han nu skal sege at naae! Vor ham de Gamles Sprog og Skønheder, saa snart hans Aar tillade det. Kommer han i denne Forfatning til mig: saa ere vi allerede gode Venner, og studere gierne sammen. Den anden Deel af Grevinden er allerede kommen ud ved Mikkelsmessen. Deres Kiereste har altsaa ingen Aarsag til at være vred over min Langsomhed; men maaskee over min Hasstighed naar hun faaer læst Verket. Formeld hende min ydmygste Compliment, og else mig fremdeles. Jeg er alsetider med den største Hsiagtelse og Oprigtighed ic.

Thyvende

* * * * *

Thyvende Brev.

Til

Hr. von A***.

Deres Forering har været mig særdeles behagelig, men endnu mere behagelig den venlige Maade paa hvilken De have giort mig den. Jeg skal aldrig see Voltaire staae i blant mine Bøger uden at glæde mig over dens Bevaagsenhed, som jeg har ham at takke for, og uden at ønske at jeg maa fortjene den. Ja jo visse re jeg veed, at De ikke forlange eller haabe nogen Erkiendtlighed af mig, destomere ønsker jeg mig en Lejlighed til at være erkiendelig, og at vise Dem, at jeg i det mindste ligesaa gjerne iagttager en Pligt, som De udøve en Gavmildhed. En Lejlighed veed jeg, og denne er mig ogsaa den kiereste, dersom den kun allerede var der. Den kommer vist nok. Et Hjerte som Deres kan ikke meget længere undvære

N 5

Elfførs

Elskels Fornsiesser. Ja jeg oplever endnu den Lid, jeg kommer endnu til at see Dem i Armene af en elskværdig Gemal; jeg kommer til at see

Endnu engang en Son, opslivet af Din Ære
At folge Dit Eksempel froe,
Ansært af Dig, fuld Mod Dig liig at være
I Dine Godspor frem at gaae.

Jeg beder om Deres Venstfab, om jeg endført allerede har det; om Deres Breve, om De endført ikke skrive gierne; thi hvorfor skrive De saa smukt? Jeg beder endelig at forsmelde min underdanige Compliment til Deres Froken Søster. Hvor megen Lykke ønsker jeg den, der fortiner hende! Lev vel, min kære Hr. von G***! Jeg er med den oprigtigste Høisagtelse Deres ydmigste Ven og Tiener.

Et og tyvende Brev.

Høitærede Herre,

Tor i det mindste at giøre mig fortient af den unge Hr. von G*** ved en god Hensigt: saa vil jeg giøre et For slag til hans Opdragelse. Det er slet ikke sindrigt, det er meget mere naturligt og ukonstlet, og maa skee just deraf got.

Den unge Herre maa blive en Statsmand, eller en Hosmand, eller en Soldat, eller komme til at leve af sine egne Midler: saa kan han aldrig lære for meget, og først lære meget, aldrig begynde for tidlig. Opdragelsen hiemme har tusende Uleiligheder. En Hosnester kan umuelig vide alle Ting; og om han endogsaa veed meget, saa har han dog ikke alletider den Gave, at lære got fra sig, eller at underholde et ungt og muntert Hierte tilstrækkelig; og dette hører dog nødvendig til en god Opdragelse. Vi maa lære paa en let og behagelig Maade, lære førend vi vide hvor meget

meget vi have at lære. Det er ikke nok at lære, vi maa ogsaa i Tide blive bekjendt med Verden; men den Verden hjemme er ikke alle-tider den beste. Vi see kun stedse de selv samme Skabninger, og ligesom vi lidet blive bemærket, saa bemærke vi ogsaa andre lidet. Kort, vi forsalde gierne til Dorfshed i vort eget Hjem, og blive i vore Sæder, om ikke raae og plumpe, saa dog alt for eenformige. Hjemme har man at besale, forend man lærer at adlyde, og derfor lærer man hverken got at besale eller got at adlyde. Dog jeg vil jo ikke skrive nogen Bog. Jeg vil ikkun sige, at det er gavnlig, saavel for et ung Menneskes Forstand, som for hans Hjerte og Sæder, at han bliver opdraget paa et fremmet Sted.

Kunde den naadige Mama overtale sig til at lade sin Son komme fra sig: saa ønskte jeg, at han under en Hofmesters Opsigt, hvil Hjerte maatte være ligesaa got som hans Forstand, blev skikket jo før jo heller til Leipzig. Den unge Herre er først ti Aar gammel. Disse ere de lykkelige Aar, da man endnu

lader

lader giøre alting af sig, fordi vort Hjerte ikke veed hvad det vil. Giver man os Leilighed til at lære noget; lader man os lære mere som en Tidsfordriv end som et Arbeide: saa vil det endogsaa blive os besværlig at være ledige. Man veed ofte ikke hvortil et ung Menneske er skikket, forend han har forsøgt meget. Det er altsaa got at han bliver opdraget paa et Sted, hvor han har Leilighed til at see og høre meget. Hr. von G** har Midler, og man kan Tid efter anden lade Lærere gaae til ham i Huset, som undervise ham i Sprogene, i Musikklen, i Tegningen. Han lærer paa en let Maade de første Grunde i Mathematiken. Han dandser og fegter i Tide, at han kan faae Legemet i sin Magt, og det derved blive desto sterkere. Han gaaer med sin Hofmester i Sel-skaber, og bliver vandt til Verden, forend den endnu indtager ham. Han spiser ved et Familiie-Bord, og boer i Huset hos en anseelig Mand, hvor han stedse maa troe, at man gis ver Agt paa ham. Paa denne Maade er den unge Greve : : : kommen til Leipzig som et

Barn,

Barn, bleven der indtil sit sextende Åar, og derpaa reist udenlands med sin Hofmester. Saaledes ere endnu for nærværende Tid adskillige meget unge Herrer her. Fordelen er stor. De begynde at leve nogle Åar forend andre, og høre nogle Åar tidligere op at være Born. Komme de først i det sextende eller arsende Åar til Universiteter: saa have de ofte al for megen Smag paa Ungdommens Skræbeligheder, og blive desværre al for let forsørt ved onde Exempler, om de ogsaa havde det beste Hierte. Det forstaaer sig, at Hofmesteren maa forbinsde sig til i det mindste paa sex Åar at være hos den unge Herre, og aldrig lade ham af Vine. Han maa kunne være hans Ven, men tillige kunne byde over ham. Han danner hans Forstand og Hierte, og besørger, at de som undervise ham, vel iagttagte deres Pligt; men han lærer ham ikke altting selv. Det forstaaer sig fremdeles, at Hofmesteren ogsaa maa belønnes mere end sædvanlig. Og hvad skader det, om den unge Herre har nogle tusende Rixdaler mere eller mindre, naar han for sine Penge er

bleven

bleven skillet til at tiene Verden og sig, at leve til sin Ære, til sin Glæde, til sin Lykke, og at bruge sine Midler paa en fornæstig Maade? Dersom Hr. K*** vilde beqvemme sig til denne Plads: saa holdt jeg det for meget godt. Han har Forstand og Redelighed, og Omgang nok dertil. En god Sekretair kunde De vel endelig faae i hans Sted; Men en god Mentor, den at finde, det er desværre vanskeligt. Jeg venter Deres Tanker, og er ic.

To og tyvende Brev.

Høi Velbaarne Herre,

Om De end ikke havde givet mig den Tilladelse at skrive Dem til: saa havde jeg dog taget mig den selv; saa stor er min Længsel efter at bevidne Dem min Hsiagtelse og Hengivenhed. Ja jeg er saa stolt, at jeg endogsaa troer, at denne Forsikring ikke kan være Dem ligegyldig.

*Estimer la vertu, c'est toujours ma maxime;
Voyez vous la raison, pour quoi je vous estime?*

Kort,

Kort, De maatte twivle paa min Oprigtighed, dersom denne Tilstaaelse skulde være Dem ubehagelig; men dertil ere De alt for beklaadt med min Charakter. Det er altsaa vist, at jeg frem for andre er Deres Ven, og aldrig uden Hornsielse kan tænke paa Dem. Da jeg haver sagt Dem dette: saa torde jeg ikke slutte mit Brev i en Hast, paa det jeg ikke skal sige Dem det nok engang. Dog jeg kan ikke slutte endnu. Jeg maa først spørge hvorledes De leve. . . . Uden Twivl ret vel? ret forsøjet, og nær ved den Lykke som De fortiene? Ja jeg troer det, i det mindste veed jeg intet, som jeg hellere gad høre og troe. Maaske beveger Dem denne oprigtige Nysgierrighed til at skrive mig snart til, og jeg vilde bede Dem ret indstændig derom, dersom jeg ikke langt hellere vilde have Deres egen Godhed, end min Begiering den Hornsielse at takke. Gior mig dog til Deres Fortroede, om jeg kan tiene Dem i nogen Ting her i Leipzig. Jeg gior det med Glæde, og er bestandig med den største Hviagtelse &c.

Tre

Tre og tyvende Brev.

Hierte Mama,

Min Søster har sagt Dem, at jeg har ladt mig afskildre i Miniatur, og De ønskede gjerne at see Portraitet, og jeg vilde ligesaa gjerne skilke Dem det, dersom jeg kun havde det; men jeg har det ikke mere. Hvor har du da gjort af det? Hvor jeg har gjort af det? Jeg har . . . Skal jeg sige Dem det min sode Mama? Jeg har . . . De tage det dog ikke ilde op? Jeg har givet det til min lille Pige. Strax staf det igjen og stik mig det. Nei, min gode Mama, det gaaer ikke an. Den stakkels Pige maatte græde, dersom jeg tog det fra hende igjen, og hvem veed, vilde jeg da ikke selv græde med. Jeg holder af hende, hun holder af mig igjen, og saaledes har vi alt i lang Tid holdet af hinanden, og jeg tanker vi vil gjøre det endnu lang Tid. Siig mig kun om det er dit Alvor?

O

Du

Du har jo i din Ungdom just ikke været
Fruentimmerne saa bevaagen? Det veed
jeg selv ikke mere herte Mama. Men De
skulde kun see Pigen! jeg er vis paa hun vilde
staae Dem an. Hun er ret artig, og i mine
Dine sion. Hun seer snart ud, som Mama
staaer affildret da hun var Brud. Und os
dog den Fornoelse at vi tor elske hinanden.
Jeg taler meget ofte med hende om Dem.
Torde jeg dog ikke bringe hende hjem med engang?
Maaskee jeg da kunde bevæge hende til
at hun gav Dem mit Portrait. Bliv ikke
vred herte Mama! De har jo vel før onsket
mig, at jeg maatte finde en stille og sunuk Kos-
ne; hvorfør skulde De ikke tilgive at jeg har
saadan en lille Pige? Jeg tenker nu hver Dag
paa hvorledes jeg vil komme til et Riddergods,
at jeg kan giore Dem den Glæde, og ægte
hende; da vilde vi tage vores Mama til os;
thi ikke sandt? De vilde synes bedre om at
være hos mig, naar De fandt en artig Svigers-
datter.

Seg

Jeg vil gaae til hende i dette Dieblif,
og see om jeg ikke kan faae Portraitet paa nogle
Dage til at aecopiere. Men jeg twisler meget
derpaa. Hun vil snakke om Begelsindighed,
Utrofæb, Falskhed; og forend jeg hører dette,
vil jeg heller udstaae den Angest endnu engang,
at sidde hele halve Dage saa ubevægelig som
en Støtte, og lade mig affildre paa nye igien.
Men Mama, tael dog ikke i Ivrighed et Ord
imod det arme Barn, naar De svare mig;
det kunde komme sig at jeg viste hende Brevet:
Dog dertil er De alt for god; jeg er engang
Deres beste Son, og det bliver jeg. Har jeg
endført en lille Pige, saa er jeg dog i det
svrigt langt bedre end mine Brødre; og i det
tredivte Åar gaaer jo dog denne lille Feil vel
an ic.

D 2

Fierde

Fierde og tyvende Brev.

Til

Hr. Sekretair R*.**

Vær saa artig, og overgiu indlagde Brev til Greven. Jeg har mere end ti Gange segt den Ære at giøre ham selv min Øpvarnung, imedens han var her; men jeg har aldrig kunde komme længere for de store Partyker, for de Gloiels Kiorteler, for de borderede Veste, end til Døren af Forgemaklet, omendskjont jeg ogsaa havde en Vest paa med Frønser; men det er sandt, det var kun Silke-Fronser. Den sidste Løverdag i Messen vovede jeg det at tilskiede mit Navn for en af Tienerne, som længe saae paa mig, jeg veed ikke hvorfot. Nu, tænkte jeg, giv han dig en dyb Compliment, og hielper dig igennem Antichambret; men han blev ganske rolig, og jeg skammede mig ved, at mit Navn ikke skulde være kendet

af

af saa smukt og velvorent et Menneske. Jeg blev altsaa staændes ganske ydmyg, og til Tidsfordriv betragede de Unsigtter som vilde til Greven, om jeg ikke kunde giette hvad de sogte hos ham. Hos mange var det mig umueligt at faae noget ud, de kom mig for, som om de ikke selv ret vidste det; men de fleste kunde jeg dog see det med megen Vished paa, at de sogte om en Verommelse, om en Pension, et bedre Brod, eller noget saadant. De som havde noget siddendes i Barmen, eller som Lommerne stode ud paa, gjorde mig den mindste Umage. Hvad kunde de have andet at forebringe end Disputafer, og Verke med Dedicationer. Jeg beklagede den arme Greve i mit Hjerte, og ærgrede mig over de Næssvise, som gisre de Store deres Skiebte saa suur. Kort, jeg gik min Wei, og troede, at jeg ved at gaae bort, bevidnede større Erbeshidhed for Greven, end mine Colleger ved des res haardnaklede Bien. Ved Greven om hans fremdeles Maade for mig, i fald jeg forsønier den. . . . Deres Herr Broder har

O 3

meldet

meldet mig at han snart vil giste sig. Det er dog ikke ret, at De lade ham overgaae Dem i Elskov. Gisr dog snart Dem og en lille Pige lykkelig.

Da synger jeg for vist en Brudesang.
Hvorom? det veed jeg endnu ikke.
Jeg kunde synge jo engang
Om Elskovs List, om Elskovs Strikke,
Hvorved hun Hierterne besnær; om hendes
Tryllemagt,
Hvorved hver Dodelig hun sig har underlagt,
Giort Wittighed i slove Hierner Bøe,
En Klog giort til en Mar, en Troe til en
Utroe,
Giort Grelle Spansk, og Grelke giort af
Spanke,
Og Utroe dannet om til Danske.
Hvor tit den en Tartyf i bestie Sang afbryder,
Og lører Moderen, som bands og skæns i
Dag
Med Døtre og med Folk, og Elskov dem for-
byder,
I Morgen selv forliebt at drive samme Sag.
Saa kunde jeg om Elskov synge,
Hvor den kan Mark og Høf betvinge,
Fra Hytter til Pallaster gaae,
Nu smile af en Ung, nu stonne af den Grage,

Af

Af Tyboer tybonisere,
Og af Pedanter meditere,
Af pene Herrer rafinere,
Alt dette sang jeg kansee saa.

Seer De vel, hvad for et smukt Vers jeg vil-
de giøre til Deres Bryllup? Skynd Dem,
det er den hoie Tid, ellers maatte De blive
for gammel til at elske, og jeg til at giøre
Vers. Jeg vil slutte mit Brev, thi ellers
skrev jeg maaskee mere, end De kunde have
Lyst at læse, og jeg vil love Dem tillige, at
De et ganske halv Aar skal være sikker for mine
Breve. Hils alle mine gode Venner, jeg er ic.

Jem og tyvende Brev.

Min dogne Ven,

At jeg dog paa nogen Maade kan faae et
Svar fra Dem, uden at De have nedig at
skrive det selv: saa har jeg i Deres Navn op-
sat et Brev til mig. Var saa god og les det
iglennem, sat Streg under de Steder, hvor

jeg har truffen Deres Mening, og skik mig det tilbage igien; eller, endnu mageligere, giv det kun til Herr Fridericin, at han kan skikke mig det til. Her er Brevet.

„Min liere Ven,

„De maa slet ikke falde i Forundring over, at jeg i nogle Aar ikke har skrevet en Linie til Dem. Jeg er E***, det er nok sagt. Ligesaas lidet maa De undre over, at jeg endnu ikke har skikket Dem Deres Manuscript. Det er sandt, De har bedet mig derom; Hr. G**r har ogsaa nogle Gange skicendet paa mig deraf, jeg har ogsaa vils det skikke det bort; men som jeg seer, ligger det der endnu. Ei nu! hvem kan giøre der ved. Nok er det, nu faaer De Deres Vers, og det i den samme Tilstand, som De have lagt mig dem paa Bordet. De tage ikke feil, om De troe, at neppe Halvdelen deraf duer noget. Kast dem bort som der er sat Streg ved, og giem de andre til et nyt Oplag. De kan dog snarere være

„gode

„gode til at stikke imellem, end til at oprette et nyt Regiment af. Thi i Fortrolighed talst, de ere hverken ret gode eller ret slette.

„As heavy mules are neither horse nor ass,
„kunde jeg sige til Dem, dersom De ikke havs
„de glemt Deres smule Engelsk. Havde de
„dog beviist mig det om mine Vers, vil De
„tænke; men jeg svarer med Cicero: Neque
„- - si quid est evidens, argumentari so-
„leo; perspicuitas enim argumentatione
„elevatur. Altsaa bruger jeg ikke meget
„lange Critiker, og det af Lust til Lydelighed.
„Kort, min liere Ven, ingen Vers mere!

Poeter! tank paa Philomele,

Og synger ei, saa længe som I vil!

„Men vil I ikke folge mit Raad, nu saa er
„Eders Dom allerede affagt:

Belan! saa bliver ved at syuge,

Til I gaaer Evigheden qvit!

„For det overskikkede Snagerie og for den
„gode Knaster talker jeg min gode Ven! Jeg
„har ladet mig det smage ret got tilligemed
„Deres Broder. Jeg veed ikke, det er alt-

„sammen saa mydeligt, saa himmelst hvad
„som kommer fra Leipzig. Bliv kun saaledes
„ved, at skille mig fra Messe til Messe saa
„noget knas til Vinen. Jeg vil i Dag drikke
„Deres Sundhed hos Nenkendorf. Jeg er,
„uden at skrive Dem det i nogle Aar igien,
„Deres Ven og Liener E***.“

Dette er det Svar, som jeg i Deres Navn har opsat til mig selv. Tag i en Hast en Pen og skriv, om De saa synes, Ja eller Nei i Bredden, og set det for al Ting ikke op, høre De? Mageligere veed jeg ikke at giøre Dem det ic.

Sæ og tybende Brev.

Madame,

Af Deres sidste Brev seer jeg vel dette, at De ikke have Comoedier aldeles; men jeg seer ogsaa, at De endnu ikke ere meget overbevist om Comoediernes Nytte. Det gør mig ont, at Comoedien endogcaa kun et Dieblik skal

savne

savne Deres fuldkomne Bisaid, og dog glæder det mig tillige, at De negte den Deres Høiagtelse af saa roesværdig en Grund. De negte ikke den Verdt, og den Skinhed som en god Comoedie har for sig; dertil er Deres Smag alt for god. Nei, Deres Forstand roser saadanne Arbeider, og Deres for Dydren al for omme Hierte forkaster dem. Tillaad mig den Ere Madame, at jeg heri tor igiendrive Deres Hierte. Troer De vel, at et Skrifte er nyttigt, naar det paa en sandselig og spodse Maade søger at giøre Menneskenes Daarligheder, urimelige Tilboieligheder og Meninger latterlige, og derimod forestiller de gode Sæder, Dyd og Fornuft elskværdige? Jeg hører Dem ti Gange at besvare dette Sporsmaal med et gladigt Ja; Men i det Dieblik seer jeg endnu en tvivsløs Mine at opstaae i Deres Ansigt. Formodentlig vil De spørge mig, hvorfor man da maatte vise Verden sine Fejl paa en spodse Maade, og om det ikke mere passede sig med Menneske-Hierlighed, at lære og forbedre den med en sagtmødig Alvorlighed?

Dette

Dette kierlige Spørsmaal er let besvaret. Visse Sygdomme i Sielen ere ligesaa lidet at læge ved linde Midler, som visse Sygdomme i Legemet. Satiren er ligesaa nødvendig og nyttig i Sædelæren, som det tillavede Forgift i Lægekonsten. Og hvorledes kan det være en Synd at spotte; naar man ikke spotter over enkelte Personer, men ikkun mod almindelige Daarligheder? Maar jeg skriver en Samtale, og fører den Gierrige, eller Skinhellige ind i saadanne Omstændigheder, at de opdage deres Tilbisieligheder og Fordomme paa saadan en Maade, at man snart beleer, snart hader dem; saa seer jeg ikke, hvorledes dette kan være imod Menneskekierligheden.

En gierrig Orgon, en forfængelig og forstalterisk Clelia, en utaalelig og stortalende Dammon ere paa Theatret intet andet, end Gierriged, Fortalelse, og Stortalenhed selv. Disse Passioner driver Comoedieskriveren Spot med; disse lader han handle og hærsker i enkelte Personer, at man ret kan blive det Urimelige, det Daarlige vaer, som disse Laster føre med

fig.

sig. Han spotter ikke for at spotte, men for at lære.

Men vil De sige, man tænker dog ved Personerne i Comoedien paa de Personer i daglig Omgang, og den Foragt, som Theatret opvækker i mit Hjerte imod den Gierrige eller Bagtaleren overhovedet, falder tillige paa de Personer, hos hvilke jeg harer mærket, eller siden mærker disse Feil. Comoedien opvækker altsaa ikke saavel Had imod Udhyderne som innod udhydige Personer. Og hvor lettelig kan ikke dette Had blive ubilligt, og kranke Menneskekierligheds Love? Anseer jeg den Gierrige først for et nederdrægtig og latterlig Creatur, hvor let bliver det mig ikke at negte ham min Tjeneste og min Høflighed, at forstørre hans Feil, giøre dem ved alle Leiligheder bekjent, og at lukke Dinene til for de gode Egenskaber, som han dog alligevel kunde have! Og hvorledes skal jeg kunde bære over med ham, og søge at forbedre hans Gemits- & Beskaffenhed, naar hans Person engang er mig forhadt?

Jeg

Jeg tilstaar, at Comoedien kan drage denne Feil efter sig; men den er ikke saavel Comoediens Feil som vores. Man lade en Orator eller Poet beskrive de onde Tilbørselig-heder, som vi kalde Laster og Daarligheder, med den strengeste Alvorlighed. Der skal ikke hores et spodst Ord af hans Mund. Han skal ikkun udkaste sine Laster ret levende, og paa deres foragteligste Side. Vil hans Tale, vil hans Vers, i det det opfylder mig med Had imod Daarlighederne, ikke ogsaa opfylder mig med Had imod Daarerne? Comoedien er altsaa ikke Skyld deri, fordi den er en Comoedie; ligesaa lidet som et Lys, i det det opklarer et dunkelt og uordentligt Kammer, er Skyld i den Væmmelse som opstaar i mig over den Norden som er i dette Kammer. For Resten er den Foragt og Væmmelse, som Comoedien opvækler imod Daarerne, i og for sig selv intet straffeligt. At elsse en forærtig Mar som en Mar, besaler mig intet Bud i Religionen. Jeg skal meget mere i denne Forstand have Affære for ham, og ikkun elsse ham saa meget som

som udfordres til at forbedre ham om han ikke selv sætter sig imod. Og synes Comoedien at stride imod denne Art af Kierlighed; saa tor man ikke legge Skylden paa Poeten. Hans Hensigt er, at giøre de slette Caraktere latterlige, fordi han vil giøre dem forhadte. Og en Tale paa Prædikestolen, der forestiller Gierrighed som affælig, kan ligesaavel give Leislighed til Uklierlighed imod de Gierrigere, som Comoedien.

Jeg vil til min Roslighed overtale mig om, Madame, at De ere tilsreds med hvad jeg har sagt til at opløse denne Deres Indvenning. Hvad har Deres Hierte nu videre at frembringe imod Comoedier? Maafkee dette, at de forlede til Forsængelighed? At de i mange Gemyutter sætte Elskovs Drift i Bevegelse? At de børste os Tid og Penge, hvilke vi begge Dele kunde anvende langt nyttigere? Lad mig, om jeg tor bede, svare paa disse Indvendningser i Comoediens Navn. Comoedien forleder til Forsængelighed. De vil formodenlig ikke sige, at den giver Fruentimmeret og de unge

Mands-

Mandspersoner Leilighed til at vise sig i deres Pragt og Stads, og derved at give deres Hovmod og Egenkierlighed nogle Timer en god Fode. De vil fremdeles ikke sige, at Comediernes Indhold tilsviebringer os Kierlighed til Forsængelighed, eller saadan en Altraae, som blot sigter til at tilfredsstille vore Sandser og vor Indbildung. Til det første kunne alle offentlige Forsamlinger, endogsaa de som ere Andagten helligede, give Anledning. Den anden Fare ere vi underkastede ved alle Selssababer, naar vi ikke give vel Agt paa os selv. Hvad er altsaa den Forsængelighed hvorom De tale? Er det de forliebte Streger, de listige Forstillinger og Bedragerier, den grændselsse Spøg og Skient i Comoedien; som forsører til Forsængelighed? Formodentlig mene De disse Ting, og De have Ret til Deres Klage. Mange Comoedier og Esterspil er opfyldte med en lastværdig Elskov, og med naragtige Rosmanstreger, hvilke man ikke kan høre paa uden Ergrelse. Man efterligner ikke med Konst de Forliebtes Daarligheder, men man bringer

den

den grove Natur selv paa Skuepladsen. Man fortørner vores Forstand ved plumpe Forestillinger, og vort Hjerte ved onde Tilboieligheder. Man bliver en Narrenspuds, en Uforstammet, for at lade see sin usle Virtighed, og for at fornse Peblen paa Arbarheds Bekostning. Alle saadanne Stykker, og alle stemme Staader i gode Stykker, ere en Skam for Skuepladsen, og de gode Saader til Ansod. Men Madame, hvad kan Comoedien dertil, at den tit falder i nederdrægtige Skribenteres Hænder? Hvad kan den dertil, at den ikke finder Venner og mægtige Beskyttere, som vaage for dens Ere og for Tilstuerne Dyd?

Men de fleste Fabler i Comoedierne have dog Elskov til Grund. Og maa man da ævig tale om Elskov, naar man vil fornse og nytte? Nei; det var bedre at et mindre Antal af Comoedier endede sig med Gistermaale og Hierskernes Overgivelse. Mange ellers vakre Folk vilde vist ikke staae i den Vildfarelse, at en Comoedie var et forliebt Eventyr, naar Poeterne i deres Lystspil mere havde taukt pac-

andre bequemme Forsald af det daglige Liv, end paa Giftermaale. Dog alligevel har Elskov, som mig synes, med Rette den Plads paa Theatret, som den forsvarer i Menneskets Hierte. En fornustig, en om og uskyldig Elskov er den sydste Fornsielse et Menneske kan have. Og da Naturen har forenet os saa noie med denne Afselt; da saa megen Lykke og Ulykke kommer af denne Begierlighed: saa kan Elskov aldrig for meget vises paa sin skjonne Side, og aldrig giøres forhadt nok i dens Daarligheder og Laster. Dersor kan man aldrig lang Tid undvære en fornustig Kierlighed og en naragtig Forliebelse paa Skuepladsen. Men at man sætter vellystige unge Personer og kaade Skoeger derhen, som fortørne os med deres Frækhed og falske Vid, er, saa meget man end vil forsvare sig med at have esterlig net menneskelige Handlinger, en Forbrydelse imod de gode Saeder, og altsaa og imod Skues pladsen. Thi hvad som i daglig Omgang er økelt og forargeligt hos fornustige Folk, bliver det ogsaa paa Skuepladsen, og skal slet ikke,

ikke, eller i det mindste med den største Forsigtighed bringes derpaa. Giør Comoedien i det øvrige intet andet, end at den sætter Elskovs Yndigheder i Hoiagelse hos os: saa ere vi den meget forbundne for denne Dieneste. Jo mere den viser os i Exemplar, at ingen kan nyde Ret til Kierlighed, uden den, som har Saeder og Fornuft; desto mere opmuntrer den os til begge Egenskaber. Overhovedet holder jeg det for meget tienligt at blande ret gode og øde Charaktere iblant de latterlige. I det disse sige os hvad vi ikke skulde være: saa lære os hine tillige hvad vi skulde være. En kierlig og ødelmodig Kone ved Siden af en forstalerst og misundelig Kvinde, giør denne langt mere foragtelig; ligesom denne tvertimod opshier hin igien. Veneskab, Elskov, Edelsmodighed, Ereklærhed, og alle Tilboieligheder som giore Hiertet ødelt og det menneskelige Selskab roligt, skulde til Dydens Beste foresilles paa Skuepladsen ligesaa yndige og indtagende, som man affylder de onde Eisbeies ligheder urimelige og modbydelige.

Deres sidste Indvendning imod Skuepladsen synes blot at angaae Tid- og Pengespilden. Det er sandt, et fornuftigt Mensneske, som ikke troer at være født for blot at forlyste sig, kan aldrig omgaaes for omhygges lig' med sin Tid. Imidelstid gives der dog Timer, da man ikke mere er i Stand til at forrette noget vigtigt. Men, vil De sige, er da disse just de Timer, da Comoedien holdes? kunde man i denne Tid ikke foretage noget nyttigere? Jo Madamme. Den som hver Dag vil gaae paa Comoedie, ham maa besynderlige Omstændigheder retfærdiggjøre, isald han ikke skal have noget at forelaste sig. Men saameget er dog vist, at vi undertiden maa hvile os ud fra vores ordentlige Forretninger, for at skaffe os nye Munterhed og Kraester. I denne Henseende er Fornsielsen ligesaa nødvendig som Arbeidet, fordi dette uden hin ensten slet ikke blev forrettet, eller dog ikun mat og dorff. Maar jeg nu kan finde denne Forfrissning, den Fornsielse i Comoedien; saa er min Tid ikke ilde anvendt. Men Comoedien har

har endnu, foruden Fornsielsen, de Fordeler, som en nyttig Tidsfordriv har. Vor Smag, vor Forstand, vort Hjerte, vores Sæder og Levemaade kan deri blive forbedrede. En Kiendere og en Ensfoldig, den Hsie og den Lave, den Vittige og den Uvittige, den Kloge og Taabelige, kan alle finde deres Fornsielse, deres Fordeler ved et got Stykke, omendstien paa en forsikellig Maade. Og just dorfors fortiner den Tidsfordriv, som Comoedien forskaffer, et Fortrin i Republikken frem for mange andre, fordi den er saa almindelig. Det er sandt; man kan læse Comoedien hjemme, som en god Samtale, og endda finde Fornsielse, Nytte, ja endog en Fordeel i Henseende til Tiden ved den. Men, betenk ikun Madamme, at det just er ved den offentlige Forstilling paa Skuepladsen, at Comoedien først bliver ret brugbar. Den faaer sit Liv ved Acteurernes Dygtighed. Hundrede Mennesker skulde enten slet ikke læse den, eller af Dovenskab ikke føle nok ved den, dersom Forstillingen faldt bort. Paa Skuepladsen bliver

Altting mere begribelig, mere sandselig. Dersom Daarerne ikke blevе lokkede til Theatret ved Actionens Fornsielighed, troe De vel, at De vilde høre paa noget, som de ofte ikke skøtte om at vide? Den beste Comoedie taber sin Kraft, naar den ikke finder Opmærksomhed. Og man læser dog mestendeels; eller lader læse saadanne Stykker for sig, fordi man ikke vil arbeide med sin Tænkekraft. En god Acteur er Lægen ved denne Sygdom. Han nøder os uformodentlig ved sin Dygtighed til at give Agt, og river os fort med sig igiennem Stykket, forend vi vide at vi allerede ere komne saa vidt med hani. Omendssiont altsaa vittige og moralske Samtaler kunne ligeledes bringe Nutte og Fornsielse paa Kammeret, saa ere dog Comoedier, for saavidt de forestilles offentlig, langt kraftigere og almindeligere Midler til at befordre denne dobbelte Hensigt. Mangen en har siden, eller ingen Leisighed til at læse og høre noget muntret og vittigt; denne forskaffer Skuepladsen saadan en Leisighed. Mangen en vilde gabe Astenen bort i sin Lænestoel,

stoel, eller forspille sine Penge paa et Billard-Huus, eller i et uselt Selskab forsghe Sladdrenes Tal, dersom han ikke havde denne offentlige Tidsfordriv, som Skuepladsen skaffer. De behage ikkun at sætte forud, at den mindste Deel besidder Klogkab nok til at giore sig en fornuftig Fornsielse, og at dog de fleste stedse føge at fornsie sig: saa skal De see, hvor nødvendig det er i en stor Stad at tilbynde Folket saadanne offentlige Fornsiesser, som gode Cosmoedier, og Sørgespil ere.

Hvad denne Tidsfordrijs Kostbarhed anlanger; saa tilstaaer jeg Dem gierne, at enhver som besøger Comoedien for ofte, han betale efter sin Stand den dyreste, eller den letteste Plads, kan begaae en Ødselhed efter sin Maade, naar han derved betager sig Midlerne til nødvendige Udgifter, eller til Kiersligheds Gierninger. Men kan man ikke giore en Inddeelning? Kan man ikke undertiden nægte sig sin Fornsielse, og anvende de Penge til at giore got med? Endelig skulde jeg troe, at om endogsaa Comoedien gav Leisighed til at

søde Penge, den derfor endnu ikke burde opbræves. Man lukke alle Skuepladse til; de som have lyst at fornøie sig for deres Penge, ville dog dersor ikke spare noget. De føge andre Lejligheder. Og er det da ikke bædre, at de føge saadan en, hvor man har sørget for en fornuftig Fornsielse til dem?

Man kunde maafee hielpe paa de fleste Klager imod Skuepladsen. Forst skulde Co-medianterne have en dygtig og ædelsindet Directeur, hvis Domme de maatte underkaste alle Stykker, som de vilde opføre. Denne fornuftige Mand, som var en Kierdere af Theatret, vilde ikke lade komme noget middelmaadigt Stykke, ingen naragtige Børnespil paa Skuepladsen. Han vilde endogsaa i de gode Stykker faste de frakke og anstodelige Stæder bort, og altsaa sørge for, at begge Kvin uden Fare kunde høre paa alle Comedier, og det ene aldrig torde ved at slaae Disene ned, naar det andet klappede i Hænderne. Alderdommen, og Ungdommen, Giste, og ledige Personer maatte kunne besøge alle

Stykker

Stykker med Sikkerhed. For at opmunstre gode Hoveder til at arbeide for Skuepladsen, og at løvere smukke Stykker, maatte Directeuren have Frihed til at give Poeten Indkomsterne af et Stykke, naar det første og anden Gang blev opført, som skeer i andre Lande. Fremdeles maatte en Aften gives til Pris til Almisser eller andre gode Anstalter. Hvor meget vilde dette opmunstre Poeten og Akteurer, naar enhver af dem vidste, at han i Dag ved sin Umage blev en offentlig Belgiorere! Comedianterne maatte faae en anseelig Besoldning og en vis Rang, paa det de kunde leve ordentlig og anständig, og afvælte fra deres Stand de Bebreidelser, som man, til Skamme for dem og Comedien, maafee tit med Rette, tit med Uret pleier at giøre. Dersom Comedien saaledes var indrettet, som den skulde være; faa var en god Aktør et meget nyttigt Lem i Republikken, og intet vakkert Menneske torde flamme sig ved at forvalte saadan en Plads. Theatret maatte underholdes paa offentlige Bekostninger. Man

maatte stedse være beredt paa en god Musik, at ogsaa Tilskuerernes Fornsielse fra denne Sis-
de kunde befordres. Disse Anstalter ere alle
lette at udføre, naar de fra en hoi Haand,
eller af en heel og rig Stad bleve undersøt-
tede.

Og naar Comoedien sik saadan en Skil-
felse; saa seer jeg ikke, hvor man kunde have en
mere uskyldig og lærerig Fornsielse. . . .

Jeg er med den fuldkomneste Hsiagtelse ic:

Syb og Thvende Brev.

Hierete Madame,

Jeg takker for Deres forte og letsindige Svar,
og melder Dem tillige, at jeg inden fioften
Dage ikke kan skrive Dem til. Jeg har otte
Breve at besvare fra otte Fruentimmer; et
fra lille Lotte, et fra . . . Seer De, hvor
bes-

befærsligt det er, at være al for lykkelig! Jeg
kan ikke engang telle dem alle sammen; dog!
De troe mig allerede paa mit Ord. Det er
sandt, der er iblant alle disse Breve ikke et
eneste, som er skrevet saa smukt som Deres;
men jeg finder dog ogsaa i dem alle mere
Venstebab, end i Deres, og mere Længsel ef-
ter et Svar. De maatte altsaa været meget
ubillig, dersom De vilde tage mig det ilde op,
at jeg opsetter vores Brevverel saa længe,
indtil jeg har svaret disse gode Veninder. Jeg
figer Dem det ikke derfor, som om jeg troede,
at De havde megen Striid nødig med Dem
selv, for at undvære mine Breve; nei, alene
for at overbevise Dem om, at jeg end ikke,
uden billigste Marsag, forsommer en Skyldig-
hed, som De lettelig vilde frigliende mig fra.
Maa man dog ikke falde i Forbauselse over min
ømme Samvittighed?

Otte og tyvende Brev.

Til

Hr. Sefretair R***.

Dersom De vidste, hvor høit jeg elsker Dem, og hvor høit jeg alstider vil elsker Dem, og dersom De tillige vidste, at jeg heresten just ikke vil skrive flittigere til Dem, end hidindtil, saa vidste De noget, som ikke hænger ret vel sammen, og som desuagtet er meget sandt. Jeg veed ikke, hvad jeg bliver for et uhyggigt Menneske. Jeg har slet ingen Lust til at skrive Breve mere. Der ligger mere end et halvt hundrede i Binduet, som jeg skulde have svaret paa siden Paaske. Jeg veed ikke, hvor mange der er af Deres iblant; og jeg skistter heller ikke om at viide det. Jeg maatte føge dem op, og naar jeg gjorde det, saa vilde jeg finde mange andre, som jeg ikke engang gider seet. Altsaa maa de allesammen blive

liggends.

liggends. I det mindste veed jeg et af Des res uden ad. Det var et, hvor De rosede mig i, og det ret artig. De forte mig ogsaa et vist Skrif taa, hvor jeg var bleven roest, hvorfor jeg talker Dem meget, og skulde endnu, uagtet al min Forsøgelighed, talket Dem mere, dersom De kunde demonstrere mig, at jeg virkelig fortinede at roses, og det just fra den Kant. Jeg havde fort for denne Es terretning den Hornsielse at see Forfatteren af dette Skrif hos mig, uden den Lid at viide, at han var Forfatteren, og min Lovtaler. Det er en fornuftig og artig Mand; men dog ikke saa artig som De. Siig mig dog, hvor er De nu? I Danzig? Gud bevare os! Nu hvor da? I Amsterdam igien? Endnu mindre. Altsaa maa De dog være paa Deres Tusculan? Ja det forstaer sig! Nu det er mig ret kiert. Har jeg, kundet reise til Niedersachsen, reise fire og tive Mile i en kort Lid: saa veed jeg dog og, jeg kan . . . Bliv kun ikke bange, om der skulde komme noget fremmed foerendes til Deres Gods inden Mikkelsdag. Me-

re vil jeg ikke sige Dem. Jeg er Deres
og s. v.

Nie og tyvende Brev. Madam.

Om jeg snart kommer til Leipzig igjen? Det
veed jeg ikke; maaske jeg kommer aldrig igjen.
Saa foragtelig De ogsaa domme om min lille
Fødeby, og saa let man kan tage Feil af
den og en Landsby; saa behager det mig dog
ingen Staeder i Verden bedre. Ingensteds,
Madam, det er mit ramme Alvor, ingensteds
gaaer Solen saa deiligt op, ingensteds seer
Himmelen saa blaa ud, ingensteds skinner
Maanen saa klart, og ingensteds forfriske Lust
og Vand saaledes, som der hvor jeg er født:
*Non, l'air n'est point ailleurs pur, l'oncle si claire.
Le Saphir brille moins, que le Ciel, qui m'éclaire,
Et l'on ne voit qu'ici, dans tout son appareil
Lever, huire, monter & tomber le Soleil.*

Disse

Disse fire Vers gad jeg, til Ere for mit
Fødeby, overmaade gierne udgivet for mit
eget Arbeide, dersom jeg vidste, at De aldrig
kom over Herr Bernis Vers sur l'amour de la
patrie. Al, Madam, gior det dog for min
Skyld, og troe, at de Lerker, som jeg nu hos-
ker synge, synge langt behageligere, langt
naturligere, end de omkring Leipzig. Jeg
sidder just nu under de to Lindetræer, som min
Fader lod sette mit Fodsels-Aar, at de skulle
vore op med mig. Hvad for en uskyldig Glæ-
de soler jeg under disse venlige Traer, som med
Gliid kaste mere Skygge fra sig i Dag, som i
Dag med Gliid aande sedere ned paa mig,
fordi det er min Fodselsdag. Belsignede være
J mig, J skyggerige Traer! og du grønnde
Helte, som jeg har opelsket med min egen
Haand! i dig sidde endnu engang i Tiden min
beste Bens Son, og erindre sig sin Fader og
mig med gladige Taarer! forlad mig denne
lille Enthusiasterie, Madame, den har alt for
megen Welyst for mig. De skulle kun see
mig nu, hvor jeg sidder under min Tidssor-
vandte, under mine Traer!

Her

Her, hvor jeg sad som Barn, og flettede min Krands,
 Hvor jeg i Ungdoms Aar mig vidste at fornose;
 Her jeg i Dag som Mand, vil glemme Livets Moie,
 Og være Ung endnu engang.

Ligesom en Vandringemand fra en Høi
 betrægter Halvdelen af sin overstandne Vei;
 saa seer jeg i dette Dileblik fra mit tredive Aar
 ned tilbage i mine Barndoms Aar. Her
 faaer jeg at bestille med en gladig Scene, hist
 ned en traurig. Her møder mig en god Hens-
 sigt, og holder mit Øje længe op; hist en
 Daarlighed, og der efter en anden; og o hvor
 hastig vender jeg Diet bort! Jeg talter mine
 sunde og glade Dage, og seer taknemmelig
 imod Himmelnen; jeg talter de syge og traurige,
 og staaer Hænderne gladig sammen, at de
 ere overstandne. Snart er jeg en Lærling,
 snart en Autor, snart en Ven, snart en Els-
 kere, snart en Klient, snart . . . Nei, her
 seer jeg en tom Scene. Til en Patron, til
 denne stolte Rolle har min gode Skiebne end-
 nu ikke vildet bestemme mig. Jeg har vel
 hulpet et par gode Venner engang til Embes-

der;

der; men de fortiente dem; de vare ogsaa
 langt klogere og dueligere end jeg, og altsaa
 har jeg vel endnu ikke været nogen ret Patron.

See! der seer jeg min gamle Moder kom-
 me hen imod mig. Dog! Nei, hun seer, at
 jeg skriver, og lyster sig ganske varlig over til
 den anden Side. Den kiere Moder! Men
 jeg vil snart hente hende hid, og hele Maal-
 tiden over see mig ret maet paa hendes venlig-
 fromme Ansigt, paa hendes ørverdige hvide
 Haar. Jeg bevarter hende i Dag til Middag.

Kom, Dyrebare, Du, mig fødte!

Jeg sætter mig, af Glæde henrykt ned hos Dig,
 Glæd mig i Dag, for Du mig fødte,
 Glæd mig, fordi Du elsker mig.

Det kan ikke feile, min Moder maa giøre me-
 get til denne Egns Skjønhed. Alt hvad hun
 taler og gør, er Kierlighed og Samvittighed.
 Forhindre mig ikke, Madame, i at rose et
 Hierte, som har saa megen Liighed med Dem.
 Nylig læste min Søster hende noget for af et
 af mine Skrifter. Hun smilte den hele Tid
 over. „Det har han sagt ret artig, begyndte

Q

, hun

„Hun til sidst. Hvem mon dog har sagt ham
„alt det? „ Han har dog ogsaa gjort det
„selv? „ Det er sandt, det glæder mig
„nok, naar jeg hører ham rose „ Folk
„mener det dog, skulde jeg troe, oprigtig.
„ „ Jeg hører, at han undertiden taler
„om Kierlighed i sine Skrifter, og udvortes
„lader han nu slet ikke, som om han holdt af
„Fruentimmer. „ I nu, man kan jo
„holde af hinanden i al Ere. „ „ Han har
„alletider været stille og indgetogen.,, „ „ „
„Ja, Madame, jeg behager mig selv mere i
denne moderlige Noes, som er fuld af naturs-
lig Uskyldighed, end om en heel Efterverden
havde roset mig. Hvor lykkelig er jeg, at jeg
nedstammer fra hende! Endelig nærmer hun
sig til mig. Hun har ganske vist imidlertid
bedet for mig. Nu skulde De kun være hos
os, Madam, saa vidste jeg mig ingen lykke-
ligere Dag i mit hele Liv, end denne. Jeg
drikker nok et Glas Vin mere i Dag i det
Grønne, Dem til Ere, og min Moder, som
ellers ikke drikker et halvt, vil jeg forsøre til

at

at drikke et heelt Glas. Ja, det vil vi giøre,
vi vil drikke Deres Sundhed. Jeg skulde
tanke, jeg havde skrevet nok denne Gang!
Lev vel.

Tredive Brev.

Madam,

Hvor er jeg glad, at Brøndecuren er til En-
de; nu tor jeg skrive igjen! Tenk dog engang,
hele otte Uger har jeg ikke tordet sette en Pen
til Papiret, saa barbarisk har min Medicus
omgaaeds med mig. Min Herre, sagde
han, da jeg begyndte Euren, jeg tiender
Dem, jeg veed, at De gierne sidde og
skrive; men jeg siger Dem det, Gist kom-
me De til at drikke, og ingen Brønd,
dersom De ikke rive sig løs fra alle for-
retninger. „Men, sagde jeg, tor jeg dog
„ikke i det mindste, saa længe min Cuur vas-
„rer, besvare tre eller fire Breve fra nogle
„gode Veninder? Det veed jeg dog, kan ikke

„Skade mig? „ Hvad, ikke skade? Tre eller fire Breve til Fruentimmer ved Brøn-decuren? Min Herre, De kan vel være en god Poet: men tag mig det ikke ilde op, af Medicinen forstaaer De ikke en Døit. Vil De da tænke at vide Diæten bedre end en gammel Prakticus? Jeg siger Dem det fort og got, De tør ikke tage en Pen i Haanden, førend den fæn-tende flaskे reent er udtsømmet. Pirs monter Brønnen er en Brønd, hvor man ikke tør tænke paa nogen Ting, allers mindst paa et Fruentimmer. . . .“

Alle mine Bonner vare forgives. Han spaaede mig saa mange Sygdomme, at jeg af Angest for ham til, at jeg ikke vilde sette en Pen til Papiret. Den slemme Mand har saa lange holdet mig fra at skrive Breve! Det skal være den sidste Brøndeuur! Forlad Dem derpaa, og tillad mig, at jeg ikke undskylder mig videre. I mit Brev til Deres Frue Søster har jeg vel givet Skylden paa en slem Haand, som Aarsagen til min Laushed; men

der

det talede jeg som Poet. Und mig ikkun fremdeles den Ære af Deres Venstfab, og troe ikke, at jeg er en esterladen Ven, fordi jeg er en esterladen Correspondent. Hvorledes lever Deres Hr. Kiereste? Besindrer Deres Jomfrue Datter sig og vel? Tænke De begge undertiden paa mig? Jeg tanker meget ofte paa Dem, og udbeder mig Deres Venstfab.

Et og tredive Brev.

Madam,

Min Haand er nu igien saa farst, som jeg kan ønske mig den. Jeg har ogsaa denne Messe klistret mig Penne og Papiir, og alt hvad der behoves til at skrive Breve, og jeg seer ikke hvad der kan holde mig fra, at skrive nogle hundrede til Dem inden Juul, dersom De ikke udtrykkelig befale mig at være mindre gavmild. Hvor meget skal jeg ikke sige Dem i de mange Breve? Og maaske dog ikke saa meget, som jeg ønsker. Og hvad for artige

Ting skal jeg komme til at læse i Deres Svar? Og maaskee alt for meget, som jeg ikke forties ner. Ja, Madame, dersom De var kommen til os denne Messe, dersom De havde bragt Doris eller Emilia med Dem; saa vilde jeg strax skrevet et Brev til Dem i Vers. Men hvorom?

Ja men! hvad sang jeg da vel om?
Dog, hvi tor jeg det Spørsmaal giøre?
Er blant det meget Smukke, som
Poeter gierne synge om,
Vel noget, Sylvia, som Du gad heller høre,
Vel noget, som Du agter meer,
Vel noget, som jeg heller seer;
Da Dit Exempel mig dets Vigtighed kan lære,
End at jeg sang til Elskovs, og til Smagens
Ere?

Men siden De ikke er kommen, saa vil jeg spare mit Vers, intil De komme, og bede Dem i ubunden Stiil, at giøre Deres Hr. Kiereste nogle sure Ansigter, om De ellers er i Stand dertil, fordi han ikke har besøgt mig. Jeg har bedet ham ret oprigtig til mig, og den Time, da man drinker Caffee, er jeg vist hjemme, og allerbest skikket til at tage imod

en god Ven. L. s. s det stemme Menneske, er vist nok Skyld deri. Maatte han dog døe, at jeg og De, og maaskee ogsaa Emilia kunde blive frie fra den Oval, at see ham alle Dage begaae Feil. Hvorledes er De, og Doris og Emilia tilfreds med den Svenske Grævinde? Var det bedre, om hun havde boet ester den første Deel? Emilia vil uden Tvivl have mangfoldigt meget at sette ud paa Gouverneurens Frue, og endnu mere paa den stakkels kielne Kosakkiske Pige. Dog! hvad kan jeg dertil, at Fruentimmerne i Siberien ere mere omhjertede, end syv Mile fra Leipzig? Lev vel.

To og tredive Brev.

Høitærede Herre og Ven,

Jeg er Dem for lang Tid siden et Svar skyldig. Hvad tænke De om mig? Jeg kunde undsætte mig vidløstig, og blant mange andre Hindringer ansøre en vidløstig Reise til

Nedersachsen; men jeg vil heller overlade det til Deres Venstfab, at tilgive mig min Langsomhed paa mit Ord. De forlangede i Deres sidste Brev en Trost af mig, og jeg vil ønske at De nu ikke maa behøve den mere, og at Tiden maa have udrettet det hos Dem, som i Begyndelsen de sterkeste Grunde ikke ere i Stand til at formaae over os. Maa De og endnu undertiden klage, saa er jeg dog alt for meget Deres Ven, end at jeg vilde hindre Dem i Deres billige og sode Klager. Nej, bliv ved med Sorrig og Langsel at øre et Hjerte, som var Deres Kierlighed saa værdig, og fortien Dem derved et, der ligner det, de have mistet. Jeg ønsker og under Dem det frem for mange andre, og er med os Hoiagtelse etc.

Tre

Tre og tredive Brev.

Høitærede Herre,

Skriv mig ikke mere saa smukke Breve til, som det sidste var; jeg lover ellers ikke god for, at jeg ikke skulde blive noget misundelig over Dem, saa meget jeg end elsker Dem. Det hiesper ikke, at De sige mig, De maatte nu venne Dem til en ganske nye Skrivemaade. De dysser mig vist ikke i Sovn med denne lille List. Jeg seer jo dog vel, at De ikke forglemmer det almindelige Sprog over Kanzelliesproget, og at De komme til at skrive ligesaa smukt tydsk i Deres Breve, som om De aldrig havde haft noget at gisre med Akter. Alvorlig, Deres Brev har gjort mig en ubeskrivelig Glæde, for hvilken jeg takker Dem saa meget mere, som jeg derved haaber snart at fortienne mig en ny. Jeg skal gisre Dem en Beskrivelse paa Universitetet :: :: ; men jeg veed ikke meget at sige Dem, undtagen, at der er

let at leve paa dette Sted, at Professorerne læse flittig, og Studenterne leve temmelig frit, om ikke vildt. Deres hele Moral synes at være denne; Hvo som gaaer flittig og rigtig i Kollegier; hvo som hører sine fire eller fem Timer om Dagen, han kan siden giøre hvad han vil. Han maa drikke, han maa spille, han maa flaaes, han maa være lidetlig i andre Maader, det har intet at sige, han bliver alle tider en brav Student; og Sielen i Studering er Frihed. Kort, deres Sæder ere noget chniske. Desuagtet troer jeg meget gjerne, at man kan blive en lerd og artig Mand paa denne høie Skole, naar man kun vil; men jeg skilte ikke nogen Son derhen, om han saa kunde leve der for intet. Et Sted, som er mere farligt for gode Sæder, end et andet, maa for Resten have nok saa mange Fordele, det mangler dog den fornemste. I Henseende til Kollegierne, er dette desuden got, at man snart kan høre dem alle to Gange i et Aar. Saa meget veed jeg omtrent om dette Akademie; men jeg veed det blot

blot af andres Fortællinger. Jeg har selv aldri været der, og jeg vilde ikke gjerne, at De skulle holde min Beskrivelse for mere authentisk, end jeg giver den ud for. Bedr mig fremdeles med Deres Venstaf, med Deres Brev, og Commisioner. Jeg er med den fuldkommenste Hoiagtelse ic.

Fire og tredive Brev.

Til

Hr. Græven af L**.

Jeg beder Dem ydmigt at forskaffe mig en Leilighed i denne Messe, at jeg kan opvarte Deres naadige Papa. Jeg kommer ikke i nogen farlig Hensigt;

Ei, som Klient mig dybt at bukke,
Og ved hver Compliment at sulke,
Saa true med en Supplicaz =
Nei, uden nogen Dedicaz,

Og

Og hverken for hans Son at rose,
Ei heller for mig selv at rose;
Jeg søger kun en Mand at øre,
Som værdig var saa stor at være.

De veed, jeg trænger mig ikke gierne ind i de Stores Førgemakker, og jeg veed ikke, om jeg er for blye, eller for besteden, eller for høvs modig dertil; men Deres Papa onskede jeg hertelig gierne at giøre min Opvartering. Hos mig er dette et Beviis paa, at jeg længes efter at see ham blot af Hsiagtelse; jeg veed ikke, om det og vil være saa hos Dem. Det er sandt, het var en Ulykke for en Mand af store Fortjenester, om alle Folk vilde drive Deres Hsiagtelse saa vidt. Dog det skader intet. Den Længsel, jeg har efter at bevidne Deres naadige Papa min Erbodighed, er al for stor til at denne Tanke skulde opholde mig. Jeg igentager min Begiering, og har den Ære at være zc.

Jem

Jem og tredivte Brev.

Til

Hr. Mitmester von B**.

Jeg faaer i Gaar den første, og i Dag den anden Ordre til at bryde op til M***; og da jeg spørger den som bragte Brevet, om Vognen stod for Huset, saa siger han mig heel sindrig, den var allerede i Gaar gaaet tilbage til M**. De maa alesaa ikke undre Dem over, at jeg ikke kommer i Dag med en Leilighed, som allerede er gaaet bort i Gaar. Tils lid mig heller, at jeg ret maa ørgre mig over en Wildfarelse hos Betienterne, og over min Daarlighed i at ørgre mig over Smaating. Jeg gior i Gaar Aftes med megen Moie nogle Ting færdig, som ikke vilde tillade mig at reise. Jeg sidder saa lange oppe derover, at jeg sover ilde om Natten. Jeg klæder mig tilsig paa til Reisen, og venter paa Hestene, som skulle

bringe

bringe mig til Dem, og see, endelig kommer Herr Stiftsraadens Betiente, og bringer mig den gladelige Esterretning, at min Umage er forgieves. Jeg havde gierne lastet den Karl Blekhornet i Hovedet, dersom han ikke havde forsikret mig, at han og hans Colleger vare uskyldige. Dog maaſkee ſkal jeg ikke komme tiere til M** Besøg mig i disse Festdage, ſaa er der ingen Skade ſkeet. Jeg er endnu ſtedſe, mere end De kan troe, Deres gode Ven.

Six og trediyte Brev.

Til

Den samme.

De tanke maaſkee, jeg ſkulde være ſaa artig, og ophøre engang at ſkrive Dem til, ſiden De ere ſaa ſindrig, og ſvare mig ikke. Men det vil jeg juſt ikke. Jeg formoder, at mine

Breve

Breve ere Dem til Byrde, og dersor vil jeg blive ved at forſøge Deres Tål med hver Post-Dag. Man kan ikke bedre hevne ſig paa en, der ikke gierne hører noget, end naar man uden Ophør ſludrer, og ikke bedre paa en, der ikke vil ſvare, end naar man ſkikker ham Breve over Breve. O! vil De bryde los med ti ſure Miner; det Menneske maa dog intet have at giøre i Verden, ſiden han alleſtider ſtriver til mig. De tage Feil, Herr Nitmester, jeg har Arbeide nol, og dersom jeg ikke vilde giøre Dem en Fortraad, ſaa havde jeg ganske viſt ingen Tid til at ſkrive. Men jeg ſkulde tenke, De burde ogsaa ſee det af min Skrivemaade, at jeg ikke brugte hele Dage til et Brev til Dem. Jeg ſtriver med Glid eſterladen og om ingen Ting, at De kan blive ret vreed, og ſkrive mig tilſidſt engang i Hidsighed til, at jeg ſkal ophøre at ſkrive. Ved denne List tanke jeg endnu at loſke et Svar fra Dem, førend De doer. I Dag er det Loverdag, forlad Dem derpaa, paa Mandag ſkal De have et Brev igien, hvori der ſkal ſtaae

staae endnu mindre, end i dette. Med Ports vil vi giøre det saaledes, at jeg frankerer hvært andet Brev; paa denne Maade give De ikke mere, end om De svarede mig alletider. Er jeg ikke billig? Lev vel, om De ellers leve endnu!

Syv og tredive Brev.

Til

Den samme.

Alvorlig, kiereste Herr Ritmester, er det da ikke muligt, at De allene paa nogle Timer kan komme til H - - -? De vilde giøre mit hele Huus en uendelig Glæde. Vi ere alle samlede, og det gaaer forsrækkelig fornemme til. Jeg affærdiger dersor en Expresser til Dem, for at viide, om det ikke er muligt, at see Dem hos os. Kom, om jeg ellers er Dem kierere, end Hertugen. Hør De? Uden

Fors-

Gorhaling skal De komme. Vi have mere end hundrede Skiepper Havre, og hele Lofte fulde Høe for Deres Heste og Muleslær. Men skulde det endelig ikke gaae an, hvilket dog himmelen forbyde; saa vil jeg komme til R - -, som ikke ligger langt fra Deres Leier. I denne Landsbye har jeg en Ansvante, som er Præst og ret en from Mand, og der vil jeg tale med Dem, og lade lyse den sidste Belsig-nelse over Dem, siden De dog ikke kommer dersra med Livet.

Otte og tredive Brev.

Til

Den samme.

Til Leieren.

Hvor tænkte De vel, at jeg var? I Deres Leier? Nei. I A - - hos Deres Veninde? Heller ikke. Hvor da? I den Landsbye, hvor

R

De

De har været i Dag. Her venter jeg paa Dem, og siger Dem engang for allegange, at De maae reise med mig i Morgen tidlig til H -- , og see den Bye, hvor Deres beste Ven i hele Thyskland er født. Min Mama, mine Søstre, Christiane, Dorche, og hele Raadet in corpore vente paa Dem. Min Moder har bare for Deres Skyld ladet tage sex Kapuner, endnu langt flere Endre og fire Hons af, thi jeg har sagt hende, at De aad skrækkelig stærkt. Jeg skulde formode, at De kom endnu i Dag til R -- , og ønskede mig velkommen paa det solenneste. Jeg venter Dem, eller Deres Svar, eller Deres Gottfred. Presten i R -- tilligemed hans Frue Kiereste bede Dem om at komme snart igien. De har ret berommet Dem ic.

Nie

Nie og tredive Brev.

Til

Den samme.

Himmelen skee tusindfold Tak, at De leve endnu! Jeg blev hiertelig forbauet, da jeg fik Esterretning om den ulykkelige Tresning i Schlesien; men jeg skielvede i Sandhed mere for Deres Skyld, end for Nederlaget. Mig er det meget ligegyldig, hvem der regierer i Schlesien eller Bohmen, og jeg under enhver det, som Skiebnen vil overlade det til. Men, at miste Dem over denne Strid, det skulde vores nok til, at jeg hverken vilde unde en Konge eller Dronning det. Det er en stor Lykke, at De ere sluppen af Faren uden Skade; men det vilde være endnu en langt større, dersom jeg vidste, at De aldrig skulde komme i Livsfare tiere. Saa længe De staae i Marken, det er, saa længe De paa første Vink maa giøre sig en

R 2

Ere

Ere deraf, enten at ombringe Deres Fiende, eller at blive ombragt af ham; saa lange har jeg endnu altting at frygte for Deres Skyld. Hvilkens ussel Soldat skulde jeg blevet! Kan man ikke paa anden Maade blive beromt, end ved at opofstre Hierlighed til Livet; saa vil jeg heller leve forsagt bag den fredelige Ploug, end doe med Tapperhed paa Aeren's skrækkelige Seng. Det er sandt, man kan aldrig tænke paa en Helt uden Beundring; men heller aldrig, uden at beklage ham, at han er blevet en Helt. Er det mueligt, saa glem den Laurbær, som man maa kive sig til med sit Blod. Hvad hielper det mig og alle Deres Venner, om De med egen Haand nedsable hundrede Fiender, og dog miste Livet, eller komme lemlestet tilbage? Jeg skal agte Dem langt hoiere, om De ved Deres Tilbagekomst tilstaae mig, at De havde skyet Faren som et Menneske, end om De sige mig, at De have vovet Deres Liv med Hornsiesse paa et eller andet Sted. Nei, til vor Venstfab behove vi ingen Tapperhed; den er det langt mere

skæ

skadelig. Er da Verden maaskee ikke god nok, at man ret skulde ile for ikke at nyde den længer end tyve eller tredive Aar? Dog hvad min Bon ikke kan udrette, det vil maaske den Hierlighed De bære for Deres Veninde sette i Stand. De faaer her tre Breve paa ens gang fra hende, og hun græder hver Dag for Svar. De maa endelig skrive, om De ogsaa skulde skrive til Hest, og paa Forposten. Der er intet foranderligt foregaaet med hende. Hun beder den ene Dag, som den anden, for Deres Liv; hun sukker efter Deres Tilbagekomst; hun gør nye Løfter; hun læser Deres Breve; hun lader hente enhver Tidende, og skælver, i det hun læser dem; hun klager over mig, naar jeg vil troste hende. Dette er hendes daglige Forretninger. Feltbudet kommer. Lev vel, om man ellers kan leve vel i Felten. Jeg ønsker Dem det af Hieriet, thi jeg er frem for tusende andre Deres Ven ic.

Fyrrethvende Brev.

Til

Den samme.

Deres Excellence har ved en af Deres Folk
- Hvad gior jeg dog? Tag det dog ikke ilde
op, Hr. Ritmester, at jeg har kaldet Dem
Deres Excellence. I det jeg vil begynde Bres-
vet, saa stiller jeg mig for, hvorledes De ens-
gang vilde see ud, som General. Jeg saae
Dem i et Ansigt med store Rynker; og i de
Miner, hvor ellers Kierlighed og Omhed havs-
de boet, herskede nu Alderdommen og Krigen.
De havde en sort Perylk paa, og saae ret Skrael-
som ærverdig ud. Jeg bider mig ind, jeg
staaer for Dem, og da jeg i Angest ikke veed,
hvad jeg skal sige; saa begynder jeg i Tanker
at sige: Deres Excellence har besalet mig ved
en af Deres Folk ic. og i Tanker skriver jeg
disse Ord paa Papiret. Det er mig ogsaa ret

kert.

kert. Thi ved denne Leilighed har jeg dog
skrevet en Side fuld, og tillige givet Dem en
hemmelig Erindring om, at Deres Skionhed
ikke vil være evig. Hvoraf er De da saa hov-
modig? Det er kun om eet Felttog at giore
endnu; saa er al Deres Undighed borte:
Mange Officerer have allerede forsikret mig,
at Felttoget i Bohmen havde saa Flamseret
Dem, at De ikke saae Dem selv mere luig.
Kom De kun til Sachsen igien; man vil ikke
strides meget om Dem. Hvad har jeg da
giort Dem, min kiere - - hører jeg Dem sige.
Saa? Er det da intet, at De ikke skrive mig til,
og omgaaes saa koldfindig med mig, som om
jeg var Deres Feltpræst? De tor ikke tanke,
som om jeg havde en stor Længsel efter Deres
Breve, og læste dem saa meget gjerne. Nei!
jeg kan let undvære dem. Men De skal dog
ikke borsve mig den Respekt, De ere mig skyldig,
som Deres Ven, og som en Lærd. Dog,
nugtet al Deres Koldfindighed, vil jeg alliges-
vel holde mit Ord, og sende Dem det lovede
Manuscript. Men lad det ikke løbe omkring

ved den hele Armee. Jeg vil see, om De her-
eester vil omgaaes kierligere med mig. Det er
desværre sandt, at jeg endnu elsker Dem; men
skrive De mig ikke snart til; saa haaber jeg
endnu for Paafse at bringe det saa vidt, at
jeg i ti Uar ikke vil falde i den Fristelse, at
tænke paa Dem. Min Fader erklyndiger sig
snart i hver Brev om Dem, og at jeg kunde
blive frie for den idelige Spørgen; saa har jeg
ret troehiertig berettet ham, at De var død af
en Feltsygdom. Men kan De ikke taale det,
at han holder Dem for død; saa behøve De,
siden De dog desuden gjerne skrive, kun at
skrive ham til, og melde ham, at De til stor
Lykke eller Ulykke levede endnu. Jeg vil finde
mig deri, og endnu nogen Tid være ic.

Et

Et og fyrrethyvende Brev.

Fra et Fruentimmer til en Ven.

For ret at overbevise Dem om min Oprigtig-
hed; saa vil jeg opdage Dem noget, som man
ellers pleier at dolge med Flid. Jeg taler paa
en otte Dags Tid meget ilde om Dem, og
søger i alle Selskaber, hvor jeg finder Venner
eller Veninder af Dem, at bringe Dem paa
Tale. Man begynder at rose Dem, og at
tillegge Dem allehaande gode Egenskaber.
Dette gør jeg mig til Nutte. Jeg bejaer det,
og lader, som om jeg vilde forstørre Deres
Fortjenester, paa det man skal troe det Unde,
som jeg har i Sinde at sige om Dem. Jeg
kunde antegne Dem nogle af mine Opsindelser,
som vist nok vilde koste Dem nogle Officer-
Eder; men da Uvisheden om det, jeg siger,
mest vil quæle Dem, saa vil jeg ogsaa lade
Dem blive deri. Hvad synes Dem om min
nye Opsørel? Er jeg ikke et redeligt Fruens-

N 5 timmer,

timmer, da jeg enbogsaa ikke fortier Dem min egen Øndskab? Det er sandt, jeg gior Dem Uret; men hvorledes kan jeg anderledes bære mig ad? Jeg er at beklage, at jeg ikke har andre Krester til at bevege Dem til mit Ven-skab igien, end at jeg viser Dem, hvor meget jeg kan skade Dem, i fald De ikke ere mere opmerksom paa mig. Saasnart som De vil fortryde, at De sidste Gang forlod mig uden Afsked, og giorde mere af andre end af mig; saa vil jeg strax opbere at tale ilde om Dem. Gior De det; saa vil jeg i alle Selskaber gienkalde mine forste Beretninger ved ligesaa mange gode Fortalninger. Gior De det ikke; saa maa De befrygte altting af min Hevn. Jeg ventter paa, hvad jeg fremdeles skal være; Deres Veninde eller Deres Fortalerste.

To

To og syrrethyvende Brev.

Høitærede Herre,

De forsikre mig om Deres Ven-skab, og jeg veed ikke at være taknemmeligere for denne Ere, end naar jeg siger Dem, at jeg ønsker at fortiene den. Bliv ved med Deres Bevaag-ghed imod mig, jeg beder Dem derom, og jeg vil igentage denne Bon desto tiere, siden jeg ellers ikke har nogen Maade til at overbe-vise Dem om, hvor høit jeg agter Deres Ven-skab. Men hvad skal jeg svare paa Deres Lykonskning til min Besordring. Jeg har endnu ikke faaet nogen. Dog! min Skiebne maa have besluttet over mig, hvad den vil, og den maa give mig et Brod i Deres Fodes-hye eller ikke; saa har jeg dog Aarsag at sige Dem den skyldigste Tak, fordi De forud tage Deel i min endnu uvisse Lykke. Det er For-noielse nok for mig, at De unde mig den frem-for andre, og at De, om jeg skulde faae den,

vilde

vilde gisre mig den endnu kierere ved Deres Omgang. Jeg er ic.

Tre og fyrrethyvende Brev.

Høitærede Jomfrue Søster.

Jeg søger ved dette Brev at overbeviise Dem om min Hsiagtelse og mit Venstfab, og Beviset vil blive mig meget let, dersom De ville troe mig paa mit Ord, at næsten den eneste Marsag til min Reise til B *** har været den Langsel, jeg havde ester at see Dem og tale med Dem. I Sandhed, kiere Søster, saa høit jeg elsker Deres Forlovede og mine øvrige Venner, som ere omkring ham; saa havde jeg dog aldrig overtalet mig til en Reise af fyrrehyve Mile; havde jeg ikke haabet at finde Dem tillige. Saa langt har jeg endnu mine Dage aldrig reist, og jeg kan heller ikke foresstille mig, at jeg nogensinde kommer til at reise saa langt igien; jeg som befrygter alle muelige

Syge-

Sygdomme, naar man allene taler om en Spadserreise, og behover en Lid af Mat og Dug, førevo jeg ran nige Ja. Men forestil Dem ogsaa, hvor forsækket jeg blev, da jeg ikke fandt Dem; da jeg hørte, at De var endnu fioften Mile borte fra B ***. Jeg havde nær græt, og Deres Kiereste havde nok med at troste mig. Beklag mig kun; jeg forstienet det; og skulde det være formeget at forlange; saa belon mig i det mindste dermed for min Reise, at De ikke twivle paa, at jeg jo har foretaget den i den Hensigt, for at bevidne Dem min Hsiagtelse, for at fortíene mig Deres Venstfab, for at tage Deel i Deres Glade, og at ønske Dem al den Lykke, som en Broder kan unde sin Søster. Ja, kiere Jomfrue Søster, jeg er ret stolt af den Ære, at jeg er bestægtet med Dem. Et Fruentimmer, som G ** r vælger til sin Kone, maae have overordentlig gode Egenskaber. Tilgiv mig denne Noes, den kommer fra Hiertet, og jeg anseer den som en Pligt, jeg er Dyden skyldig. Lev vel, allerkiestre Jomfrue Søster. Jeg veed

det

det vist; De er lykkelig saa længe De leve, lyk-
kelig med Deres G - - r ic.

Fire og syvetyvende Brev.

Min søde Jomfrue.

Jeg vil sige Dem noget i Fortroelighed. En af mine Venner, som ikke kiender Dem videre, end af Deres Breve til mig, og af nogle smaae Beskrivelser, som Herr E - - har gjort ham over Dem, har forelsket sig i Dem. Tag Dem i Agt, min søde Veninde; Karlen seer snart ud, ligesom Deres kære Opis, hvis Ansigt og Poesie De lide saa vel, og hvad var lettere, end at han kunde staae Dem an i denne Mine, og dersom han stod Dem an, at De da tilsidst kunde elskke ham? Dog alligevel veed jeg, at De holde Elskov for en besværlig Sag. Jeg vil altsaa ret oprigtig raade Dem, min kære Emilia, vogt Dem for min Ven. Han kommer til G - - Han

har

har udfundet alle Slags Midler, til at skaffe sig Beklendskab med Deres Frue Søster. Derved tænker han ogsaa at komme i Beklendskab med Dem, og under Masken af en god Ven at snige sig uformert til Deres Kierlig-
hed. Dersom altsaa et Menneske med en mørkladen Mine, med et Par himmelblaac
Hine, dersom saadant et Menneske konimer Dem i Sigte; saa twil ikke længer paa, at det jo er just den gode Ven, som jeg har vogtet Dem for. Jeg vil endnu give Dem flere Kendetegn. Han taler lidet i store Selskaaber, og legger heller Merke til andres Bit-
tighed, end at han skulde bringe sin egen i An-
seelse. Han suger at behage ved en ukonstlet Oprigtighed, og han behager; thi det er hans naturlige Charakter. Nu, tænker jeg, De skal ikke saa let tage feil af ham; men des-
nagter skal De ikke omgaaes tit med ham alene. Kierlighed har tusende Midler til at skuffe vores Forsigtighed. Jeg kiender Deres Elskere al for godt, jeg kiender ham fra de første Aar af. Han er en Poet; han er ligesaa bestandig,

som

som han er kiesen; han taler om Kierlighed, uden at nævne Kierlighed; han synes ofte at tale imod den, og gør den dog en hemmelig Lovtale. Dette er alt hvad jeg kan raade Dem i en Hast; men maaſkee jeg har allerede raabet Dem for meget? Tilgiv mig det; det er en Feil af Oprigtighed, hvortil min Omsorg for Deres Roe har forledet mig. Gør mig til Deres Fortroelige, isald Deres Elſſere Skulde lade sig see. Jeg fortiner denne Beslonning. Lev vel.

Jem og fyrrethyvende Brev.

Min Jomfrue,

Deres ubekendte Elſſere ſål nu ikke komme til Dem. Jeg veed selv ikke ret, hvorfore; men det maa jeg tilſtaae Dem, at jeg har raabet ham saa meget fra denne Reife, som om jeg selv tabte noget derved. Jeg har helſler ikke læſt Deres ſidſte Brev for ham, ſaa gicrne jeg ellers deler min Fornielse med ham.

Det

Det er sandt, han er min Ven, men Deres Brev var ſaa ſmukt, at det ikke burde fornsie andre, end mig ſelv. I Sandhed, Jomfrue, De forſøge ved Deres Brevverſling hver Dag min Længſel efter at lære at kiende Dem af Person, og mundlig at bevidne Dem min Hoiagtesſe; Ja, det krænker mig, at mine Omſtændigheder ikke lade mig ſaa megen Frihed, at jeg kan tilfredſtille denne uſkyldeſe Længſel. Gives der da vel en ſtorre Fornielsfe, end at omgaaes med et fornuftigt Fruentimmer? Bliv ved at oprette ved Deres Breve det jeg ikke kan nyde i Deres Omgang, og gør Deres Kion Åre. Der vil i Sandhed være endnu en Steeley i Verden, ſiden De dog holde ſaa meget af denne Charakter, ſom vil glæde sig ved at helenne et Hierté, ſom Deres. Jeg er ic.

S

Seſ

Sex og fyrrethyvende Brev.

til

Hr. Sefretair R***.

De seer vel, naar man har en Autor til Ven; saa er man ingen Time sikker paa, at han ikke dedicerer os en Bog, eller dog forærer os en, vi maa nu ville have den, eller ikke. Saas ledes kan det vel være, at De ikke behyndre Dem meget om den anden Deel :: , men det kan være mig lige meget; jeg sender Dem ikke desmindre denne Bog, og bider mig til min Rolighed stadig ind, at De vil læse den med fornøjelse. Med denne uforstommmede Vildfarelse maa en Autor giøre sig betalt for sin Umage; og jo mindre Verden vil give ham sin Bisald, desto mere maa han bisalde sig selv. Ja; min kiere R***, havde De vel tænkt det den Gang, da vi sadde heel ydmyge i den nærmeste Klasse i Skolen, at jeg skulde blevet saa

frugt-

frugtbar en Skribent? Nei, De har vist ikke tænkt det, tilstaae det kun. Men De burde dog have tænkt det. Har jeg ikke i tredie Lektie bragt alle Periodos simplices og compositas, adversativas, concessivas, cet. i Vers? Har jeg ikke i fjerde Lektie holdet mere end en aphthonianst Chrie i ret smukke Vers? Har det ikke altsammen været Forvarslor paa Autor-skabet? Jeg vilde, at jeg var det nu, hvad vi den Eid indbildte os at være, naar vi begge ved Examen fuldte en offentlig Beromnielse; eller at jeg var saa fornægt nu, som vi blevne, naar vi efter et langt Aar torde slæe et Slag Bolt igien paa den store Spadseerplads. Ja, ja, det er nok, de Lider vare gode Lider, og jeg igentager den Tanke ofte:

Er vor Ungdoms Morgen hen;
O saa lar det sig ei giøre,
At vi med en Bolt kan føre
Bort fra os Behyrringen!

Her kommer til sidst til min Begiering. Vær saa god, min kiere Ven, og overgiv mit Bred tilligemed det hoslagde til Graven, og dersom

De vil indlegge Dem en Fortieneste hos mig, saa sog at skaffe mig hans Naade, og at ans
besale min Lykke i hans Forsorg. Men, vil
De sige, hvorför bede De ham ikke selv? Det er sandt, det er en Feil; men jeg kan ikke
giøre derved. Jeg er for undseelig til at for-
øge Supplicanternes Tal, og besvære en stor
Herre med mine Anliggender. Lev vel, bliv
min Ven, og troe med fuld Bisched, at jeg
er Deres.

Syv og fyrræbende Brev.

Til

Hr. von E***.

De tænke maaskee, jeg skal vente taalmodig
paa, indtil De opfyldte Deres Luste, og skrive
mig til? Men De seer jo dog, at De har
tænkt feil? Ja jeg udfordrer Dem, jeg fors-
langer Breve af Dem uden Forhaling. Og

der:

dersom De ikke inden otte Dage skrive mig til;
saa er intet vissere, end at jeg krever Dem
endnu engang, og saaledes fra en Postdag til
den anden, indtil De holde Deres Ord. Jeg
har meget at bestille, hører jeg Dem sige! Det
troer jeg. Jeg maa tit være i Selskab; tit
reise ud; tit forslae Tiden med min Mama,
min Papa! Det kan altsammen være; men
derfor falder min Ret ikke bort; og det for-
mindsker ikke min Længsel efter Deres Breve,
at De have mindre Tid tilovers, end jeg on-
sker. Betenk kun, hvor længe jeg har været
vant til, at tale med Dem engang hver Dag,
og hvor meget jeg har mistet siden Mikkelsdag,
da jeg ikke seer Dem mere; ikke mere kan over-
rumple Dem ved Deres Besøger med min Be-
fogelse, ikke mere kan spørge Dem: Hvad tar
De Dem for, min liere E - - ? Jeg gaaer
ofte ret bedrovet forbie Deres forrige Boelig.
Jeg seer til Winduerne, ret som om det var
mueligt, at De endnu kunde see ud. Har jeg
haft en lille Fornoelse, saa rerer den mig alt
mindre, fordi jeg ikke kan fortælle Dem den

og see det gladige Mine, De giore berved; og er jeg nedslagen, saa bliver jeg det endnu mere, fordi jeg ikke kan sige Dem, hvorfoe jeg er det. Erstatte mig vel nogle saa Breve, i en heel Maaned dette Tab? Og disse Breve vilde De endnu ovenkisbet nægte mig, eller dog være sparsom med. Nei, det kan De ikke holde länge! Deres Hjerte er ligesaa venligt, som mit. De elsker mig ligesaa meget, som jeg elsker Dem. Og om end dette ikke var vist; saa kan De dog med ringe Umage holde mig i disse sode Tanker, om ellers Breve, som De skrive Dem, ere en ringe Umage. Hvor skert er det mig, at jeg deri er forekommet Dem! De har altsaa imod Deres Villie hulpen mig til en Fornsielse, i det De har skilt mig ved en anden. Jeg seer allerede, hvor ont det vil giøre Dem, at giøre Undskyldning. Men jeg vil gjerne estergive Dem denne lille Straf, dersom De vil skrive mig til snatt, og brav meget. Lev vel.

Otte

Otte og syrretyvende Brev.

Høitærede Herre,

De har ved et meget snukt Brev beret mig med Deres Vensteb og med Deres Bisald, og jeg skalde allerede for lange siden have talset Dem for denne dobbelte Gave, dersom jeg ikke var bleven afholdet fra denne Fornsielse ved en Mængde suraa Arbeider og andre Forhindringer. Men i Dag skal intet hindre mig; jeg vil tale med Dem, og nyde Deres Vensteb, uden at undersøge, om jeg har forsint det nok. Enhver nye Ven er for mig en nye Lykke, for hvilken jeg takker Himmelten. Jeg veed overalt ikke at giøre mig nogen ødлere Fornsielse, end naar jeg i Tanker samler mine Venner, og betragter mig med disse retskasne Maend saaledes som om vi udgjorde en egen Familie i Verden. Hvor glæder jeg mig, naar jeg gaaer fra den ene til den anden, finner hos enhver besynderlige Gaver og Fortier-

nester, og dog hos alle en og den samme gode Smag, hos alle et empfindligt og stort Hjerte! Og hvor stolt bliver jeg til sidst, naar jeg bes træter mig som en Medlem af denne Forsamling, og hvor udvider min Siel sig af Længsel efter at være alle disse Venner værdig!

Denne Tilstaaelse skal være i Steden for den TakSigelse, jeg er Dem skyldig for Deres Vensteb, som De skienke mig frivillig. Og for strax at iagttagte en Wens Pligt; saa vil jeg sige Dem oprigtig, hvad jeg dommer om Deres Poesier, uden derfor at tiltage mig en Dommers Embete, hvilket De af al for stor Tillid have overdraget mig. De ere smukke, og de vilde endnu været smukkere, dersom De havde vildet iagttagte alle de smaa Negler, hvori Kunsten at fortælle bestaaer. Kort sagt, Poesien synes undertiden at have foraarsaget Dem nogen Tyng, og De lade til at have hevnet sig paa den derved, at De mangen Gang ere vegne fra dens indførte strenge Love. De skulde maaskee overgaae mig og mange andre i at fortælle, dersom Deres Omstændiga-

heder

heder tillode Dem en omhyggelig Øvelse og Udbedring, og dersom De ved Deres poetiske Arbeider kunde spørge nogle konstforstandige Venner til Raads. Mine Anmerkninger bestaae i Smaating, som meget snart lade sig sige mundtsig, men desto vanskeligere i et Brev. Imidlertid er jeg Dem ydmigst forbundet, at De have vildet meddelle mig Deres Poesier. Bliv stedse min Ven og Velynder; og troe at jeg med den største Hsiagtelse er ic.

Ni og fyrretyvende Brev.

Til en fortroelig Ven.

Tusend Rigsdaaler vilde jeg give, om jeg i dette Dieblik kunde overfalde Dig med Din Lovise, og alene være to Timer hos Dig. . . . Om jeg strax har de tusend Rigsdaaler? Nei, jeg har Dem ikke; men min Naboe skal have halvtrediesindstyve tusend, og hans Kammers vindue gaaer ud til min Gaard, og jeg vilde . . . Du forstaar mig dog? Ja, det vilde

S §

jeg

jeg giore, dersom jeg strax kunde faae Dig og Din kiere Kone at see. Lever Du da ret fornoiet, ret tilfreds med hende? Og er Lovise overbevist om, at hun ikke kunde faae nogen hedre Mand end Dig? Ganske vist! Men skulde I ikke have en Glæde, dersom jeg kunne være Bidne til Eders, myde den, og lade Eders læse Eders Lykke i mine Hine? I Sandhed, min kiere G :: r, Du maa være bedre, end jeg; langt bedre, siden Kierlighed sørger saa vel for Dig, og for mig slet ikke. Snart vil Du see Dig elsket af en lille Son, esters lignet, lefft, og i Tiden Dit Tab erstattet ved ham. Snart vil Du see en kier Datter, Moderen liig, at voxe til i hendes Yndighed, og en kiesen Poet vil bede Dig at gieimme hende for ham alene. Al den Glæde skal jeg ikke have. Hvad maa jeg dog have giort, at jeg ingen Lovise kan finde? Siig mig det dog, et jeg da slet ikke elskvaerdig? Den forbandede sure Mine :: men jeg seer jo ikke alle tider suur ud. Jeg er jo ikke alle tider suum, og ingen Tid er jeg det mindre, end hos en lille

Pige,

Pige, som staer mig an. Hvor ligge da Skylben? At jeg ikke mere er saa meget ung? Men det er et Spørsmaal. I det mindste troer jeg endnu, at jeg er det, eller fortiente dog at være det. Jeg har dog med alt det, som fornuftige Folk sige mig, et Par smukke blaag Hine, og en fornuftig Udseende. De Smukke skulde kun vide, hvor meget jeg alles tider har roset, og endnu roser dem, jeg ved der, de skulde blive mig bevaagnere, end Dig. Ved du da intet Fruentimmer, som holder ret af mig, og som jeg kunde holde ret af igien? Vort med den Lykke at være berømt, naar den ikke gior afholden! Jeg skriver ingen Linie mere for Verden, naar jeg skal doe uden Kone. Det kan Du sige alle Folk; maaske de høre denne truende Esterretning gierne. Hils Din kiere Kone hiertelig fra mig. Jeg er Din ic.

Halv-

Halvtrediesindsthyvende Brev.

Til en

B e n i n d e.

Min Jomfrue,

Skal jeg troe det vist, at De siden min Afreise har skrevet fire Breve til mig, og at alle disse Breve ere blevne borte? De sige mig det, og da det falder mig umueligt, at sette den ringeste Twivl til Deres Ord; saa vil jeg tale Dem ligesaa eftertrykkelig for de tabte Breve, som om jeg virkelig havde faaet dem. De maa alene tillade mig, at jeg tor ønske Postbetienterne hersra til B - - - al Ufærd. Det er billigt, at det i nogle Uger ikke gaaer De Folk vel, som ere Kårsag i, at jeg i hele Maaneder ikke har kundet læse en Linie fra Dem. Men, fiereste Veninde, hos hvem skal jeg besklage mig, at den Skrivelse jeg endelig faaer fra Dem, ikke er saa om og fierlig, som jeg ønsker.

ønsker. Spør mig for alting ikke, hvori jeg søger dette Kierlige. Spør meget mere Deres Herte, om det ikke snart begynder at blive ligegyldig imod mig. De vil ikke fåske mig Deres Portrait førend tilkommende Messe. Saa lange skal jeg bie endnu? Saa lange endnu? Og hvorfor skal jeg ikke have den Forniosesse at faae det med den første Post, da det blot kommer an paa Dem? Forundre Dem kun ikke over min hidsige Fordring. Undersøg meget mere ved denne Leilighed Deres Hiertelag imod mig. Thi staer den Hestighed Dem an, med hvilken jeg fordrer Deres Skilderie; saa er det et Bewiis paa, at jeg endnu ikke er blevet Dem ligegyldig. De spørge mig i Deres Brev, naar De skulde see mig igien. Hvad skal jeg svare Dem herpaa? Vil De være tilsfreds, naar jeg siger Dem, at jeg ønsker mig denne Forniosesse alle Minuter? Mine Hensigter torde vel holde mig tilbage denne Sommer i G - - - ; dog kan De troe mig uden Eed, at jeg ikke forlader Nedersachsen, uden endnu engang at see den behageligste Per-

son,

son, som jeg har antruffet i dette Land. Jeg skal stedse ansee Deres Bekendtskab, som den største Fordeel af mine hidindtil gjorte Reiser, og begynde at have mig selv, dersom jeg nogen Tid ophører at være ic.

Et og halvtrediesindstyvende Brev,

Til en Ven.

De ere ganske vist den Ubeklente, i hvis Navn Herr K - - har overbragt mig saa ansæelig en Belønning for et ringe Arbeide. Han har vel ikke vildet tilstaae mig det, og De vil heller ikke tilstaae det; men jeg kan ikke tage fejl, naar jeg talker Dem dersor. Hvem kunde ellers belonne saa ringe en Umage saa rigelig, og tillige saa høflig? De har gjort, at Belønningen ikke skulde se ud som en Velsigning, for at lade mig føle Deres Fornsielse, uden

uden at føle den Uroe, som Forbindelighed foraarsager. Skal jeg heller ikke tale Dem dersor? Mægt det ikke længer, at jeg er Dem for den Gave forbundet. De har naaet Deres Hensigt; jeg er fuldt overbevist om, at De have vildet giøre mig en Glæde, uden ders ved at giøre mig forbindeligt; men nu hører det endogsaa til min Glæde, at jeg maa viide det, at jeg har den ingen anden at tale, end Dem. Deres Gave er mig ikke saa meget behagelig for sin egen Skyld, som fordi den kommer fra Dem. Og saa gammel denne Tanke endogsaa er; saa føler jeg dog Sandheden deri altsormeget, end at jeg ikke skulde holde den for den oprigtigste Taksigelse. Nu just faaer jeg at høre, at det er blevet noget bedre med Deres allerede saa lang Tid døende Ven. Gid jeg dog kunde være den Förste, der gav Dem denne gladige Esterretning! Jeg ønsker Dem, foruden Deres egen Sundhed, hans Liv til Alaeaar, og er ic.

To og halvtrediesindstyvende Brev.

Til

Den samme.

Alt saa har De mistet Deres beste Ven, Deres L - - ? Det gior mig usigelig ont for Dem, og jeg ønskede, at denne Forsikring selv maatte giøre noget til Deres Rolighed; thi hvad har jeg ellers, hvormed jeg kunde stille Dem tilfreds? Gud! hvem skulde have tankt det foraae Maaneder, da vi var sammen i Mersburg, at denne saa muntre og frem for os alle muntre Ven, skulde blevet den første og nærmeste til Doden. Og han var det endog i dette Aar. Gode Gud! Hvor flngtig er dette Liv, som vi elsker saa meget, og ogsaa ere pligtige at elsker som din Gave; Jeg græder, i det jeg skriver dette; jeg græder med Dem, min kære G - - , og jeg ønsker, at ingen maa forstyrre mig i mine Taarer, og i mine menneskelige

Nos

Morescer. Hvorledes kunde jeg anvende de sidste Dieblikke af Aaret, som endnu ere til overs, lykkeligere, end naar jeg helliger dent til Medlidenhed, til at tænke paa Doden, og de Saliges Siele! Han er altsaa i Evighedens Skisod og den uudsigeligste Noe - - ? Hvad maa en Geist, optagen fra Jorden, ved den første Indtredelse i de Fuldkomnes Land, føle; hvilken guddommelig Velhft! Ledsaget af den Almægtiges Haand, overfejrer han Salighedernes Verdener; henrykket af Guddommens Straaler, priser han sin Fodsels og sin Døds Dag tillige, og seler, at HErren er Gud. - - Nu seer han den guddommelige Forlösner, og taber sig i hans Kierligheds Dyb, og bliver drukken af hans Forlostnings Hemmeligheder. - - Han begynder de evige Lovsange til Guds og Dydens Ere. - - Den ringeste gode Giersning paa Jorden stiller sig nu for ham i et helligt Lys, og enhver edel Hensigt bliver ham en Belønning for den Alvidende, og bliver ham en øwig Noes i de Fuldkomnes Aars syn. - - -

E

Min

Min kære B - , tag disse Indbildningens Billeder til Hjælp, naar De vil følge den Salige med Deres Tanker. Skulde han ikke være saa lykkelig, som jeg har sagt? Han er det i Sandhed, og jeg priser Gud i dette Dieblif, at han er det. Vilde De vel holde Deres L - , om det stod til Dem, kun en Time tilbage fra denne Lykke? Ophæve end saabanne Tanker ikke i Sorrigs Timerne den naturlige Følelse, og vor Længsel efter dem, som vi elsker og ere forbundne at elsker; saa giv re de dog vor Bedrøvelse til Dyd, i det de give den de tilbørslige Skranker. Og hvilken Trost er sterkere og guddommeligere end denne: HErren har givet ham, HErren har taget ham! Han bevare Dem i det Aar, vi begyndte, sund og fornøjet, og skienke Dem denne Welgierning endnu i mange følgende. Han lade Dem opleve de lykkeligste Fadres Glæde, og lade Dem see i Deres Sonners Sæder og Gierninger, en god Moders elskvoerdige Hjerste, og steds nyde Lønnen for en omhyggelig Opdragelse. Jeg ønsker dette med det op-

rig-

rigtigste Hjerte, og er saa længe jeg lever ic.

Tre og halvtrediesindstyvende Brev.

Højterede Herre,

Jeg maatte være meget føleslos, dersom den Bisald ikke kunde fornøje mig, hvormed De myelig har becoker mit Poesie; men jeg er og for billig til, at jeg skulde beholde den heel for mig selv. Jeg vil meget mere dele den Berommelse, som De have tillagt mig med Dem. Deres smukke poetiske Brev overbeviser mig om, at De have en nærmere Ret dertil, end jeg. Men den Forcering derimod, De giore mig med Deres Vensteb, den antager jeg med den største Taknemmelighed. Og dersom man kan fortiene det ved Hjerlighed for den gode Smag, og ved et got Hjerte; saa haaber jeg at være det bestandig værd. Det

Smerter mig, at vi ere saa langt fra hinanden,
at jeg ikke kan nyde Deres Omgang, - og jeg
vilde ønske, at De vilde erstatte mig denne
Forliis ved Deres Breve. Jeg er ic.

Fire og halvtrediesindstykende Brev.

Til en

V e n i n d e.

Altcaa ere alle Hindringer roddet af Veien,
som i saa lang Tid have opholdt Deres Ons-
ske? Deres Kiereste er forsorget med en ans-
seelig Lykke, og De ere inden saa Uger Hans?
Ingen Esterretning i Verden har fornoret mig
saa meget som denne. Jeg kan slet ikke lese
mig meat paa Deres Brev: Hvem er lykkes-
ligere end jeg? Begynde De det. Ja hvem
er lykkelige end De? Men hvem har ogsaa
mere fortient at være det, end De? Hvem

har

har elsketommere, dydigere, og bestandigere?
Jeg siger det til Deres Ere, at De have
iblant alle Fruentimmere, som jeg min Levetid
har kiendt, viist den største Kierlighed og tillige
det største Heltemod. At vente paa en fra-
værende Elskere i Skionhedens Faraar længere
end otte Aar; at opofre de fordeelagtigste Tila-
bud, uden engang at høre paa Dem; for en
Elskeres Skyld, hvis Lykke endnu var uvis;
ja min Veninde, hvem kan det? Jeg ønskede,
at have seet paa Deres første Omarmelser!
Dog De har jo beskrevet mig denne kielne
Scene saaledes, at jeg har seet og folet den.
Tog Deres Elskede i Favn, imens De læse
dette, og tal ham i mit Navn med tusende
Kys for den Forksielse, som han har gjort
mig ved Deres. Jeg kommer vist til Deres
Bryllup; vist; thi Himmelnen er al for god til,
at den skulde unddrage mig den Glæde at ses
den største Kierlighed og Dyd belønnnet; kør,
at see Dem og Deres Mand efter saa lange
Onske lykkelige. Hvor vil han talke mig i
sin Gruds Arme, at jeg har været den første,

som har lært ham at kende. Hende! Altsaa har mit Venstebæ været Aarsag til den smmeste, og om sider ogsaa til den lykkeligste Kiers Nighed? Stolte Lanke! Jeg kysser Dem Haanden, kicreste Brud, og er inden otte Dage selv hos Dem. Der vil jeg ved min Glæde over Deres Lykke bevise, at jeg frem for tusende andre er ic.

Fem og halvtrediesindstybende Brev.

Ell

Frue von P**.

Vlaadige Frue,

Omendfiont Deres Herr Gemal har forsikret mig, at De saae det gierne; om jeg skrev til Dem i Vers; og omendfiont jeg intet hellere gier, end hvad De gierne see; saa kan jeg dog i Dag ikke overtale mig til at skrive poetisk til

Dem.

Dem. For nogle Uger skulde jeg have vovet det uden Betenkning; thi den Gang havde jeg endnu ikke læst Deres Vers. Jeg vidste at De var en Elskere af Poesien, men jeg vidste ikke at De Selv digtede saa smukt. Nu veed jeg det ikke alene, men jeg føler det endnu. Og af Frygt for, at jeg ikke skal kunne giøre saadanne Vers, som De fortiene, som De giøre selv, og som De maafee vente af mig, vil jeg i Dag heller lade det reent blive, og bie intil der kommer en Time, da jeg har mere Mod, omendfiont jeg ikke faaer mere Lykke. Men jeg undskylder mig ikke underledes, end som om De mistede noget berved, at dette Brev er prosaisk og ikke poetisk. Er denne Feil ikke næsten ligesaa stor, som om jeg havde gjort et slet Vers? Kan jeg ikke tale om noget vigtigere? Jo Madam, tilled mig at jeg spørger hvorledes Deres kiere Gemal lever, og om De ikke finde ham hver Dag elsværdigere? Ganske vist; og det er Frugten af Deres Omgang. De skulde kun høre hvor lykkelig han priser sig; at han eier Dem! Jeg torde snar

sige, at han nu er mig bevaagnere end nogen anden, blot fordi han seer, hvor hoit jeg agter Dem, og hvor meget jeg er overbevist om, at han ikke kunde have trofset noget bedre Val. Jeg seer at jeg staarer i Fare for at sige mere end Deres Beskedenhed tillader, ja jeg frygter, at jeg allerede har begaet denne Feil, hvori den ivrigste Hsiagtelse lettest forsalder. Jeg vil altsaa heller slutte, og ved min Taus- hed give Dem tilkiende, hvor stor den Verbs- dighed er, med hvilken jeg frem for alle andre lever. ic.

Sex og halvtrediesindstyvende Brev.

Min Eiske Ven,

Jeg er syg. Kan man da maa ske skrive sig sund? Tilforn kunde jeg undertiden læse mig sund; men nu hielper det heller ikke mere. Jeg sogte i Gaar alle Deres Skrifter for en

Dag,

Dag, jeg læste endog mine egne, og jeg blev dog stedse mat, stedse tung og doven. Jo jo Wittighed hielper i Sandhed ikke for alting. Om jeg strax vilde giøre et Forsøg paa, om jeg kunde lysse mig sund paa Deres lille Christiane? Hvad mener De? I det mindste kan det intet skade mig, og De tage intet derved. Jeg har alltidet ladet mig sige, at et Kys af en sed lille Pige skal være en halv Universalmedi- cin. At hvad Hiertestyrkelse maa da ikke tusinde, og endnu engang tusinde give! Jeg vil altsaa vove det derpaa, og De skal være Den Forste, som jeg vil melde min Sundhed, der som det Middel slaaer an. Hvad gier man ikke for Sundhedens Skyld? Og hyori finder en god Ven sig ikke for at hielpe en Anden dertil? Gier Dem ingen Bekymring, det skal ikke blive til nogen Sædvane; De skal heller ikke blive forglemt derved. At vil jeg sige: Endnu et, lille Christiane, nu kuns et, ikke for mig, for Deres Ven, for Deres kære Damon o o o. Seer De, saa kys- ser Deres Damon o o o, dog nei han

E s

Kysser

Eysser ikke slet saa; men saa o o o. Jeg vil strax gaae til hende, thi det bliver mig stemmere og stemmere jo mere jeg skriver. Nu gribet det red Hiertet an. Lev vel ic.

Syb og halvtrediesindstyvende Brev.

Madam,

De forlange, at jeg i et offentligt Skrifst skal opmunstre Møderne til at opdraage Deres Døtre med mere Omsorg. I Sandhed Deres Ønske er meget billigt; men skulde jeg ogsaa blive hort? Og om jeg blev det, skulde de arme Piger ikke komme til kort derved? Stil Dem engang for, at Møderne fulgte mit Raad, og lode Deres Døtre opdraage paa en ret fin og artig Maade; at de lærede eller lode dem lære at tenke og tale lige saa vel som at sye og kaage, hvad vilde Folgen blive deraf? Blant hundrede Piger skulde neppe ti faae en

Mand

Mand, og blant disse ti Gistermaale skulde neppe to være lykkelige. Nei Madame, saa lenge de fleste Mandspersoner ere Narre; saa vilde det være den største Ulykke for ugifte Fruentimmer, om de være alle sammen klog. Enten skulde Mændene ikke vilde have dem, fordi de havde den Fejl, at de være klogere end de; ellers Pigerne, dersom og mit Raad blev hørt; skulde ikke vilde have Mændene, fordi de var dem for dumme. Men kunde da ikke en klog Mand tage ti kloge Koner? Da det lader sig meget vel tanke; men Polygamien har alt for mange Besværligheder, end at vi skulde indsøre den igjen. Jeg for Exempel, kommer uden for mig selv, naar jeg alle neste seer et klogt og elskværdigt Fruentimmer omkring mig, hvad vilde der blive af, dersom ti saadanne skulde drage mit Hierte til dem? Nei Madame, Kierlighed kan ikke bestaae uden en Lighed i Sind og Tankemaade; lad De kun altsaa de fleste Piger vore op uden Forstand, at de kan ligne deres tilkommende Mænd. Det er nok, naar et lidet Antal Smukke i et

hvert

Hvert Land bliver omhyggelig opdraget, og ved den gode Smag giort ret elskværdigt og skillet til Kierlighed, at der kan være nogle gode Koner for de Klogte. For lille Christiane er jeg ubekymret, saalænge hun er under hendes formstige Moders og hendes kiere Tanters Opslugt. Hendes gode hjerter vil ved saamange Exempler som bedre lære end alle Regler, let blive dannet, og opfyldt med alle de Fortrin, som Uskyldighed, Klogskab og Belanstandighed pleier at forskaffe et Fruentimmer. Men hvor vil det gode Barn faae en Mand som er hende værd, naar hun bliver saa, som hun lader os haabe? Det veed jeg ikke at sige Dem, om jeg ogsaa tenkte mig nok saa lange om. Jeg er ic.

Otte

Otte og halvtrediesindstyvende Brev.

Til en god Ven.

Over Deres ubittige Capellan har jeg ørgret mig meget, men endnu mere over Deres spodiske Fortælling, og tilsidst allermeest over mig selv, at jeg havde været taabelig nok til at ørgre mig over den enes Uvidenhed, og over den andens Ondskab, da begge burde have opvokket min Medynd. Hvad gir det da, om denne ubeklente Mand liender og læser mig, eller ikke? Og hvad bryder jeg mig om den andens Spodskhed? Saa tenkte jeg da jeg kom til mig selv igien. Han vil omrent sige dig, at du just ikke var nogen fortøffelig Auctor. Got, lad ham snakke! han troer det nu ikke,

Sed qui te vendit, Bibliopola, putat.

Er det ikke nok? Da jeg nu har faaet det sagt, som jeg den Gang tenkte; saa soler jeg meget got, at jeg ikke mere er vred paa Dem. Men desuagtet skal mit Brev ikke blive lengere end Deres, siden jeg ikke seer, hvorfor jeg skal skrive mere til Dem, end De til mig, da jeg er ligesaa fornemme som De, om ikke fornemmere. Lev altsaa vel. Det kommer ikke blot derpaa an, at mine Breve ere Dem kiere; Nei De maa fortjene dem ved Deres egne. Hvad synes De om denne Compliment?

Ni og halvtrediesindstyvende Brev.

Madame,

De har skrevet til mig, og jeg er mere end engang bleven rod over denne Høflighed. Man kan ikke drive sin Efterladenhed høiere end jeg har drevet den. At lade ti Aar gaae forbi, uden at skrive til en Person, som man agter

heit,

hoit, det er en utroelig Feil, og dog har jeg begaæt den, og jeg vilde begaæt endnu en større, dersom jeg var usorskammet nok til at undsylde den Forste. De have i Deres Brev ikke giort mig den ringeste Bebreidelse, og det har smertet mig meest. Lad det nu være nok med den Straf, og naar De tenke derpaa, at jeg i ti Aar ikke har skrevet Dem til, saa tenk tillige paa, at jeg i to hele Aar nesten ikke har laabet nogen Uge gaae forbi uden at skrive Dem nogle Gange til, og maaske hver Maaned sungot om Dem engang. Lad Frue Commisionraadinden giøre Afregning med Phyllis. Thi denne Røes kan De dog ikke negte mig, at jeg har været ret en belymret og omhyggelig Elfer. Men hvad maa jeg dog have sagt Dem i alle De mange Breve og Vers? Det maatte jeg gjerne vide. Staaer der da i dem alle intet andet, end at jeg elfer? Det kan ikke være muligt. Vær dog saa god og bring mig mine Breve med til Messen, jeg beder Dem ret indstændig derom. De skal finde Deres forvarede i min Skriverpult med større

Dms

Omhyngegighed, end nogen Lærd forbaret sit kostbareste Manuscript; men det forstaaer sig, at de ere temmelig forslidte. Det første Aar har jeg dem af stor Kierlighed mestendeels hos mig. I det andet giorde jeg vittige Anmerkninger dertil, og i det tredie glemte jeg dem med megen Bekymring i min Skrivespult, siden jeg hørde at De gistede Dem. Vil Deres Herr Kiereste ikke lee, naar han seer hvort ubarmhertig De have ladet mig sulke! Hvorlangt jeg har maattet bede Dem, at De ikke midt under mit flagelige O og A vilde lobe Deres Wei? Jeg troer et heelt Fierdingaar. Saadan en Anekdote finder man ikke i alle Romaner. Ikke destomindre kysser jeg dem endnu efter ti Aar paa Haanden, og er med den største Hoiagelse ic.

Tre-

Tresindstyvende Brev.

Kiereste Ven,

Altcaa er jeg Deres Besordrer, og bedre i Stand til at forsorge mine Venner, end mig selv? Reis De hen, og tag imod Deres Emsbede, som en Gave af Deres gunstige Skiebne, der har haft Dem saa kier, og skienket Dem det ved en Vens, og ikke ved en Patrons Haand. Skriv mig tit til, og fortel mig, naar det gaaer Dem vel. Dette skal vere Beleffningen for et Venstaf, for hvilket jeg egentlig slet ingen kan fordre. Jeg er Deres kiere ic.

u

Et

Et og tresindsthyvende Brev.

Madam,

Jeg vil ikke saa meget besvare Deres sidste Brev, som alene sige Dem, at jeg har bekommet det. Jeg satte gierne til, at jeg havde læst det med den største Fornøjelse, dersom jeg korde sige dette uden Forsængelighed om et Brev, som største Delen er opfyldt med Besommelset over mig. Dog hvad skal jeg nægte det? Saa besseden jeg ogsaa er, eller ønsker at være; saa seer jeg dog ingen heller at rose mig end et Fruentimmer som De: og uden Begierlighed ester at behage Deres Kion, skulde jeg ikke alene overhovedet have frevet mindre, men ogsaa mindre Got. Begge de Vers, hvorom De tale, ere mine. Det ene deraf har staaret mig selv an; men Al! hvor sielden oplever jeg denne Lykke! Jeg har saa mange Gange maattet syuge om Kierlighed uden Kierlighed, at det var ingen Under, om disse Vers

inde-

indeholdte noget mere, end Melodien af Kierlighed. Skal jeg da ikke gratulere Dem til det nye Aar? Snart havde jeg Lust til at opregne al det, som jeg under Dem, og som De fortiene; men Nei, De har jo intetont giort mig; hvorfors vilde jeg da straffe Dem med et langt Onske? Lev De tillige med Deres Hr. Kiereste lykkelig og fornøjet. Jeg soler, at dette Onske gaaer mig fra Hiertet, og at den blotte Tanke om Deres tilkommende Lykke alle rede fornøjer mig.

To og tresindsthyvende Brev.

Mademoiselle,

Jeg vil ret oprigtig tilstaae Dem, hvorfors jeg i saa lang Tid ikke har svaret Dem. Jeg har - - hvad tenkte De vel? Været syg? Nei. Været af Byen? Heller ikke. Hafst saa meget at forrette? Endnu mindre. Jeg seer vel, De giette det ikke; men kunde De da ikke giette det, om De vilde? Betenk kun,

U 2

jeg

jeg er, uben at rose mig, en Poet, og af Natur = = Ikke sandt, nu veed De det? Ja min kære Mademoiselle, De har ret, jeg er bleven forliefet, og derfor har jeg i saa mange Maaneder endnu ikke svaret paa Deres Brev, og vel credive andre foruden. Men, at jeg strax kan giøre mig betalt for min Oprigtighed; saa forlanger jeg, at De i Deres næste Brev ikke bebreide mig min Esterladenhed. Den Aarsag, som har forsørt mig dertil, er jo saa menneskelig som en kan være. Ja Mademoisell, De skulle kun see den sode Pige! De skulle kun see hendes store blaa Øyne, den uskyldige og tillige vittige Mine = = Dog jeg var ikke tænke mere paa hende, ellers forglemmer jeg at skrive. Hvad hun heder; vil De vide? Det er næsten for meget at forlange. Skal jeg da sige Dem den hele Hemmelighed? Ja jeg nævner Navnet alt for gjerne. Hun heder, ligesom De, Emilia. Bliv ikke rød, jeg vil ikke sige et Ord mere, undtagen at jeg er Deres bestandige Ven og Tilbeder.

Tre

Tre og tresindstykende Brev.

Til et

Frue nt i m m e r

af min Familie.

Min Kiereste Veninde,

Jeg beklager hver Dag, at jeg endnu ikke kender Dem af Person, og undertiden er jeg saa forstængelig, at jeg indbildes mig, det kunne heller ikke være Dem ligegyldigt, at De endnu ikke kende mig. Fortyr mig for alting ikke i denne sode Indbildung. Stig ikke, at De derved tilfredsstille Deres Længsel, fordi De sluttede fra Deres Mand, som min anden Beg, til mig. Indfaldet er meget sindrigt; men det behager mig dog ikke aldeles. Det er sandt, jeg og Deres Mand, vi have meget ligt; men vi ligner dog ikke hinanden i alle Stykker. For Exempel, jeg har ingen af

hans Feil, jeg lader mig bedre raade end han; Jeg spotter ikke over Folk, og bagtaler ikke mine Venner. Jeg er etypelig Huysholster, og det alene som jeg har sammensparet i mine yngre Aar beløber sig meget høit. Han derimod skal ikke kunne vise Dem det allerrigste fra den Tid. Hundrede Gange har jeg sagt til ham: Riere Ven, læg dog noget op; naar De engang gifte Dem, saa er disse Penge fundne. Men det hialp intet. Han blev stedse letfindig; Jeg veed vel han vil nægte det, naar De sætte ham tilrette derfor; thi hvem tilstaaer gierne sine Feil? Forst liebt har han ogsaa vorret, saa længe han har lever. Har han intet fortalt Dem om et Fruentimmersom heed Calliste? Dog jeg gider intet sagt. De kunde blive vred paa ham, og det vilde jeg dog heller ikke gierne. Saa meget kan jeg sige Dem i Fortroelighed, at han endnu til denne Time førep en hemmelig og forhuden Correspondence med min Syster. Det er vel sandt, hun er allerede et halv hundrede Aar; men hvortil skal den megen Skriven?

Jeg

Jeg nægter ikke, at han jo skriver meget smukt, og har ogsaa en bedre Hånd end jeg; han gior bedre Vers end jeg; han kan tenke meget dybsindig. Men med alle sine smukke Vers, med al sin Dybsindighed, er han (tag mig det ikke ilde op, at jeg atter maa rose mig selv) er han, siger jeg, dog ikke saa munter i Omgang, saa artig, saa tienstaglig, saa selskabslig, som jeg. Endog nylig sagde et fransk Fruentimmer til mig, at jeg iblant alle de tydste Lærde, som hun haade set, besad den mest Vivacité (det er hendes eget Ord), og var altermindst en Pedant. Desværre hænger det ved de fleste Folk fra Studerekammeret, at de ere stumme i Selskaber; jeg derimod, omend blot mine Fiender alletider have sagt mig det paa, og endnu med megen Rimelighed sige det, jeg er saa lidet genegen til denne Feil, at jeg endog i Selskab med vor Byes Skinheder alletider beholder det sidste Ord; og dertil hører vist megen Weltalenhed. Om jeg seer saa smukt ud som Deres Mand? Det vil jeg juist ikke sige. Umidlertid har jeg forrige Som-

mer. ladet mig affildre i Miniatur, og hele Verden tilstaaer, at mit Ansigt seer ret artig ud paa Portraitet. Jeg vil tage mig den Fri-
hed at skille Dem det over med første Bruns-
viger Messe, at De i det mindste kan see hvor-
ledes Deres Tilbeder, og beste Ven seer ud,
og at jeg ikke ostere tor begaae den lille Fejl at
rose mig selv, for at opvække hos Dem en Lang-
sel efter mit Bekjendskab, og at overtale Dem
til en Reise til Obersachsen. Ellers maa jeg
sige Dem, min liereste Veninde, det skulde
staae Dem saa vel an hos os, at De vel glenite
at reise tilbage igien.

Her kunde jeg slutte mit Brev med en god Samvittighed, dersom jeg ikke endnu vilde
sige Dem, at den høslagde Present kom fra
mig. Ikke, som om De derfor skulde bede
mig til Fadder. Nei. Jeg sagde mylig til
min Broders Kone: Syster, jeg gad nok
giort vores Veninde i B** en lille Present,
hvad raade De mig til? Det vil jeg snart
sige Dem, begyndte hun. Beed Madame
St**, at hun giør Dem en Christnehue,

(eller

(eller hvad det heder) og stik den til Lovise; maaske hun bruger den snart. Hendes Mand er al for ubetænksom, til at han
skulde tænke paa saadanre Ting. Kort,
hvad man siger mig, det gør jeg. Jeg skil-
ler Dem altsaa dette Tegn paa min Forsorg,
uden at det juft skal være et Bewiis paa den
Kierlighed og Hsiagtelse, med hvilken jeg er ic.

Fire og tresindstyvende Brev.

Til

hr. von S.**

Min lieire lille S**,

Jeg veed intet at skrive Dem, uden at jeg
intet har at skrive. Thi at jeg elsker Dem,
at jeg agter Dem høit, det har jeg nu allerede
i ti Aar efter hinanden skrevet Dem. Comoes-
dierne kan jeg ikke skille Dem, om De saa
vilde lade mig sætte Bagten for Huset. Men

U 5

jeg

jeg tænker snart at opfylde mit Løfte. Lev vel; og kom ret frist tilbage fra Badet. Jeg er syg igjen, og dog alligevel skriver jeg endnu. Da min kære S**¹, dersom De engang mærke, at en Son af Dem vil blive en Autor; saa lad den høire Haand slaae over paa ham. En Ulykke er dog bedre end den anden. Jeg er Deres kære ic.

Fem og tresindsthyvende Brev.

Til

Den samme.

De har skrevet mig ret et smukt Brev til, for hvilket jeg ikke bedre veed at takke Dem, end at jeg besvarer det strax paa Timen. Nu tilsgiver jeg mig det meget gjerne, at jeg ikke har holdet mit Ord, og ikke skrevet Dem til først; thi maaske jeg da ikke havde haft dette Brev. Jeg vil altsaa heller ikke sige Dem, at jeg har været i Erzgebirget, at jeg har besøgt min

Moder,

Moder, og altsaa haft mere end en Hindring i at skrive Dem til. Men det maa jeg sige Dem, at jeg paa min hele Reise har været ret uhyggelig syg, thi Deres Medlidenhed er mig kierere end den kloge Regel, at man ikke allestider skal klage sig.

De opmuntre mig i de frankiske Smukkes Navn, at jeg snart skal udgive det tredie Bind af mine Fabler og Fortællinger; men siig kun disse vittige Born reent ud, at der saa set ikke kommer nogen. Jeg vil heller taale Deres Bredre uskyldig, end maaske ved et tredie Bind tabe deres Bisald. Af de Stykker, som jeg engang læste for Dem, har jeg allerede sædlagt i det mindste den halve Deel; og denne Grumshed er en Pligt, som jeg er mig selv skyldig. At være usfrugtbar, er alsetider bedre; end at betynde Verden med middelmaadige Fostre. De veed at jeg nu maa stienke den største Deel af min Tid til ganske andre Arbeider, end til saabanne, som have gjort mig bekjendt for Verden, eller i det mindste for Boghandlerne; og hvo som vil skrive got,

Kan

Kan ikke skrive alletider, og skal heller ikke skrives meget. Skrækkelige Sandhed! Beed kun for mig hos disse Smukke! Et got Ord af Dem kan mere udrette, end et vind af mine Skrifter. Siig dem til Slutning, hvad De selv kunde skrive, dersom De vilde; saa skal disse Fruentimmer gierne kunne undvære Fortsættelsen af alle mine Skrifter. Og endnu ens gang til Slutning, kom snart tilbage igien. De ere ikke skabt alene for de Smukke i Darmstadt; Nei, der ere i \mathbb{E} * og i det mindste tre Mile i Omkreds mange som vente paa Dem; ogsaa mange Venner, og i Besynderlighed Des res kiere ic.

Sex og tresindstyvende Brev.

Naadige Frue,

Om De end ikke havde tilladt mig den Ere at skrive Dem til; saa skulde jeg dog have taget den selv, for at sige Dem fra Leipzig af;

hvor

hvor megen Tak jeg er Dem skyldig. De har ikke alene taalet mig otte Dage i Deres Huis, men tillige beviset mig saa megen Naade, som om jeg havde været Deres egen Giest. Hvormed har jeg fortient alt dette, Naadige Frue? Hvormed? Dog nok, det er Deres Carakter endogsaa at være høflig imod dem, som ingen Ret kunde giøre sig dertil. Kan jeg derved være taknemmelig, at jeg aldrig forglemmer den Ere, som De have beviist mig; saa skal jeg være det saa længe jeg lever. I det mindste skal jeg være det, saa ofte som jeg nævner eller hører nævne \mathbb{B} **, og alletider i tankerne kyss Dem paa Haanden. Dette vil jeg giøre mig til en Lov; og o hvor let vil den blive mig at holde! Nu kunde jeg giøre Dem en meget klagelig Beskrivelse over min Hjemreise; men det kan være nok, naar jeg siger Dem, at jeg først i Torsdags Aftes Klokkens Elleve ankom til Leipzig. Altsaa har jeg paa to og tyve Mile maattet reise fire Dage og tre Nætter. Den stemme Vognmand! Med ham skal ingen uden min Fiende, ingen uden den kiore, der

har

har noget Ont i Sinde. Forlad mig denne lille Forighed. Jeg veed intet mere at sige, end at jeg med den fuldkomneste Erbedighed og Erklaendtslighed er ic.

Syv og tresindstyvende Brev.

Fra et Fruentimmer.

Gier Dem ingen Bekymring, Deres Ven har hverken faaet en Velsnning forud, heller ikke da han bragte mig Deres Brev. Jeg kan heller ikke huske, at jeg havde lovet ham noget, og om det ogsaa var skeet, saa vil jeg ikke huske det, siden han har praeler dermed. Overhovedet har De Ret, han er en smule lumske; saa ørlig en Mine han ogsaa kan give sig. Hvad taber han da, fordi De skrive mig til? Intet, intet i Verden. Og om han nu troer at have Ret til at narre Dem, maa han da giøre det til min Skade, og give Dem det giftige Raad, at De ikke skal skrive mig mere til? Men den gode lumske Raadgiver har besdraget

draget sig, og han skal ikke ophæve vores Brevs vexling, om han ogsaa kunde fortrylle, og det kan han dog i Sandhed ikke. Jeg siger Dem altsaa, at Deres Breve ere mig ret behagelige, og jeg bygger saa meget paa denne Forsikring, at jeg snart vil faae et igien fra Dem. Og dersom mine tiene til at forstasse Dem et fornøjet Dieblik mere; saa vidste jeg ikke, hvorfor vi ikke vor Levetid vilde skrive hinanden til. Ja vi vil giøre det, vi vil skrive hinanden til; og dersom det ørgret den sine Ven, saa vil vi endogsaa holde af hinanden, og han skal støtte vore Breve bort; og nsdes til at see vores Venstaf støtte vore, paa det han kan have Aarsag til at ørgre sig. Jeg kan snart ikke lide ham mere, og har stor Lust til at have ham, dersom De mene, at man just ikke forsønder sig meget paa ham. Doris vil jeg paa de Wilkaar glemme til Dem, isald De som Mand vil være ligesaa artig og from, som De er som Ungkarl. Vor lumske Ven kommer; jeg vil dristig læse Brevet for ham; han kan dog ikke giøre mig noget surere Ansigt, end han

allerede har. Der seer han neppe, at jeg er
Deres gode Veninde ic.

Otte og tresindstyvende Brev.

Høitærede Herre,

Det gør mig ont, at jeg ikke kan tage imod
den Ære, som De tilbyde mig. En Foraarss-
euur, og en Reise som jeg for den Sags Skyld
maa foretage, og det endnu i denne Uge, fors-
hyde mig at giøre en Fortale til Deres Vers,
og komme i saa fald min Undseelse og Frygtags-
righed til Hjelp. Imidlertid talker jeg Dem
hierretlig for den serdeles Fortrolighed, som
De holde mig værdig, og jeg vil strax paa Tis-
men føge at fortíene den ved en venlig Erin-
tring. Nemlig jeg ønskede, høitærede Herre,
at De endnu for Trykken vilde gaae Deres
Vers igjennem med nogle gode Venner og
Kiendere, og forbedre dem hist og her, ja lade
nogle reent ude. Jeg finder overhovedet mes-
get smukt deri; men ogsaa meget som ikke staar
mig

mig an; meget som i Henseende til Deres
Carakter synes mig for frit, allerhelsst naar jeg
beteunker, at dette Skrifft er dediceret til en
stor Theolog. Dog jeg kan tage feil, og det
kommer ikke an paa min Tanke, men paa
Kiendernes Dom. Har De allerede raadsført
sig med dem; saa vil jeg med Fornsielse have
Uret. Alt dette siger jeg Dem af en sand
Oprigtighed, og ikke i ringeste Maade af en
critisk Hoomod. Jeg ønsker mig Deres Ven-
skab, og taler med Dem som Deres Ven.
Lag mig det altsaa ikke ilde op, om jeg ved
min Erindring ikke har været omhyggelig nok
i at vælge mine Ord. Jeg er med den største
Høitærelse respektfuld og Respektfuld.

Ni og tresindstyvende Brev.

Min Eiere Jomfrue Cousine,

Jeg har faaet Deres dobbelte Foræring. Det hersker i Deres Maade at brodere paa, liges den samme gode Smag, som hersker i Deres Breve og Tale, og jeg vilde handle ubbillig, dersom jeg loenger fortiede Dem denne Noes. Nok, De har giort mig en Foræring, som viser mig Deres Dueslighed; og hvad er billigere end at jeg igien giør Dem en, som viser Dem min? For to Broderinger fra Deres Hænder skiller jeg Dem to Bøger fra mine; en Catechismus og en Roman. Dersom den sidste forråder Dem, saa skal den første strax forbedre Dem igien. De lee? Vil De maaske sige mig dermed, at jeg ikke torde ved at giøre mig denne Bekymring; at min Roman selv var en Catechismus; Ei, ei, Jomfrue Søster, det var Ondskab! Saa bidende har endnu ikke noget Menneske critiseret mig. Jeg

til

tilgiver Dem det, siden jeg ikke strax veed noget Middel til at henvne mig. Vi ere nær Forvante, og - - ja; og hvem veed, om De har ganske Uret? Vi vil ikke mere tanke derpaa. Lev vel, og hils Deres Eiere Mama og Jomfrue Søster hundrede Gange fra mig.

Halvfierdesindstyvende Brev.

Ei en

B e n i n d e.

Min Eiere Madam,

Forend vi begynde at tale med hinanden, saa tillad mig, at jeg i Tankerne tot give Dem nogle Dosin Kys; thi det kan Deres Mand ikke see, og om han endog ved hjælp af sit Farpe Syn faae det, saa kan han dog ikke forbryde os det. Paa Kyssene vil jeg da nu sige Dem, at jeg holder ret hertelig af Dem, og jeg vensker det samme af Deres Venlighed. Al dersom

som det dog allerede var May! Den hele May vil jeg tilbringe hos Dem; saa vil vi tale med hinanden, læse med hinanden, spøge med hinanden, og gaae at spadsere, og glæde os at vi leve og ere gode Venner; saa vil vi sætte os i det Grønne, og plukke Blomster, og flette Kranser til hinanden, og takke Himmelnen for det hele Foraar. Alt det vil vi giøre. Men hvor skal da Deres Mand blive af? Deres Mand? Han kan ogsaa gaae med, om han intet har at studere. Men han kan ogsaa blive hjemme, og imidlertid arbeide noget poetisk eller prosaisk, at han kan læse os noget for, naar vi komme hem, og fortjene sig vores Bisfald. Hvem som er sund, maa arbeide, og den som har saa megen Geist som Deres Mand, han maa arbeide for to Personer; men en syg Poet, og en elskværdig ung Kone, de maa fornse dem for tre Personer. Doctoren har udtrykkelig raadt mig, at jeg skal drikke Brynzen i Deres Selskab; og om det ikke har været Doctoren, saa har det været mit eget Hjerte, og begge folger jeg gjerne. De kan uden Fors-

tryk-

trydelse lade sede de unge Kyllinger got. Fedre Kalve skal ogsaa være ganske sunde. Endnu et, Madam, hvor skal jeg sove? Kun ikke i noget Kammer hvor der ere Muus. Jeg vil heller have nogle smaa Bierne og et Rhinoceros omkring mig, end disse Geswindtsødede. Det spørger dog ikke paa Deres Gods? Nu om det ogsaa var saa! Jeg bringer ret en smuk Forraad af slette Vers med, hvormed jeg vil læse Spøgelserne paa ti Mile-veis bort. Der har allerede adskillige gode Venner tilbudet sig at reise med; men det kommer mig immer for, som om jeg ingen skulde tage med. Jeg kan ikke sige hvorfor; men jeg føler, at vi ikke behøve Dem. Deres Mand maatte ogsaa blive fortrydelig, dersom mange Folk skulde være Vidne til vores Fortrolighed.

Nu, det vil være ret artigt! men mit kære Veninde, der er endnu to Maaneder til; var det dog kun bare saa mange Dage! Tag mig det ikke ilde op, jeg maa give Dem et Kys igjen. Thi jeg er reent udmattet af den megen Skriven. De kan jo give mig det tils-

bage, i Fald Deres Mand vil giøre Omstæns-
digheder. Hils ham og siig ham, at jeg læser
hans Skrifter ligesaa gierne som Mosheims,
at han ikke skal blive fortrydelig paa mig. Jeg
er min Levetid Deres ret fardeles gode Ven.

Et og halvfierdesindstypende Brev.

Til en god Ven.

De veed dog, at det i Dag er allerede den
femte Maj, og at De har lovet mig at tilbringe
Majen hos mig paa Landet? Jeg erindrer
Dem altsaa om Deres Lovste, eller meget mere
om den Fornsielse, som De ere Dem selv
skyldig. Jeg indbyder Dem endnu engang,
i min kære Kones Navn, i den skelmiske Dos-
ris Navn, i Venskabs, Kierligheds og Mæ-
jens Navn.

O Maj

O Maj! du ødle Hierter fryder,
Din glade Smil Naturen pryder,
Og giver den nye Pragt ved din.
Du synker Venner, som dig viids
Uskyldig Glædes Tak at yde,
Men, frem for andre Marke, mit!

Kom, De skal finde alt det, som De kan vense
sig af Foraaret og en Giestesrie Bertinde.
O hvad er det for en vegelsindig Mine De gis-
se! Det er den Mine som Underdanen gør,
naar den naadige Herre lar ham sige til Hove,
og ikke en Vens Mine, naar hans Venner
kalde ham til at glæde sig. Bort med Deres
traurige Bøger. Om de nu studere fioerten
Dage mere eller mindre i Deres Levetid, ders
ved vil den beste Verden ikke tabe meget. De,
og mange andre vide formeget, end at jeg kan
troe, at De endnu skulde studere af Kierlig-
hed for Videnskaberne og for Verden, og ikke
meget mere blot af en viisdomssuld Hovmod.
I Fortrolighed talst, dette hele Sted derfra,
O hvad er det for en vegelsindig //,
har min Kone indgivet mig. Jeg vilde snart
svære paa, at det tillige skulde være en Satire

paa mig, og jeg vilde gjerne blive vred paa min Kone, dersom jeg kun kunde. Men hvor kan jeg det? Hun gjorde mig en Mine, da hun gav mig denne Stikpille, hvori der var mere Venlighed, end der kan være Ondskab i ti Satirer. Hun bliver dog en Kone, som jeg ikke kan ønske mig bedre, og som elsker Dem, som sin Broder; men paa de Vilkaar, at De komme til os. Hun har allerede besaet vores Christopher, at han paa Løverdag skal kise til £**, at han skal trække sin beste Kjortel paa sig, at han skal giøre Vognen reen, at han i Dag og i Morgen skal giøre Hestene brav til gode, at han skal hente Dem af, ikke tale meget med Dem, slutte sig til åL Tинг af Deres Gielast, og for al Ting passe paa, at De ikke midt paa Veien springe ud af Vognen, og gaae til Gods tilbage til £**. Christopher spurte, om den Herre da var saa egensindig. Ja vist nok, sagde min Kone, han er ligesaa egensindig som godvillig, destomere maa I passe paa; fort, det er den Herre, hvis Boger I alletider løse i om Sondagen,

Derpaa

Derpaa buggedede Christopher sig dybt, og sagde, at et heelt Aars Liv ikke kunde være ham saa liert, som at han maatte llore for denne Herre. Altsaa paa Sondag-Middag lader han sig see for Deres Huus i sin fulde Stads, og i dyb Erhödighed, og vi vil med aabne Arme og dekket Bord vente paa Dem imod Aften i den lille Allee. Herr R ** lader Dem hilse heel sedmodig. Der er med Forsaaret gaaet en stor Forandring for i hans Carakter.

Den Stolte, som saa tit lod høre,
At Elskov ham ei kunde røre
Bortsukket traurig nu sin Dag;
Skyer Dem ham søge at opvække;
Glyer eensom i den mørke Hække.
O Maj! Hvor er hans Hovmod nu?

Han elsker!

Alvorlig, han elsker. Giet hvem? De giette det ikke. Den unge Enke. Denne har ved Hielp af Forsaaret kuldkastet hans stolte Hierstes hele System. Det er hans Alvor at han vil ægte hende, og jeg har ikke meget at indvende derimod; De maaskee heller ikke. Imidz

Iertid er hun endnu alformeget Enke, end at
hun i de første otte Dage skulde høre ham.
Kom, bring os noget med at læse, et aabent
Ansigt, og et aabent Hjerte. Jeg er ic.

To og halvfierdesindstyvende Brev.

Et Fruentimmer

Til

Sin Elsær.

Jeg har gjort mig al Umage for at glemme Dem, og jeg havde, uden Røes at mælde, allerede bragt det vit; men Deres sidste Brev har fuldkastet alting igien. Jeg veed ikke, om mit Hjerte er for got til at glemme Dem, eller om De ere for god til at glemmes. Nok er det jeg føler, at De endnu ikke ere blevet mig ligegeyldig, og det skulde slet ikke være mig imod, dersom jeg kunde være en Timestid hos

Dem,

Dem, og høre paa Deres prosaiske og poetiske Snak. Men forlad Dem ikke formeget paa denne Forskning. Jeg siger ikke god for mit Hjerte. Hvoraf veed jeg, om det i Fremtiden vil beholde det Indtryk som Deres Fortienester have gjort? Andre Folk have ogsaa Fortienester, og en Fortieneste kan vel udblukke den anden. Skal jeg altsaa raade Dem ret ørlig, min Kiereste, saa skriv mig snukt ofte til, at jeg kan have Lejlighed til at tenke paa Dem, og paa nye opfylde mit Hjerte med Dem. Røes mig en Smule, tal om mit Færdighed i Musiken, i Tegningen, i Poesien. Siig at Deres Vers ere under mine, at De have mig meget at tale, at enhver Time endsnu er Dem kostbar, som jeg har opføret Dem. Dette er det, hvad De skal skrive. Maaden at sige det paa, overlader jeg til Deres fine Wittighed. Nu vil jeg ogsaa sige Dem hvad De ikke skal skrive. Forst overhovedet intet om mine Feil; thi om jeg ogsaa havde nogle; saa har dog De, som min Tilbeder, ingen Ret, til at blive dem vaer. Bidere, skriv

mig

mig intet til om Charlotte, hverken til det Goede eller Onde; thi hun gaaer Dem intet an. Jeg har sagt det til hendes Mand, at De verlede Breve niew hende, og han vil skrive til Deres naadige Hærskab derom. Havde jeg vidst at han vilde drevet Sagen saavidt, saa havde jeg vel kundet tie. Endelig skriv mig ikke mere saadanne Vers til som der staae i Deres sidste Brev, men hie, indtil jeg beder Dem om saadanne traurige Nyheder. Og nok engang endelig, begynd ikke mere mine Breve med: Min søde Christiane, eller dersom De endelig ikke kan lade det Ord blive, saa sæt i det mindste: Velædle, Høitcerede Christiane! Paa disse Vilkaar skal Deres Breve alletider være mig liere.

Tre

Tre og halvfierdesindstyvende Brev.

Ell

Herr Baron Gr**,
fra Landet.

De skulde kun kiort med mig. Det staer mig usigeligt vel an paa Frue von K**s Gods, og det vilde endnu staae mig bedre an, dersom jeg blev mindre opvarket, ikke maatte sove saa blodt, og spiste mindre fornem. Min Verbinde er den artigste Dame i Verden. Hendes Ansigt er saa klart, som Himmelten der i Egnen, og hendes Froken Datter kunde undvære Halvdelen af sine Undigheder, og elskvaerdige Egensskaber, og dersor dog fortiene de Smukkes Misgunst, og den største Heiagtelse af vores Kien. Skal jeg fortælle Dem, hvore

Iedes

ledes jeg tilbringer min Dag her? Dog! hvors for spørger jeg nu først? De har jo beslægt mig det; jeg har lovet Dem det, og der vilde mangle mig alt for meget i min Hornsielse, dersom jeg ikke torde beskrive Dem den. Skit Dem kun altsaa til Taalmodighed, Hr. Baron! thi jeg har i Dag overmaade stor Lust til at snakke.

Jeg sover i et Kammer, som paa den ene Side gaaer ud til Gaarden, og paa den anden til Haven og Marken. De fleste Tider staar jeg allerede Klekken Sex om Morgen'en i vinduet, og med et umetteligt Øje overseer Hosten, i Marken og Haven. Den vide Himmel, hvilken vi i Staden intet vide af, er for mig fra mit vindue et ganske nyt Skuespil. Her staar jeg nu, og glemmer mig en halv Time i at se og tænke. Efter disse lykkelige Døblelle, og ganske drukken af Morgens nens Aande, aabner jeg Døren for at faae fat paa en Tiener; men saa lykkeligt er det ikke. Nei, der komme i det mindste tre paa engang, som mig til Øre har løbet sig stakaandet, og med

med al Magt vil være til min Tjeneste: og naar jeg beder den ene om noget, saa tager den anden det ilde op, at jeg har mindre Forstårlighed til ham. Kort, jeg maa lade mig klæde paa, enten jeg vil eller ikke.

Under denne Forretning besøges jeg af fem eller sex venlige Monner, med hvilke jeg indlader mig i en lidet Samtale, siden jeg veed, at de ikke svare mig. Imidlertid forteller Jægeren mig deres Bedrifter fra Jagt til Jagt, beskriver mig det hele Revier, og beklager sig, at jeg ingen Elsker er af at høsse. Da jeg nogle Gange har givet ham at forstaae, at man ogsaa maa vere barmhertig mod Umelende; saa har han hemmelig erkynget sig hos den naadige Frue, om jeg ingen Pietist var.

Nu kommer da Caffeen; jeg tager en Bog, gør en lærdt Mine, og i det Øieblik tage mine Opraktere Flugten. De Boger som jeg har stukket til mig, ere Terenz, Horaz, og Gresset. Skulde De vel troe, at jeg hos disse Digtene finder mere Skjønhed paa Landes

Landet end i Staden? Dog hvorfør skal De forundre sig derover? Her er Naturen, som begejstrede dem da de sang, selv deres Fortolker. Og den forklarer dem, om ikke just saa lærde, saa dog behageligere og tydeligere, end de anseeligste Commentatores. Beskrivelsen paa en smuk Udsigt, Malerierne af Landets Uskyldighed og Frihed henrykke mig dobbelt, naar jeg kan holde dem sammen med Naturen. Selv de andre Sklionheder hos Poeterne vore mig mere her, end i Stadens Bulder; her, hvor min Forstand ved Landets Undighed giv res mere aaben, og min Smag mere levende og sijn. I Dag faldt Eunuchus mig i Haanden, jeg vilde læse ham igennem; men jeg kom den hele Time ikke længer, end til Enden af den anden Scene; saa tit blev jeg henrykt og opholdt ved disse Oprins elskværdige Ensfoldighed. Jeg kan ikke bare mig, jeg maa noede Dem et Stykke paa af Parmenos Tale til sin forliefte Herre; det er alt for deiligt.

Et

*Et quod nunc tute tecum iratus cogitas:
Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non?
sine modo:
Mori me malim: sentiet qui vir siem.
Hec verba me hercule una Lacrumula,
Quam, oculos terendo misere, vix vi expres-
serit,
Restingvet: Et te ultro accusabis, Et ei dabis
Ultro supplicium.*

Saa? Hører jeg sige, hvorfør har De da just skrevet dette Sted ud? Er det maaske en Ondskab, som skal gielde mig? En Ondskab? Nei, Hr. Baron; men spørg kun Deres Hierte, om der kan være noget mere sandt og rigtigt, end dette Sted. Jo, jo, raabte jeg høit da jeg læste det, jo, jo, en lille falsk Taare! Jeg seer Pigen, nu gnier hun sig i Dinene, og des ynklig. Opperlig! denne lille Taare vil ikke komme; men den maa. Og nu udsletter denne Taare alle Phædrias hidsige Ord, alle paa engang. Saa tenkte og talte jeg ved mig selv, og skiedte paa mig, at jeg ikke ogsaa var saa klog som Terenz. Tilgiv mig denne Skoleepisode. Jeg vil strax ile fra mine Berger til en anden Tidsfordriv.

N

Maar

Naar jeg mesten har læst mig meat, saa gior jeg min Opvarning hos den naadige Frue og Froken-Datter. Jeg finder dem gemeenlig ved en Bog, eller med Forvalteren over en Regning. Alting leer mig i Mode, og selv Forvalteren, der i tyve Aar har været Vagtmester, twinger sig til at giore mig et venligt Ansigt, saa barsk han ellers seer ud. I denne Time, (thi saa lange holder jeg mig omtrent op i min Herskerindes Kammer,) fortiener jeg egentlig Tilladelse til at fornsie mig paa Hendas Gods. Jeg taler med Hende, og vores Samtale løber gemeenlig ud paa, hvorledes Hendas Son, Familiens Haab, skal opdrages. Naar det er hennimod Middag, saa sætter jeg mig midt paa Gaarden, hvis øverste Halvdeel er belagt med Fliser, og omgivet med et Rekverk. Jeg ringer med en lille Klokkle, og derpaa kommer » hvem tenkte De vel? en Flok vingede Dyr, til Fods og i Flugten, jagendes til mig. Jeg giver altsaa Hønsene, de calecutiske Høns,ender, Gies, Duer, Hede, alting imellem hinanden, og overtæller

mine

mine Nationer. Duerne er næsten et utalligt Folk. Derpaa besøger jeg Agerhønsene og Vagtlerne i deres Stue paa Duehuset, og tillige de unge Duer. En yndig Scene! hec mader Moderen sine Born; hist legger den anden en endnu tilkommende Efterverden ud, og opmuntres af hendes Mage til at forlade Reden, for at giore ham Plads, og at vederquæs ge sig med et Maaltid. Forst beder han sagt modig og kierlig, derpaa taler han alvorligere, og naar hun endnu ikke vil vige fra hendes Pligt; saa byder han med en Handue-Tone, og dreier sig ti Gange om i en Kreds, som om han ikke mere vilde see paa hende, og dog alligevel give hende Frihed til at gaae af Reden uden at merkes af ham. Derfra gaaer jeg i Hestestaldene, og tilsidst fra Stald til Stald, og seer den gode Orden, den Neenlighed i Staldene, og den Moie, hvormed Menneskene maa tiene Øvæget for den Nytte det gior dem.

Klokken Tolv ringes Folke-Klokken, og aldrig er jeg gladere, end naar jeg, uden at blive mærket, kan see et stort Bord fuld af

friske og hungrige Piger og Karle. Om end disse Folk i det øvrige ikke ere saa lykkelige, som deres Hærskab; saa ere de dog vist ved Bordet lykkeligere. Alting paa dem øder og taler paa engang. Paa den ene Rad sidder Mandfolkene, og paa den anden Landsbye Skionhederne. Et Bord, saa bredt som Bordet, er fortæret inden en halv Time. De kan let tænke, at der ogsaa gives forslakte imellom begge disse Kion, og at Karlen, naar han vil see i Fadet, undertiden glemmer sig, og seer i sin Kierestes sorte Fine. I Gaar var der Market i en lille Kisbstæd her i Nærværelsen. De havde en gammel Frihed, at de maatte besiege Markedet fra Klokkens Et af. Alle vare ved Bordet i deres fulde Stads, og enhver Karl triumpherede med et Vaand paa sin Hat, ligesom det hans Smukke bar paa Hovedet. Deres Bord var besat med nogle Fade Duer. Alting gik friere og kierligere til. Pigerne spogte med deres Kierester, hvem der skulde give den anden Marketsgave, og brakkede, for at afgjøre det ved Lykken, Vingebenet paa

Duerne

Duerne i tu med hinanden. Chapeauere lode deres Skionheder gemeenlig den største Halvdeel, og disse bukkede sig medens dennis Spog varede saa fordeelagtig over det brede Bord, at deres Galaner enten glemte Seieren, eller dog til Slutning funde glemme den;

Thi Piger, om de end paa Landet fødes,
Er dog som Kisbstæd-Pigerne.

Blant disse unge Folk sidder øverst ved Bordet en allerede graa Mand, seu pius Aeneas, hvilken er Mattevægter paa Herregaarden, og ikke desmindre om Dagen forretter det sureste Haandarbeide. Man spiser ikke førend han har indtaget sin Plads, og saa snart han staer op, folger dev hele Skare af tyve Personer efter. Naar de har Kisb, hvilket skeer tre eller fire Gange om Ugen; saa øder han ikun Halvdelen af sin Portion, og den anden halve Deel bærer han hjem til en Moder som er halvfemsindstyve Jar gammel. Og just for at underholde denne er han Vægter; thi han faaer for hver Mat en Grosken. En suur Grosken! men den gode Mand maa ikke alene vaage

Y 3

fra

fra Klokken Ti af til det er Dag for en Grossen, men ogsaa bestandig bede og siunge, paa det man kan vide at han vaager. Kort, den Mand maa bede for den hele Landsbye, og alle omliggende Egne. Han kan ogsaa virkelig alle Psalmer og den hele Psalmebog uden ab. Og for saavidt dette er forneden til hans Embede; saa troer jeg at man langt snarere kunde finde ti gode Rettens Betientere, end en dygtig Mattevægter for denne adelige Gaard. Saa lidet han sover, saa meget han arbeider; saa er han dog frisk, fornset, og Venligheden selv. Jeg er vis paa De tilgive mig, at jeg har holdt mig saa longe op ved at beskrive denne Mand. Thi er De ikke ogsaa af min Mening, at han snarere fortinerer at foreviges, end mangen stor Mand, der beundrer sig i sit Kobberstykke, og hvis Levnet opfylder en heel tyk Qvartant?

Maar Folkene har spist, saa gaaer vi til Bordet, og omendskjont den naadige Frue har for min Skyld ladet afkorre en Time, saa sidde vi dog stedse endnu to Timer. Over Taflet hører jeg ganske den naadige Frue til, og efter Taflet,

at jeg skal giøre det got, Haven, Skakspillet og Clavecinet. Aftenen, fra Klokken Otté af, er for mig. alene. Da læser jeg endnu en Time, og saa gaaer Dagen forbi. Men hvad der er det fornemste, jeg har alle de otte Dage været frisk. Det er megen lykke.

Mig synes, nu veed De nok om min Tidssordrив paa Landet, og maaske mere, end De kystte om at vide. Dog maa jeg endnu førtelle Dem en lystig Tildragelse, som angaaer Kirke-Disciplinen her i Egnen. Denne er meget tyrannisk. Jeg gaaer forleden Sondag ganske alene i Kirken, saasom den naadige Frue havde Fremmede hos sig. Jeg sætter mig som en Fremmed hos den første den beste Bonde. En Student steeg paa Prædikestolen, og begyndte en forskrækkelig Prædiken over det Evangelium om Lillierne paa Marken. Han var saa philosophisk, at han forklarede Bonderne hvad det var at saae og hoste. Prædiken gjorde sin naturlige Virkning paa mig; jeg faldt i en seb Slummer. Men i denne Kirke har man ikke Frihed til at falde i Sovn over en slet Prædiken. Min Naboe vallede mig i en Hast op med et temmelig Sted, og raabte; Drengens

Konimer. Jeg vidste ikke hvad han vilde, og meente, siden Presten just i det samme bevisste med et Sted af Cicero, at ingen var riig, der ikke kunde underholde en Armee af sin egen Fortmue, at han for dette lærde Steds Skyld havde vækket mig op, og altsaasov jeg hen igjen. Det varede ikke længe, forend jeg vaagnede ans den Gang op af et tet Slag, og saae en lille Bonde-Dreng staae for mig med en temmelig lang Stav. Han gjorde mig en Bebreidelse ned sin Mine. Nu vidste jeg hvad min Nas hoe havde vildet. Denne Dreng har Ret til at løbe om i Kirken med sin Lanke og vække Folk op. Jeg skammede mig, og vilde heller høre paa en usel Prædiken, end lade mig slaae endnu engang paa Hovedet for den hele Menighed. Maa den Dreng ikke lee, naar han om saa Dage seer den Herre, som han i Søndags har ladet sole sin Magt, kigre igjennem sin Bye i den naadige Frues Vogn, med fire Heste for? Jeg er sidst i denne Uge ganske vist i Leipzig igien. Men vil De endnu love at komme til os, saa vil jeg blive her indtil tilkommende Uge, og i Deres Person forskaffe mig en nye Forties nesse hos min Bertinde og Frokenen.
Jeg skulde tenke, De kom!

C. F. Gellerts

Lærevers,

- I. Menneske-Vennen.
- II. Ere og Rigdom.
- III. Hovmod.

Paa Dansk
af
Jacob Baden.

Imprimatur,
B. M Ö L L M A N N.

København, 1761.
Trykt hos Nicolaus Möller.

Den

Højædle og Højærbaerdige

H E R R

Ludvig Harboe,

Biskop over Sicellands Stift,

General Kirke-Inspecteur og Medlem i
Videnstabernes Societet &c. &c.

tilskrives

Disse fåa Bladé
underdanig.

Højedle Høyerverdige

Hr. Bislop,

Ingen skal undre sig over at see Deres Højedle Høyerverdigheds Navn for et Arbejde, som ene er opfret til Dydens og den rene Sædelores Dieneste. Det høye og vigtige Embede, som De beklæde, giver Dem Myndighed nok til at handthæve Dyden; og de Egenskaber, som giore Dem verdige til at beklæde det, giore Dem ogsaa værdige til dens Forsvar. Ingen dydig Skribent skal frygte for at arbejde forgives, under Deres Beskyttelse, og ingen Uddy skal kunne være ublue nok til at bestride Sandheden, hvor dens Forfægtere have Mod til at understøtte den.

De

De Gellertiske Lærebørs fortiene ikke det nederste Stæd blant denne Forfatteres Arbejder. Niendres have domt det, og Forfatteren, som føler sig, men føler ogsaa sine Fejl, siger det selv. Derfor opmuntrede den store Hersleb to af vore Digtere til at oversette det ene deraf, som skildrer en fuldkommen Christen; og den Biefald, hvormed man imodtog deres Arbejder, gjorde Digterne ikke mere ære, end den der havde budet dem at digte. Hvor lykkelig skulde jeg være, dersom en anden Hersleb vilde domme om mig, at jeg ikke havde vanceret saa skionne Originaler ved en uhældig Overfattelse!

I dette underdanige Haab drister jeg mig at tilskrive Deres Højedle Høyerverdighed disse saa Bladet. Jeg frygter ikke for nogen af de Bebrydelsser, som saa ofte giore Tilskrifter til anseelige Mænd mistænkte; Thi skulde

mit Arbejde erklæres for aldeles uvær-
dig at bære Deres Høyerverdige
Navn; da skal jeg ingen Beskyttelse
kunne haabe eller fortiene af en streng og
upartisk Dommer; Men har det den
Lykke ikke at mishage Deres Høyædle
Høyerverdighed, da skal ingen mis-
unde mig at have trægtet efter en Mands
Bebaagenhed, som enhver kan vinde ved
at vise sig ivrig til at tiene sit Fædre-
land efter sine Kræfter. Jeg udbeder
mig den Ære at henleve

Høyædle
Høyerverdige Hr. Bis**k**op
Deres
Høyerverdigheds

underdanne Tiener
Jacob Baden.

Lil

Til Læseren.

Jeg vover mig strax til at beklaende, at denne
Oversættelse er det første poetiske Arbejde, jeg
nogensinde har lagt Haanden paa. Skulde jeg
end ikke behove andet end denne Beklædelse for
at mishage den Deel af Læsere, som ikke antage
en Poet for gyldig uden de i mange Aar have
kiendt ham fra Bryllups-Huuset eller Liig-Stuen
af; saa haaber jeg dog at den hos andre vil tie-
ne mig til nogen Undskyldning for saadanne Fejl,
som en mere øvet i Versifikationen maaßke vilde
have undgaaet. Thi det er vel unegteligt, at
Øvelsen i Digtekonsten, som i andre Ting, har
sine Fordeele; og at det Mekaniske i Poesien,
om det end aldrig for sig gjorde nogen til Diger-
ter: dog alligevel helsper til at fildre Øret og at
befordre Harmonien, ofte at sette Tankerne i et
bedre Lys, og at holde Sproget i sin naturlige
Gang.

Originalernes Skønheder forførde mig til at oversette dem; de forførte mig til at blive Poet. Skulde jeg end blive regnet iblandt de uheldige Oversettere, vil jeg dog anse dette Øf-fer for ringe imod de sode Øyebliske, som Styk-ernes Læsning ved denne Leylighed have forskaf- fet mig. Overalt er det min Trost, at Gellert selv ingen Skade skal kunne tage ved en slet Oversetter. Vi have for længe siden set ham i Danske Dragt som en opbyggelig og dydig Lære-poet. Men det er ogsaa en Poulsen, en Lund, som have gjort ham os bekjent fra denne Side!
- - - Jeg tor ikke fortsette denne Tanke.

Ingen skal kunne længes efter at blive Poet, som veed, hvad Pligter der paaligge en Poet, og hvor store Fordringer man har til ham; Og jeg, skulde jeg end være ulykkelig i dette første Forsøg, vil jeg troste mig dermed, at det er det første, og søger at stille Publikum tilfreds igien, ved at lade det blive det sidste.

Digtekonsten hører til de Konster, som ingen nødvendig Nytte fore med sig, men ikun en selvvalgt Fornøjelse, som vi kunde undvære,

og

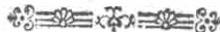
og som ikke alle kunne tage Deel i; og i disse Konster ere vi, efter Ciceros Anmærkning (*) meget fræsne og noyseende. Vi have Ret til at være det. En Digter opbyder ligesom enhver, ved sin afmaalte og usædvanlige Gang, ved sine valgte Ord og Tanker, til at give Agt paa hvort Skrit han gør, og derfor en Fejl, som hos en prosaisk Skribent enten ikke mærkes, eller tilgives, falder strax i Øynene og bliver utsaaledig hos en Poet. Dog er man ikke lige streng imod alle Digttere; og, til Lykke, ere Lærevers, næst aandelige Sange, de af alle, som kunne lade sig noye med den mindste Pry-delse, og som mere gjøre sig afholdne ved Nyttens og Opbyggelsen, end ved fortryllende Yndig-heder.

De trende Lærevers, som ere oversatte her, afhandle tre af de vigtigste Saedelærer. De maatte være grundige, om de skulde blive opbyg-gelige; Men Poesiens Munterhed taalede ikke

A 5.

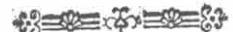
Sy-

(*) *de Oratore I., 26.* In iis Artibus, in quibus non Utilitas queritur necessaria, sed animi libera quædam oblectatio, quam diligenter, & quam prope fastidiose judicamus?

Systemets Ordentlighed og Evang. Den samme Lykke til at opfinde, som har sat Gellert saa højt over andre Fabeldigtere, den samme Charakteriserer ogsaa hans Lærevers. Frie, dog naturlige Planer, muntre og uventede Overgange, livagtige og efter Naturen malede Skildringer, og d. l. befrie den Kielne Læser fra den Dorskhed og Kædsmommelighed, som en upynnet Sædelære gemeenlig foraarsager hos det ulykkelige Gemyt. Men det som fornemmelig indtager hos Gellert, ere disse høye og guddommelige Begreb om Dyden, der ikke saa meget yttre sig i prægtige og billedegrige Beskrivelser, hvorpaa Indbildungen mere arbeyder end Hierret, som i einfoldige og uskyldige Udryk af egne Foelseser, der ligesaa vist trænge ind til Hierret, som de ere dannede der. Dette Høye har jeg allevegne søgt først selv at føle, og siden at udtrykke; og jeg har undertiden seet mig nødt til at opofre en eller anden ringere Skionhed for at vedligeholde det.

Men hvortil? vil man sige, at oversette Skrifter, som enhver kan læse i Originalen, og med større Nutte læse der: Et skjondt Skrift
taber

taber alletider i en Oversettelse, i hvor lykkelig denne end er . . . Jeg tilstaaer det, og dog tor jeg sige at en god Oversettelse af et smukt Skrift skal kunne giøre en storre Virkning hos de fleste Læsere, end den fremmede Original selv. Jeg vil ikke tale om dem, som hvert Øyeblik maa raadfore sig med deres Ord- eller Phrase-Bog for at faae en halv Mening ud af et Stæd, skjondt disse dog ville have Ord for at forstaae et Sprog. Men endogsaa faaddanne, som ved megen og skjonsom Læsning, eller ved Omgang have lert et fremmed Sprog, skulle, i mine tanker, have bragt det vidt, førend de kunne læse et smukt Original i et fremmed Sprog, med samme Nutte og Virkning, som de, det er freget for. Det Sprog, vi ere opfodte i, beholder alletider Fortrin, i Henseende til os, frem for det fremmede. Det gaaer dermed, som med et Skilderie af en Ven, hvilken vi ved egen Omgang have kiendt, og et andet af en Person, som vi alleene kiende af Ryget; den sidste maa have nok saa store Fortienester, han rører os dog ikke saa sterkt og saa længe som den første. Vi lærdie ikke vort Moders Maal ved Hjelp af nogen Ordbog, og ikke for at lære et Sprog. Men

Men som Kundskaben voxte om Tingene, saa voxte den i Sproget. Hvad vi solede, det lærde vi at udtrykke; og naar de samme Følelser siden igien opvækkes ved de samme Udtryk, da blive de mere individuelle, mere sandelige og levende.

Man kan ikke mistænke mig for, at hvad jeg har sagt, figter alleene til at ophoje Oversættelser (stisindt, hvad for en Skribent vilde regne mig saa menneskelig en Fejl til Onde?). Thi; gielder det, jeg siger, om Oversættelser, saa gielder det langt mere om Original-Skrifter. Ja jeg troer endogsaa, at vi ikke behøve at overgaae fremmede Skribentere, for at kunne giøre vore Landsmænd større Nutte med Skrifter i vort eget Sprog, end de fremmede Skrifter kunne giøre dem. I Rom var det Grædse Sprog til Ciceros Tid, og længe derefter, ligesaa meget i Mode, som det Franske eller Tyske kan være hos os. Havde Cicero ikke været saa stor som han var, saa kunde han let have ladet sig afskrække ved de Bebreydelsler man gjorde ham, da han begyndte at dyrke sit Moders Maal, Det Latinse. Et Bevis paa at Folk til alle

Eider.

Eider ere ligesindede! og at den Lust til det fremmede, som nogle Patrioter tillegge os, ikke er noget Stykke af vor National-Charakter (om vi ellers have nogen). I det mindste vare Rommerne ligesaa Danske som vi. Cicero maatte snart i et hvert Skrift forsøre sig imod Misundelse og Fordomme. "Det var uanständigt," sagde man, for en Romersk Borgemester, for en Statsmand, at nedlade sig til at forbære Sproget. Det Grædse Sprog var bragt til en Fuldkommnenhed, som intet andet Sprog kunde naae til; Man kunde intet Nyt sige paa Latin; Graekerne havde bragt Mesterstykker frem i alle Slags Videnskaber, hvilke man maatte tilbede, men ikke haabe at overgaae., Cicero, saa bitter som han ellers var, naar han vilde være det, saa holdindig tog han imod alle disse Bebreydelsler. Han viser, at om man end ikke kunde lære andet af de Latinse Skrifter, end hvad man ligesaa got kunde lære af de Grædse, saa burde dog en Patriot heller sege til sit eget, end til det fremmede. Ja han gaaer endog saavidt, at han hosder det for sin Pligt at lese den slette Oversættelse af Sophoclis Electra, som Attilius var Forfatter til, omend skjont

Ori.

Originalen var ypperlig, og Cicero forstod ligesaa godt Græsk som sit Moders Maal (*). Men denne Materie taaler ikke at afhandles i en Fortale.

Jeg maa endnu sige et Ord om en Oversetteres Pligter, for deres Skyld, som maatte have Lyst at sammenligne min Oversettelse med Originalen; og saadanne onser jeg mig mange. En Oversetter bør saaledes udtrykke sin Original, som han troer, at Forfatteren vilde have udtrykt den, i fald han selv havde oversat og været begge Sprog lige mægtig: Oversettelsen er ikke mere for de samme Læsere, som Originalen er for: En poetisk Oversetter smeder sig i nye Lænker, som passe sig til det Sprog, til den Poesie, hvori han arbeyder . . . Efter disse Regler vil jeg demmes, eller man vise deres Urigtighed.

(*) Qyanquam Sophocles vel optime scripsit Electram, tamen male conversam Atilii mihi legendam puto. Cic. de Fin. B. & M. 1, 2. Man læse desuden de fire første Kap. i denne Bog, og se de Nat. Deor. 1, 4.

Menneske-Bennet.

Menneske-Bennet.

Hvor salig er den Mand, som sine Pligter veed;
Og løkkes til sin Pligt af Folke-Kierlighed,
Som skiondt ham ingen Eed til andres Gavn for-
bandt,
Dog Eed og Kald og Pligt i eget Hierte faudt.
En andens Lykke er hans eget Himmerige,
Det Slag der treffer mig, det treffer ham tillige,
Og han regieres af en redelig Altrage,
At naar han gavner sig, han Verden gavne maa.
At af hans milde Haand din Lykke du erholder,
Er ingen tvungen Drift, som dine Taarer volde:
Han seer, du er det vaerd, han kiender dine Kaar,
Og det du faaer ved ham, dit Haab langt overgaaer.
Han fremmer ey dit Gavn, at du hans Træl skal

være,
Og af Erkiendtlighed ham Troe og Pligt forcere,
Opfore dig til ham, for han har tenkt paa dig,
Og sværge paa hans Ord, og tenke hannem liig.

Han

Han hielper dig en blot af et forklaæret Hierte,
Som udaf Vellyst seig skær bange mindste Smerte,
Langt mindre gior hans Gunst din Tilstand lykkelig,
At han bebrende kan, hvad han gior vel mod dig.
Hans Huld din Lykke vil en dersor større giøre,
Hans Arm dig skytter ey, at du af ham skal høre:
"Jeg drog ham af sit Stov did op hvor Lykken
boer,

"Jeg sagde: Verde stor; og han er vorden stor.,,
Ney, naar en Folke-Ven vil for din Welsærdt sørge,
Da troe, han venter ey, til hver Mand det kan
spørge.

Han beder dig langt meer, at dslge det han gior;
Gud og Samvittighed ham beste Bidner er.
Ey Hovmod, en Gevinst hans edle Hierte rører,
Kun hvad Naturen bsd, hvad sund Formuft, han
hører.

Du trænger til hans Hielp, det gior ham til din
Ven;

Han drives ey af Noes, han søger ingen Len.
Han aldrig var for svag din Hielpere at være,
Hans Myndighed, hans Ven, hans Stand, hans
Gods og Ere

Er Midler til dit Wel; og kan han ey i Daad,
Han hielper med Forstand, og med erfarent Raad.

O taler

O taler han ved sig, jeg nod af Himlens
Hænder
Forstand og Hiertelav, som Welstands Nytte
kiender:
Min Magt og Rigdom jeg saaledes vender an,
At, mens ve nyte mig, jeg Verden nyte kan.
Hvortil den riige Skat? Hvad? Skal den da alleene
For Muldet være Rov, og mig til Marter tine?
Og skal jeg daarligten Samvittighed og Ven,
Forstand og Roelighed, og alt opofre den?
Elendig lykkelig, hvis Lykke Kummer giver!
Maar Skattens Herre blot sin Skattes Bogter
bliver!

Faldt rige Fædres Arv blot dersor i min Lod,
For rigere end de min Dod at gaae imod?
Er dette Rigdoms Frugt, at jeg en Mammions
Slave

I Overflodighed skal Nod og Mangel have;
Saa bander jeg min Stand, og kalder den et Nag,
Og holdt en Frydefest, om Thvo min Lykke tog.
Den som af egen Haand, der ham med Myre nerer,
Og drypper Flidens Sveed, sit grove Brod fortærer,
Og nonsom matter sig, om det end er hans Alt,
Har bedre Haar end jeg, som Rigdoms Lod tilfaldt.

Bel seer jeg hvor Gargil sin rige Aar tilsetter,
Naar daglig Dags hans Bord er skyldt med tyve
Retter.

See Tafelet gaae an, strax viser dig dets Pragt
At Fædres Penge her omsonst ey blev nedlagt!
Sandt nok; han lever vel; kom end om Midnats-
Lide;

Du kommer ret tilpas, og kan paa Kokken liide,
Dig da den kiære Vert bebyrder med sin Mad,
Med Glasset møder dig, og Vinen commes glad.
Drif kun Forstanden hort, han derpaa ikke anker,
Du tumler, tuml kun brav, just det Gargil for-
langer,

Han leer den anden Dag, naar du suurseende,
Og ved hans Godhed syn, gaaer fra ham krybende.
Saa bruger han sit Gods; dog dristig nok tor være,
Sit Fraadserie med Navn af Ædelmod at øre,
Han troer han lever ret, og lever som en Mar,
Indtil den hele Stad ham til sin Skyldner har.

O tenker vores Helt, lad sig Sussen kun frende,
At han ved Marmor-Gunst skal ævigt Minde nyde!
Hvortil den stolte Baeg? Jo! at hans Sonne-Son
Med større Vellyst kan fornøje sig i den.

Hug

Hug hele Skove om, lad kostbar' Haver sette,
Til Pragt I meget vil, for Verden lit udrette:
Pryd Huns og Haver med Statuer, Billeder,
Man Konfideren den Roes vil give, ikke Jer.
Med Lykkens Gaver jeg hovmodig ikke pranger,
Mit Kammer reenligt er, ey anden Glands for-
langer,

Det er jo rummelig for Vennen og for mig,
Min Ven er gierne der, ey andet ønsker sig.
For Fremmed og for Ven mit Bord skal rede være,
Naar kan en sund Ret Mad mig og min Giest
kan nære,

Hvortil den Overflod fra Marke, Sør og Skov?
En Byrde kun for mig, og Snylete-Giestens Rov.
Gior en fornustig Ven, ved Klogt og Geist ophovet,
Med lidens Mad mig moet, saa spiser jeg fornøyet,
Og bytter ey med den der tæller tyve Kar,
Og klager dog ved hvært han ingen Hunger har.

Har Verden ikke Ret og Fordring til mit Gode,
Hvad jeg en har behov, bor blive den til Baade,
For alle skabte Gud, hvad Jorden hærligt har,
For alle som nu er, og som han fødes lar.
At Fromhed lader Nod, at mangen haær forloren,
Og den i Ungdom doer, som skulde graa Haar baaren,

B 2

En

En Fader gremmes maa, at trods aarvaagen Flid,
Hans Sveed ey matte kan sit Barn til Maaltids-
Tid;

Er det Naturens Skuld? Gir den en bedre Nyttie?
List, Hovmod, Gierrighed, Svig, Pragt og Egen-
nytte,

Det, det gior Verden arm. O Dondskab haard
som Steen!

Du Eve har til Hielp, og er til Hielp dog seen!
Philet er endnu syg, ham Vee og Armod qvæler,
Fordi en Samarit med Hielp saa lange dvaeler;
Han lider usorskyldt, og var alt lange vel,
Om Medynks Felelse var undt din usle Siel.

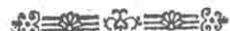
Saa tænker vores Helt, ey tænker blot men
handler,

Han deler skionsom ud, og hierteglad forvandler
Deklymrings Graad til Fryd, forringer Negnes
Sal,

Og end i Gravens Muld han maugen redde skal.
Han hielper Videnskab; thi naar han den beskytter,
Han Sandhed hielper med, han Dydens Frem-
gang nytter,

Og hindrer Mørkheds Son, vanvittig Overtroe,
Som spotter Gud og Dyd, at brede sig i Roe.

En

En som Natur gav Geist, men Verden lidet Lykke,
Er vaerd hans Agtsomhed, hans Kaar ham ey skal
trykke,

Bed Klogskab, Flid, Forstand, Erexempel, Edelmod,
Gior han ham lykkelig, fornuftig, from og god.
Hvad er vel øedlere, end at til Verdens Nyttie
Et fremmed Vanhelds Barn han søger at beskytte?
Hans Fader gav ham Liv, han gir Optugelsen;
Siig, hvo for denne Son har været bestie Ven?

Han lar det hele Aar en egen Sum udsette,
For hvem? Skal den kanske hans Hylle-Gioeste
mætte?

Skal Penges Tryllekraft ham Skialdrens Undest
flye?

O nej! beskæmmes kun! han bygger Enker Lye,
Blir Faderloses Gud, og sig lykselig dommer,
Naar de hvis Hielp han er, hans Næstes Nyttie
fremmer,

Og Verden gavnlig er. O, taler han, den Saed
Skal være, naar jeg dser, i Estermeles Sted.

Som Lagerkarlen seer, ved Nyt-Aars Tid
fornybet,
Hvor meget Renten har hans Kapital forhoyet,

Saa seer en Folke-Ven, naar Dagen rinder bort,
Hvad Lager den har bragt, hvad Got hans Haand
har giordt.

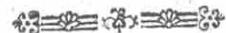
Han leer ad Hovmods Pragt. Marull sit Gods
forsoder,

Paa Sværme af Laqvaier, som han til intet foder,
Og som i Lediggang og Geilhed Herren liig
Og Herrens Heste er, enhver kun hinderlig.
Men vores Folke-Ven en anden Wellyst glæder:
Hist jages Sovnen bort, hvor Kummer Leyet
vader:

Han føler salig Pligt, han her Natureus Bud,
Staaer ædelmodig bi, er de Forkadtes Gud.
Til Fyrste mangler ham kun Land, hans Bud er
kiender,

O kommer Folk og gir ham Scepteret i Hænder;
Saa viis som Antonin bestyrer han sit Land
Heymodig som August, sagmodig som Trajan.
Han holder Underdan en skabt for sig allene,
Sig holder han frembragt til Verdens Nyttre ene,
Wed ægte Hovhed vil sin Skaber vere liig,
Han næer sit ædle Maal og kierlig viser sig.
Vær utalnemmelig, han anker en din Lyde,
Forsøg det, vor ham fiendst; du skal det snart
fortryde.

Han

Han undertrykker snart Forsøgelse og Had,
Hans Hævn er Edelmod, han gør sin Fiende glad.

Men hvad var Frugten af saa mange tige
Gaver?

O Ven siig ikke strax, de ingen Nytte haver;
En Landmand dyrker trygt i Esterhost sin Jord,
Og sit besparte Korn til Furerne betroer.

Nu seer han ingen Frugt, han seer at Sneen skyler
Snart hans rigt strodte Korn, dog Bonden ej for-
tvivler;

Det varer ikkun kort, og Vaaren smiler bliid,
Hans Mark forkynder ham sit Haab til Hostens
Tiid,

Det Grønne piper frem, man Sæden seer udsspringe,
Og Stikken af det Korn, som først kun syntes ringe,
Forstorres til et Halm; og endeligen bær
Et enkelt Korn tit Brød, som Dages Fode er.
Saa er Belgiernings Frugt; strax viser den sig ikke;
Nu legges Grunden til en Faderloses Lykke,
Det synes ikke stort; den ene sider vel,
Og tusinde mod ham maa græmme sig ihiel!
Dog vent en soye Tid; den faderlose Vode
Opvøxer, blir en Mand, som fremmer Verdens
Gode,

B 4

Han

Han hielper, nytter dig, aarvaagen Omhue bær,
Hans egen Lykke kun din større Lykke er!
Saa spirer af Eens Wel tit hele Huses Glæde,
Og hele Landes Wel i disses har sit Gæde,
Saa hialp den forstes Haand, som hin sin Lykke
gav,
Naar denne gavnlig er, tit Verden i sin Grav.

O vilde Mennesket sin egen Skyts-Gud være,
Vi skulde en i Oval et uselt Liv fortære!
Var fælles Kierlighed hvert Hiertes Lod og Deel,
Da vilde Niid og Had en avles i vor Siel.
Som Lemner stabetes vi, som Borger i et Rige,
Hvor ved indbyrdes Hielp vi skulle vorde lige;
Vi splitte dette Baand, og solesløse staae,
Vi bygge vores Hoeld, mens andre undergaae.

En tro, fornustig Siel Naturens Gunst dig
skoenker,
Men see, du taler, troer en som vi troer og tanker,
Du blir et Offer for den blinde Ridkierhed,
Som hellig nok i Ord, i Werk af Gud en veed.
Af Iver for den Gud, hvis Gud er idel Naade,
Forfolger man dig haardt, og stoder dig med
Fraade
I hel-

I hellig Iver bort, og vil ret christelig
Ved Pinsler, Ild og Sverd igien omvende dig.
Hvor ofte seer man en for HErren Krige føres,
Og af ubuden Pligt vanhellig Blodbad giores,
Til Christendommens Gavn, og Kietteres Fortraad,
Som arve Himlen tit i deres Bodlers Stæd.

Saa vil et Menneske det andets Plage være,
Som burde fælles Fejl med kierlig Mildhed bære!
O kom lyksalig Nar, kom gamle gyldne Eid,
Da Sandhed hellig var, og Ven paa Ven sat Liid!

Rigdom og Ere.

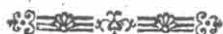
Hvad? skal jeg da mit Liv i idel Oval fortære?
 Saa er mit Liv en Kunst, jeg ønskte at undvære;
 Saa gid jeg uden Sands, i Dyrrets Usselhed
 En vidste jeg var til, ey kiendte min Fortraad!
 Jeg ønsker roeligt Sind, jeg ønsker uden Smærter
 At drage frem mit Liv, det ønske alles Hierter.
 Men Al, hvi stilles den, den megtig Drift i mig?
 O, maaſkee var jeg riig, saa var jeg lykkelig!
 Hik jeg i Overflod enhver af Lykkens Gaver,
 Som vore saa min Siel, hvad vilde jeg meer
 Have?
 Ja! Rigdom ønsker jeg . . . Dog, mon jeg
 Haabe tor,
 At Rigdom det og er, hvortil den Skinnet gior?
 Kan ikke falskelig for den mit Hierte brænde?
 I som besidde den, lax mig dens Værd at kiende.

Cleant,

27

Cleant, hin rige Mand, er han kun lykkelig,
 Saa har jeg ikke op, for jeg er ogsaa riig.
 Jeg lister mig til ham. Han tæller, staær og
 smiler,
 Og hvad han tellet har, i Laas at lukke iler;
 Nu knirker Laaget paa hans Kiste, paa hans
 Gud,
 Han springer op i Skæk, og løber ind og ud,
 Og søger op og ned, og skælvende randsager
 Sin Seng, om Tyven ey til den sin Tilslugt
 tager.
 Forgiæves; han gaaer bort, med estertænksom
 Fiaad,
 Mistroiff vender om til det forladte Stæd,
 Og tar og river paa hver Laas for at erfare,
 Om de er lukte til, som de tillukte være.

Cleant, kom ned til Bords, din Kone kal-
 der dig;
 Et halv Brod lægges frem. Hvad! tar han til
 med Skrig,
 I Gaar var Brodet heelt, og nu saa stor en Flenge,
 Ney Staad'dre blive vi, skal dette vare længe.
 Han knurrer ved hvert Bid, som han sin Kone gav,
 Det smager hende vel. Nu! det er nok; tar af . . .
 En

En Mand som eyer meer, end fyrstelige Skatte,
Tor sig en spise mæt, og lar sin Hustrue flettes!
Uværdige Cleant! er du da lykkelig?
Du, dine Penges Træl? Ney! de kun martre
dig.

O Himmel straf mig en ved Rigdom mig at give,
For en Ulykkelig, for en Cleant at blive!

Jeg iler til Lupin, han meere hældig er.
Pragt glimter over alt hvor man i Huset seer.
Han fører mig selv om. Meer kunde noget Øye
Ey see af Konst og Smag, optenk til at fornøye.
Indretning, Pragt og Smag en saaes bedre for,
Hvad hældigt Konstners Vid, hvad øvigt Penslen
gior,

Hvad Vellyst kielent har, det smilte allevegne:
Kort: alt hvad Mennesker for meest lyksaligt regne.
Lyksalige Lupin! saa raabte jeg henrykt;
Og Skamfuld Rødme paa hans Kinder strax blev
trykt.

Hvor vil man, blev jeg ved, en storre Lykke finde? ==
Lyksalig! siger han, (og stiaalne Zaarer rinde)
Min Son et nedrigt Skarn, som ikke bedres kan,
Min Hustrue hadet mig . . . Jeg ulyksalig
Mand!

Hvad

Hvad kan Pallasters Pragt, hvad Millioner mytte?
Var jeg min Jammer qvit, jeg noydes med en
Hytte.

Alcest er riig og ung, og nyder hvad han
har,
Han roses og, at han sin Ven en mangle lar,
Ham plager ingen Son, en Hustrue, Pengeshge,
Og den, som villig gir, maa Avind jo vel vige!
Hans Huus er liig en Bye, og hver Dag er en
Fest;
Er ingen lykkelig, er dog kanske Alcest.
See der, der kommer han. O hvilke blege
Kinder!

Hvor mat! maa skee han tit af Kolden Unstod
finder?

Ta Sygdoms Byrde just Alcestes Vanheld er,
For Penge Doktoren det endnu varre gior.
Hans Plage Natten er (min Ven ham noye kien-
der,)

Han dersor Dagene til idel Lyst anvender;
Han søger Ven, og Spog, og Skient, og Mun-
terhed,
Dog i hans matte Siel faaer ingen Glæde Sted.

Hans

Hans Bord er rigt besadt, hans Viin den aller-
beste,
Dog baade Bord og Viin fornøyer kun hans
Gæste.

Alcest vil synes glad, dog misfornøjet leer,
Ham vamler første Bid, strax Vinen vidrig er;
Dog nøder hau paa dem, som Mad og Vinen
smage,

Og drinker selv med Twang, for Griller at forjage.
Al (klager han sin Nod) jeg er mig selv forhadt,
Mit Gods en Lykke er, hvis Byrde gør mig mat,
Hvad Dagens Glæde er, kan Nattens Oval ey

lindre,

Syg er jeg; var jeg det, i fald jeg havde mindre?

Cleant, Lupin, Alcest, saa har I alle tre
Trods al Jer Rigdom dog en sand Fornøelse!
Og Tusinde som I, hvis Lykke Daaren priser,
Bevise tusindfold, det samme I beviser.
Saa' er Lyksalighed just ey paa Rigdoms Ven?
Og til fornøjet Sind ey Guldet nødig? Ney!
Fornuft! saa hindre dog ubillig Lyst og Langsel,
Og giv mit Herte frie fra Rigdoms haanligt
Fængsel!

Med

Med Moje vindes den, snart gaaer i Ødselshed,
Snart vogtes summerlig, snart groer ved andres
Sveed.

Hvor misyomt er det ey, om jeg end vil beriges?
Skal Dumhed giste mig, skal lovlig Arving
sviges?

Skal jeg som nedrig Treel de Stores Gunst at-
traae?

Uadel krumme mig, for Rigdoms Magt at faae?
Skal mig som hist Serpil vanhellig Meneed trive?
Skal Borger, Myndling, Gud og Altar skuffet
blive?

Forbandet saadan Skat! Forbandet øwig vær!
Ved den jeg rig som Mar, rig som en Rover er,

Ney, siger du, hvad sligt? jeg bedre Lykke
kiender.

Er Eren ey det Maal, et ødelt Bryst antænder?
At agtes høyt af hver, det er min Siels Altraae,
I live være stor, i Død ey Død at faae!
At vove det med Hæld, som Maengden ey tor vove?
Jeg skiotter ingen Noes, som man sig kan tilsove,
Kan mig Bedrister ey et øvigt Minde faae,
Saa skal et hældigt Skrifte fra Slegt til anden
gaae.

Var

Var jeg mit Folkes Lyst og Viisdoms beste Smykke,
 Saa kunde Himlen mig en stoenke storre Lykke.
 Min Siel i Lue er Verommelse! for dig,
 Dig ofrer jeg min Flid, og Livets Lyst, og mig.
 Min Naboe sover trygt: lad kun den Daare sove!
 Jeg sidder denne Nat, for noget stort at vove.
 Min Ven er uden for; Hvor nödigt skeer det eh!
 Men dog! mit Werk! = = gaae hen, siig han
 kan gaae sin Ven.

O hvilken deylig Dag! Jeg vil = = dog! ney,
 hvad deylig!

Min ævig Roes! = = for mig er Dagen ikke
 deylig.

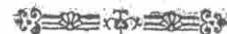
Hvor gior min Flid mig mat! = = Gaaer hens
 ter et Glas Vijn = =

Dog! Vijn er Sovnens Ven. Saa bringer
 Vand herind. = =

Hvor lense vil jeg mig dog levende begrave?
 O Doris! kunde jeg din sode Omgang have,
 I din uskyldig Arm jeg smagde Livets Roe!
 Hvem er saa skion som du, saa klog, saa from,
 saa troe?

Dog! Kan en Elskere frit strebe ester Ere?
 Ney! Elskov hindrer Roes. Got! jeg vil denlig
 være.

Saa

Saa mange Nat gik hen. Hvem roser Folk
 nu? mig;
 Hvo er i Grundighed, hvo mig i Smukhed lig?
 Saa blev du seldne Held! alleene mig tilføjet?
 Dig, Ere, voere Tak; jeg lever nu fornshet,
 Jeg Follets Vellyst er, de Wises Agtsomhed.

Men see! min Roes blir mat. Et nyt Werk
 maas afsted.

Op, op, Lyksalige! din Flid lad ikke trettes,
 Den Roes, du vundet har, bør evig ey udsllettes.
 Op! vor det nok engang! Glem haanlig Tidss
 fordrev,

Vort Elskov, Sovn og Ven; fornægt dig selv og
 Ere.

Sandt nok du stranter tit, din Flid vil dig fors
 tære,

Dog bedre ung i Grav, end gammel uden Ere.

Et Mesterstykke nu paa nye fra mig udgaaer,
 Man læser, læser tit, af Lyst henrykket staer,
 Nu er min Langsel fullt. Hvad kan jeg næest
 begjøre?

Med den nu vundne Roes skal taus min Siel sig
 mere.

Døde Gølesse! :: Dog hvad? hvad viser sig?
Jeg seer, mig synes een, som holdes liig med mig.
Kun een? Jo mange fleer. Det kan jeg ikke
taale.

Ney, hos mit klare Lys tor andet Lys en straale.
Mit Monster folge hver! Jeg ikke roelig er,
Indtil min storre Geist Medbeylere en seer.

Hvor lange, Daare, skal dig Ere's Dunst
besteje?

Du seer, den quæler dig, og vil dig æwig quæle,
Som Tørsten quæler dig, naar Febrens Ild er
størst,

Du drinker, slukkes ey, men øger kun din Tørst,
Saa blir ved al den Roes og Ere dig end hænder
Din Erelyst ey slukt, men ikkun mere brænder.

Betrægt hvad Ere er, saa slukkes vel din
Brand.

Er selv det største Navn ey ringe, bygt paa Sand?
Hvad ringe! siger du, naar mig en Verden arer,
Og hvad den troer om mig, mig med Beundring
lærer?

O, denne Verden, Ven! er ingen Stoltheds Sag,
Den tit en Vandrings-Mand besøgte i en Dag.

Af Verden brouter du? dens mindste Deel kan
være

Endnu en siden nok at syldes af din Ere.
Den Mand, du tanker om, for dig Beundring
bær,

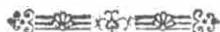
I Sandhed tit ey veed, at du i Verden er;
Og den, hvis Gunst du dig til Gange stolt tilegner,
Leer tit af dig i Smu, dit Navn blandt Narre
regner;

Dog lad end deres Tal, hvis Lov fortryller dig,
Til Millioner gaae, er du nu lykkelig?

Hvo er de villige, hvis Nest din Pris udbragte?
Mon tiest ey et Folk, som jeg, og du foragte?
Har fire eller fem, naar Skokke rose kan,
Til Roes den slebne Smag, til Dommen skarp
Forstand?

Vær stolt; Ti pris dig, men see, just de dig
pris' de
Strax, vær ey længer stolt, en Nar den Gunst
bevis' de.

"Er der ey Kiendere? Hvad sige de om mig?",
De rose dig. End meer, de er fortrylt af dig:
I dig er Geisten først til rette Højde stegær,
Hvad klygt kan lignes din, foruden deres egen?

Snart hver, som roser dig, far Lov dersor i Smu,
Dg har i Geurum selv den samme Værd som du!
Din Dommer ligner dig, har Geistens høye
Gave,
Men og dit stolte Sind alleene Geist at have.

En Mængde roser dig. Hvorfor? Oprigtig?
Ney

Man hoffig lærer dig at gaae den samme Ven.
Hvi skeer det at Crispin saa tit din Lov istemmer?
Han sunker dig, og selv sin egen Ere fremmer.
En taler til din Roes. Seer han Fortienester?
Ney, han os vise vil, at han Orator er.
Du roses ved et Bord; Vil man din Dyd af-
male?
O ney, man gider ey om Venret længer tale.
I Dag ophøjer dig Serkast; Stoel en derpaa,
Han gior det, at hans Spot meer Eynd skal sidein
faae.

Sæt, Tusinde for dig oprigtig Undest bare,
Sæt, du er stor i Roes; hvor længe vil det være?
Et Hierte, som i Dag oplives ved dit Navn,
I Morgen bliver koldt og isner ved dit Navn.

Man

Man bliver kied deraf dig stedse høyt at agte,
Dg hør alt villig dem, som dig at syrte tragte.
Maar blev en Dodelig vel frie for Avinds Tand?
Er Misgunst ey den Frugt, som Eren gir sin
Mand?

Den Klogre snart hos dig vil sande Feyl bemærke,
Dg med opdigtede vil Avind dem forstærke;
Män hør paa Spotteren, hør med Fornshylle,
Thi det at du har Feyl, gior os just roelige.

Saa sikker er den Roes, som Mod, som
Viisdom giver!

Og denne Lykke du forfolger dog med Iver!
Med Angest higer du ad det som syner for dig,
Og har du det end sat, est du dog lige riig.
Et saadan Lykke værd, at den vort Sind skal nage,
Maar vi den eye, og mens vi den efterjage?

Erfarenhed, Fornuft, o! staae os begge bie!
Gior os fra Erelyst og Bindeshyge frie!
En Roes, en Overflod kan vore Ønsker stille,
Og ingen Deel deraf var sat blot i vor Wille:
Hvad vi indbilde os, forsyner vores Sind,
Dets Flade ikun rør, og trænger selv ey ind.

Det som min Lykke gior, maa en ustadic være,
Og skal det røre mig, helst Sielens Glæde nære.
Hav Wellyst, Ere, Magt; du har, men ønsker
meer,

Endnu et ledigt Rum i Sielen blevne er.
Og denne tomme Deel, hvem gaves den til Boes-
lig?

O Dyd! er du maaskee den som gior Hiertet roes-
lig?

Ja Menneske! sog den, saa næer du roesligt
Sind.

Var viis, o! føde Ven, skrank dine Ønsker ind.
Sandt nok, den Konst er tung, sig selv at overs-
vinde,

Men du i denne Konst skal himmelst Wellyst
finde.

Dit Ønske Rigdom er, dog før du det opnaer,
Et Liv du nyde vil, alt svinder bort og gaaer.

Hvortil skal Overslod? Brug hvad du haver roes-
lig,

Skye det du bruger en. Vor Jord er Glæders
Boelig,

Men du er alt for svag at finde hvor de er,
Og iblandt tusinde en eneste knap seer.

Und hver sin Lykke glad, lær fierlig at forbinde
Med fremmed Lykke din, dit Gavn i andres finde.
Mod hin var Skiebnen huld, mod dig sparsom-
melig,

Er du usædlig just, fordi du en er riig?
Du troer det falskælig. Stiig hældig op paa
Throner,

Du skal snart føleslos saae Lebe selv til Kroner,
Og see at hisset hin, som i sin Hytte leer,
Som har, og bruger lit, dog en elendig er,
Men tit, naar Kilden ham, af Moje mattet,
Koler,

Meer Wellyst ved sit Vand, end du ved Vinen
foler,

Og savner han en Lust, som Riigdom skenker dig,
Saa har han en den Oval, der krenker dig som
riig.

Sog saadan Glæde op, som taus dit Bryst
besieler,

Og naar den er forbi, dig en med Anger quæler.
Om paa den halve Jord din Roes en breder sig,
Er Hustrue, Ven og Husus en Verden nok for
dig?

Eøg dem ved Omhue dig, ved Kierlighed at vinde,
 Og du skal Noe og Priis i deres Omhed finde.
 Et hvert oprigtigt Maad, hver Spor af Venstabs
 Drift,
 Hvor slet det agtes end, er dog et stort Bedrift.
 Selv i den mørke Braa kan Himle-Dyder hiems-
 mes;
 Og den er meer end Hest, som givt dem for at
 glemmes.

En Dommer hoer i dig som seer dit Øyemed,
 Og lønner Edelmod med stille Sielens Fred.
 Du kæmper mod dig selv, knap Seyeren dig lyk-
 kes,
 Saa kroner han den Siel, som lod sig undertryk-
 kes.

Vil du fornøye dig ved Ben, ved Kierlighed,
 Dit Hierteaabner han, Fornsyneller faae Stæd.
 Han skærper Holelsen; da rigt beprydet smiler
 Den prægtige Natur, og mod dit Øye iles.
 Hvor du gaaer hen, gaaer og hans stille Bisafs
 med,

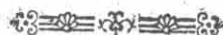
Og hvor du sætter God, forskionnes hvert et Stæd:
 Drys giennem broget Dal, stryg over gronne Heder,
 Alt hvad du seer, er lyft, og hvad du soler, glæder.

Dit

Din Øye-Krebs blir stor, din Geist udvides meer,
 Du seer det stoltte Træ sin Skaber Lovtak hoer,
 Seer hvor ved Frugtbarhed ham Sæden giver Ere
 Og frydes ved sit Kald, ved Mennesker at nære;
 Seer hvor det mindste Græs, som hidset ydning
 staer,
 Ophøyer hemmelig den det til Skaber har;
 Du seer henrykt. Ad dig leer Dalens viide Strekke,
 For dig er Vestwind kol, dig surrer glade Welke,
 For dig er Slovens Sang, for dig det kaade Wildt;
 Og alting er for dig med Vellyst rigt opfylt,
 Og du, uskyldig glad, og roelig i dit Hierte,
 Seer Fryd og Glæde der, hvor Tusinde kun Smerte.

Fra Avinds Plage frie, og frie fra Gierrighed,
 Attraaer du noysom lit, og har meer end du veed,
 Seer stedse paa din Pligt, tit paa dit Lives Ende,
 Med freydig Mod paa den, som Liv og Død kan
 sende.

Du seer din Lykkes Plan hans Haand udkastet har,
 Som tenkte paa dit Wel, da du et Intet var,
 Ja tenkte paa den Orm, som for dit Øye soinder,
 Og Mæring, Huus og Lye i mindste Sandskorn
 finder.

I Favnens af din Ven, ved Egtesællens
Bryst,

Blin lidens Lykke tit for dig den største Lyst,
Dg støder Vanheld til; thi hvo var frie for dette?
Saa er det dog en Trost, for dem dit Sind at lette.
Du hor, en Fiende har dit gode Rygte skændt,
Det smærter; dog en Trost, du har det en fortient.
Ulykke rammer dig, og Nov dit Gods fortærer,
Det smærter; dog du veed, at Gud endnu regierer.
Du føler anden Nod, du føler Sygdoms Nag;
Dog Trost, at du den ey ved egen Skyld tildrog.
En Vens, en Arvings Dsd din billig Smerte
kræve;
Dog troster det, de var' for verdige at leve.

Saa agt ey nogen Ting mod Fromhed og
Forstand;
Lad dem formindské Sorg, de giore Wellyst sand!
Vor deraf stolt; hav dem i alle Ting for Øye,
Alt andet, uden dem, kan Skæbnen fra dig bøye.
At vide du dem har, at sole deres Magt,
Den Lykke skattes bør, mod Verdens Rigdom lagt.
Dg uden dette Sind sinag nok saa megen Glæde,
Den er en Niis, og snart, snart endes den med Lede.

Hovmod.

Hovmod.

Du som saa gierne dig dit Gutte Skule vil,
Dg som du mindre er, desmere gisr dig til,
Hvad avler Menneske! den Hovmod, som du nærer,
Der egen Øyd kun seer, og bedres Verd vancer?
Hos andre hader du ugrundet Overmod,
Dg lar dig selv af den dog kaste under God!

Hvad! Hovmod! siger du! det kan jeg ey
fordøye.

Maar saae du den? siig frem → Den taler i
dit Øye,
Den praler i din Gang; dens Tolk din Stemme er,
Din, uit din Eieners Dragt dens Stempel paa
sig bør.
Den Rang, dig blæser op, Forfædres Navn og
Hæder,
Som dig saa tit har glædt, blir din og dens For-
ræder;
Dg

Dg Hovmod veed i alt at legge dig i Baand ;
Rang, Skionshed, Lykke, Noes, Dyd, Konst,
Glid og Forstand,

Det som vi højt med Ret, og tit med Uret prisē,
Alt sammen rede er dens Magt i dig at viise.

Dg har du ingen Verdi, den dig med Blindhed
slæer,

Du er i Tanker det, som du dog aldrig var,
Og har du noget Got, det er fuldkomne Gaver,
Og som du hemmelig blot dig at takke haver.

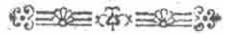
Saa skal jeg, siger du, en-agte mine Kaar,
En viide hvem jeg er, en see, hvad jeg formaer,
Blind mod Fortienester, som mig blandt Mæng-

den pryde,
Af Vvind mod mig selv min Lykke ikke nyde?
Jeg føler hvad jeg er, og dette gir mig Mod.
Tilkom mig en den Agt, som jeg mig kræve lod?
Kan jeg den strænge Pligt, som Sandhed bød,

Og mindre Priis paa mig, end jeg fortiner, sette?

O Ven! Hvem er da du? jeg marker af din
Pragt,

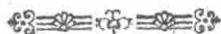
At Rigdoms Velde har din Stolthed med sig bragte.
Besøyer

Besøyer dig et Gods, som fra din Faders Lukke
I dine Hænder faldt, hovmodig så at pukke?
Er hin hvis Flid ham rev fra Bettelstav's Foragt,
En mere værd end du med Millions Magt?
Er det Fortieneste, alt overslodig have?
Forstæger du og den Konst at nytte Rigdoms Gave?
At være andres Gavn? Hvi bruger du da den?
Til Folkets Agtsomhed at drage til dig hen,
At knejse i en Bogn, at hoe i stolte Slotte,
At være Hyklers Træl, og føde dem dig spotte;
Dersore er du stolt?

Ja ret! afbryder hin,
Som uden Arv er riig, den dulige Crispin.
Ham Lykken gav sit Gods, men mit ved Flid et
seget,

Forstand har samlet det, og Spar somhed forsøget.
Jeg fører ingen Pragt, en Hovmod rører mig.
Dog! er det ingen Dyd, at være ærlig riig?
Og vil du mig den Dyd at merke selv forbyde? ..
Saa grundig veed Crispin at skiule sig sin Lyde.
Sit Gods ved stille List, og underfundig Klogt
De Arme presset fra, ved Venne-Rov rit sogt;
Bud Bold imod sit Land, som undertrykket sukker;
Det kalder han sin Dyd, og væa sin Ere vukker.

Dog var en en Crispin, hav nok og bliv en
ros!
Kom Overfledighed, din Lykke, da du bsd?
Hvo gav dig til din Konst den Dnygtighed, de
Kraester?

Hvi fulgte Lykvens Gunst din Flid og Mohe ester?
Var Tiden i din Bold, som gunstig viste sig?
Det Tref der voldte dig en storre Hald end mig?
Er hine Dydige, som sig i Armod gremme,
En ofste de, som dig i Konst og Flid beskiemme?
Dog! jeg dig nøgter en den største Flid og Konst;
Hvi bruger du et Gods, som du ey fil omsonst?
"Jeg underholder dem, som arbeydsomme ere,
"Jeg bygger,, // bygger du blot andre at ernære?
"Jeg sorger for mit Huus, og gior det lykkelig.,//
Jeg giorde i dit Stæd min Arving mindre riig,
Dg for i mines Vel at nyde bedre Nente,
Jeg da langt meer end du paa deres Tugt anvendte.
Du tænker du gior stort, men om du fñiente paa
Dit Kald, og Rigdoms Pligt; du tænkte ikke saa.

Dog hin hvis høye Geist fra Stovet sig op-
drager,
Mod den ved Thronen sat, selv Fyrsten venlig
tager,
Han

Han som ved Klogskab stieg, klog Falder trodse tor,
Han som til Rigers Gavn selv tærer hen og doer.
Et Wink, strax Hoffets Flok hans Bud i Mode
iler,

Hin slaaer hans Øye ned, ad denne Lykke smiler;
Hår han sin Fyrstes Ven, som hver Dag storre
saae,

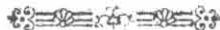
Hvis Herlighed at see Udlændinge attræae,
Han, hvis Berommelse for silde Tiders Øre
Apollos Yndlinge med evig Lyd lar hore,
Har han, som alles Mund at see sin Høyde lær,
En Ret til dette Mod, som han i Hiertet bær? //
O var han dristig nok en Hykler at foragte,
At speide Hiertets Braae, med Strenghed det
betragte,

Og blottet fra al Skin, hvad Skin kun er, for
smaae?

Hvor skamsuld maatte han ey ved sin Hovmod
staae!

Hvad var den Klogskab da, som man ham saae
ophøye?

Tit kun en Videnskab sin Fyrste at fornøye,
Wed Scener riig paa Lyst at muntre op hans Siel,
Dg for at see sig stor at være Fyrstens Dræl.

Den vaagne Agtsomhed, som Lykken Trods vor
hyde,

Er kun et nedrigt Greb sin Fyrstes Gunst at nyde;
Og holde den i Skul, som Troskab og Forstand
Langt mere Ret end ham til Høghed give kan.

Er det af Edelmod, han gierne giv din Lykke?
At han uskyldig dig en Lader undertrykke?

Kan Dyd og Duelighed indtage ham for dig,
Meer end den Taabes Konst der kysser paa hans
Flug?

Han hielper; thi min Bon hans kielne Herte
saarer,

Og hans Stormodighed er Bon for mine Taarer.
Han taler stoltie Ord om sin aarvagne Flid;
Hvem tienes da dermed? Han selv den meste Eid.
Hvad giv ham syrig nok sin Midkærhed at vise?
Hans Kald? Ney, meer en Frygt for Kaldet at
forlise.

O, taler han ved sig, mit Raad velsignet er,
Welsignet er min Flid; thi begge Staten bør;
Saa hyller han for sig, imedens Landet striger:
Forbandet Konst, som blot vor Welsært efterhiger!
"Hvad skeer i Staten vel, som ikke skeer ved mig?
"Hvem er den blotter for? for andre? end for
mig?

Doe

Doe bort, og ved din Grav skal Staten sig ber
svært,

Du kiendte den kun for dens Banemand at være.
Er hin, som ubemærkt si Huus bestyrer vel,
Lar sine Dyd til Arv, ey stor med større Skiel?
Gornusten hædrer ham, og mod hans større Ere;
Kun Wind din Høghed er, din Dyd ikkun Banere.

I Hovmod disse liig, gaaer frem i sanane Fjed,
En indbildt Philosoph, og præker Vdmighed,
Hans Kinder Bidne bær, hvad han de mange
Nætter

Til Eftertidens Trost, til vores Gavn udretter.
Hvo drev en Konst saavidt, som denne Wiisdom
drev?

Hvo skrev med mere Hynd, imens man Boger
skrev?

Et Lys klarstraalende til sidst fra mig udfylder,
Og jager Taagen bort, som SandhedsSyn forbryder.
Nu Sandhed er ved mig hver Dodelig til Priis,
Man læse hvad jeg skrev. Kan en saa mange Niis
Af Wiisdom fyldt, og klart og grundig sammens
feyet,

Hvert Aar til Trykken sendt, hver Maaneds-Dag
ophøjet;

D

Ran

Kan Sandhed en ved dem til rette Højde naae?
Jo, for jeg veed en hvad, for min Noes kan for-
gaae.

O troe det, stolte Mand! Hvo læser dig i Tiden,
Var du end aldrig til, den Tab var saare liden.

Ta, tenker Damon her, slig Hormod straf-
ses bor.

Ney min Forstand og Klogt med Ret hovmode tor,
Er ey mit smukke Verk Bibliothekers Ere?
Kan det ey min Forstand og andres Mangler lære?
Har Kiendere mig ey holdt for guddommelig? :::
Jo, Damon, men hvad Gavn gior du da Verden?
slig.

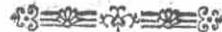
Mon du, saa lerd du er, den Tienest Verden
viser,

Som hin, sin Bondebhye i Gudsfrugt underviser?

Dog hav end større Dyd end lerd Verommelse;
Vær selv den største Geist, Naturen dannede;
Hav Lerdom, Smag og Bid ved sielden Hæld for-
bunden,

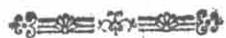
Hav prøvet, overlagt, ja hav end selv opfunden,
Vær grant med Tiderne, som forдум var, bekjent,
Vær Talekonstens Ziir, tael Ord som Himmel sendt,

Sog

Sog op Naturens Spor, og gior dens Væhe lyse,
Skriv hele Skoler klog, og Nationer vise,
Og hav da eengang naaet den største Eres Maal,
At ingen er dig liig og ingen ligner skal;
Endnu har du ey Ret os andre at foragte,
Og som den Værdigste dig modig at betrakte.
Hvorfra sik du den Geist, som gior dig driftig nok
Til denne Noes at naae? Fortiente du den dog?
Har, for af Intet du som Menneske fremtraade,
Din Værd alt for dig talt, at du de Fortrin naaede?
At du af Himplens Hånd meer end vi andre nsd,
Gir dig ey Ret til Mod, ney til Erfiendtlighed.
Den Flid du erer saa, er denne Flid din egen?
Hvo gav dig Mod til den at vise saa gelegen?
Natur, Opdragelse, en Lærer, og en Ven,
Exempler, og hvad meer der samler sig hos en,
Og skærper Flid og Lyst til Vidensfab og Lære,
Hvis er de? Vov det kun, træk billig fra din Ere
Den Deel som disse hver med Nette fordrer, bort,
Hvad vilde uden de din store Flid vel giordt?
Du har udrettet det som tusend ey har fundet:
Sandt nok; Men var du ey langt meer end de
forbundet.

Er Folgens Omkreds det som ene agtes bor?
Den Gierning bliver stor, den Kilden ædel gior.

Vend overdaabig Flid paa mægtige Bedrifter,
Hvits Frugt udbreder sig, og Staters Velserdt
Stifter;
Men hvad var vel den Grund der bragte dennem
frem?

Var andres Vel den Tolk der talde for dem?
Var Kierlighed din Drift, beselte den din Iver?
Er strenge Pligters Bud det som din Flid opliver?
Hvad? eller var din Noes, var din Verommelse,
Dg Lykken blot den Gud, din Flid du ofrede?
Vi saiale Dyder tit kun til vor egen Ere,
Og ædle Frugter paa uædel Grund frembære:
Saa sylder Lilien med Wellugt Egnen fuld,
Som dog sin Nærings-Saft faaer af forraadnet
Muld,

Saa reyser Seeden sig, og blir til rige Traver,
Som dog sin Frugtbærhed først Dynd at talke haver.

Er disse Dyder kun som skinne klarest frem?
Hvor tit var Hovmod ey en Drivestær for dem?
Den laaner Dydens Glands, beskeden sig isorer
Den Mildhed, Artighed, som ydmyg Sind tils
horer.

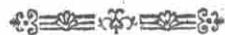
See paa den Venlige! Mod er det som ham vor,
Jeg seer det paa den Haand hvormed han Gaven giv.

Tag,

Tag, siger mig den Art hvormed han Haanden
dreyer,
Tag hvad en nedrig Karl som du at agte pleyer;
Du vovede med Ret at betle Hielp af mig;
Sklundt du uverdig er, bor jeg dog hielpe dig.
Alcest mig onsker Got, hvad vil hans fromme
Bonner?
Min Hilsen rører ham, hans Hovmod mig bes
lonner.

Betragt hin Høflige! Med hvilken Gunst, hvor
bliid
Hør han vort Onske an, han skenker os sin Lid,
Indsniger sig hos os, seer overalt at finde
Den vanfæligste Konst, hvers Kierlighed at vinde;
Sig selv han intet er, men vi ham desto meer;
Dog en hovmodig Twang hans Høflighed blot er,
Og kun et Bud for os, at vi ham dobbelt agte,
Fordi han vilde ey os offentlig foragte.
Hvor blye er Phyllis hist? Gang, Stemme,
Dyekast

Er Ydmyghed. Ved Noes hun rømmer som ved
Last:
Du falder hende skion, bestyrkt hun dig betrægter
Med Øyne som den Noes gør sand den hun for
agter;

Hun nægter sig den Værd, som har din Roes for-
tient,

Blot for at vise dig hvor hun kan tænke klost,
Af Ydmighed til sidst en Taarestrom forvoldes,
At hun for mindre svag end andre er, maa holdes.

Vi kalde det vor Pligt, at ivre mod en Stolt;
Dog Stolthed selv det er, hvad vi for Iver holdt.
Man skriver vittigt Verk, og vil den Last fordrive,
Og Hovmod sætter os i Stand saa smukt at skrive.

Den Vise bliver roest, som med Taalmodig-
hed

Veroeliger sit Sind, naar Lykken er ham vred.
Og tit er denne Roe en lønlig Trods, som tenker:
Jo, Dyder lønnes got, naar Fattigdom mig kren-
ker.

Man roeser Heltens Mod, som naat det
graadig Sverd
Rev Legioner bort, dog usorfærdet er:
Hans Mod tit Hovmod er, han tanker: Til min-
Ere
Blev disse stæbt, min Hævn de burde Offer være.

Dog

Dog soler Heyheds Glands blot Hovmuds
Tyrannie?

Ney selv den nedrig Hob er ey for Hovmod frie.
En fattig Landmand seer sin Naboes Sed og tens-
ker:

Jeg burde havt den Host, som Hinulen denne
Klenker.

En Bettler vsres ey ved anden Bettlers Nod;
Jeg burde, tenker han, havt meere end jeg nod.
Saa slutter Konstneren, som Silkekloedning bærer,
Hvor bedrø Mand han er, end den som Uld vans-
erer.

Fordriv dog Menneske! det falske Lyses Skin!
Vær en med mohsom Konst imod dit Intet blind!
Hvad er din sande Roes, hvad er den Vises Ere?
At kiende egen Værd, at kiende sin Vancre.
Du har en Følelse, som taler lydelig:
Alt hvad jeg har og er, har jeg dog ey af mig:
Saa lidet jeg end sik, vil jeg med Tak det nyde,
Og nytte usorskylde, og dagligen mig frynde;
Og er dit Ore, Ven! for denne Stemme døv,
Saa list dig ydmig hen, og krum dig dybt i Stev,
Og præf forfængelig mod den ydwortes Ere,
Du skal end i dit Stov den største Hovmod nære;